

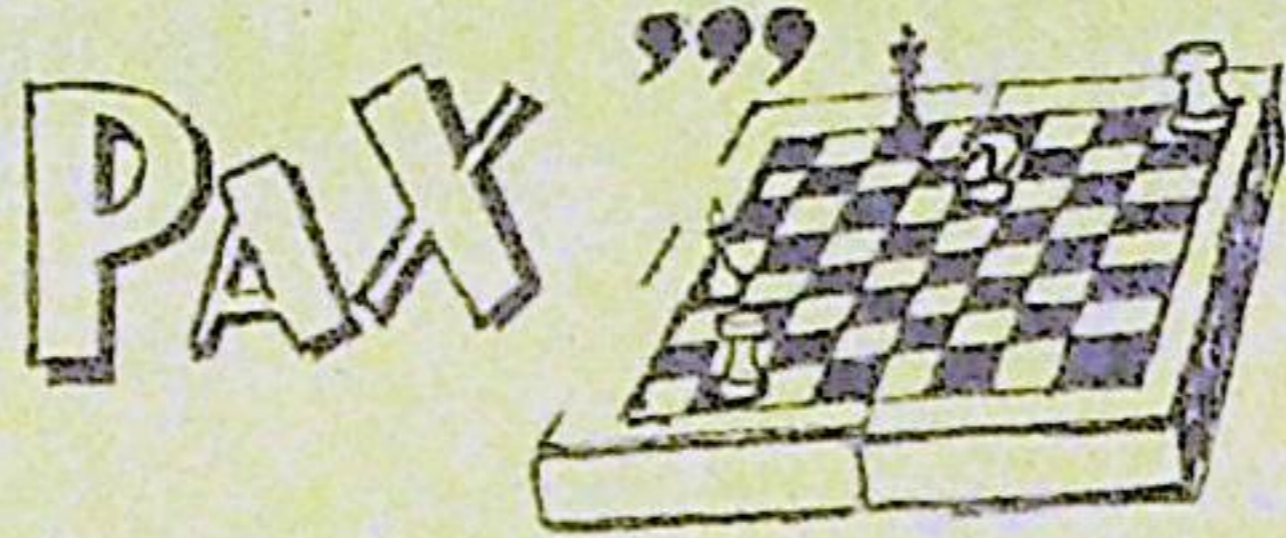
Ксер
4/с)к 780412
№ 81

ЖОРОЕВ ТАШБОЛОТ

Ребустар жыйнагы

Мугалимдер, окуучулар жана
ата-энелер үчүн

Кызыктуу
Кыргыз тили

Ош - 2000

Жороев Ташболот

КЫЗЫКТУУ КЫРГЫЗ ТИЛИ

Ребустар жыйнагы

*Мугалимдер, окуучулар жана ата - эжелер
үчүн*

4(с)к ББК 74.26
ЖС 81 Ж-81

Ш163.25

Жороев Ташболот

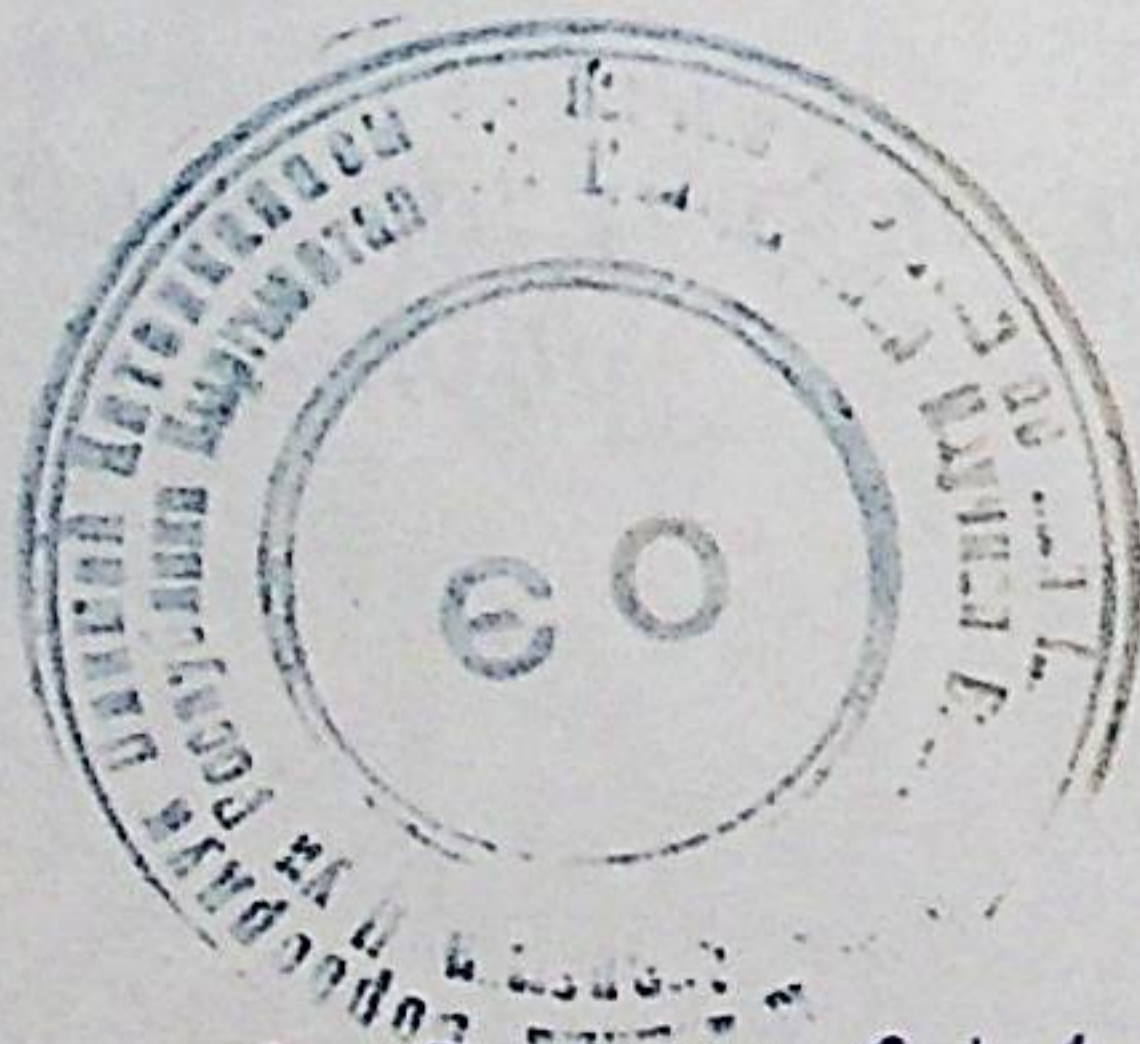
Жороев Т.

Ж-81 Кызыктуу кыргыз тили: Ребустар жыйнагы:
Мугалимдер, окуучулар жана ата - энелер үчүн.

- Ош: 2000. -100 б.

ISBN 9967-505-90-7

Кыргыз эли сөз оюндарын илгертеден эле баалап, ага өзгөчө маани берип келген. Бул жыйнактагы сөз куроо оюнун ойногондор өзүнүн тапкычтыгына, зиректигине, ойлоо жөндөмдүүлүгүнүн, чыгармачылыгынын, фантазиясынын күчтүүлүгүнө ыраазы болуу менен тоскоолдуктарды жеңүүдөгү жеңиштеринин кубанычына батат.

Ж 4306020000-2000

ISBN 9967-505-90-7

ББК 74.26

© Жороев Т., 2000

Кириш сөз

Сөз - бул түшүнүктүн аты. Бирок дайыма эле түшүнүк менен сөз бири- бирине туура келе бербейт. Бир эле сөз бир түшүнүктү да, бир нече түшүнүктү да туюнтат. Ошондой эле ойлоонун формасы катары түшүнүк жалпы адамзаттык болсо, тилдин бирдиги катары- сөз улуттук көрүнүш¹.

Ата- бабаларыбыз илгертеден бери ойлоону өстүрүүдөгү сөздүн касиетине өзгөчө баа берип, өспүрүмдөрдү жаштайынан эле анын кадырына жетип, миң ойлонуп, бир сүйлөөгө көнүктүрүп келген. Кылыч жарасы бүтөт, тил жарасы бүтпөйт, төөдөн жыгылсаң турасың, тилинден жанылсаң турбайсың, чечен таап сүйлөйт, копол каап сүйлөйт, ойноп сүйлөсөң да, ойлоп сүйлө сыяктуу накылдарды нечен кылымдык турмуштук тажрыйбасынын элегинен өткөрүп, балдарды сөздүн кадырына жетүүгө, аны аздектеп, ойлонуп сүйлөөгө үйрөтүп келген. Тили чыккандан баштап жанылмач айттырып көнүктүрүп, ой жөндөмүн, акыл жөндөмүн, тапкычтыгын арттырууда табышмак таптыртып, кыялын, фантазиясын көтөрүүдө уламыштарды, калыктарды пайдаланып, адамдык сапатын арттырууда көркөм сөздүн бермети болгон элдик оозеки чыгармачылыгыбызды колдонушкан, ден соолукту чыңоодо улуттук оюндарыбызды ойноткон.

Азыр турмуш такыр башка, мурунку жашоо менен азыркы шартты салыштыруу кыйын. Адамдардын түшүнүгү да, жашоо- шарты да өзгөргөн. Тарбиялоо анын каражаттары да өзгөргөн. Жумуш көбөйдү, ал эми балдарыбызга ажыратуучу убактыбыз чектелип жатат.

Балдарыбыздын турмуш- шарты да мурункудан айырмалуу. Мектеп, класстан тышкаркы иштер, сабакка даярдануу, ийримдерге баруу, спорттук секцияларга

¹Мамытов Ж., Азыркы кыргыз тили: Фонетика жана лексикология, Бишкек, 1999-жыл, 108-бет

катышуудан алардын да ата-энелер менен көпчүлүк учурда бирге болгонго мүмкүнчүлүгү болбой калып жатат. Жада калса, өспүрүмдөрдүн мурдакы ойноп жүргөн оюндарынын формасы да өзгөргөн.

Азыркы балдар ойнолуучу оюндардын натыйжасын тез чыгарышып, женишинин кубанычын бат татканды жактырышат. Андыктан, бул ребустар жыйнагы алардын оюнга болгон ошондой талаптарынын бирин аткарганга жасалган аракеттерден болуп саналат.

Ребус аны кантип ойноо керектиги көпчүлүккө түшүнүктүү. Ошондой болсо да ребус деген сөздүн маанисин билип алган оң.

Ребус латынчадан гес «буюм», «нерсе», «жумуш» деген маанидеги сөздөн келип чыккан.¹ Башкача айтканда, сүрөт, ариптер, цифралар менен ойнолуучу табышмак.²

Ребустардын жандырмагын табууда ойноочудан акыл, байкагычтык, зиректик, тапкычтык, фантазиянын күчтүүлүгү сыяктуу сапаттар талап кылынат.

Төмөндө ребустардын жандырмагын табуунун айрым жолдорун көрсөтөлү:

Чайнектин сүрөтүнүн алдында, (үтүр) белгиси турат. Демек мындай учурда **чайнек** деген сөздүн биринчи тамгасын алып таштайбыз. Жандырмагы - **айнек**. Эгер үтүр белгиси сүрөттүн алдында берилсе, анда сүрөттүн аталышындагы биринчи тамганы алып таштап окуйбуз, аяк жагында берилсе, акыркы тамганы алып таштап окуйбуз. Үтүр канча даана коюлса, ошончо тамга алынып окулат. Төмөнкү сүрөттү карап көрүңүз:

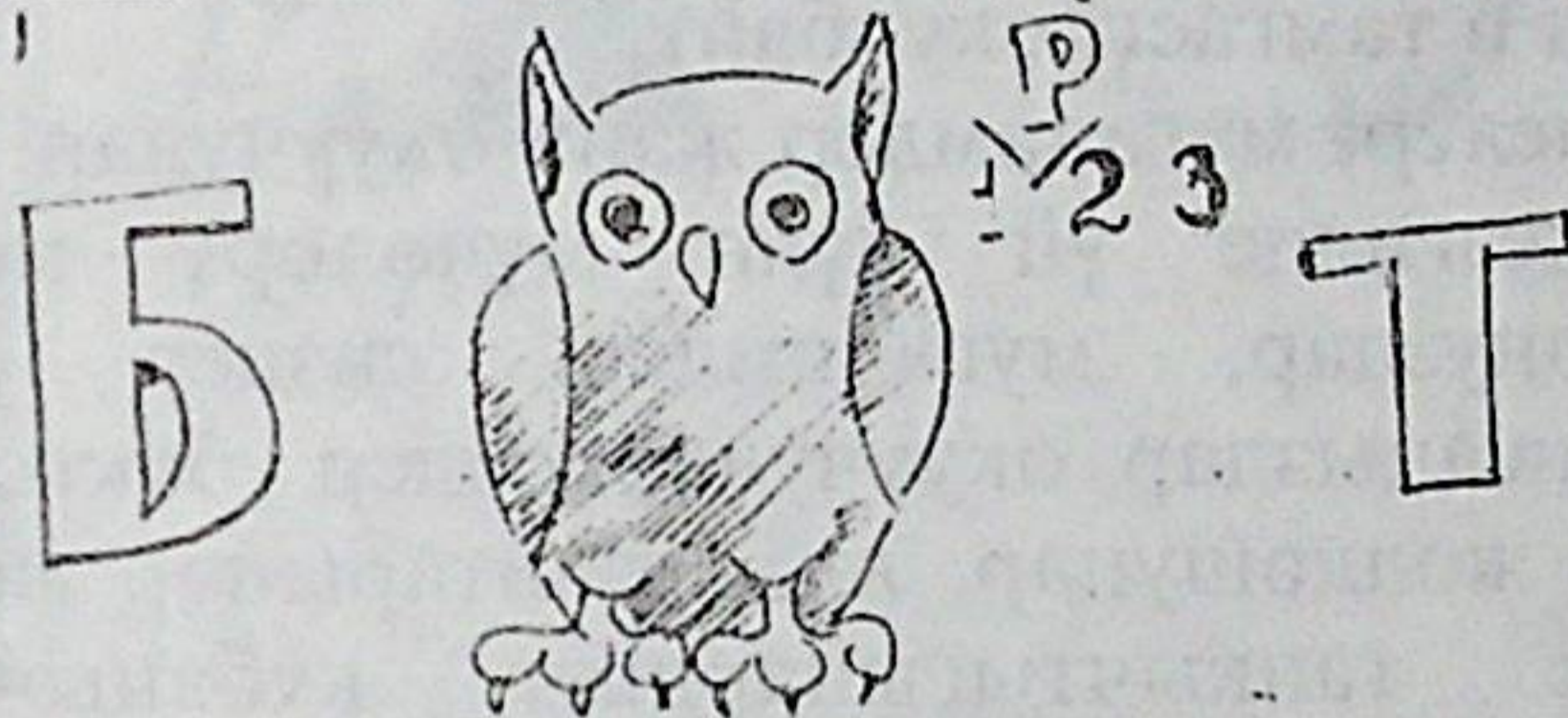
¹ Волина В.В. Игры с буквами и словами на уроках и дома: Ребусы от А до Я, Москва, АСТ-ПРЕСС, 1997, стр. 3.

² Юдахин К.К. Русско - киргизский словарь, Москва, Советская энциклопедия, 1957, стр. 727.

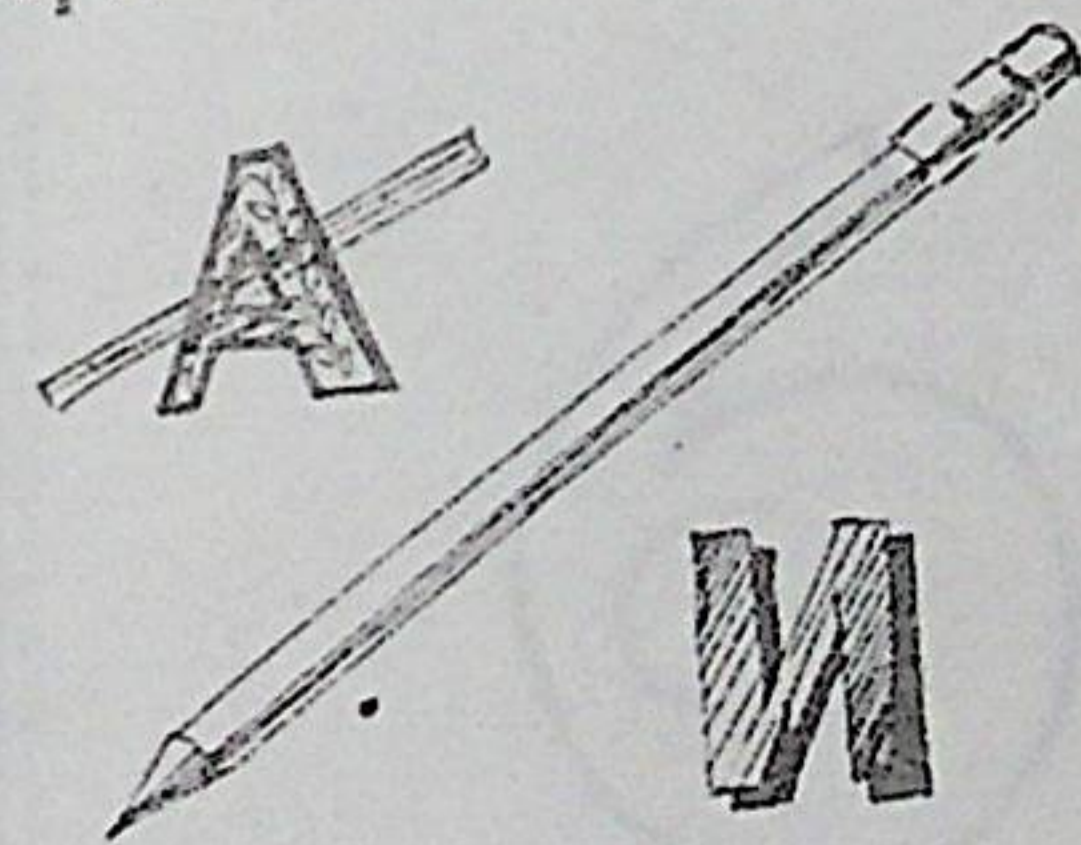

Алты, мышык. Эки үтүр сүрөттүн аяк жагында тургандыктан, мышык деген сөздүн акыркы эки тамгасын алып салабыз. Анда **мыш** деген сөз калат. Ал сөздү **алты** деген сөзгө кошуп айтсак жандырмагы алтымыш болот.

Төмөнкү ребус татаалыраактай көрүнгөнү менен жакшылап баамдаса, жандырмагын табуу оңой эле.

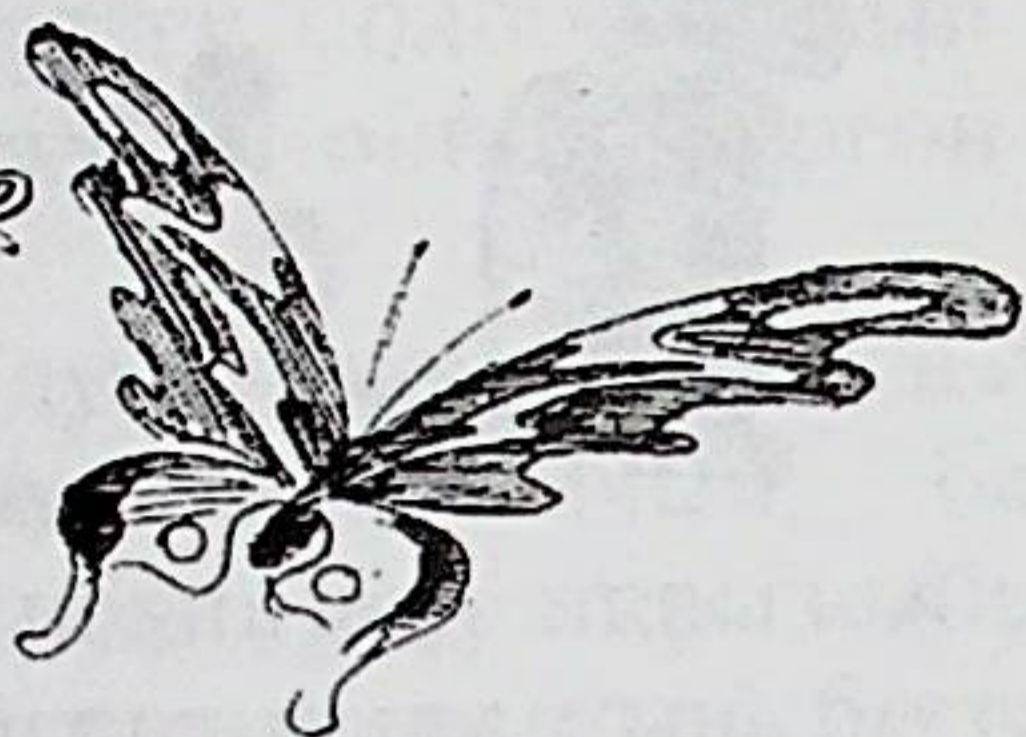

Бул сүрөттө **Б** тамгасы, үкүнүн сүрөтү, **1**, **2**, **3** деген цифралар турат. Биринчи жана экинчи цифранын ортосуна **Р** тамгасы кыстырылган анан **Т** тамгасы турат. Чечмелейли: **Б**, үкү, бул сөз үч тамгадан турат. Биринчи тамга менен экинчи тамганын ортосуна **Р** тамгасын кошсок, **үркү** деген сөз чыгат. Ага **Т** тамгасын кошуп окуйбуз. Жандырмагы - **бүркүт**.

Мында калемдин сүрөтү тартылган. **А** тамгасы сызылып турат, андыктан, бул тамга окулбайт. Анын ордуна көрүнүп турган **И** тамгасы окулат. Жандырмагы - **килем**.

765412

Көпөлөк деген сөздүн ар бир тамгасын катарынан цифра менен белгилеп чыгабыз (көпөлөк- 1234567). Белгиленген тамгаларды 765412 цифраларынын катарына койсок, көлөкө деген сөз чыгат. Сүрөттө 3 деген цифра көрсөтүлбөгөндүктөн п тамгасы окулбайт.

Урматтуу ата- энелер, мугалимдер жана окуучулар! Бул ребустарды бош мезгилде үй бүлө мүчөлөрү менен биргелешип ойносоңузда, мугалимдер, сиздер окуу процессинде пайдалансанызда, окуучулар, силер убактыңар барда жалгыздап же жолдошуңар, классташтарыңар менен биргелешип иштеп тапкычтыгыңардын кубанычына батсаңар, биз ыраазыбыз.

Ойноп, оюндун кызыгына баткыла.

Китепче жөнүндө сын- пикирлерди билдирүүчүлөргө алдын ала рахмат айтамын.

Автор.

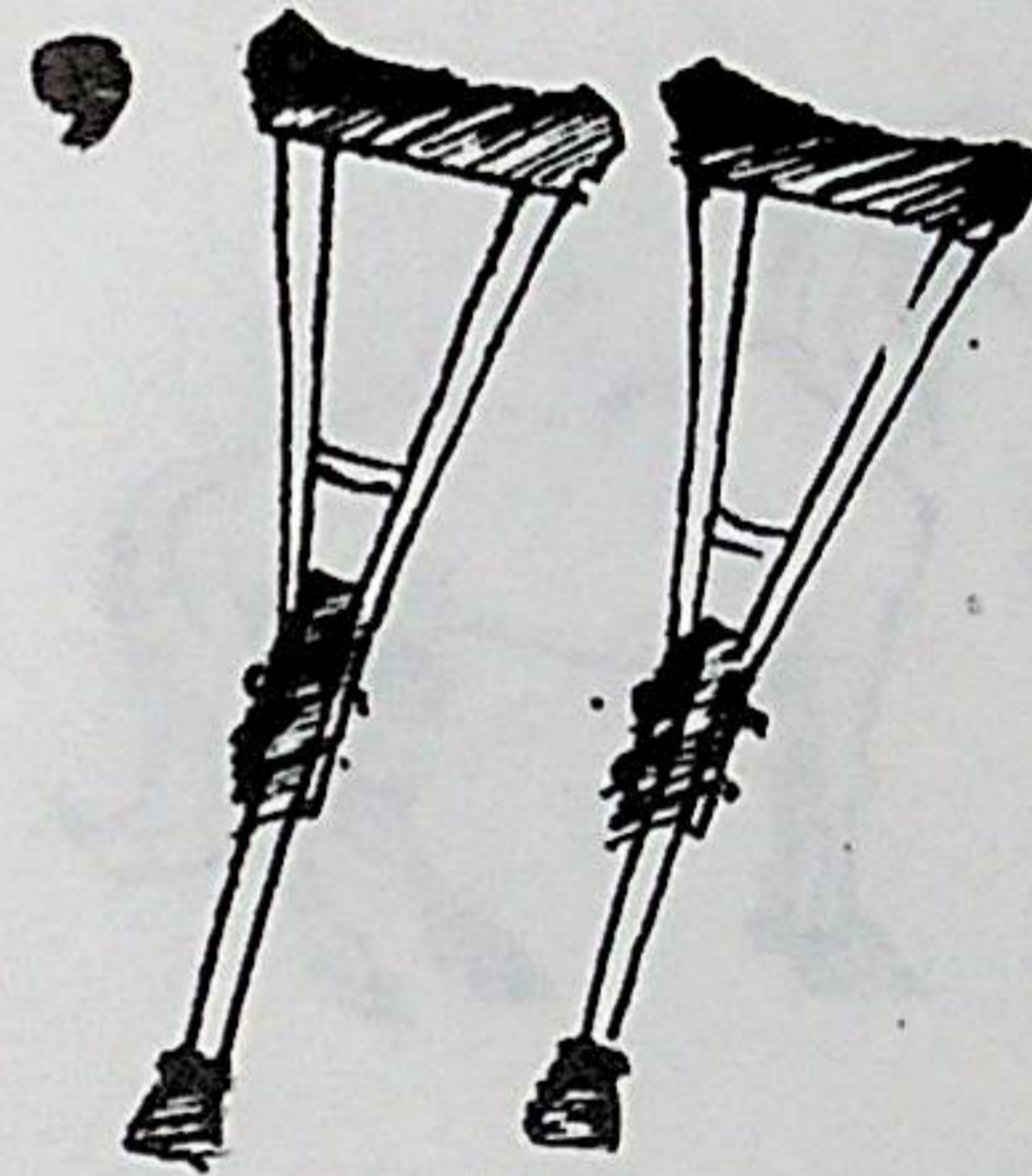
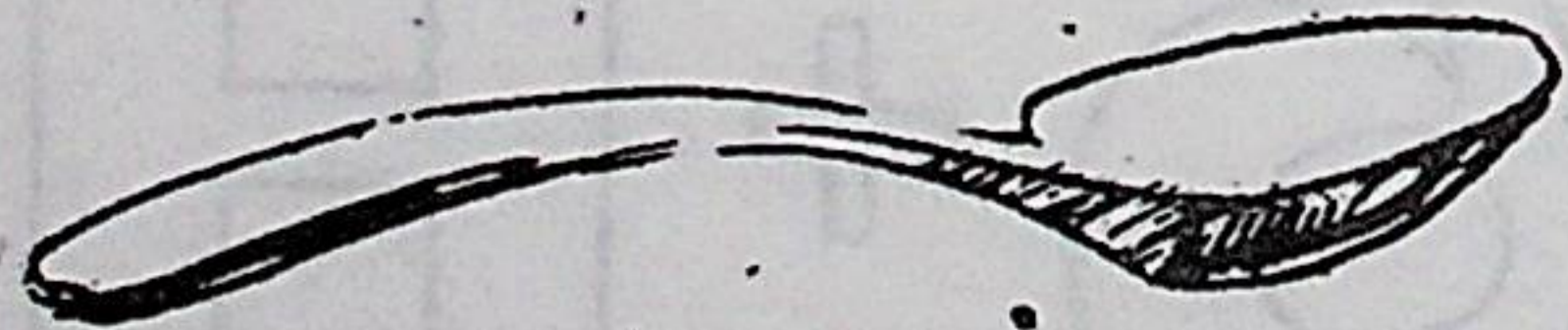
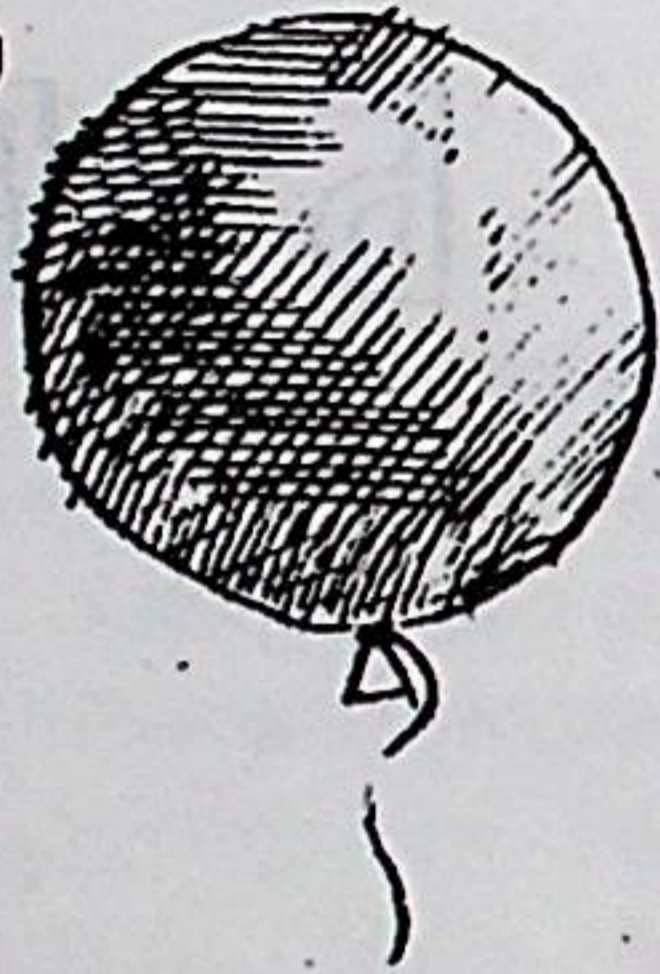

Б = П

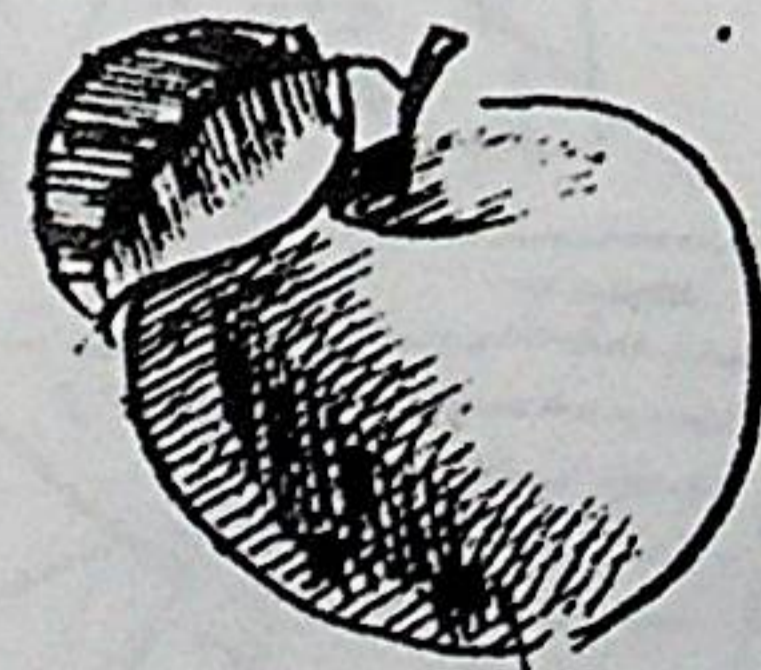
АК

6 + Н

ЯР

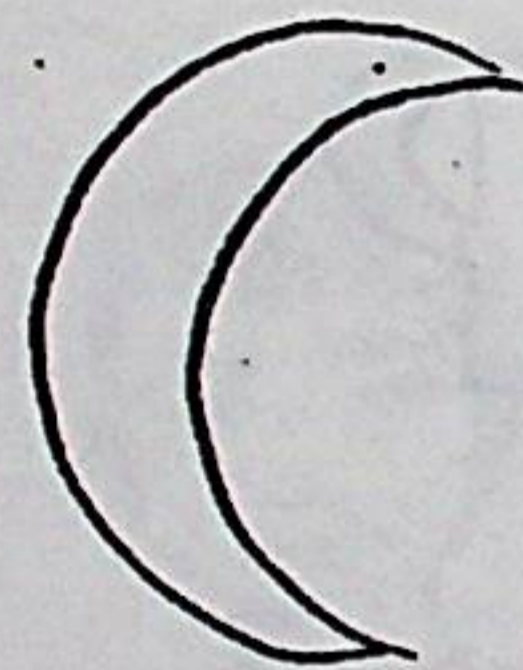

Н

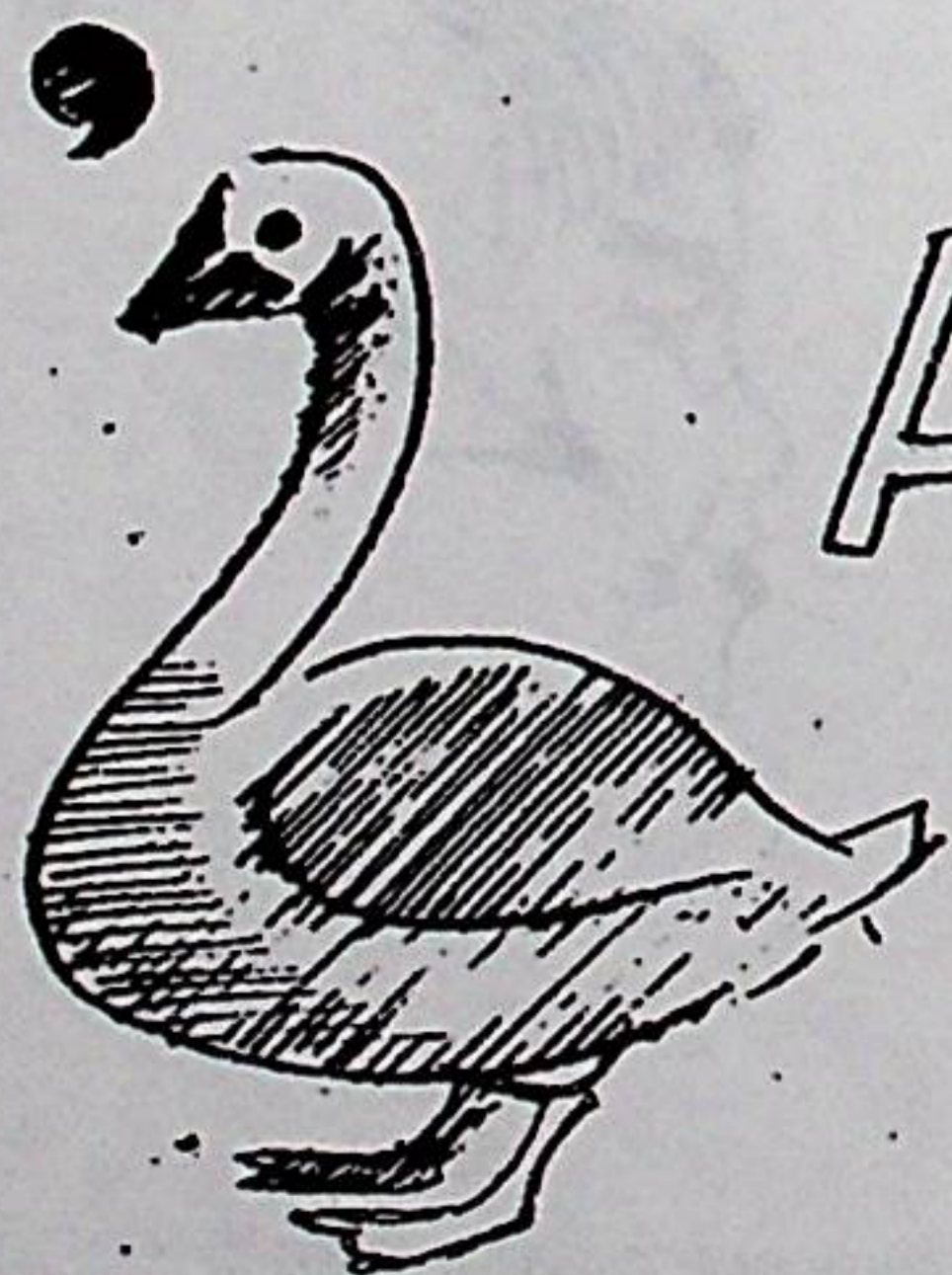
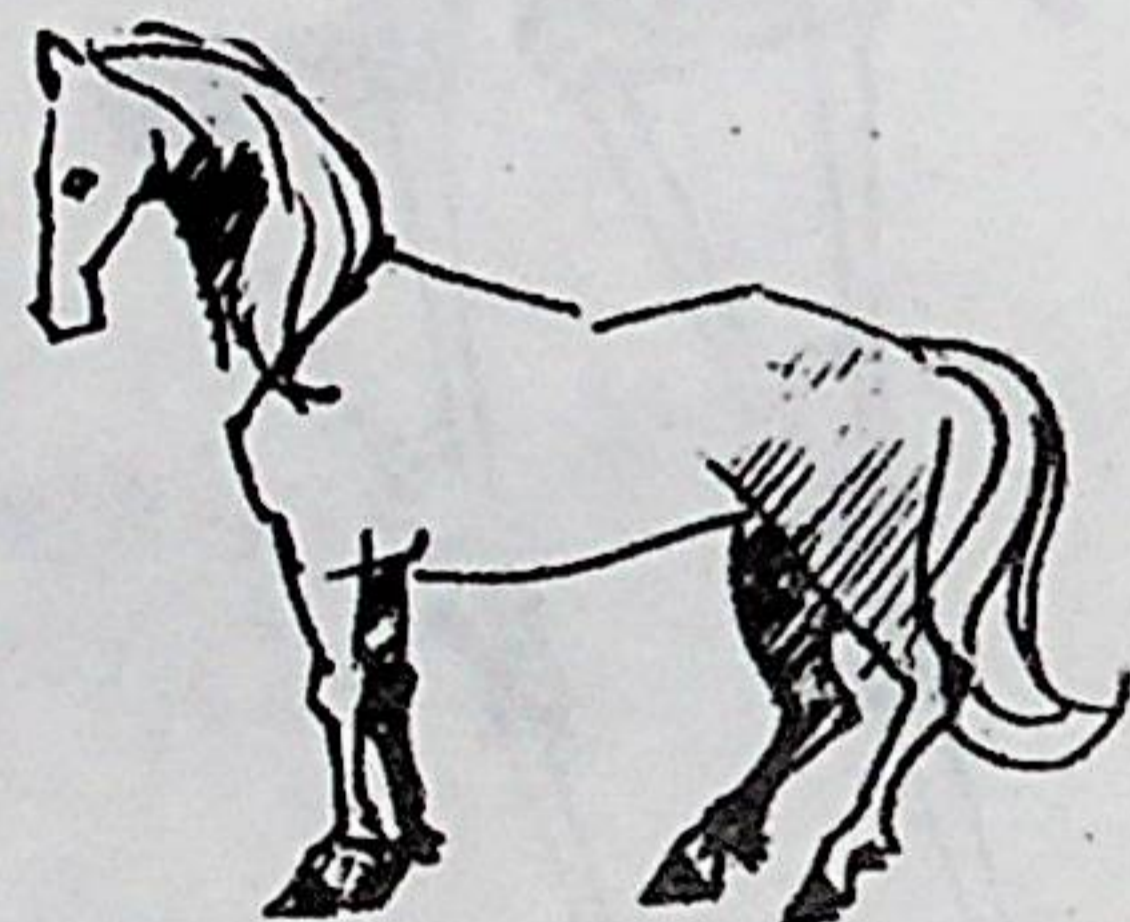

СА

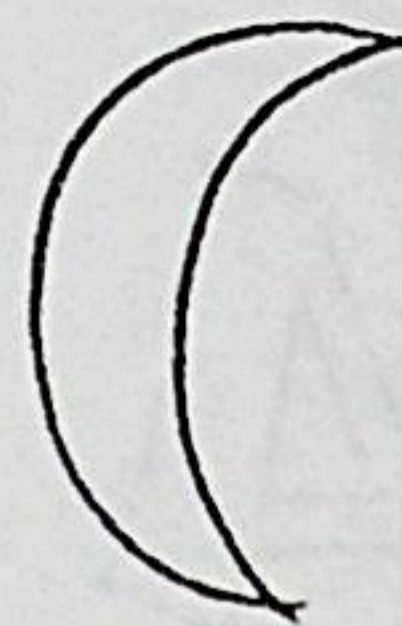
Д

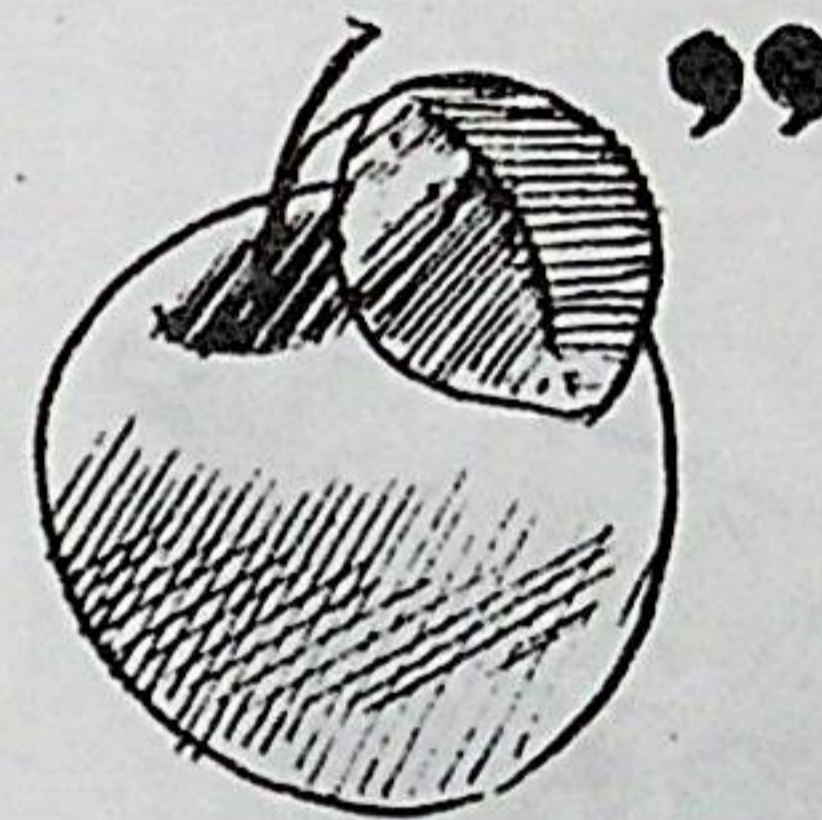
А

Т=А

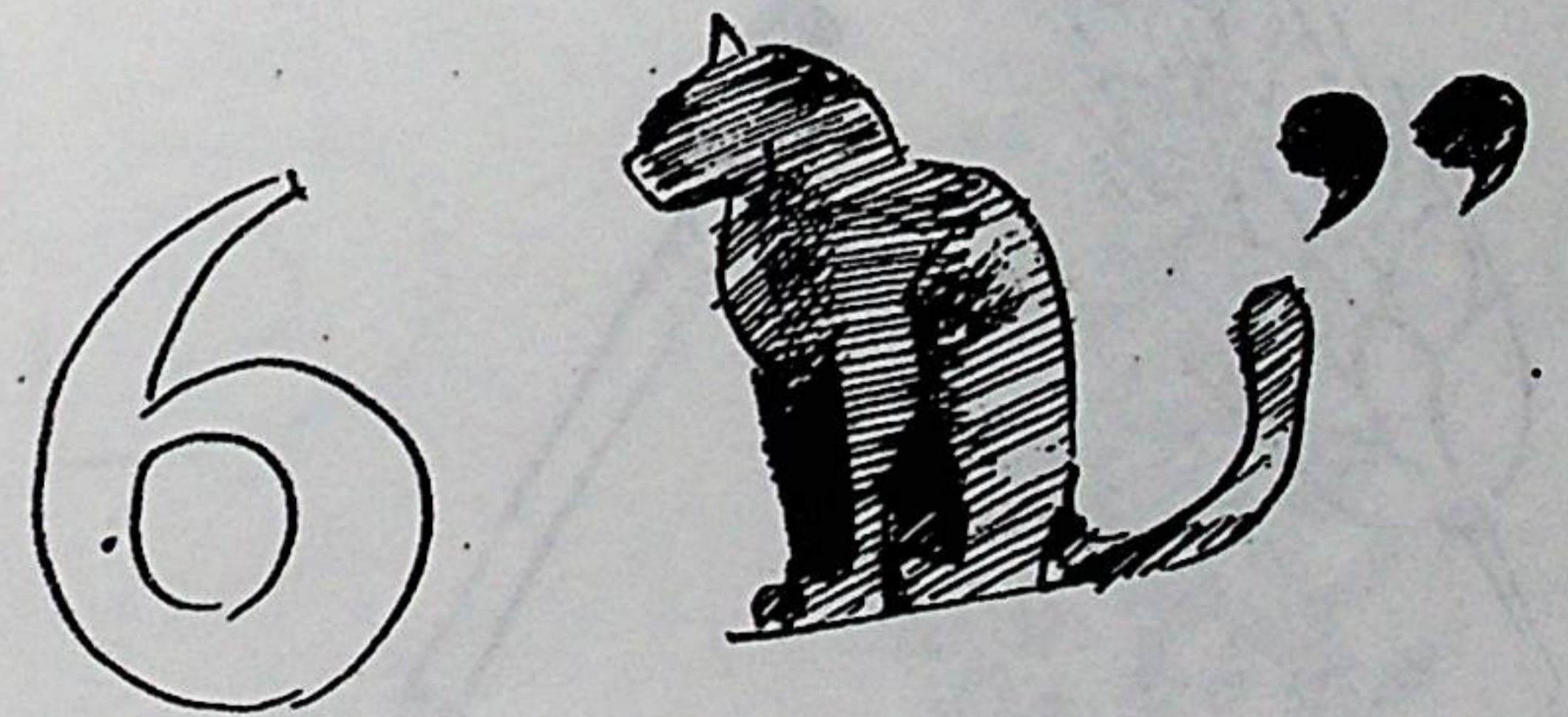
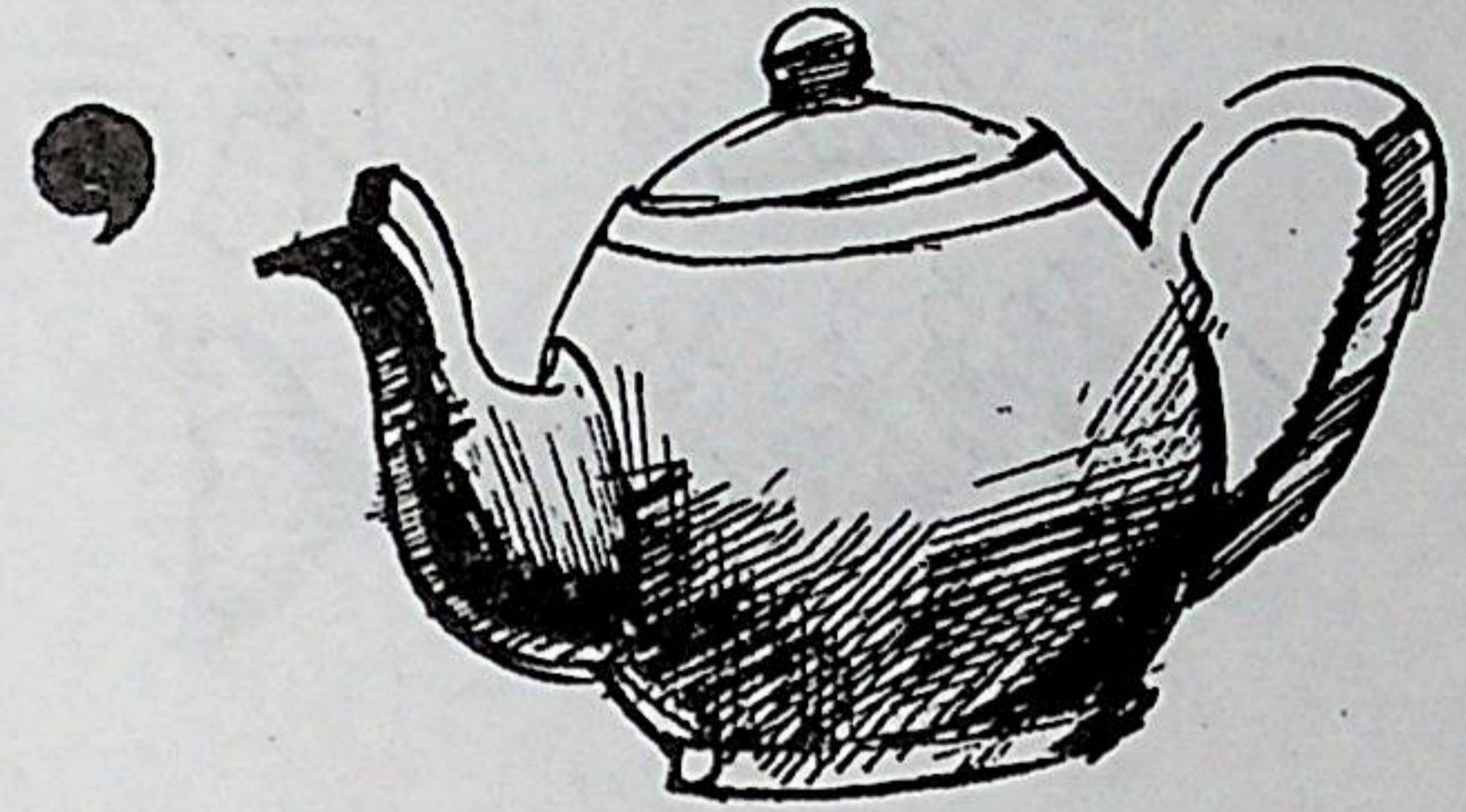
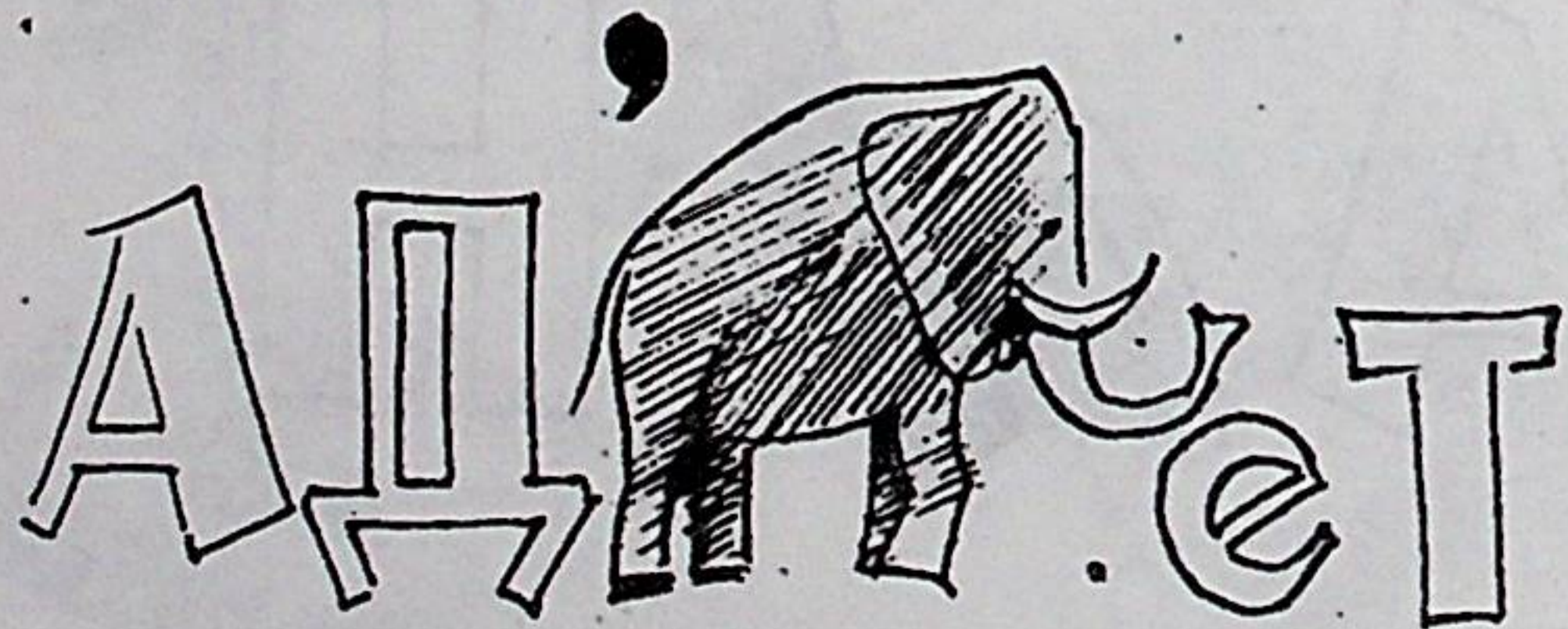
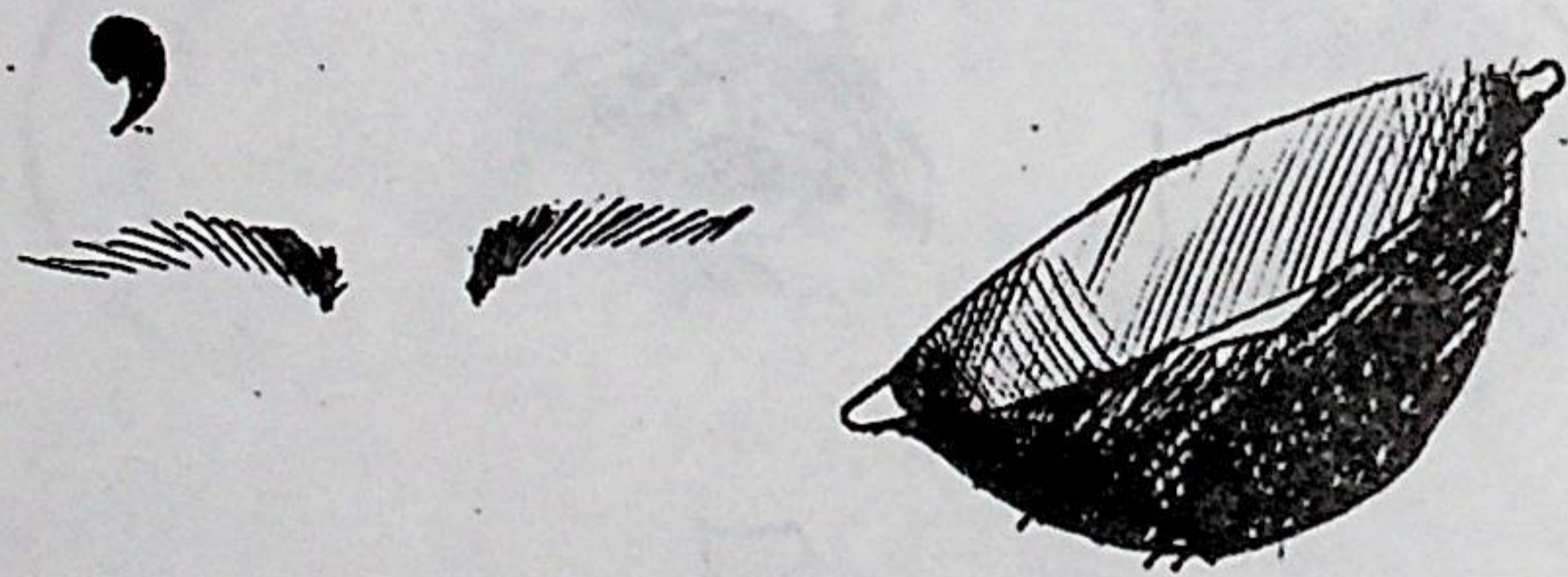
ЛА

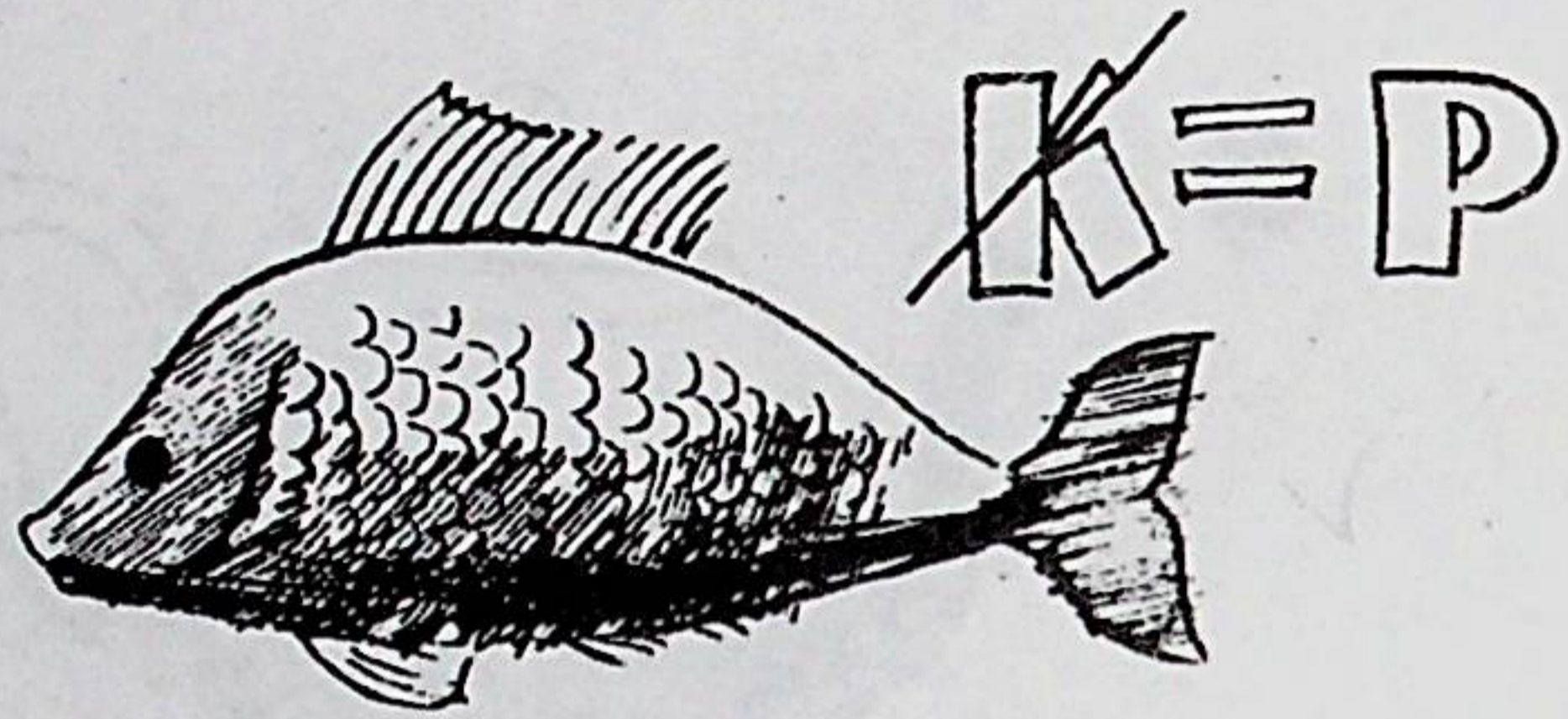

А

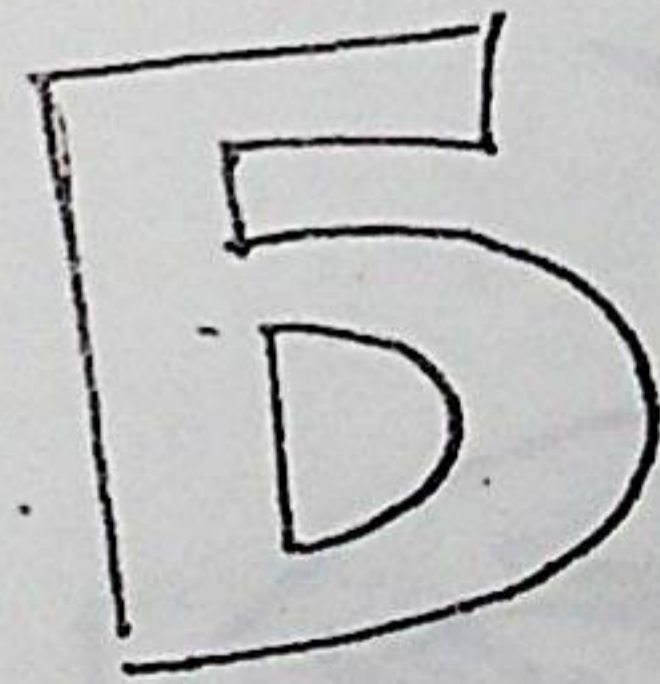
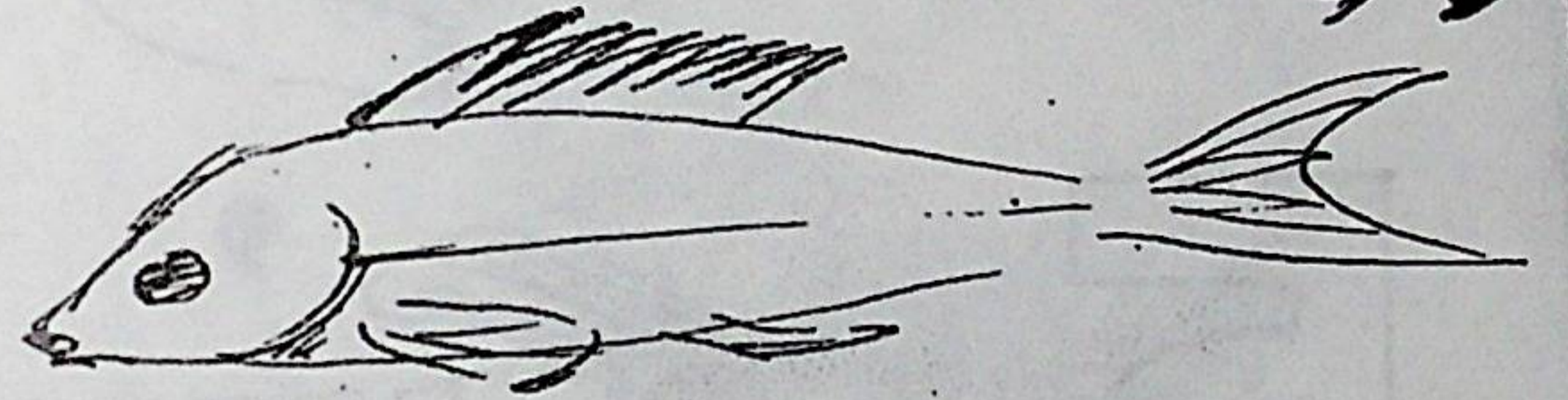
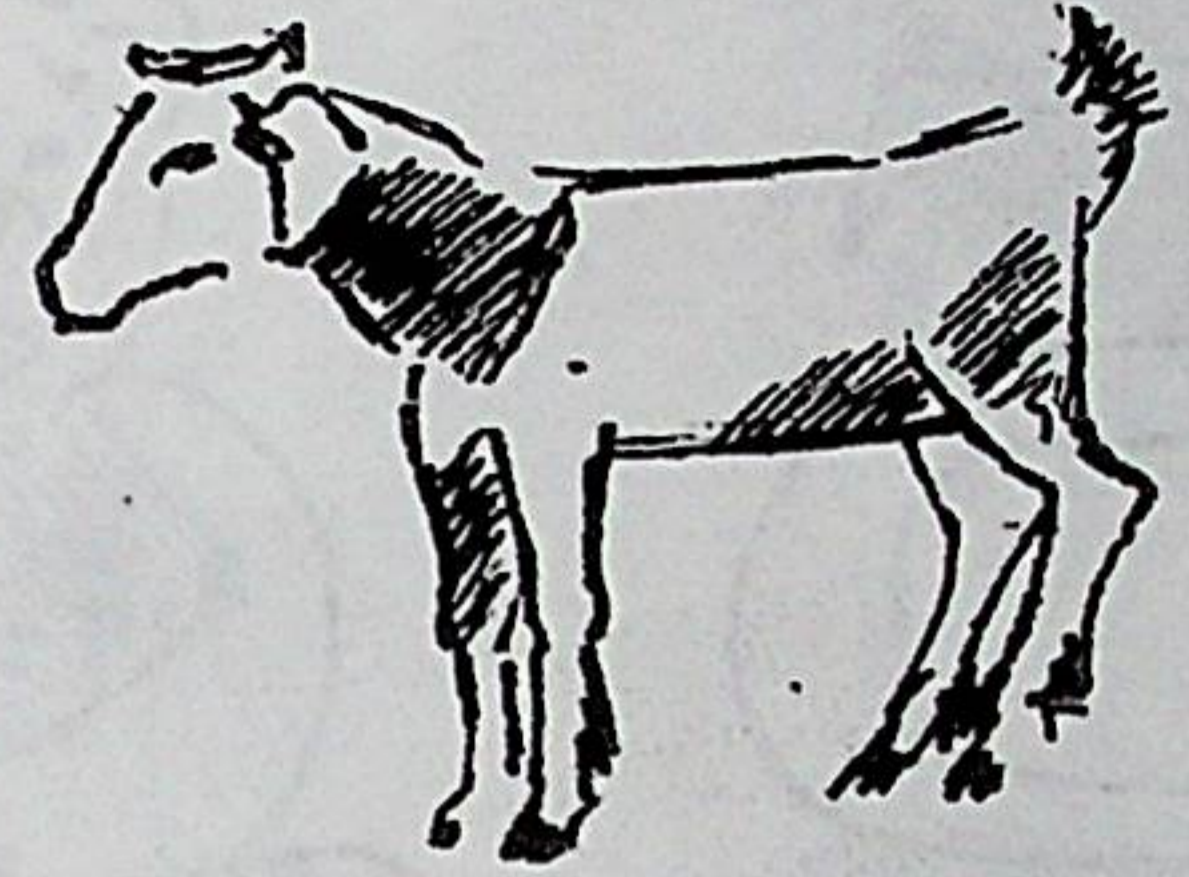
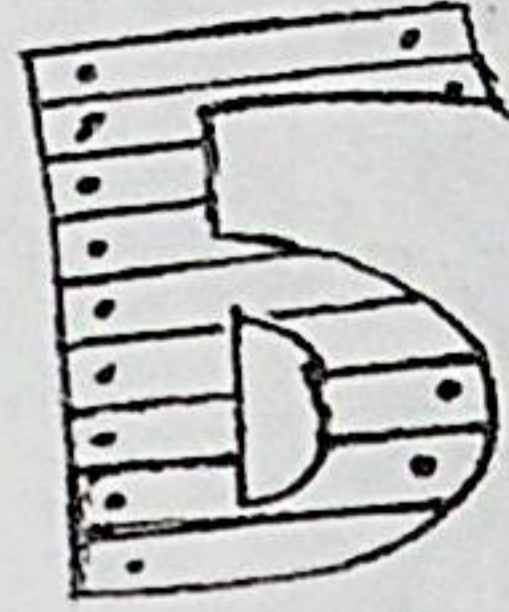
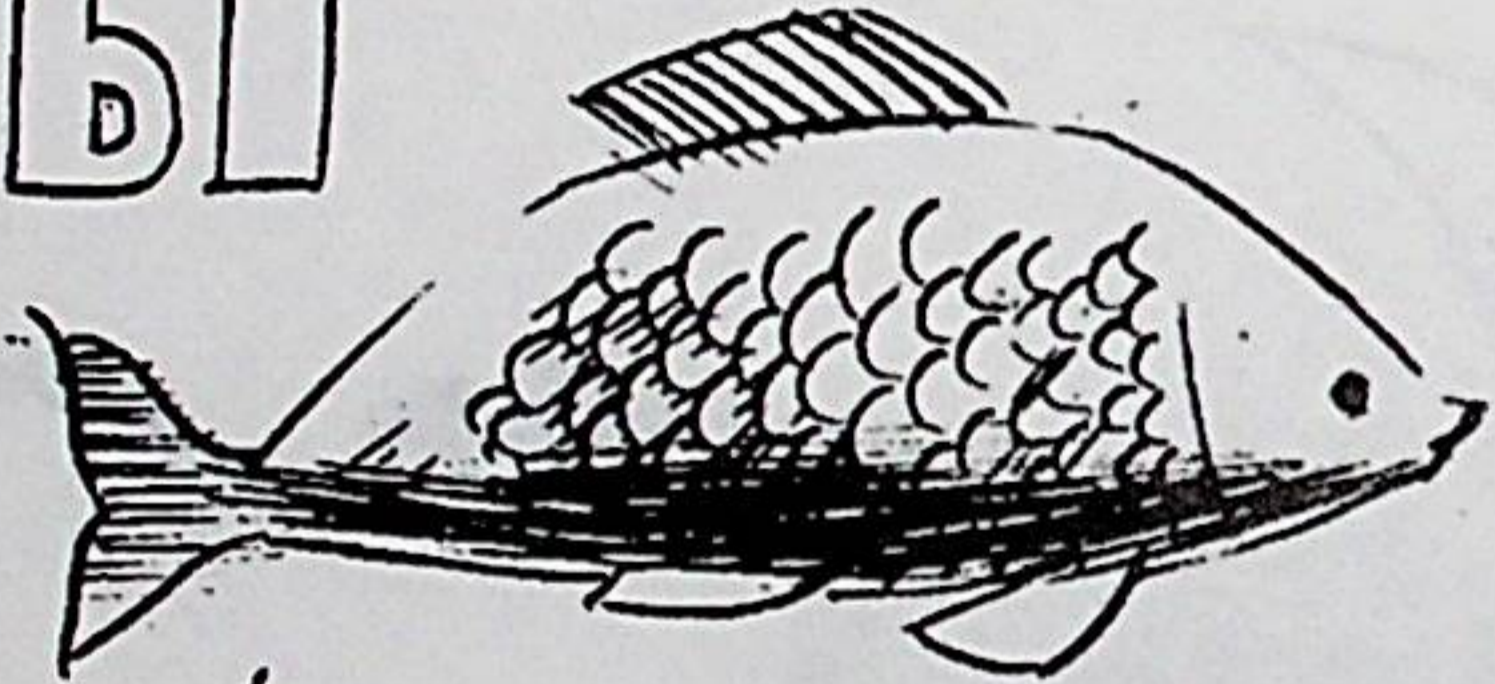

Н

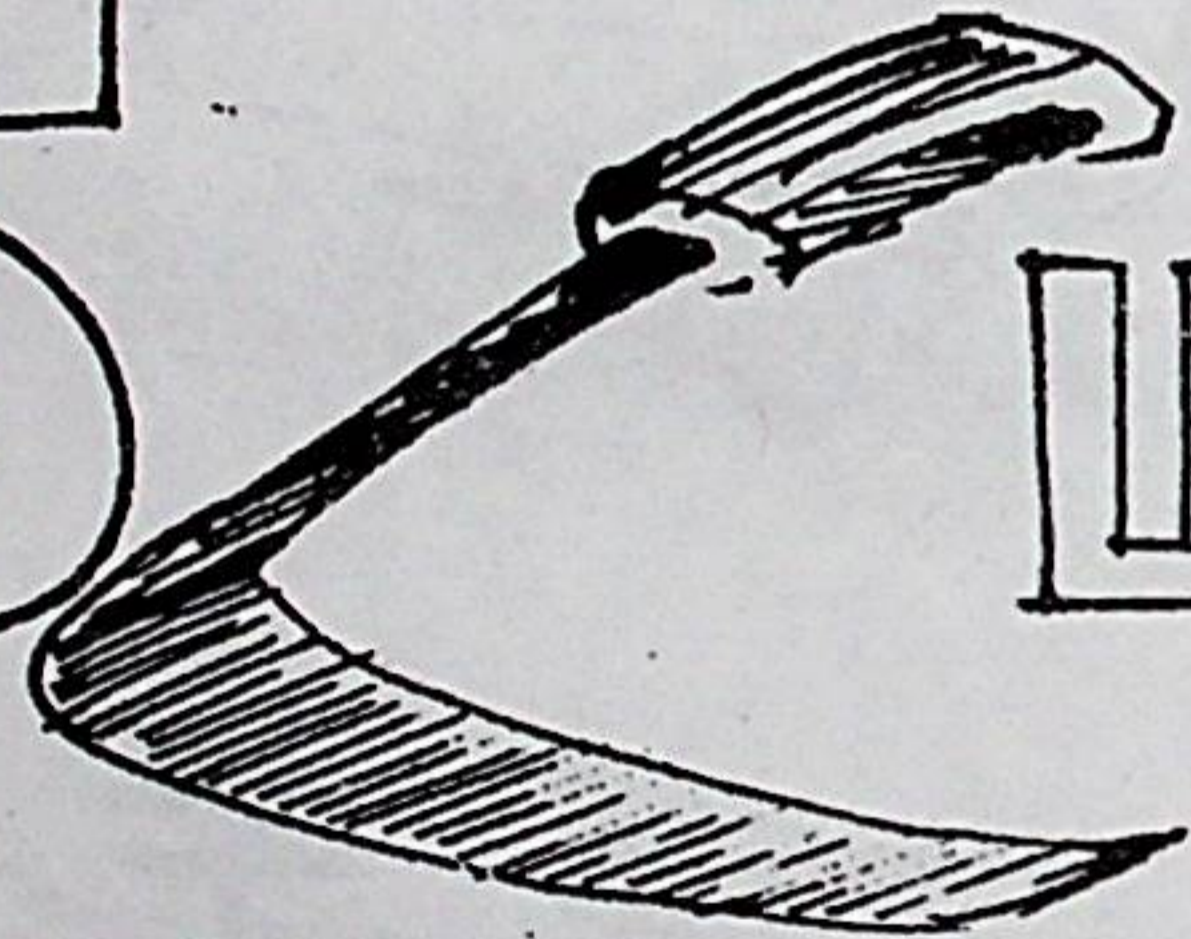
А = Ы

Б

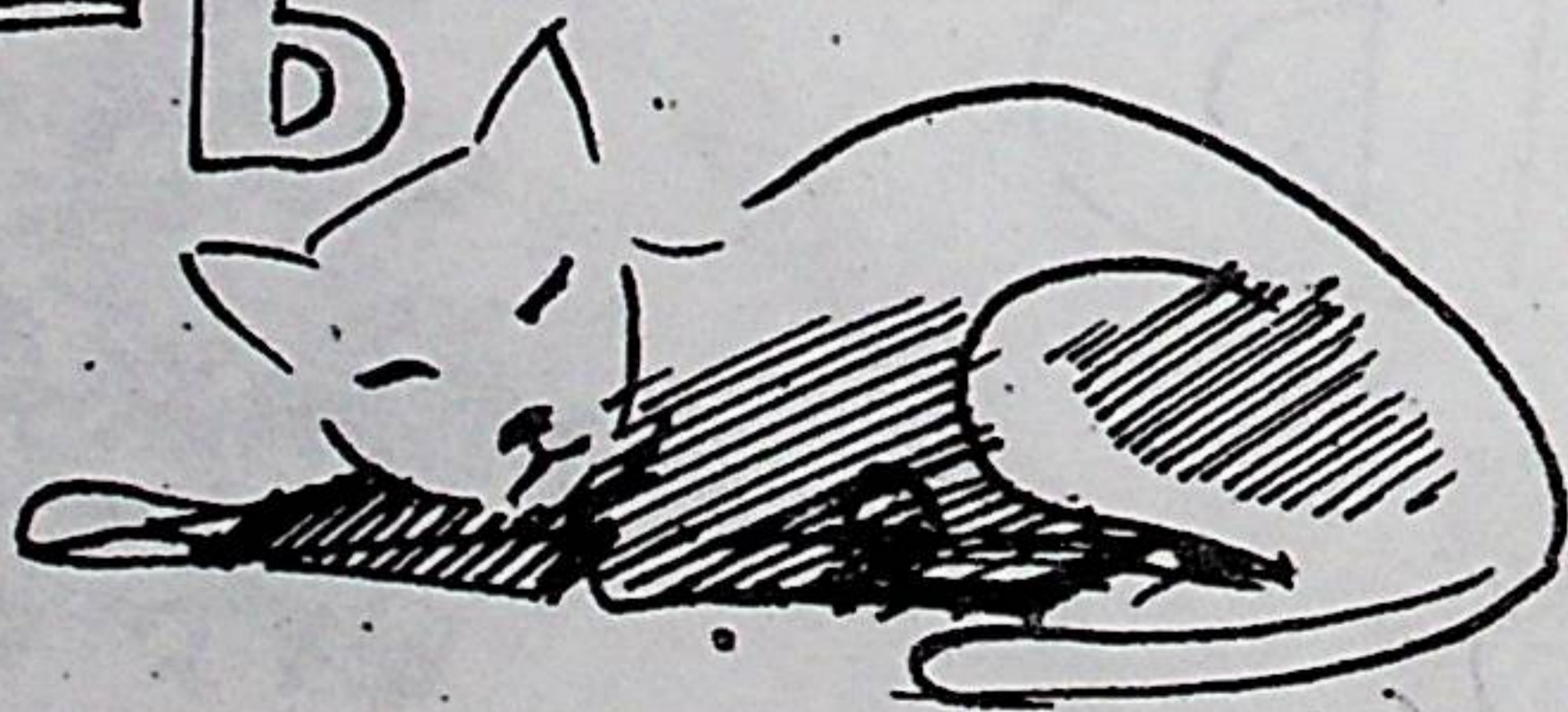

Б

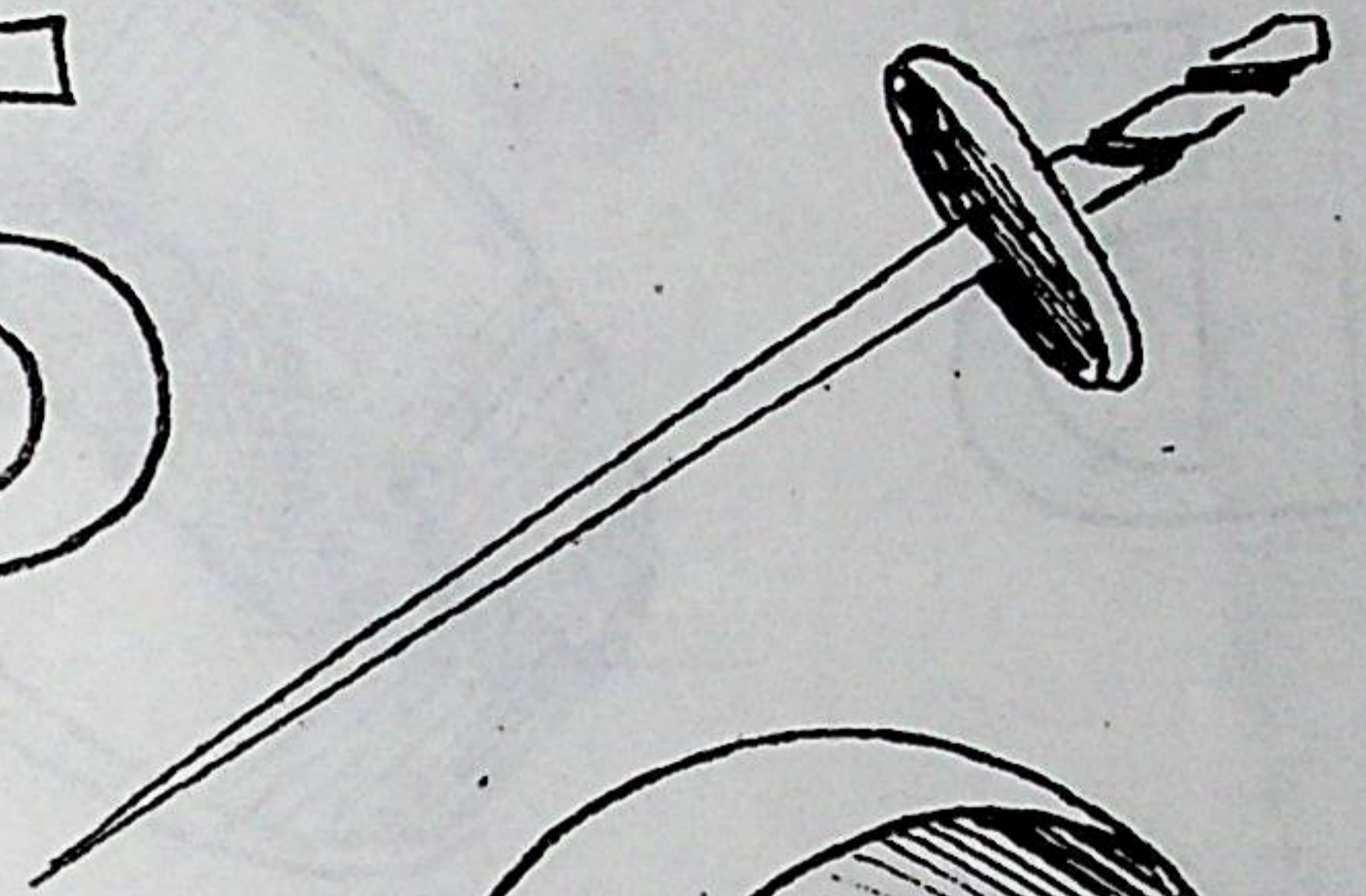

шо

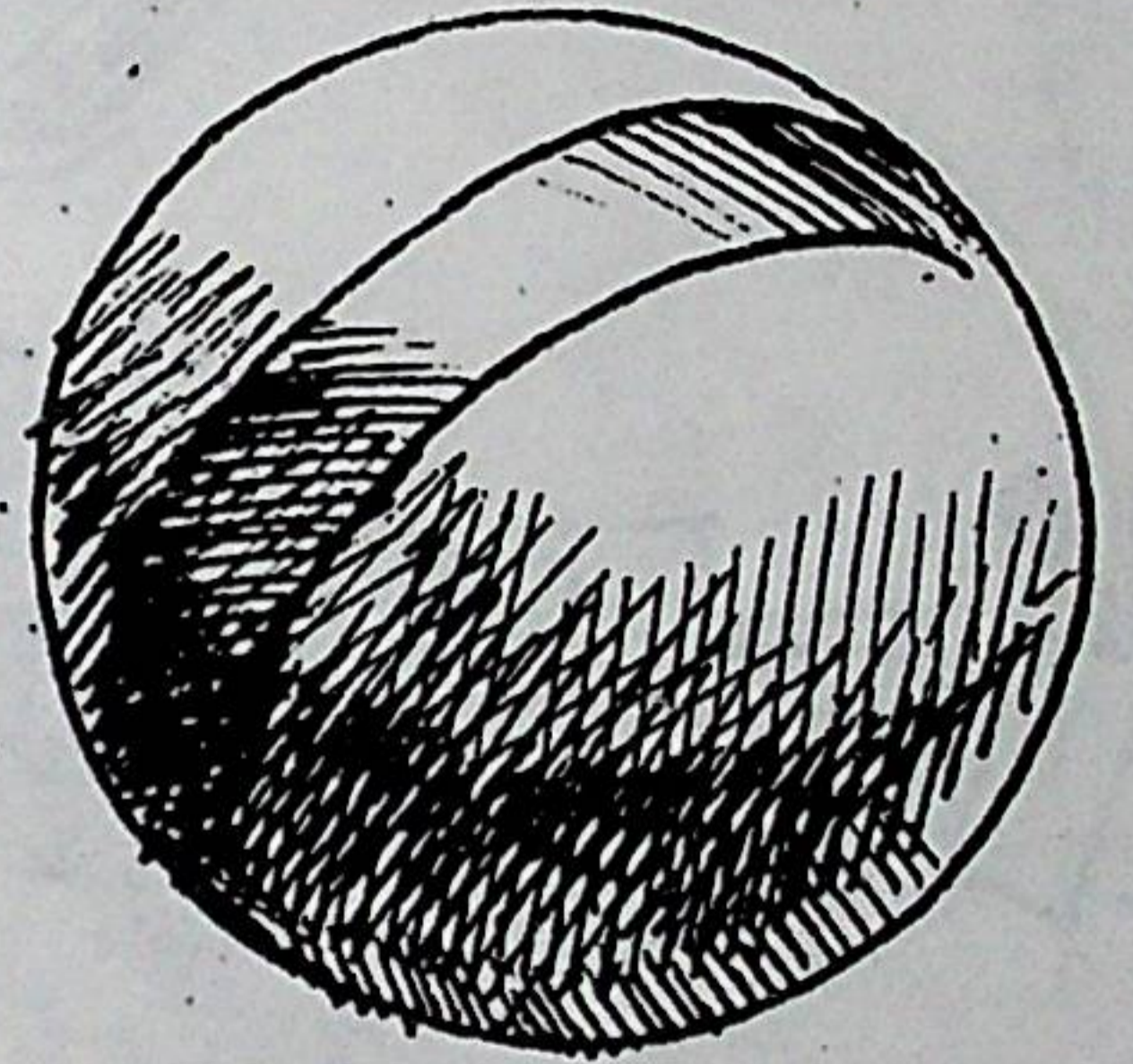
М=Б

Б

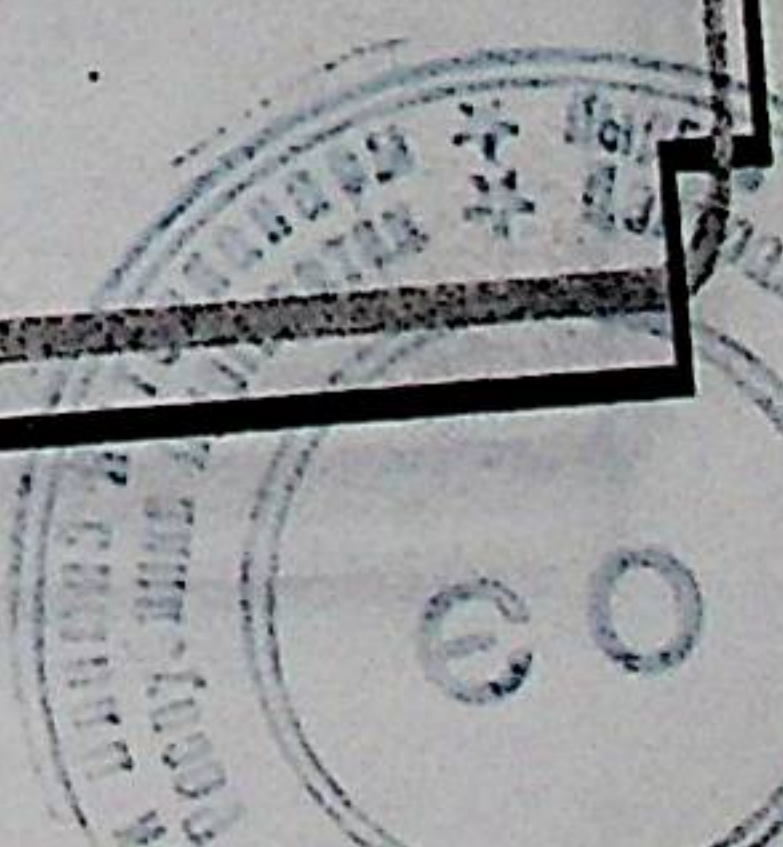
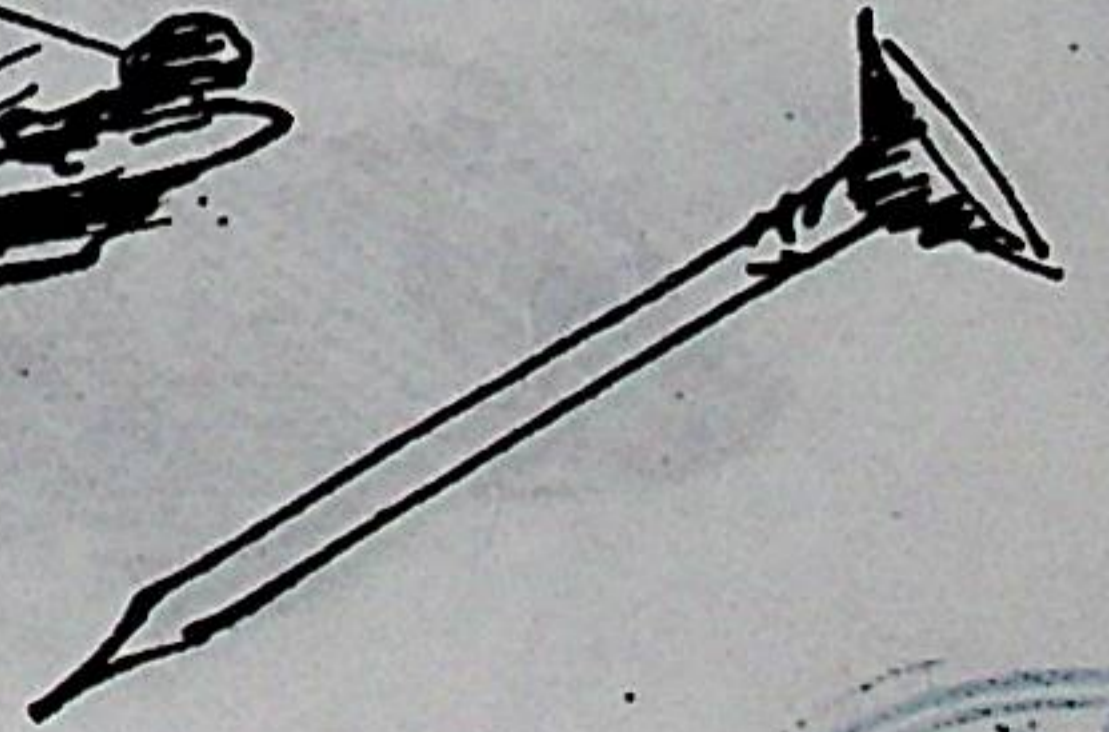

1

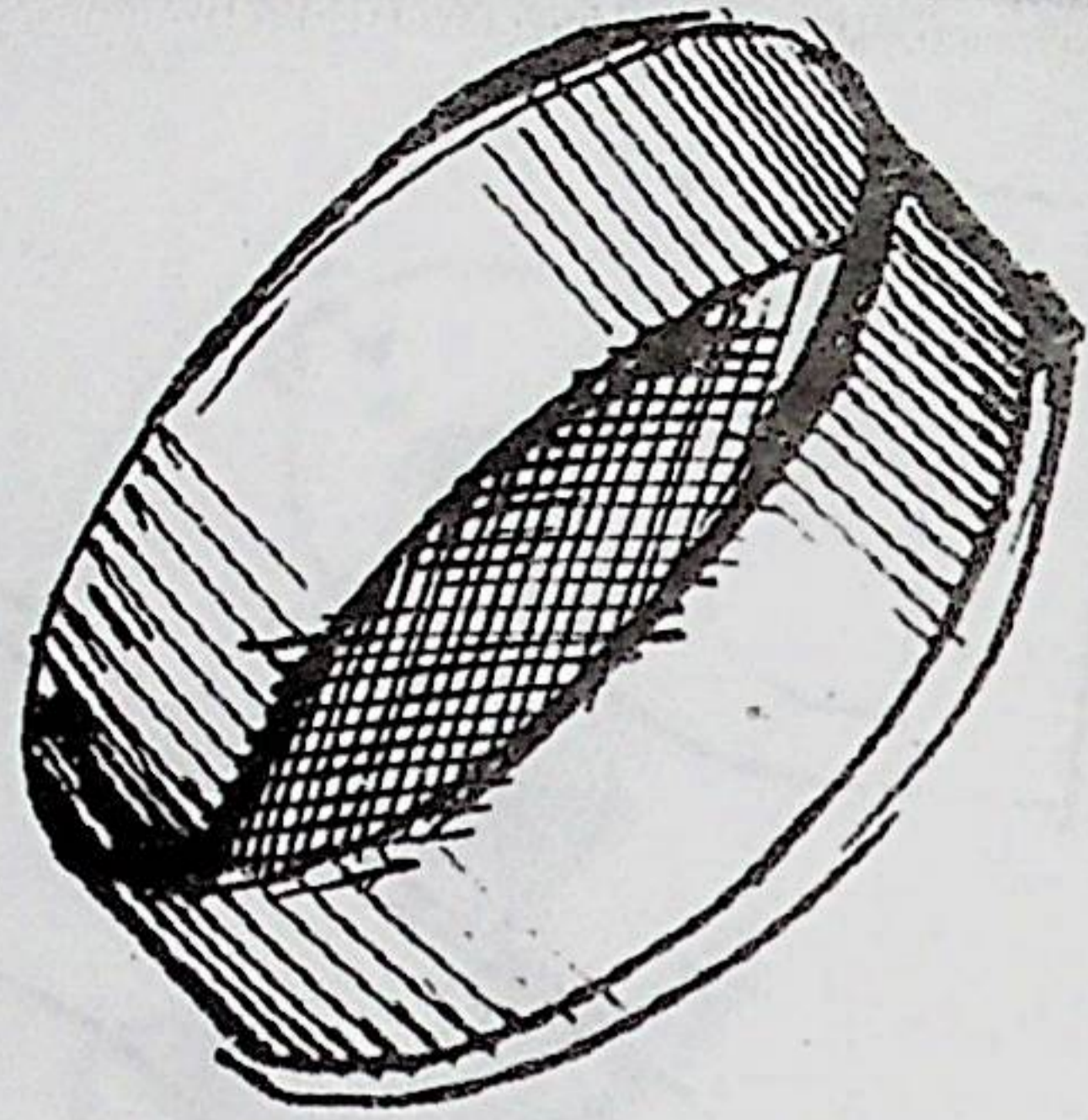

М=Т

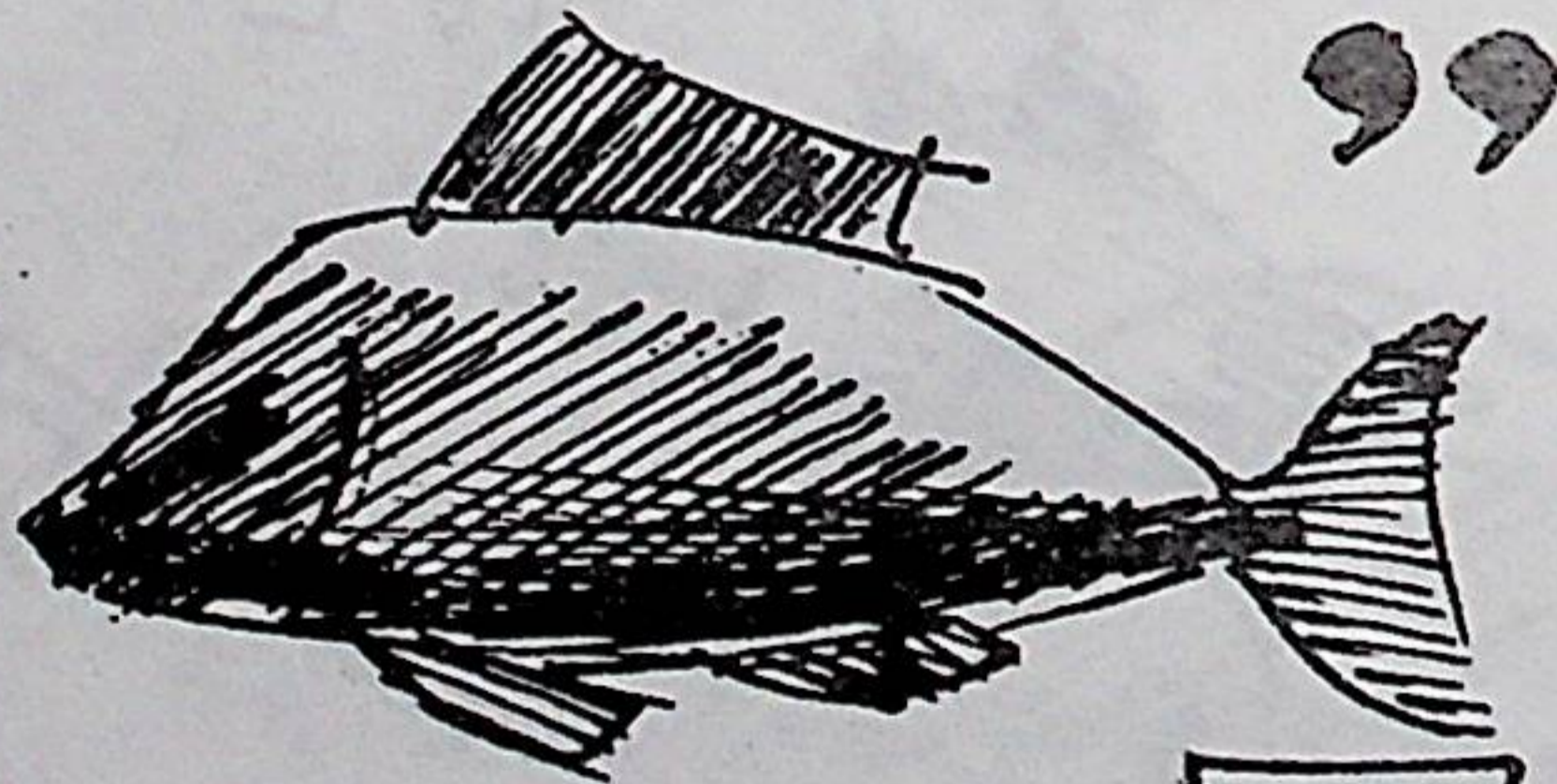
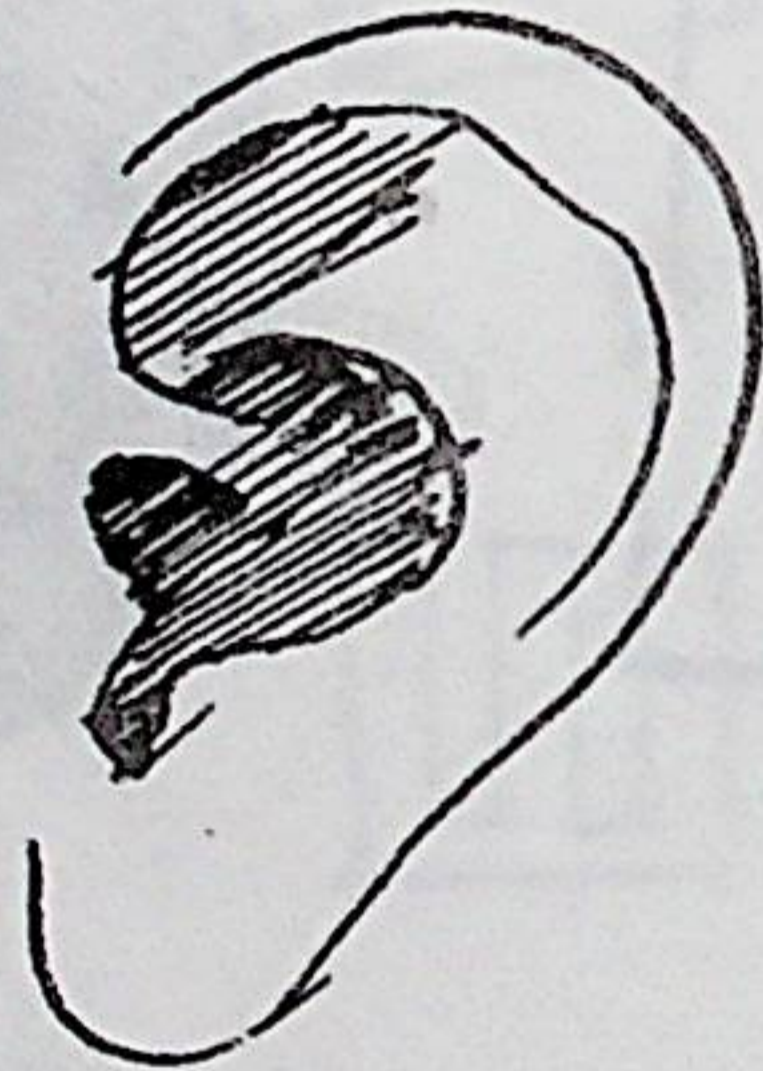
Б

Б

К=Б

ТА

”

”

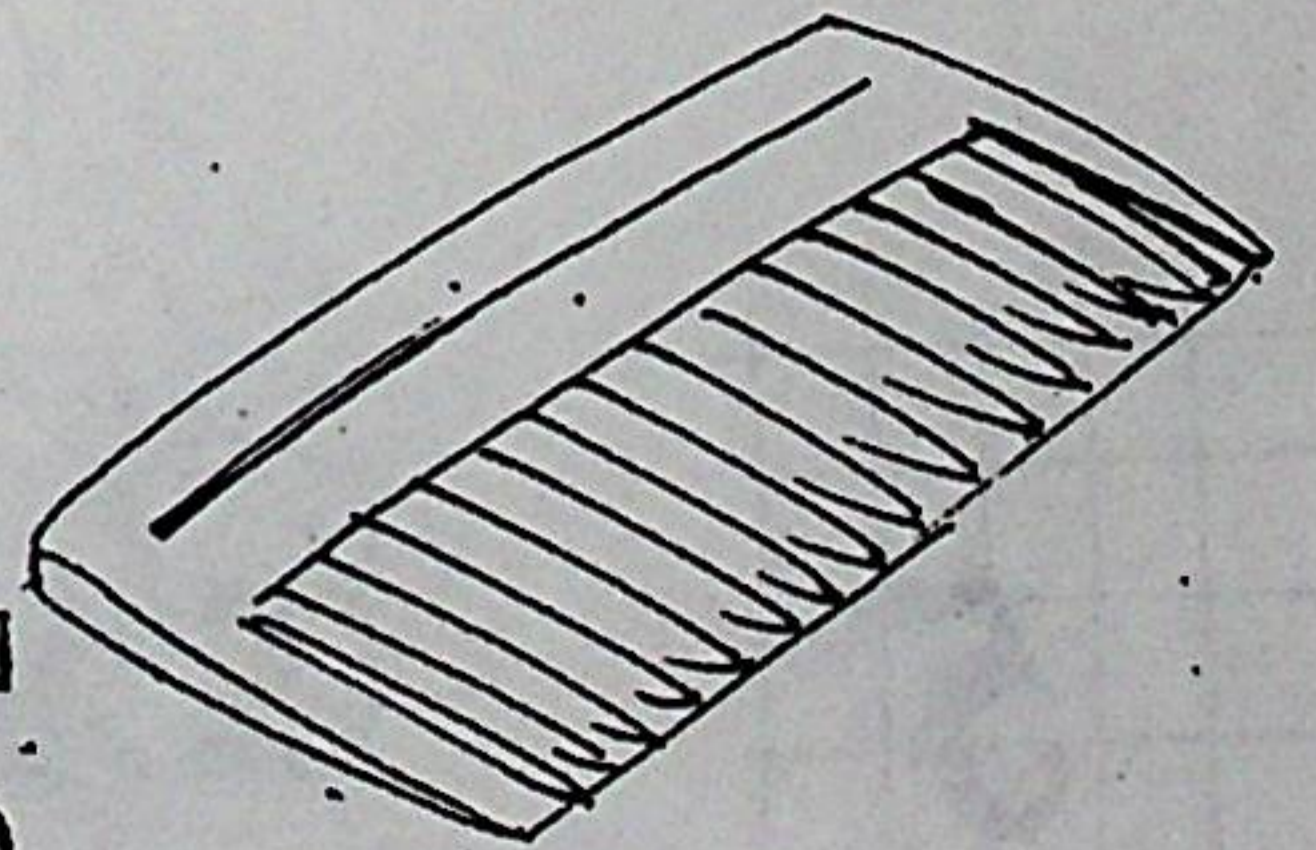
Б

Р
1/2 3

Т

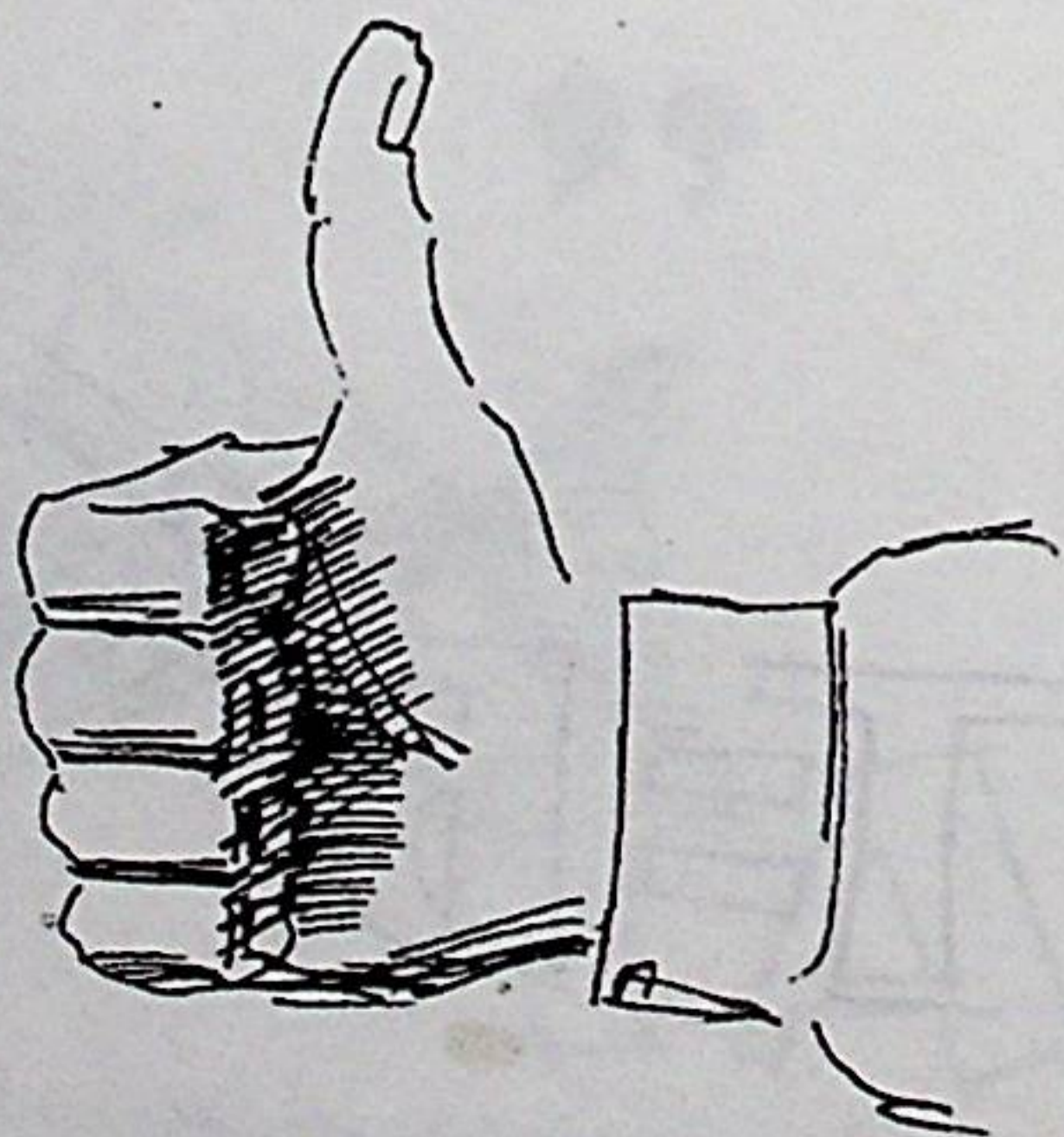
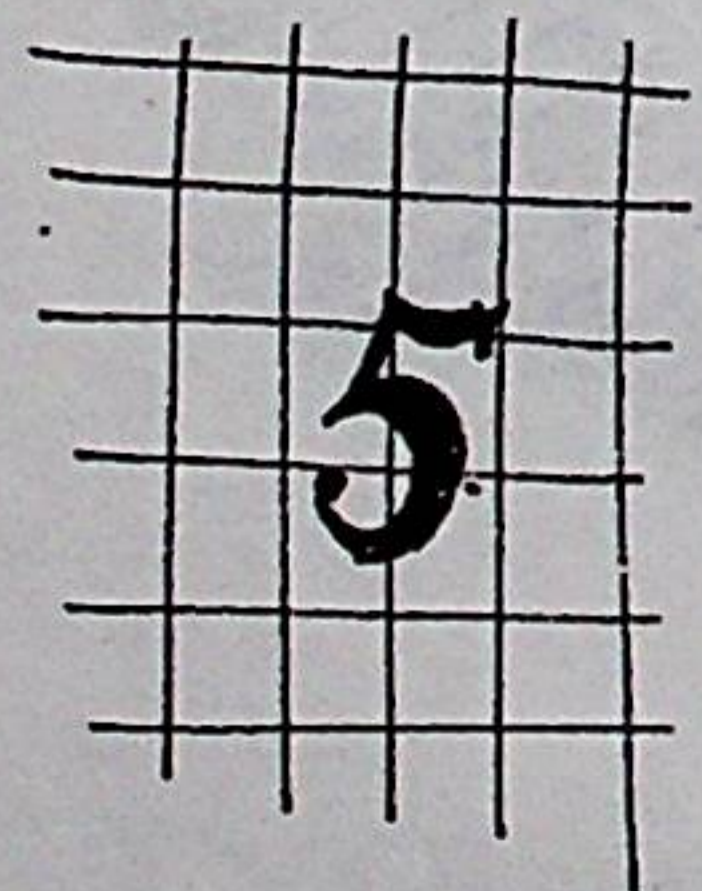
Т=Б

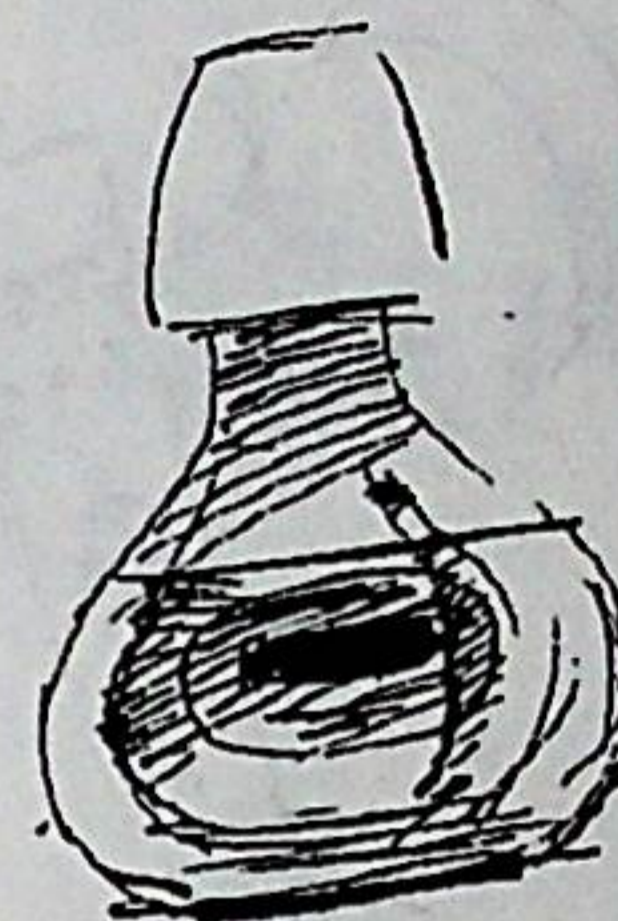

ДАК

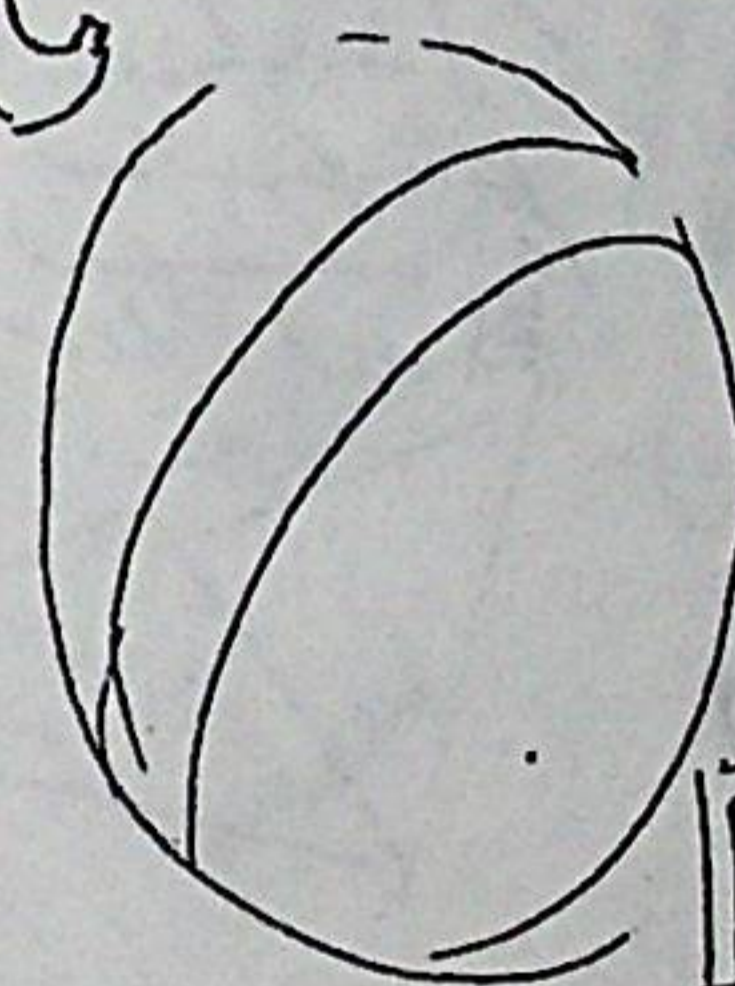
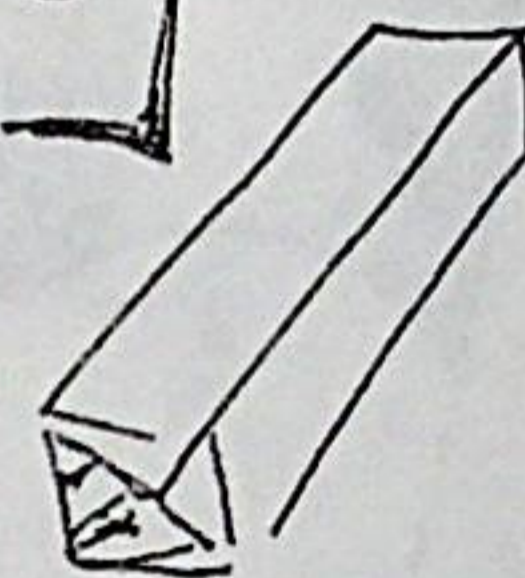
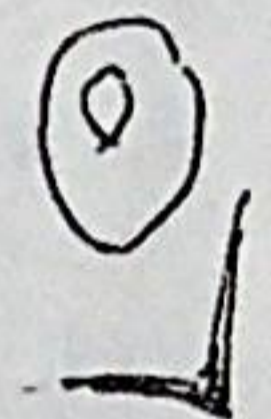
Б

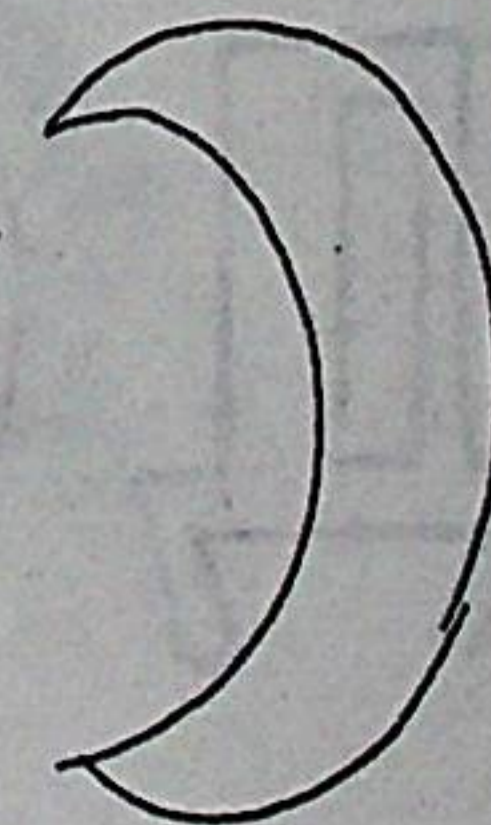
Б

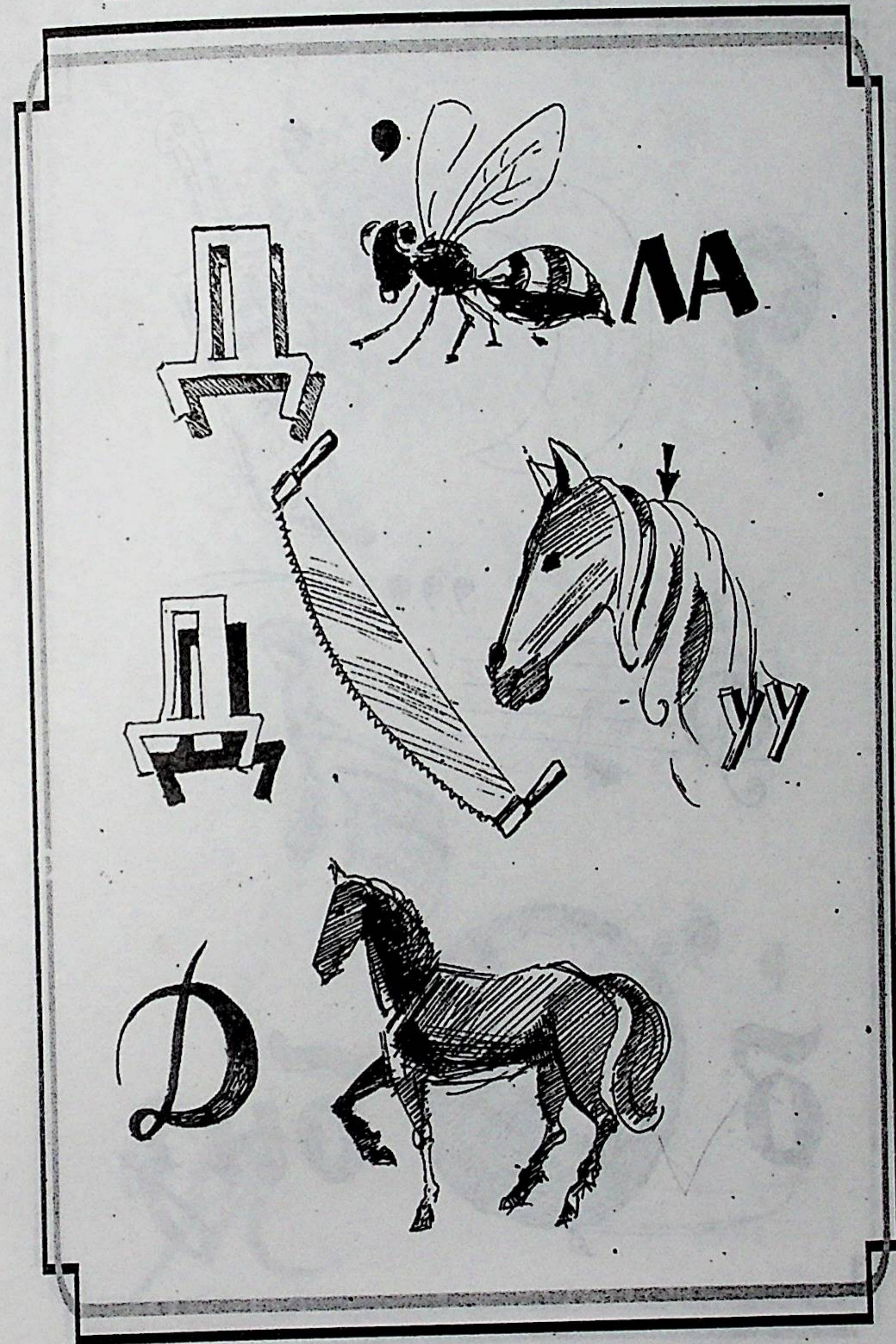
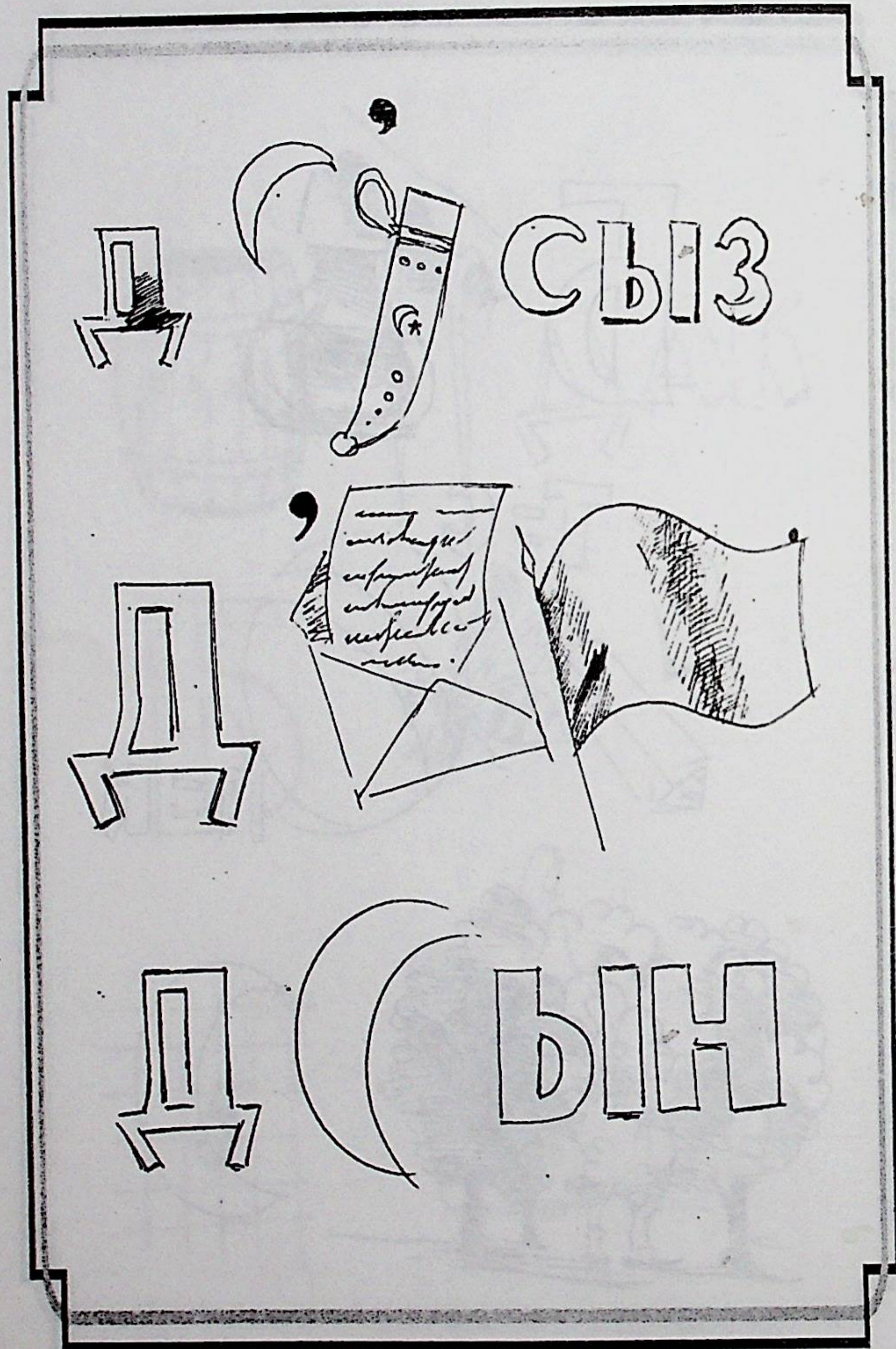

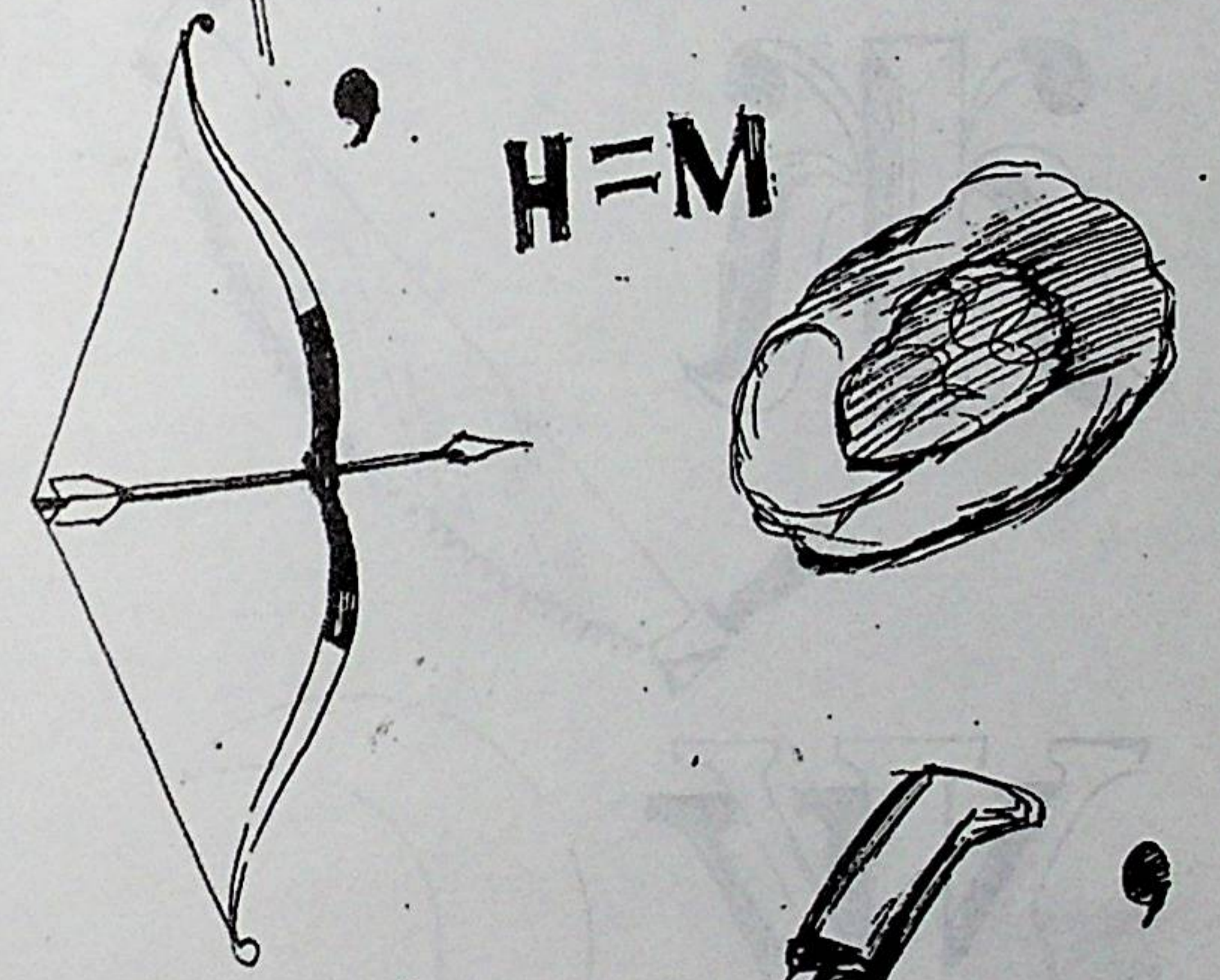
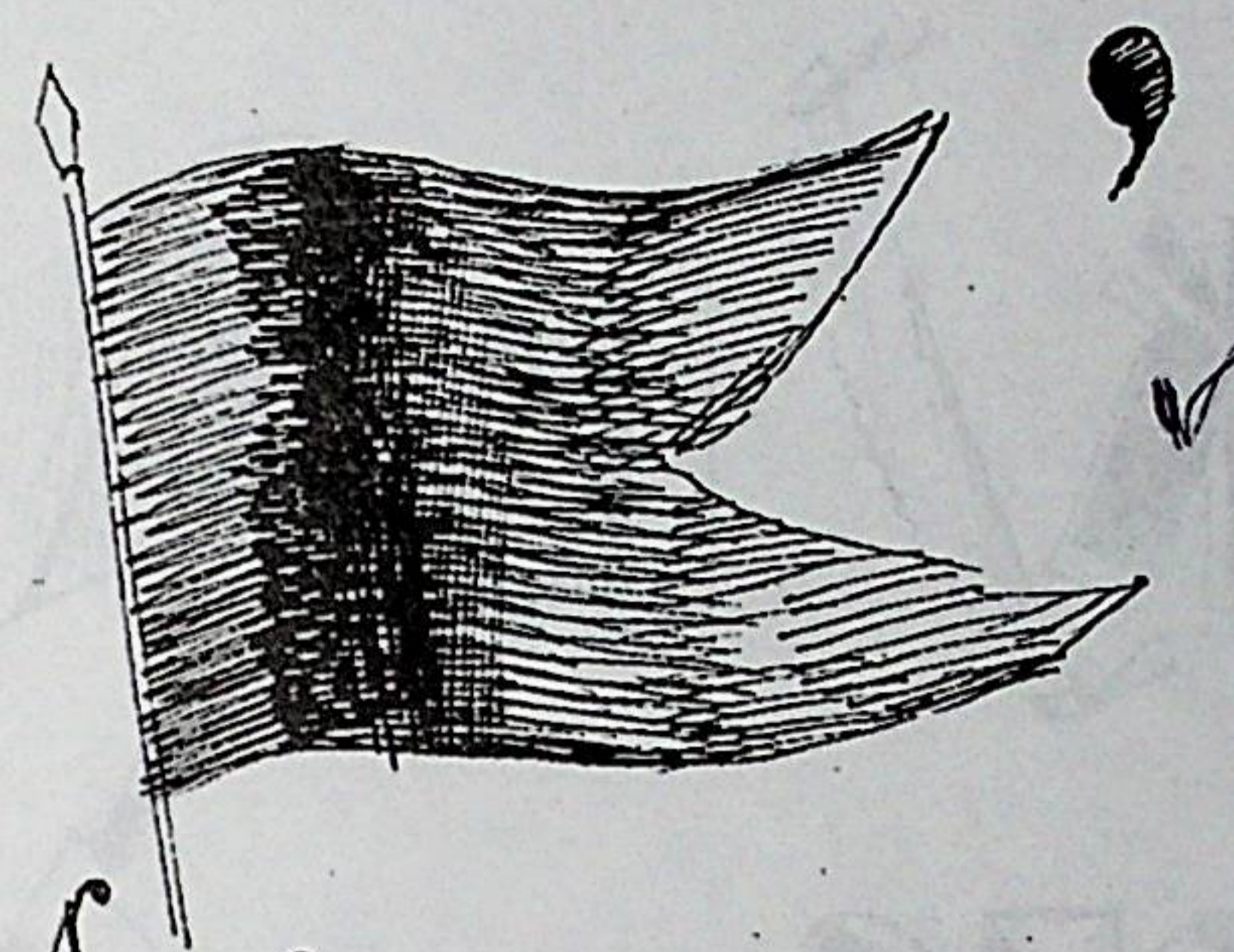
Т=С

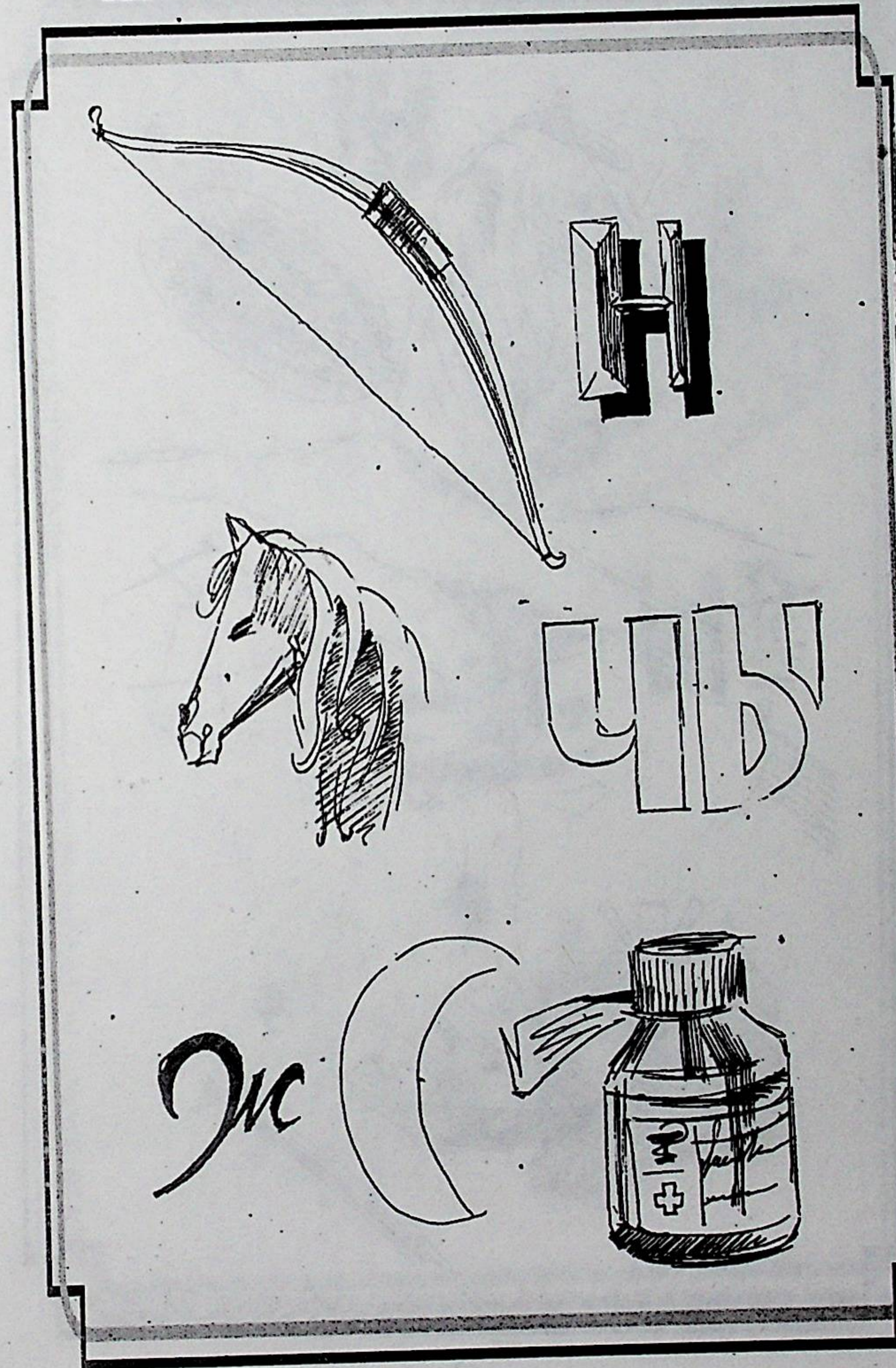
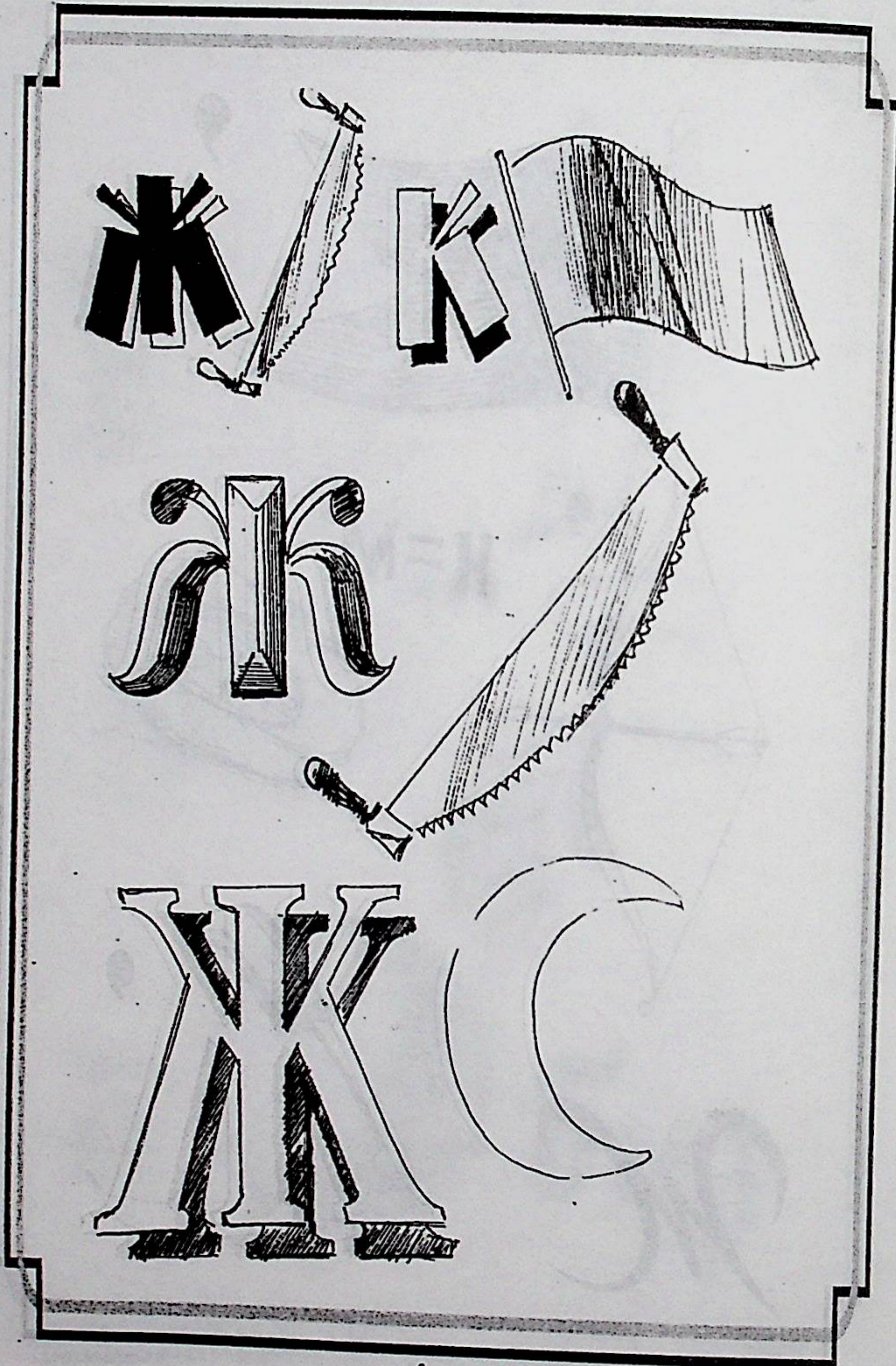

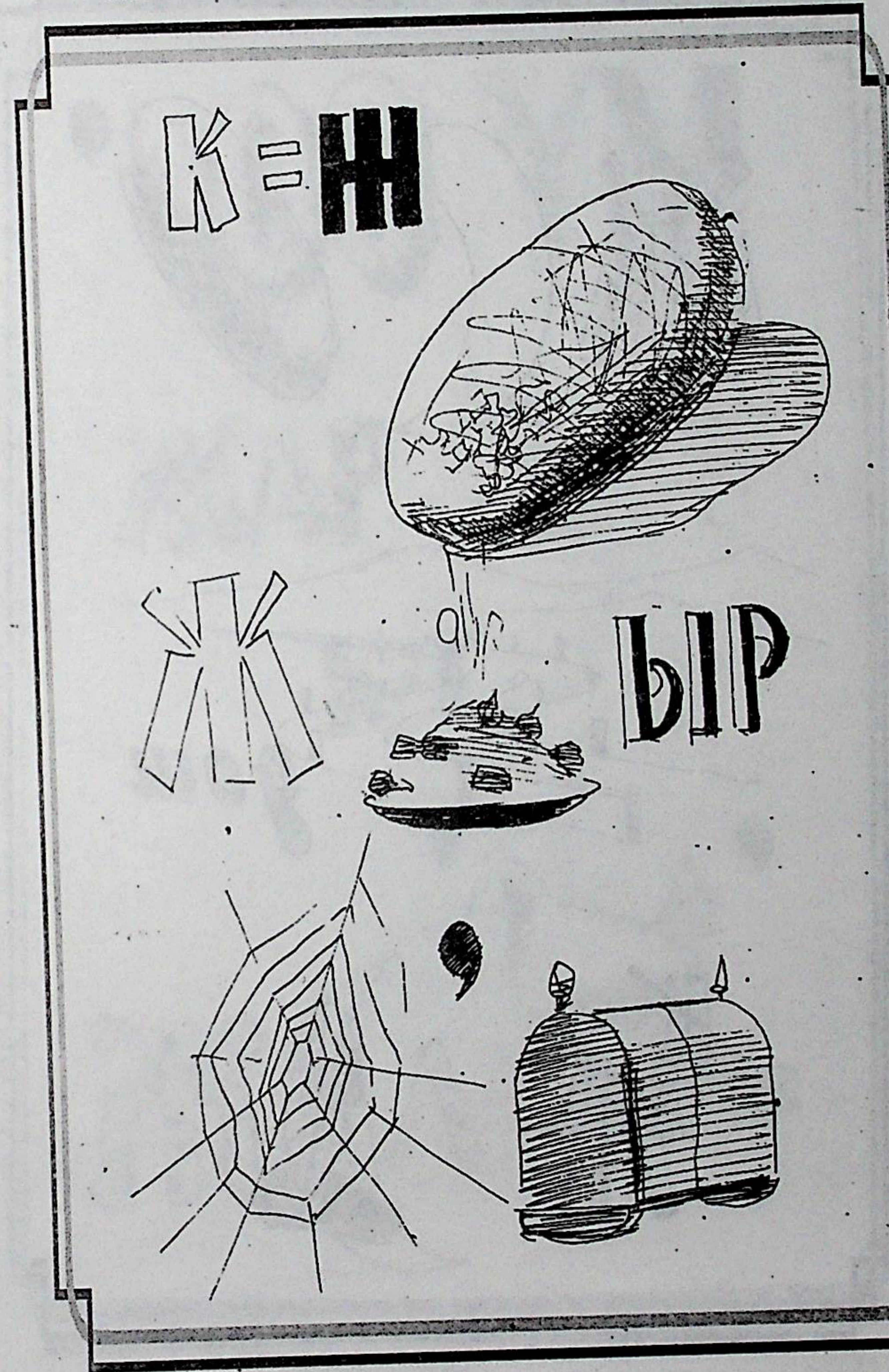
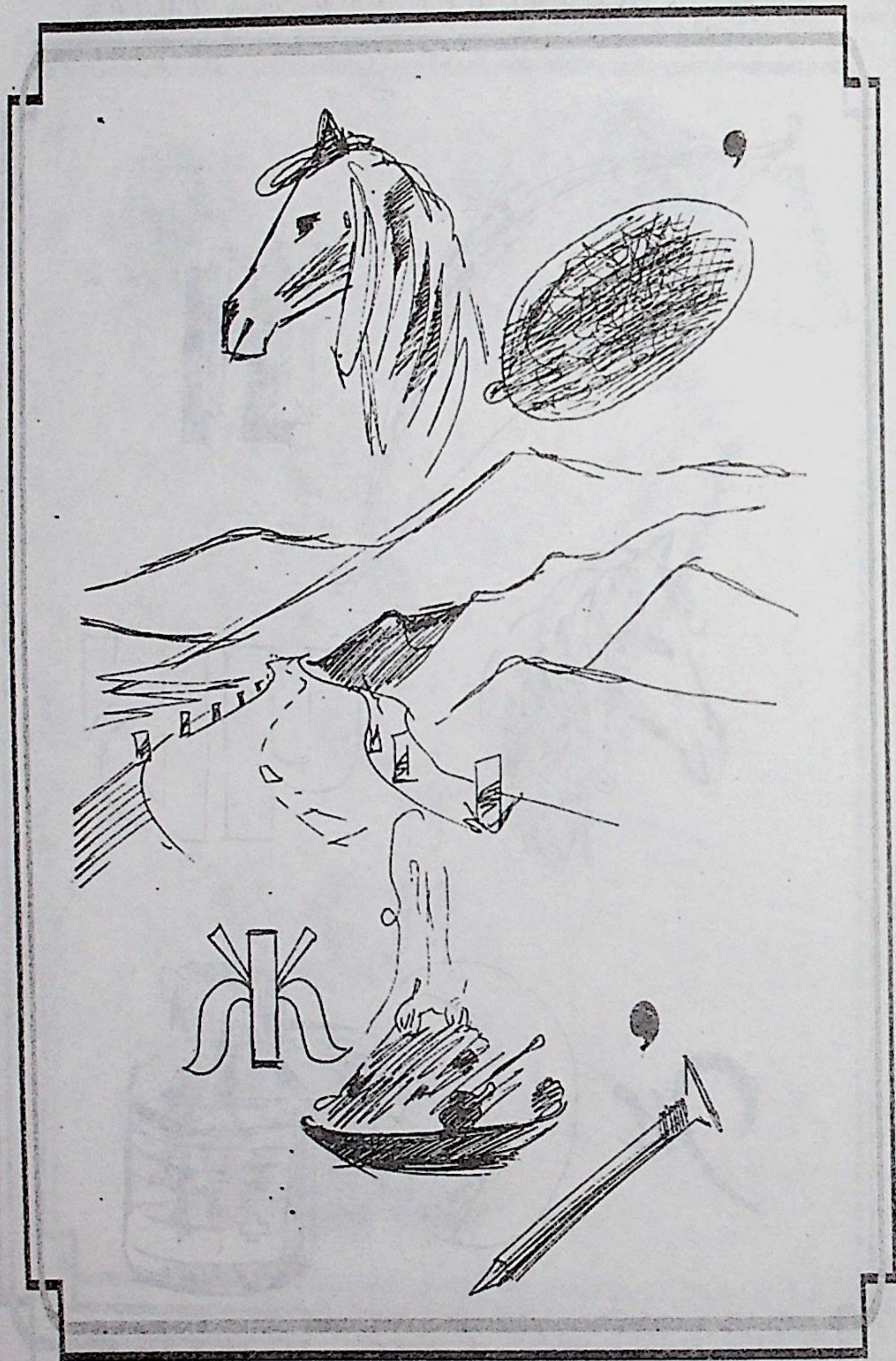
П=К

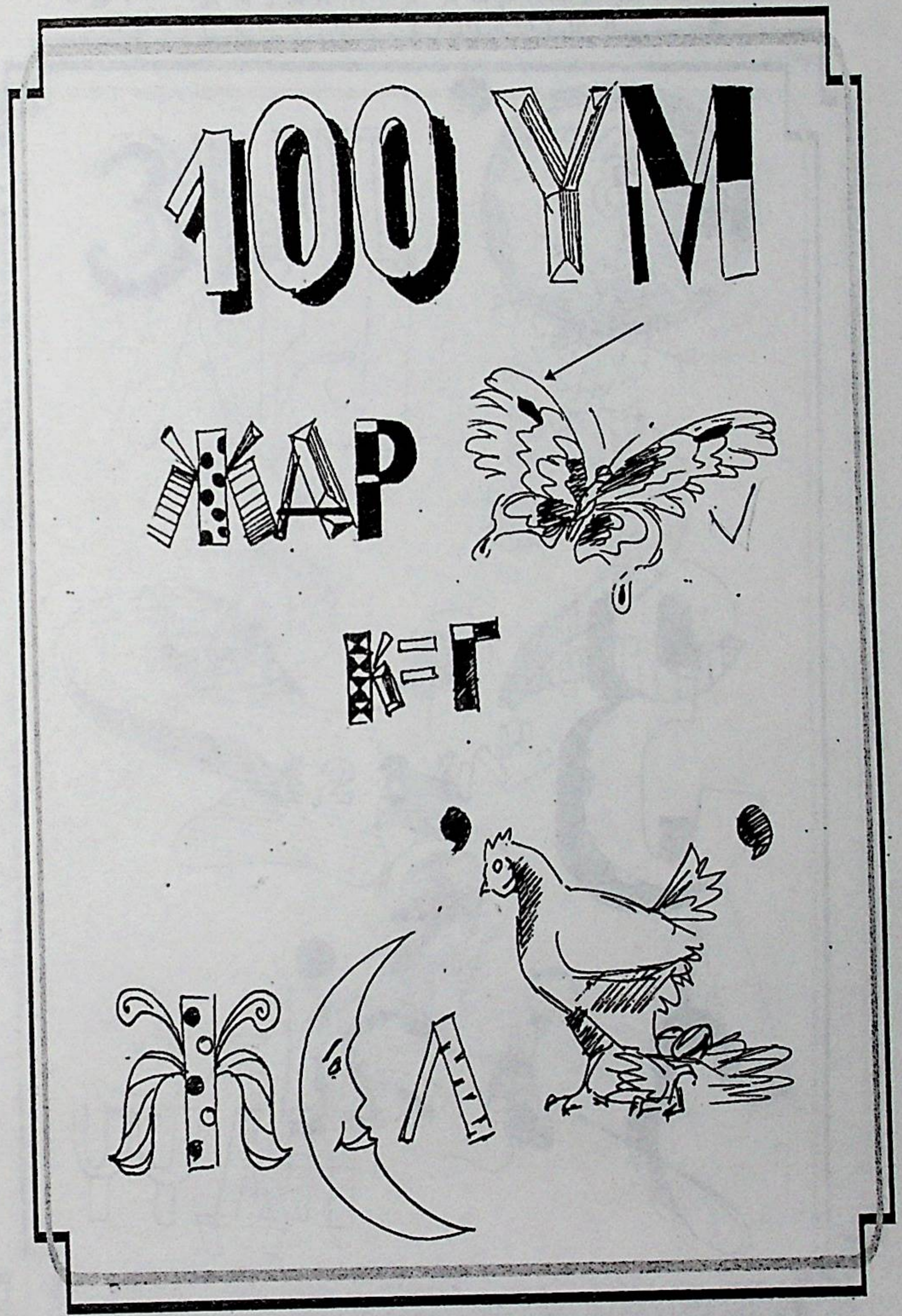
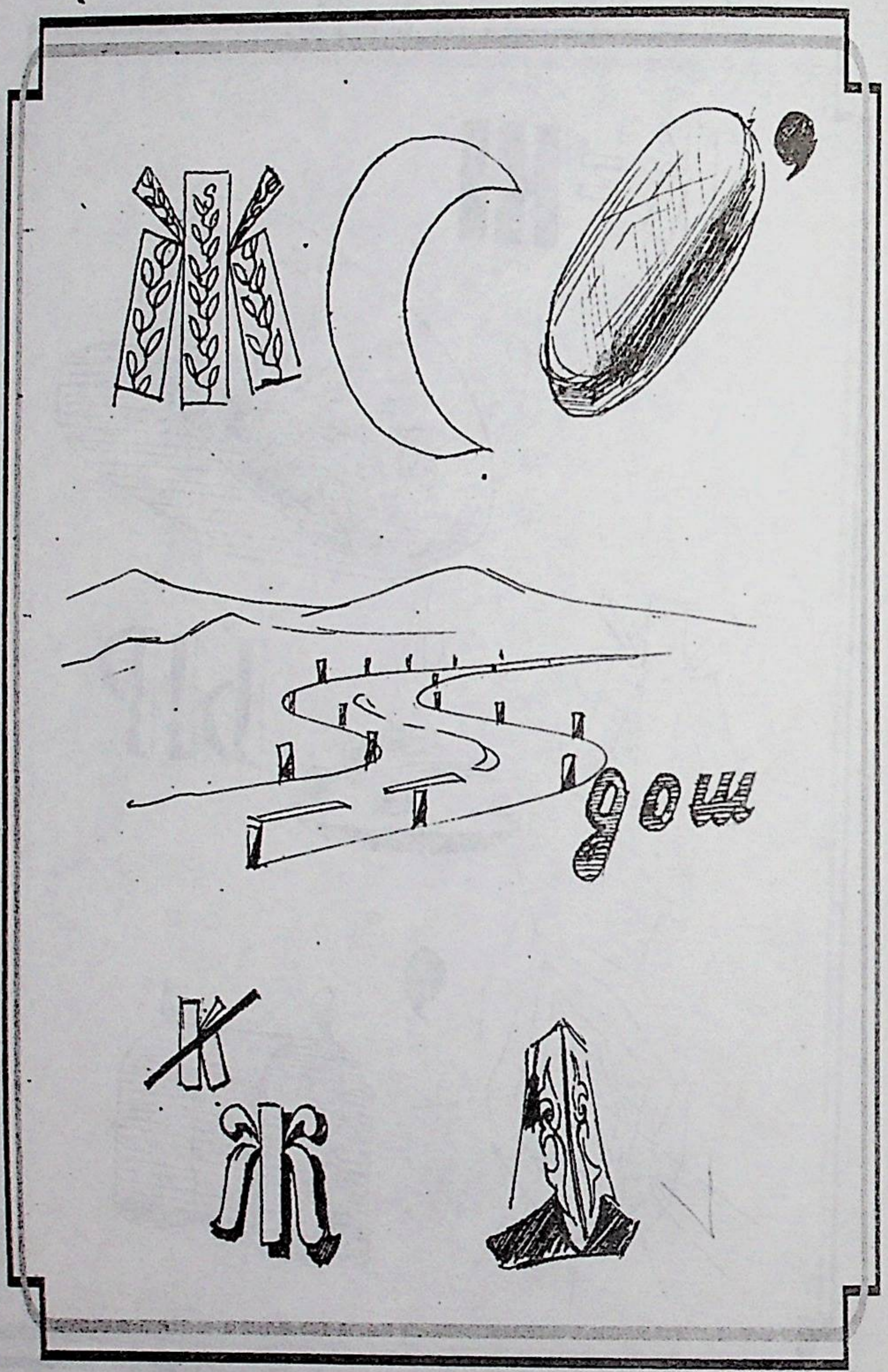

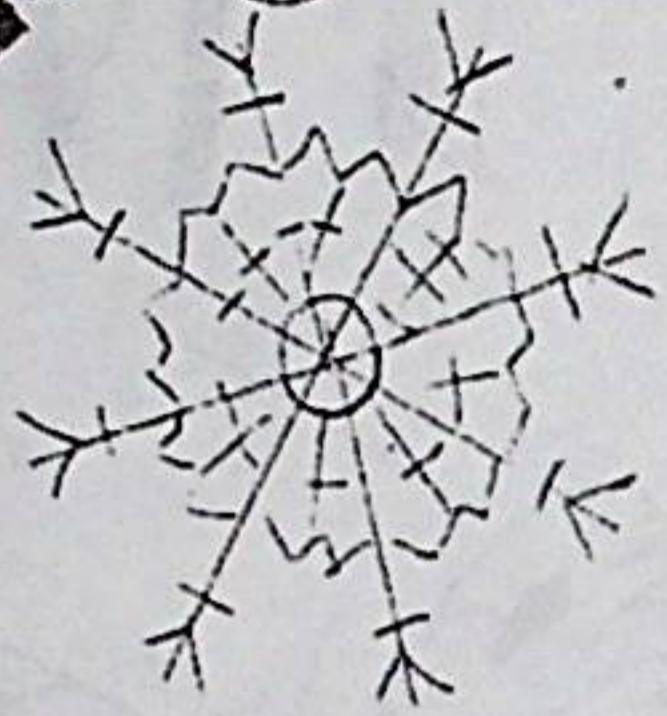

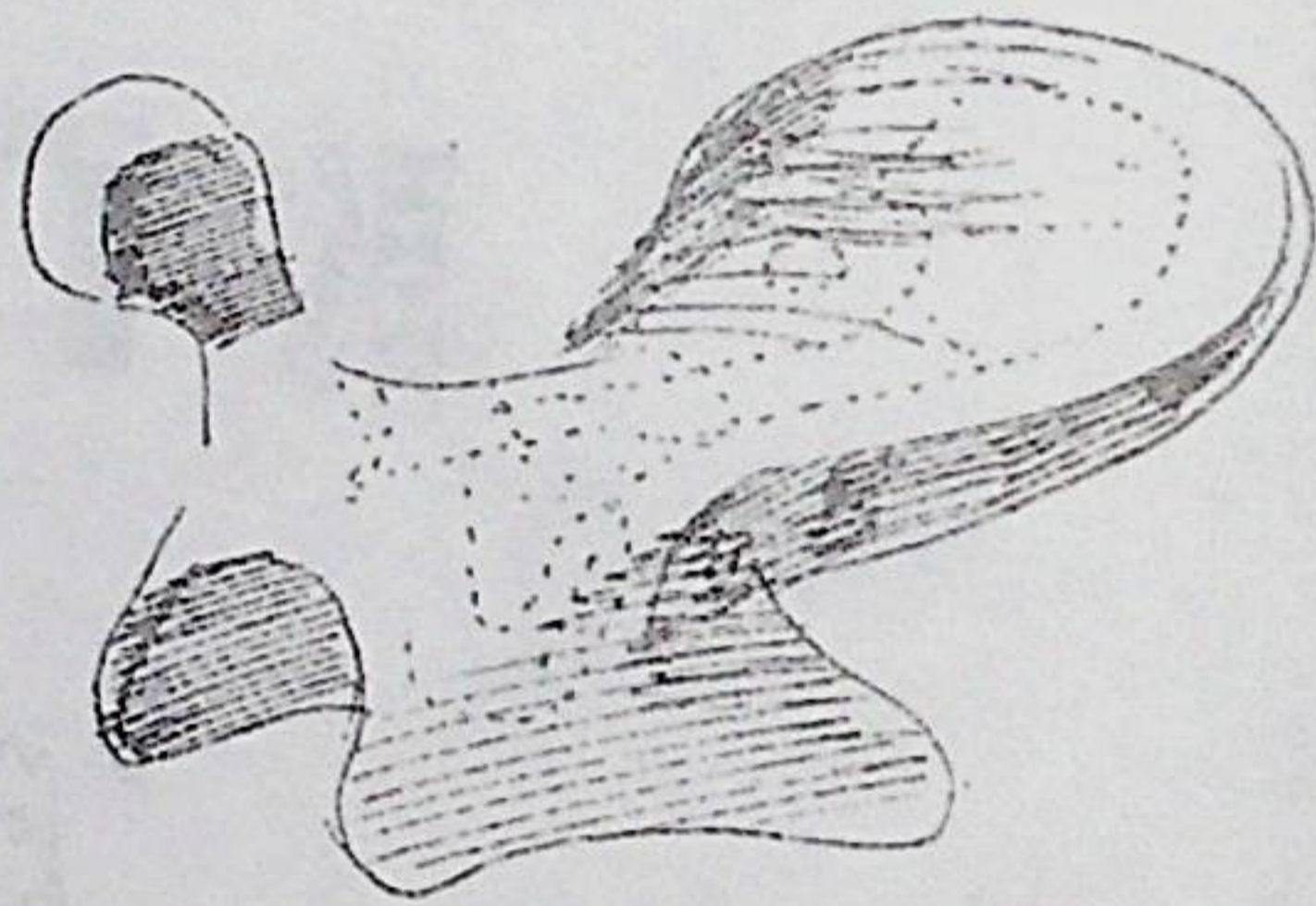
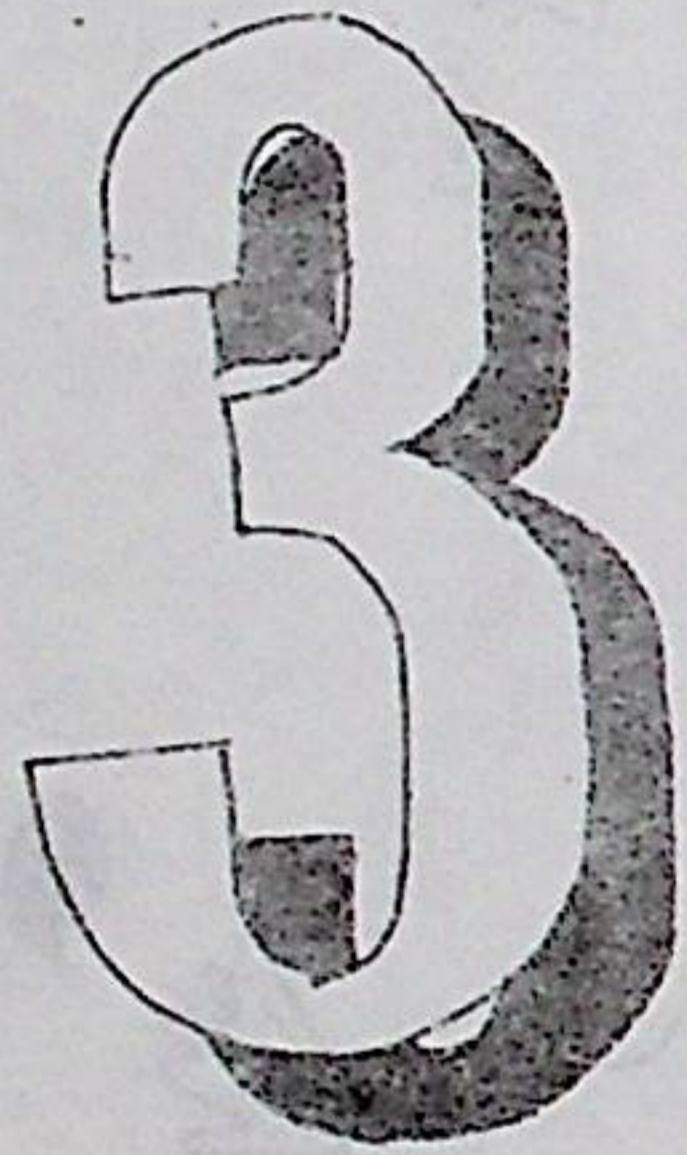

к = 3

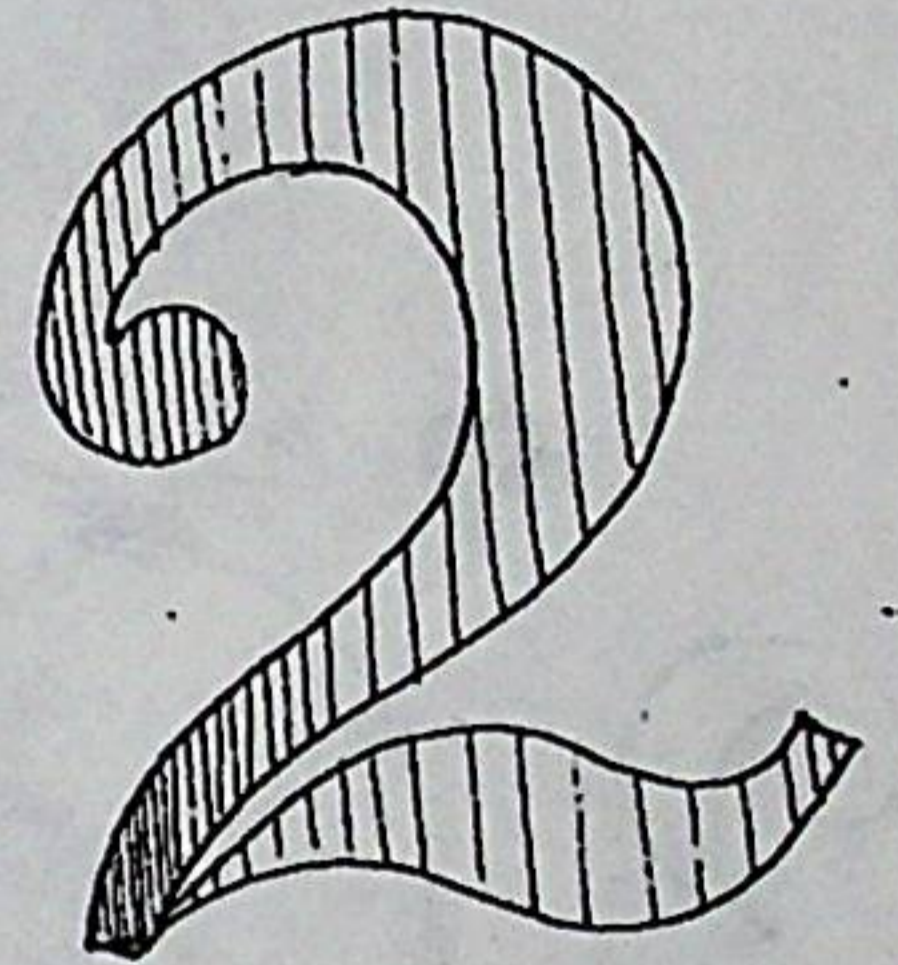
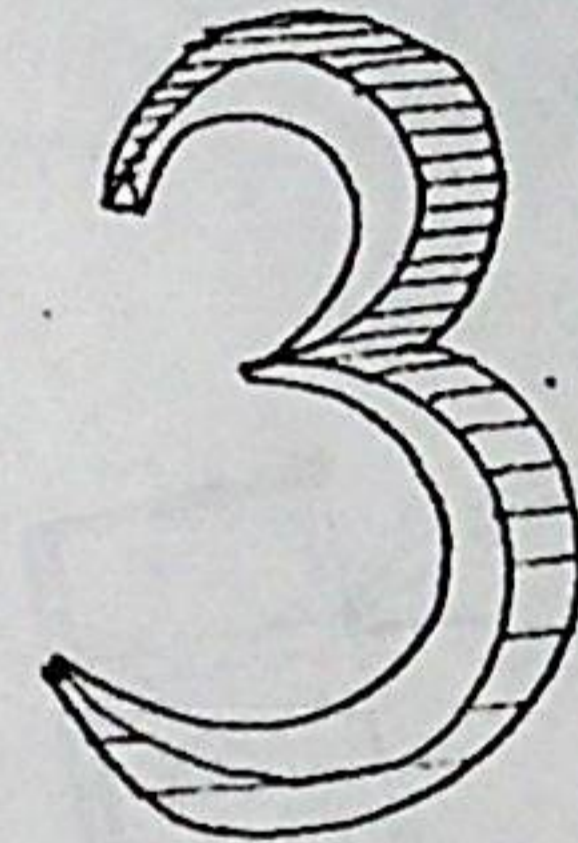
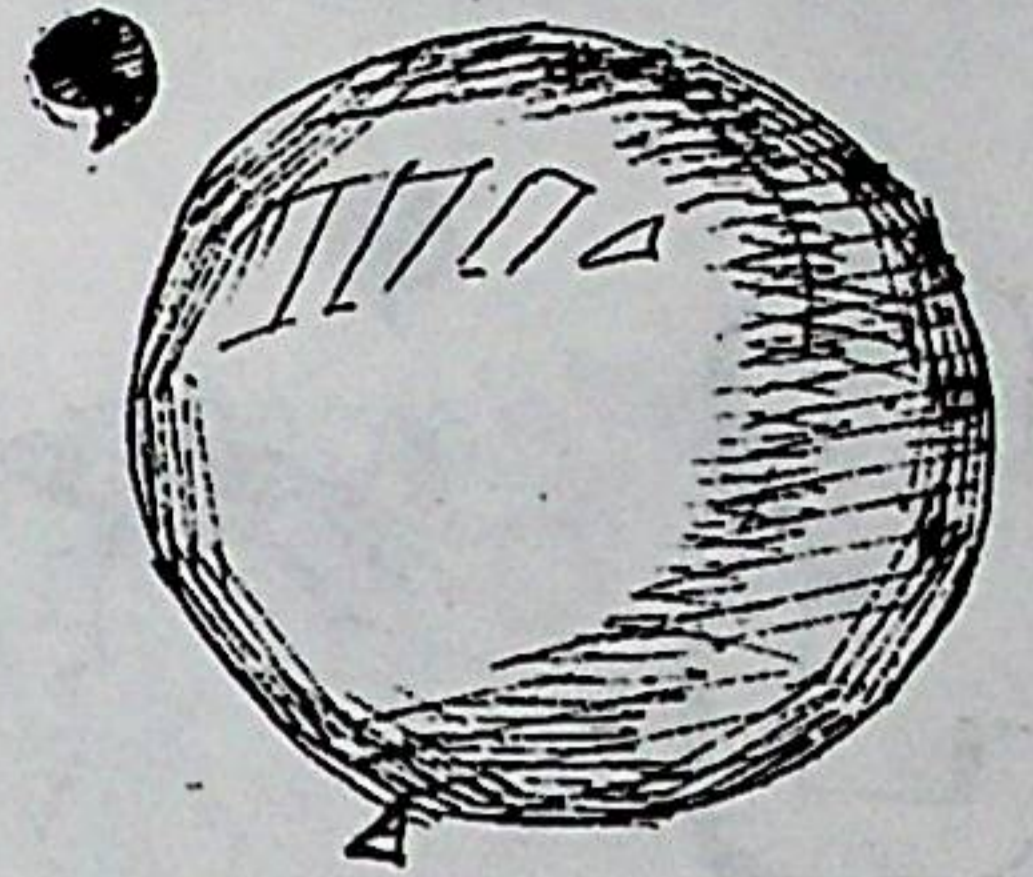

ЫЛ

Н А У У

ЗЫП

4 2 3 4 5

3 = к

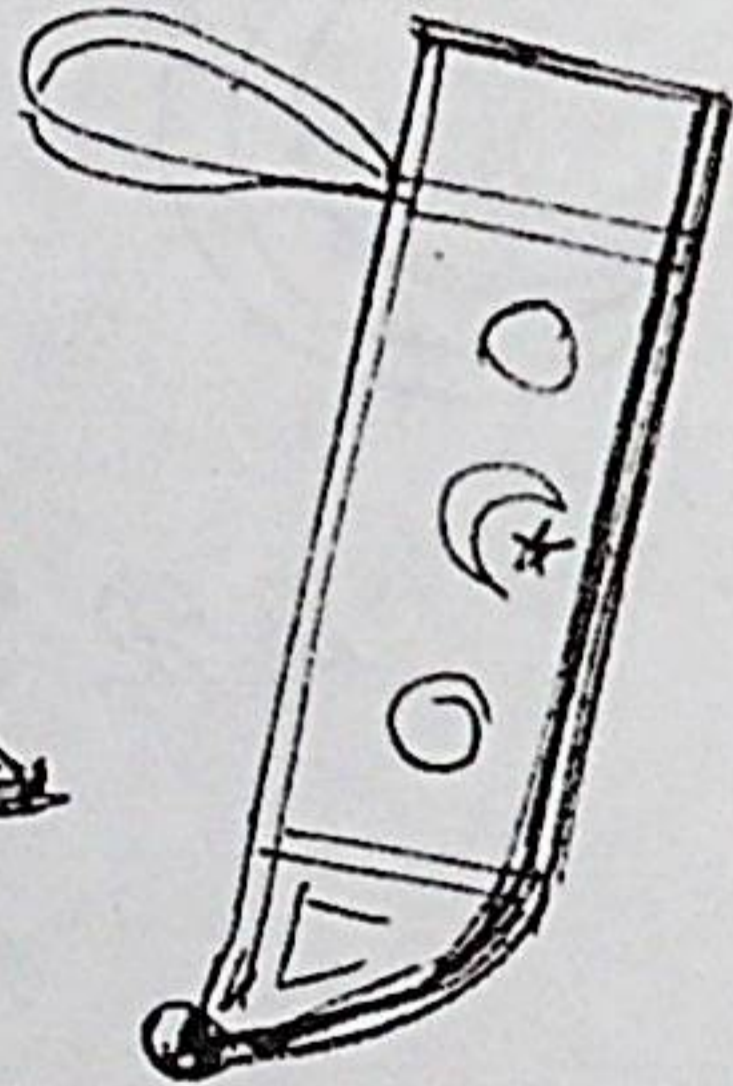
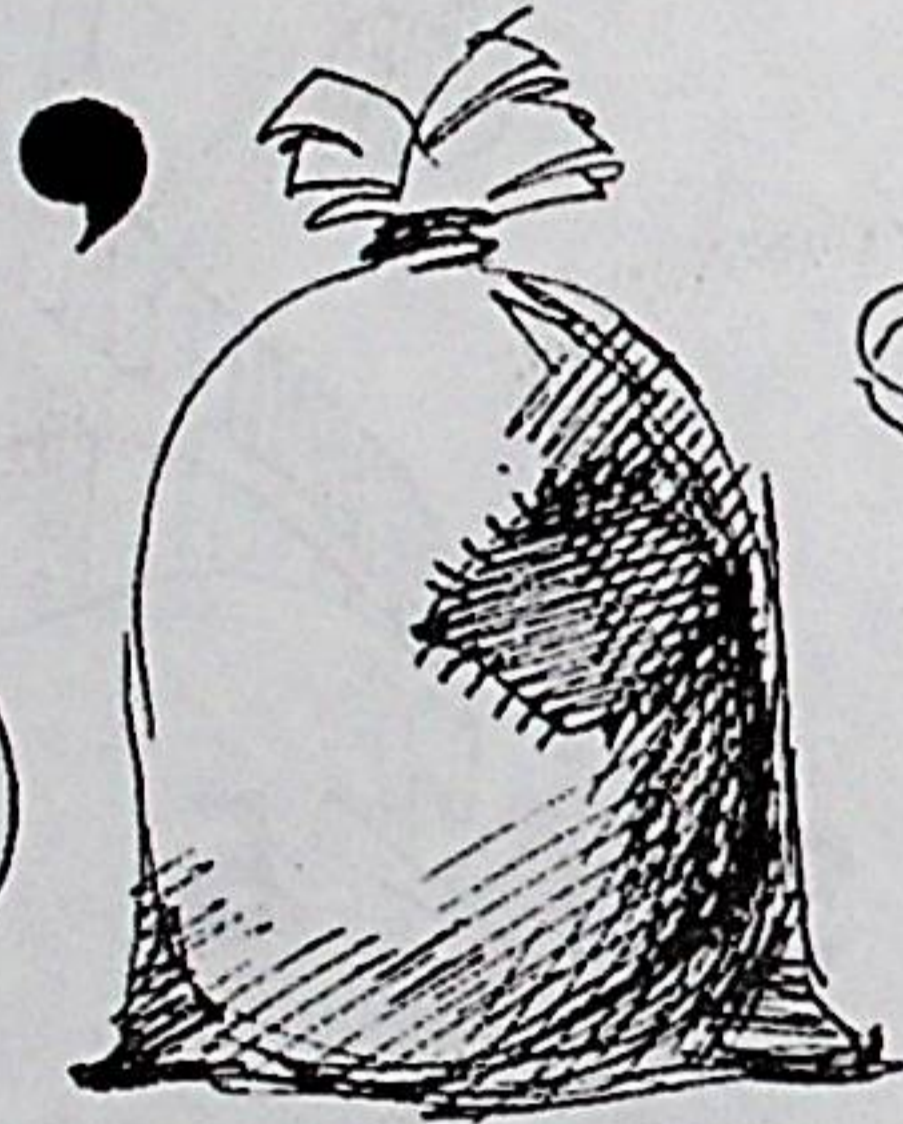
А

З

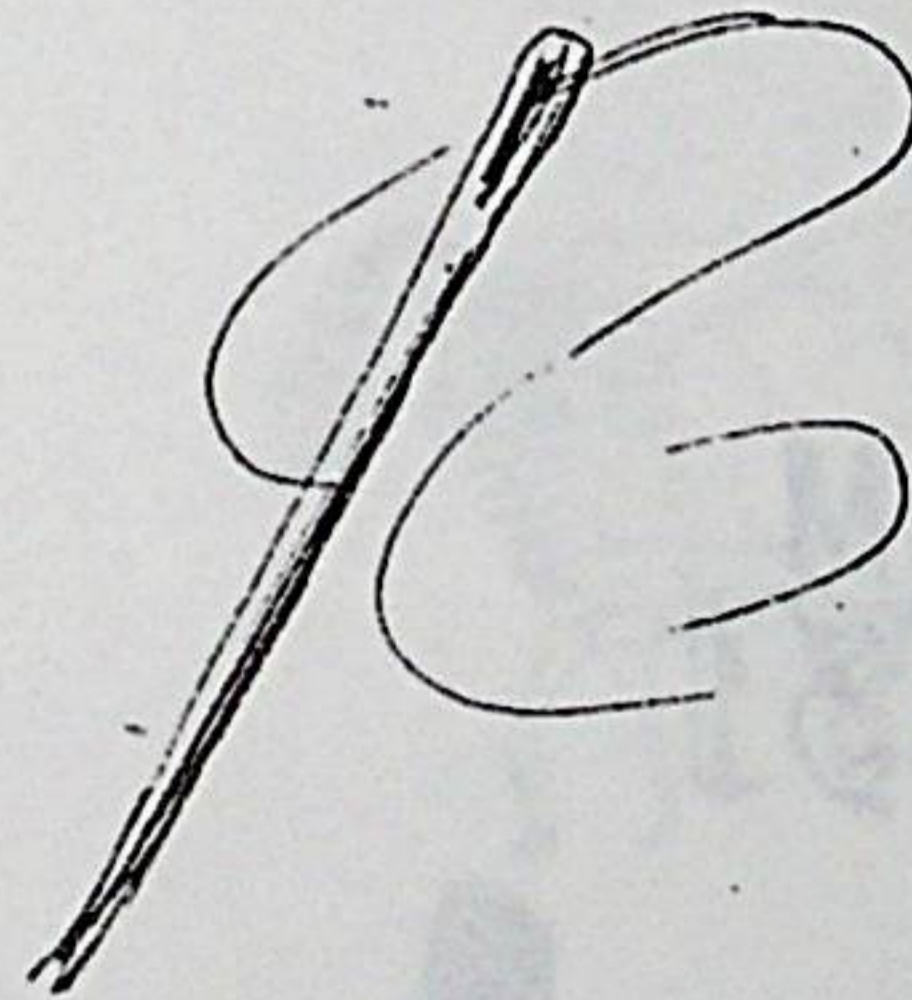
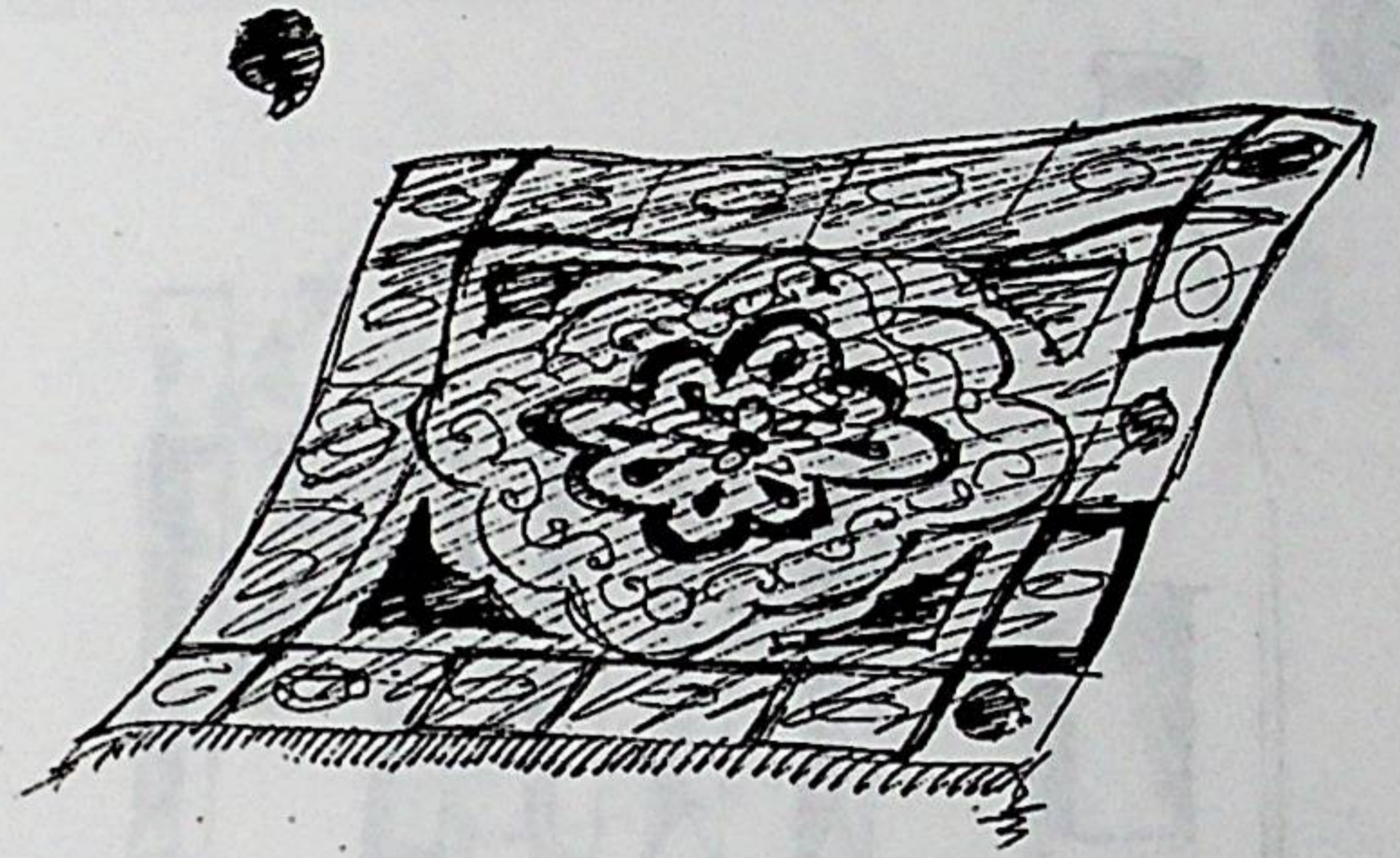

Л

З

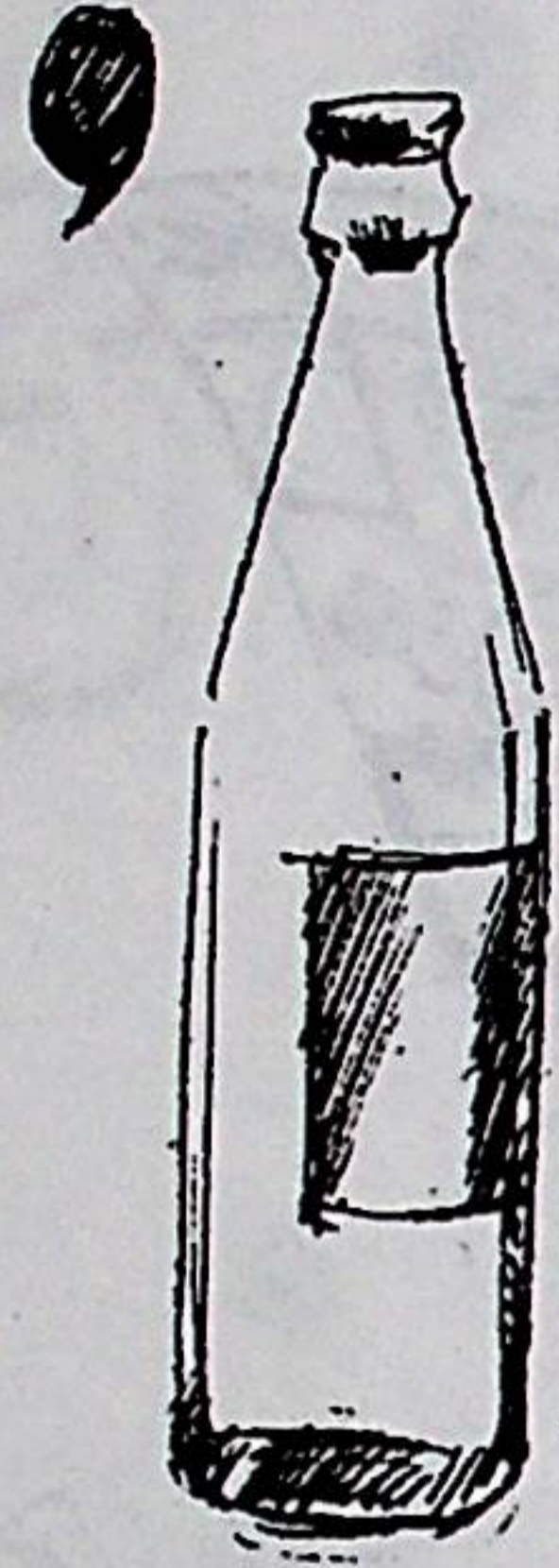

З

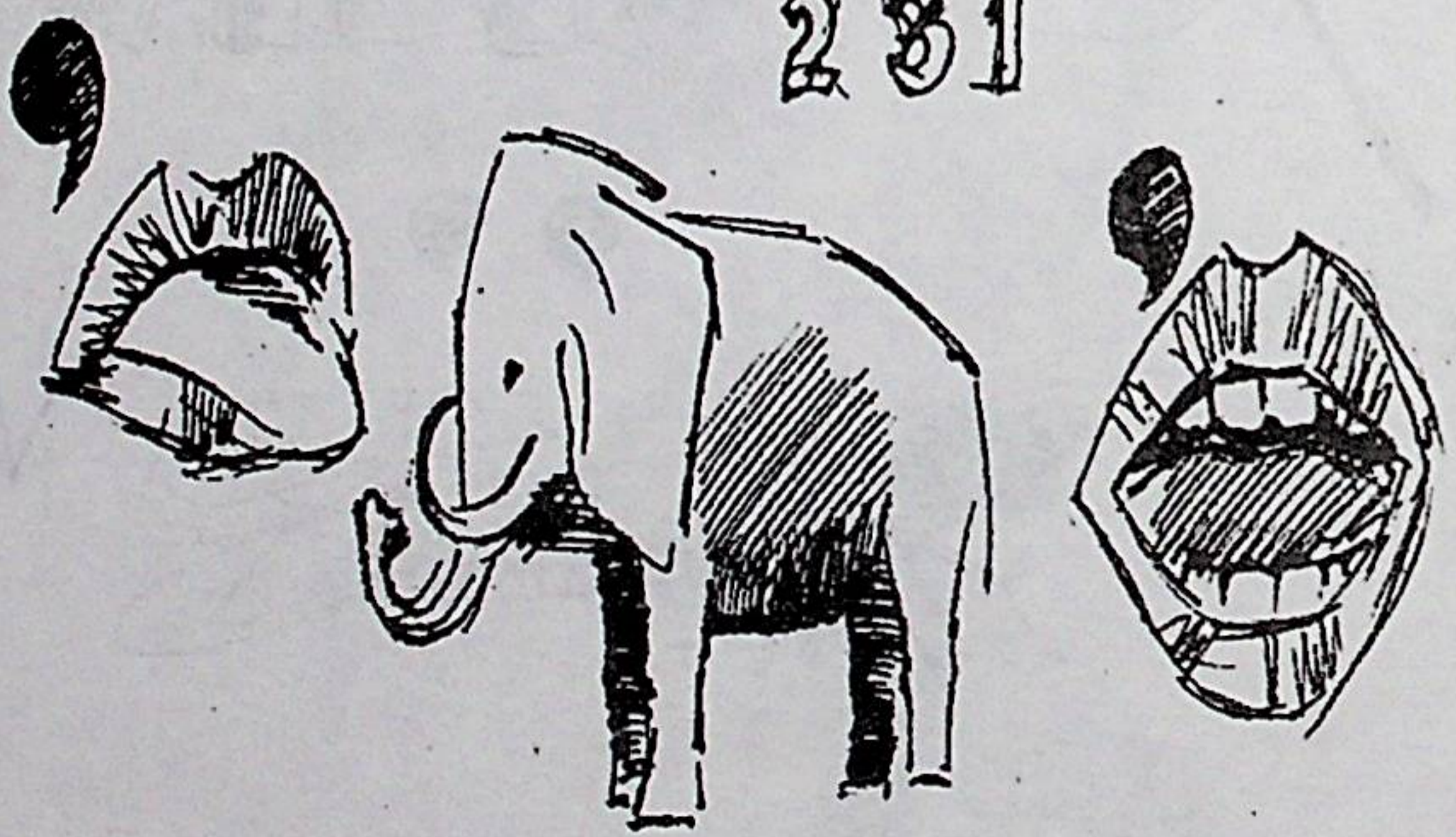
Л М И К

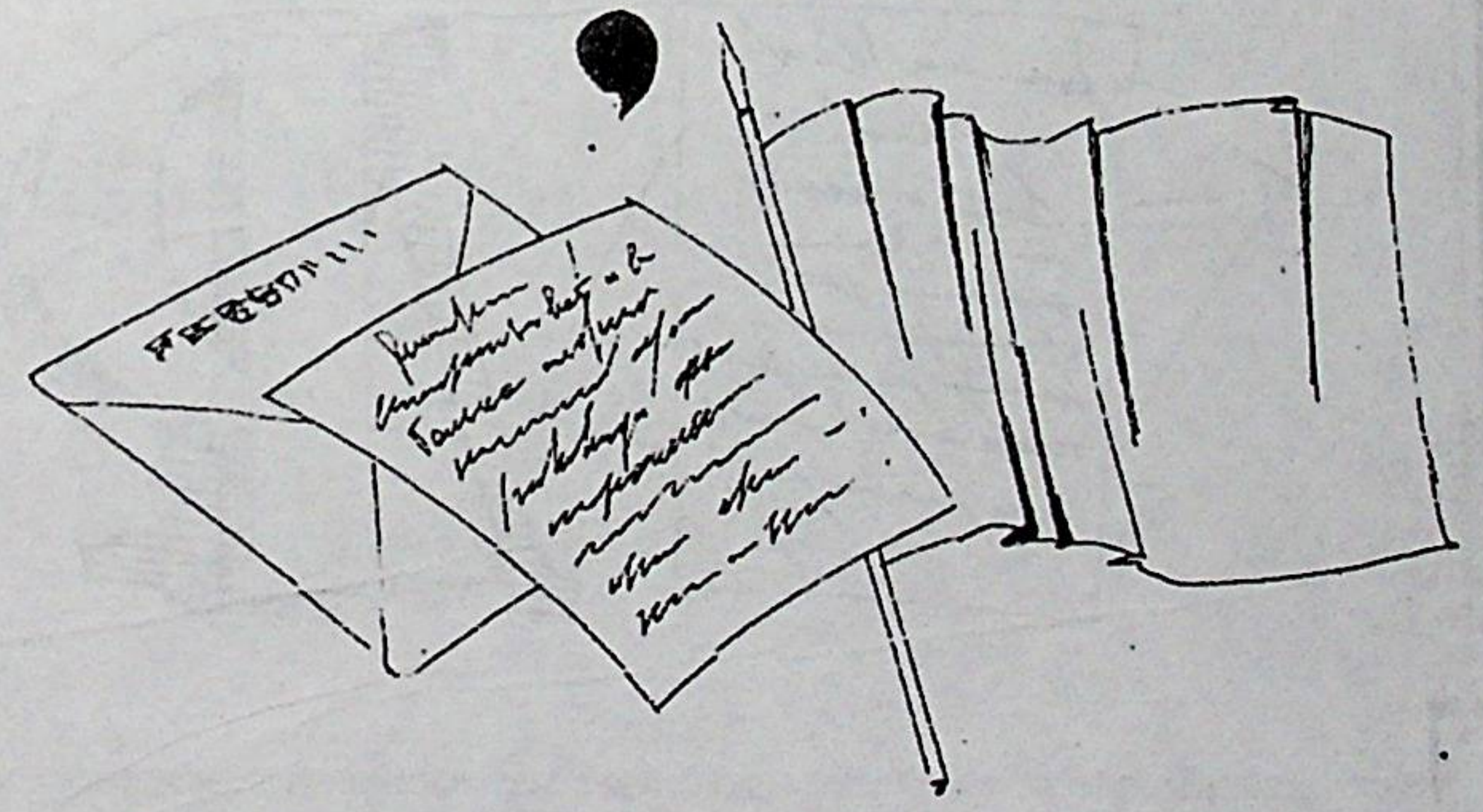
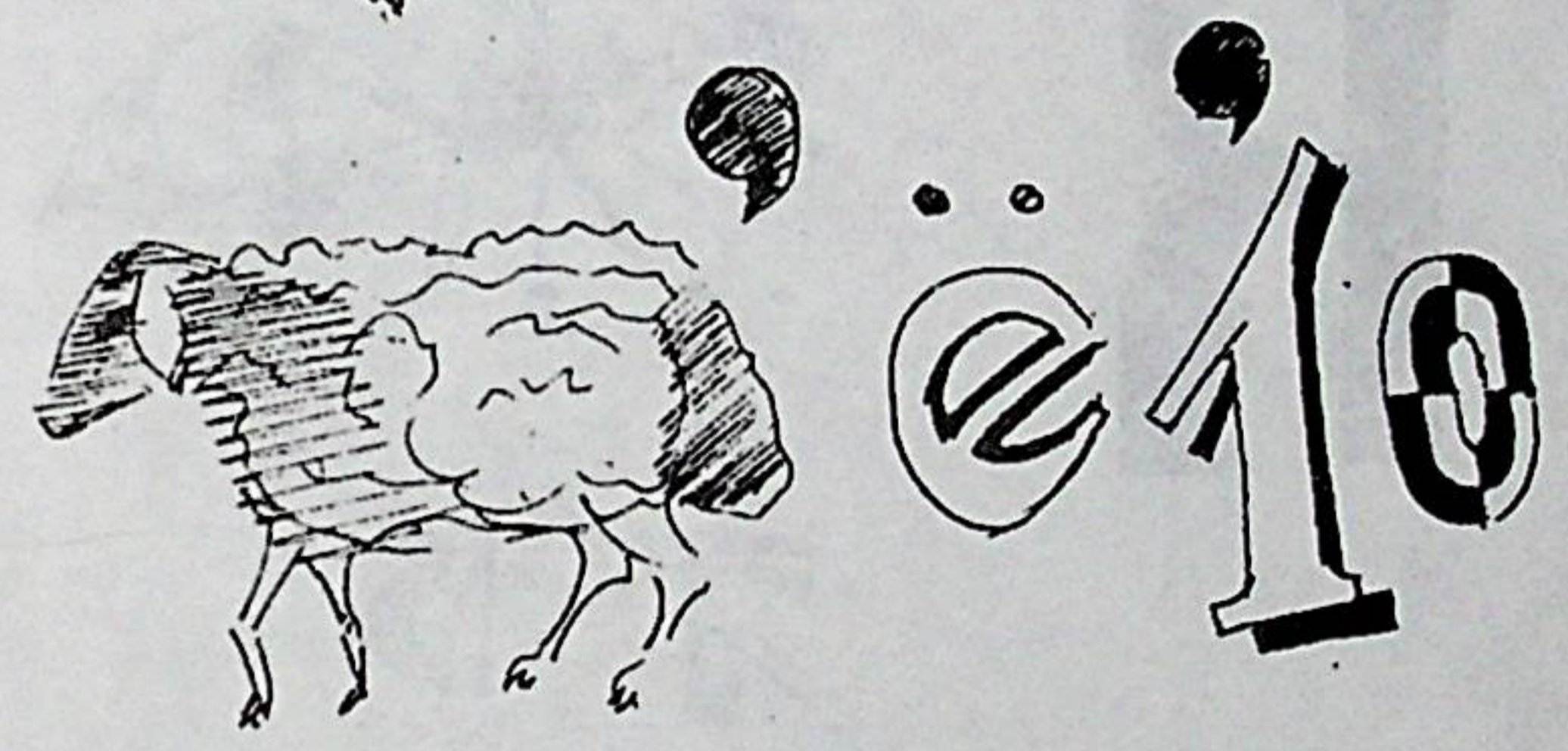
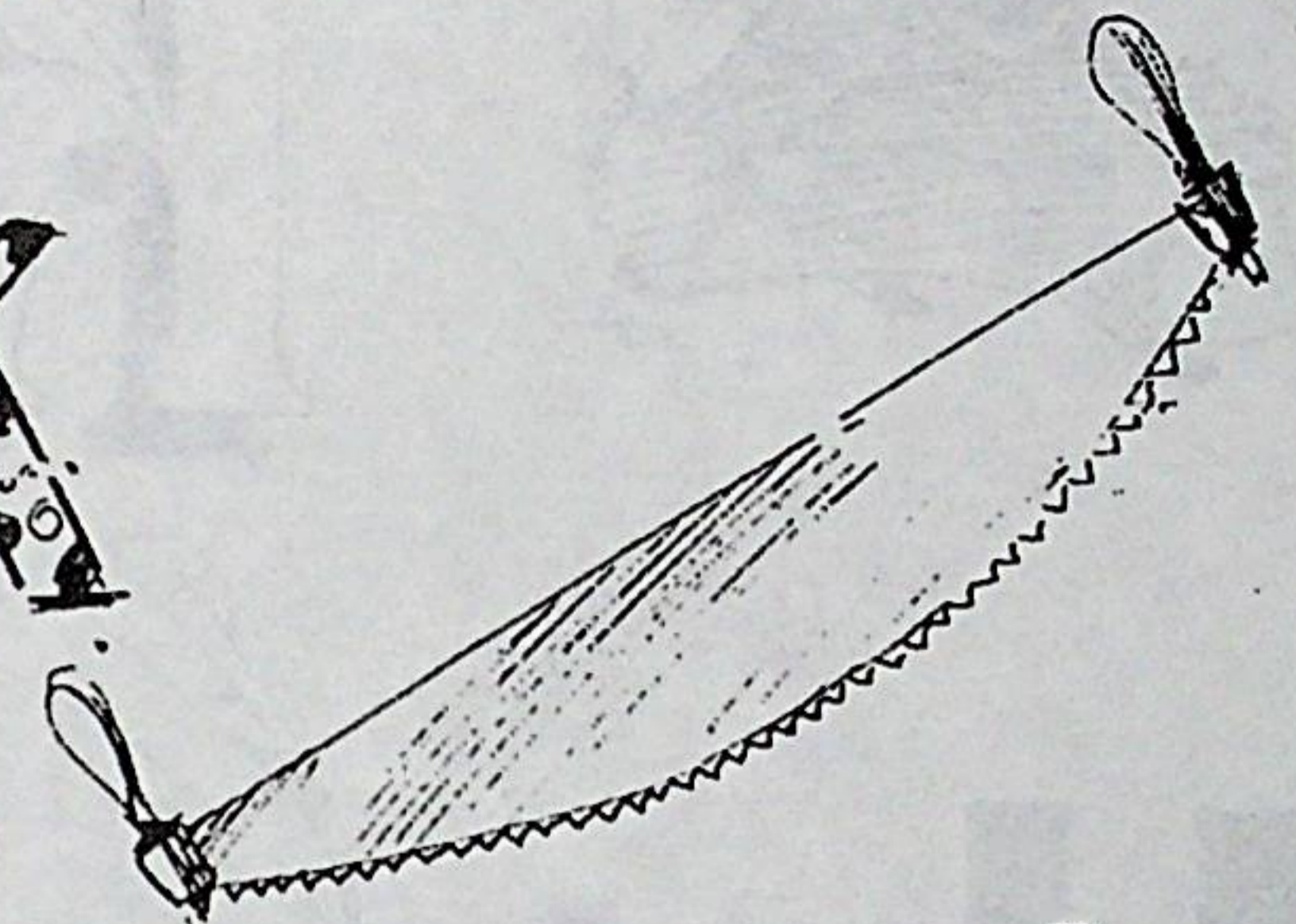

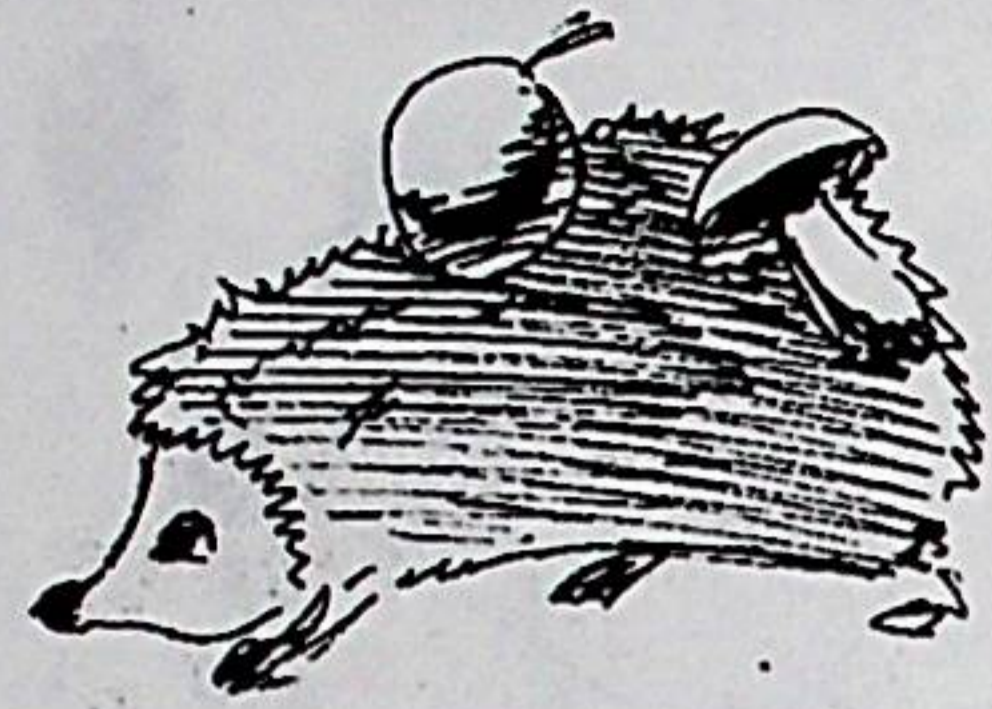
НИМЧ

М
231

К

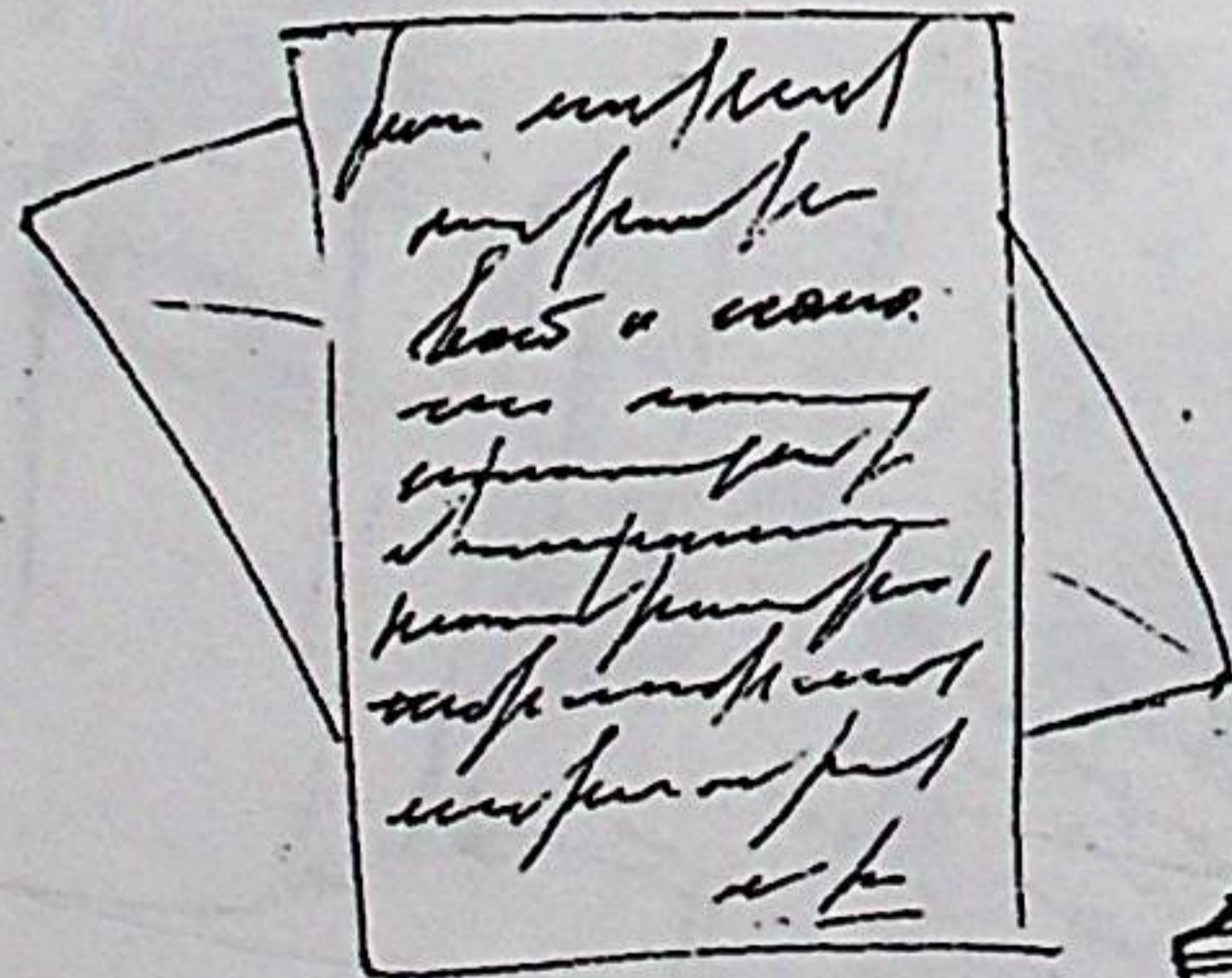

к

К

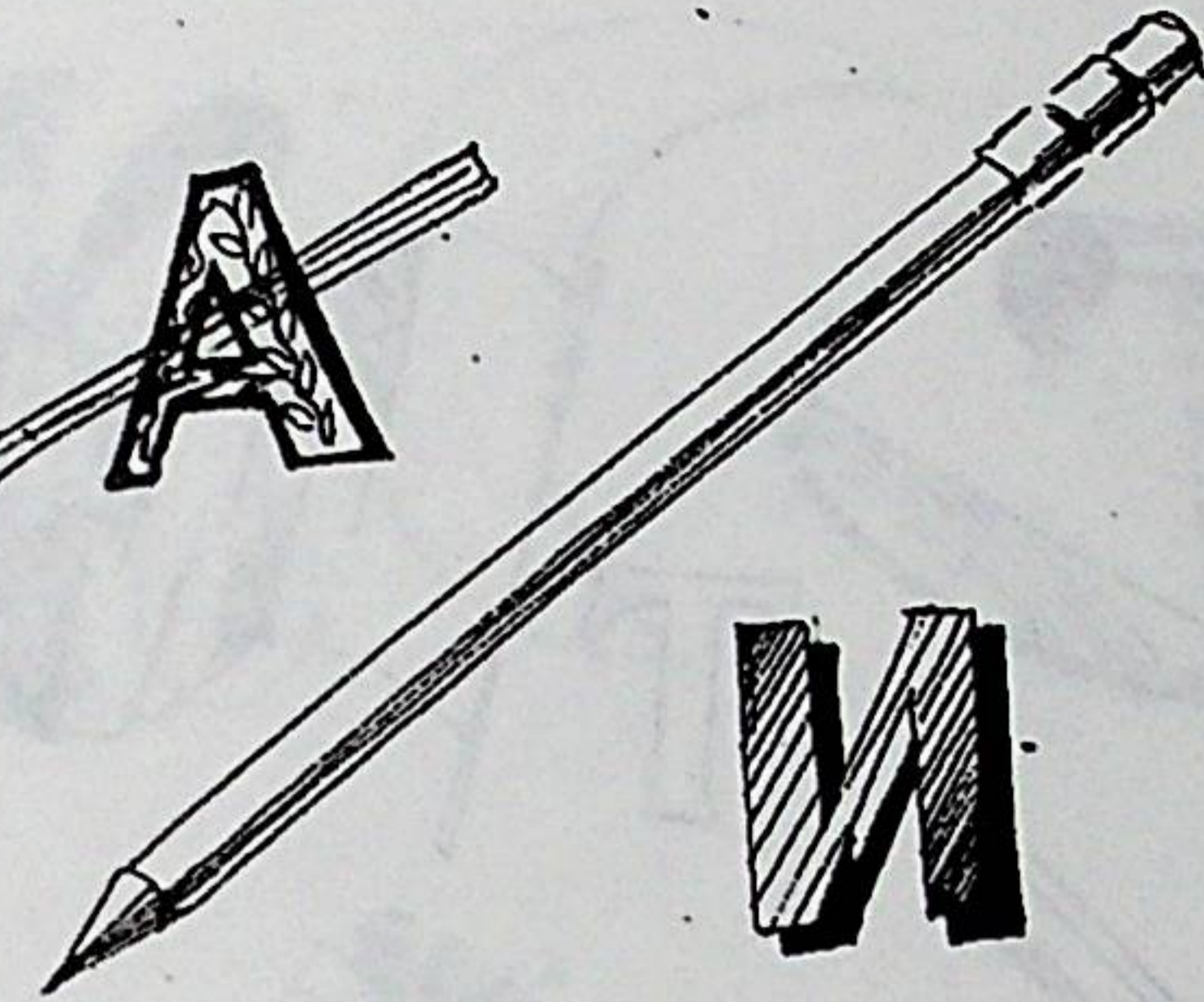

т б

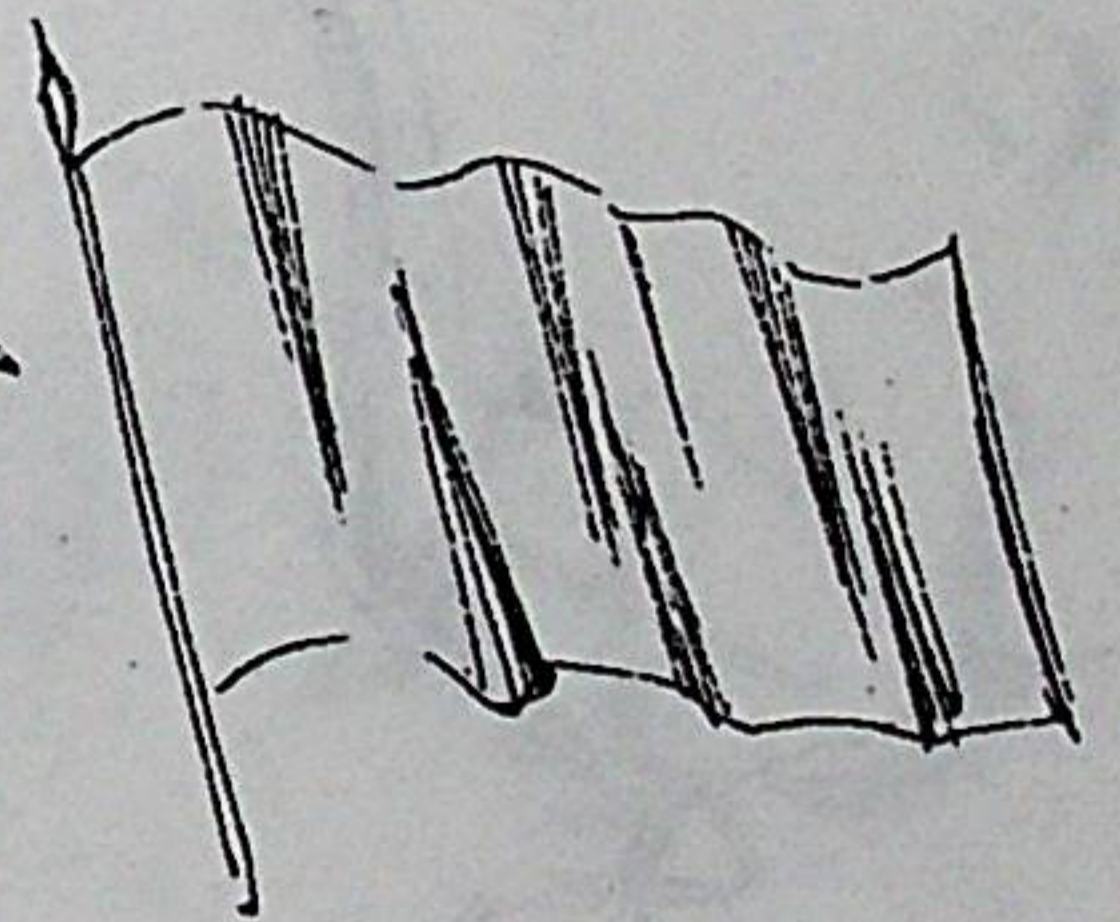
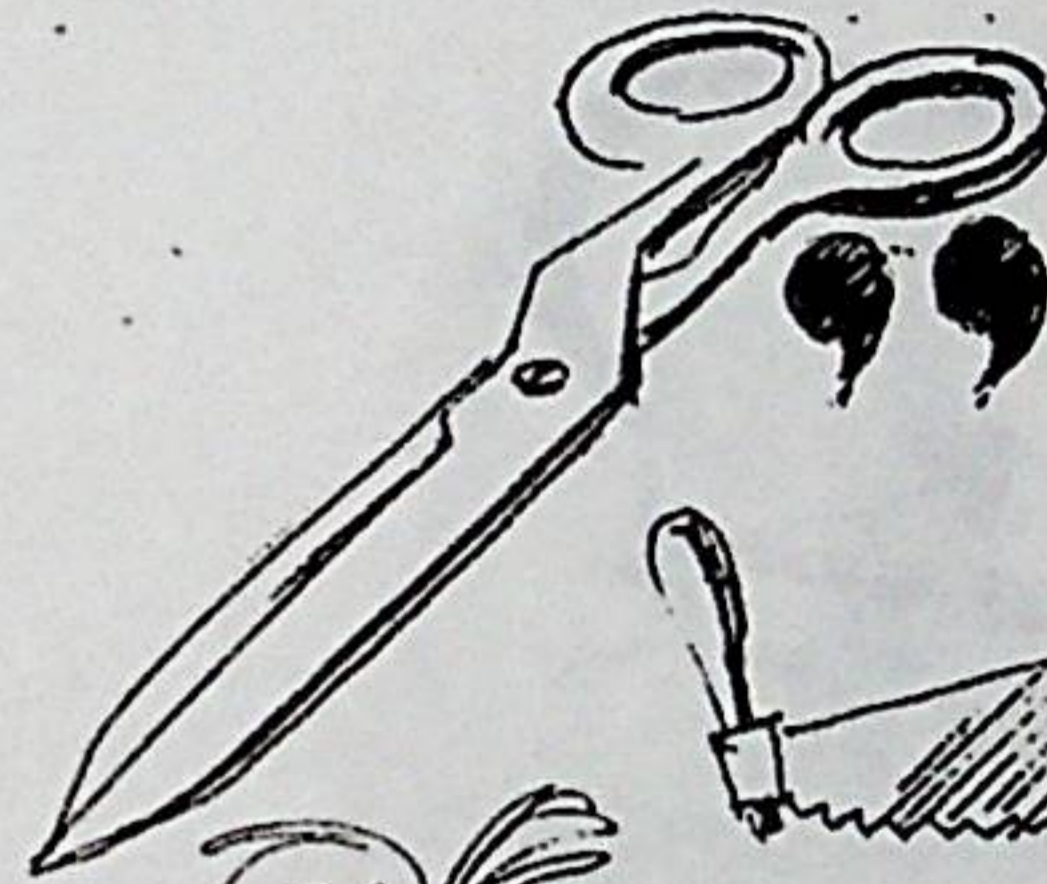

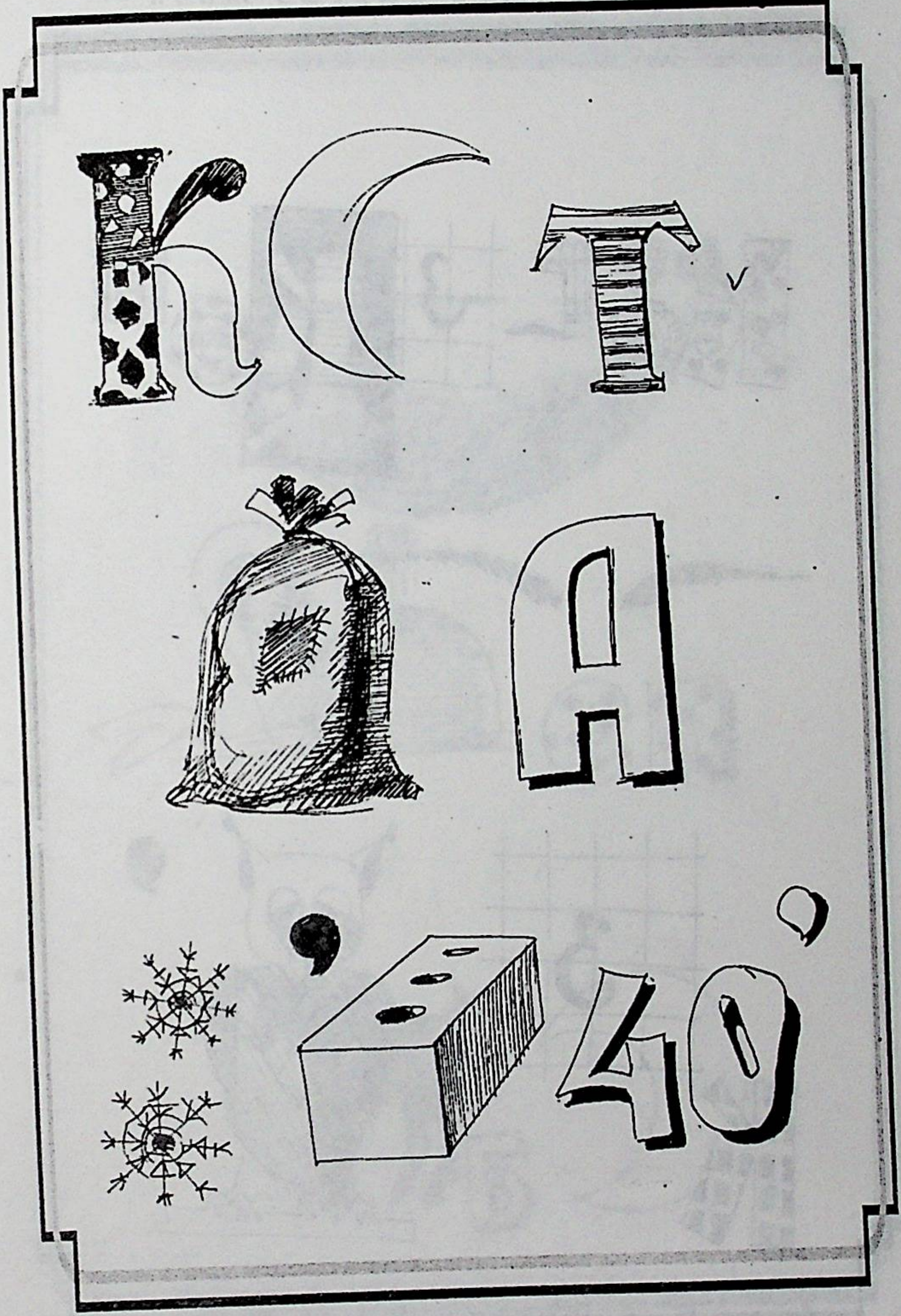
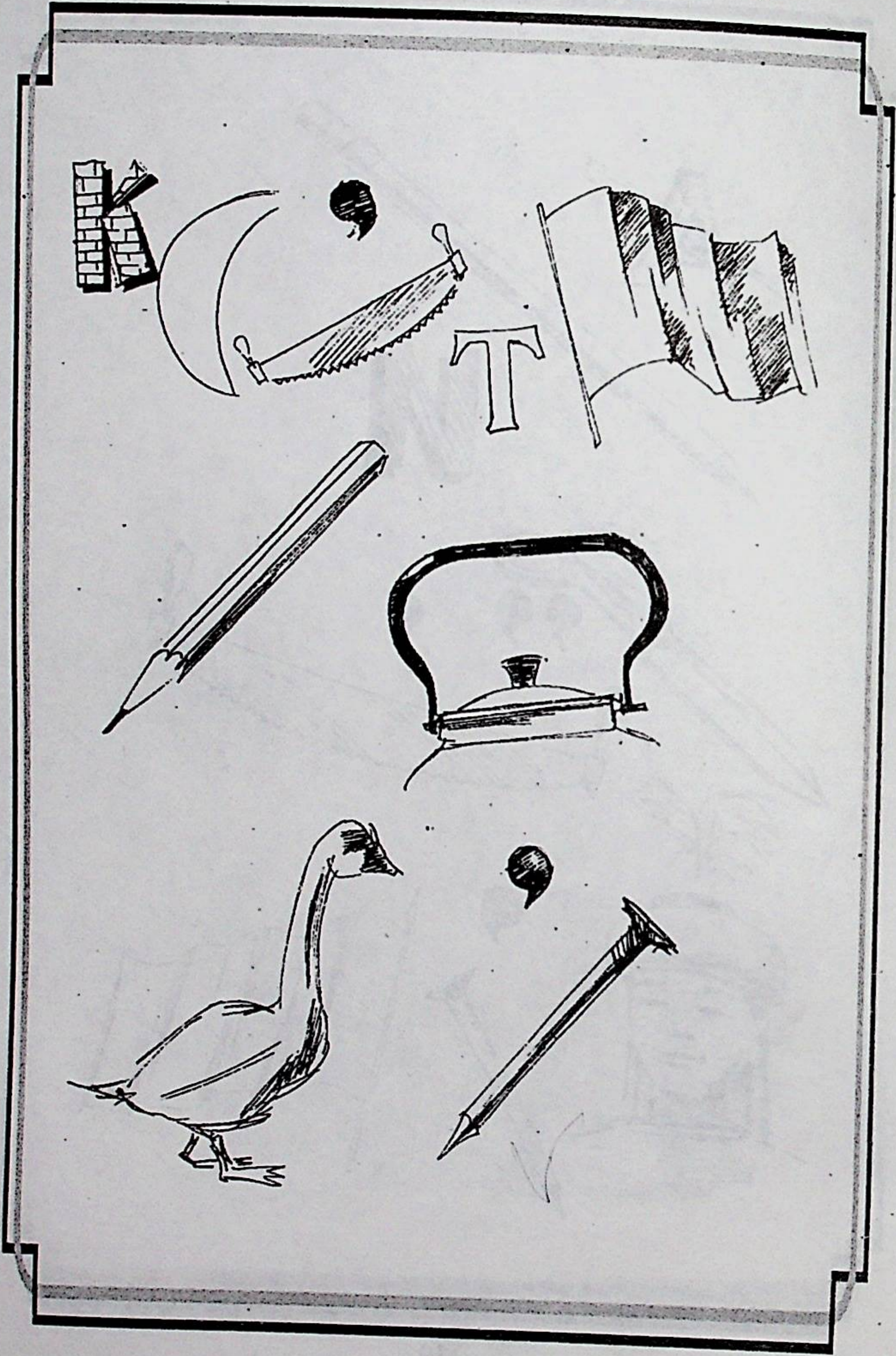
А Р

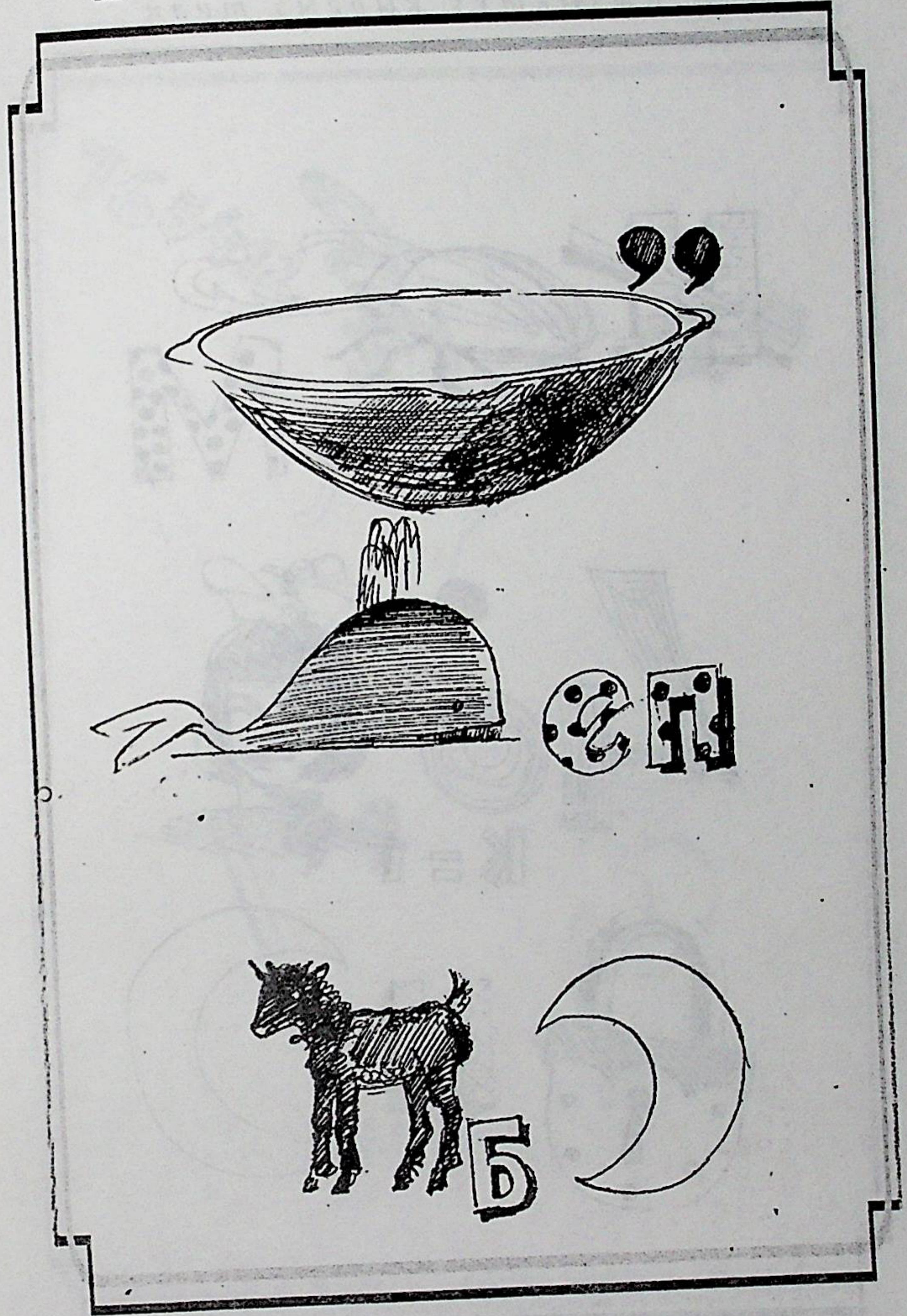
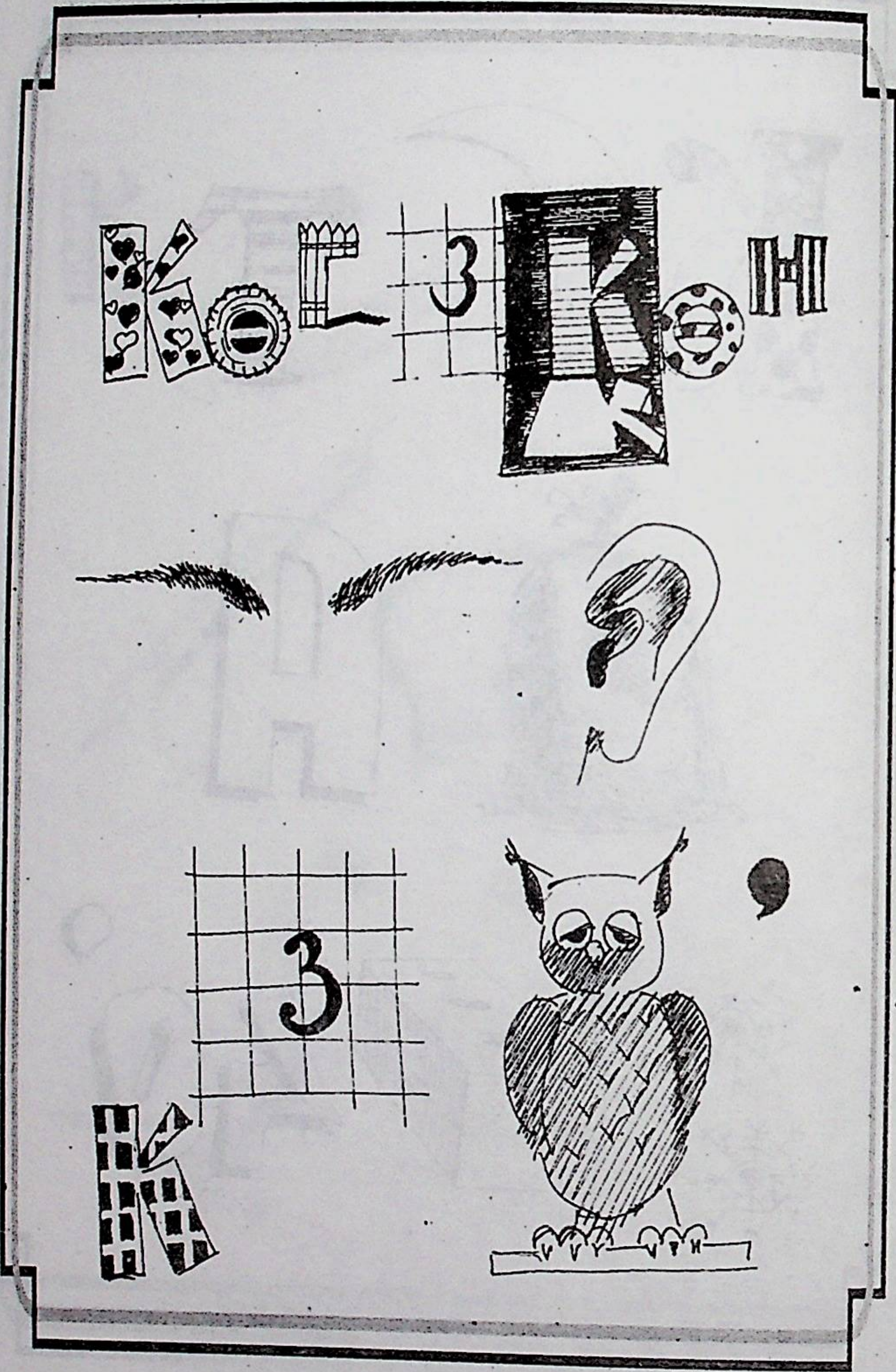
А

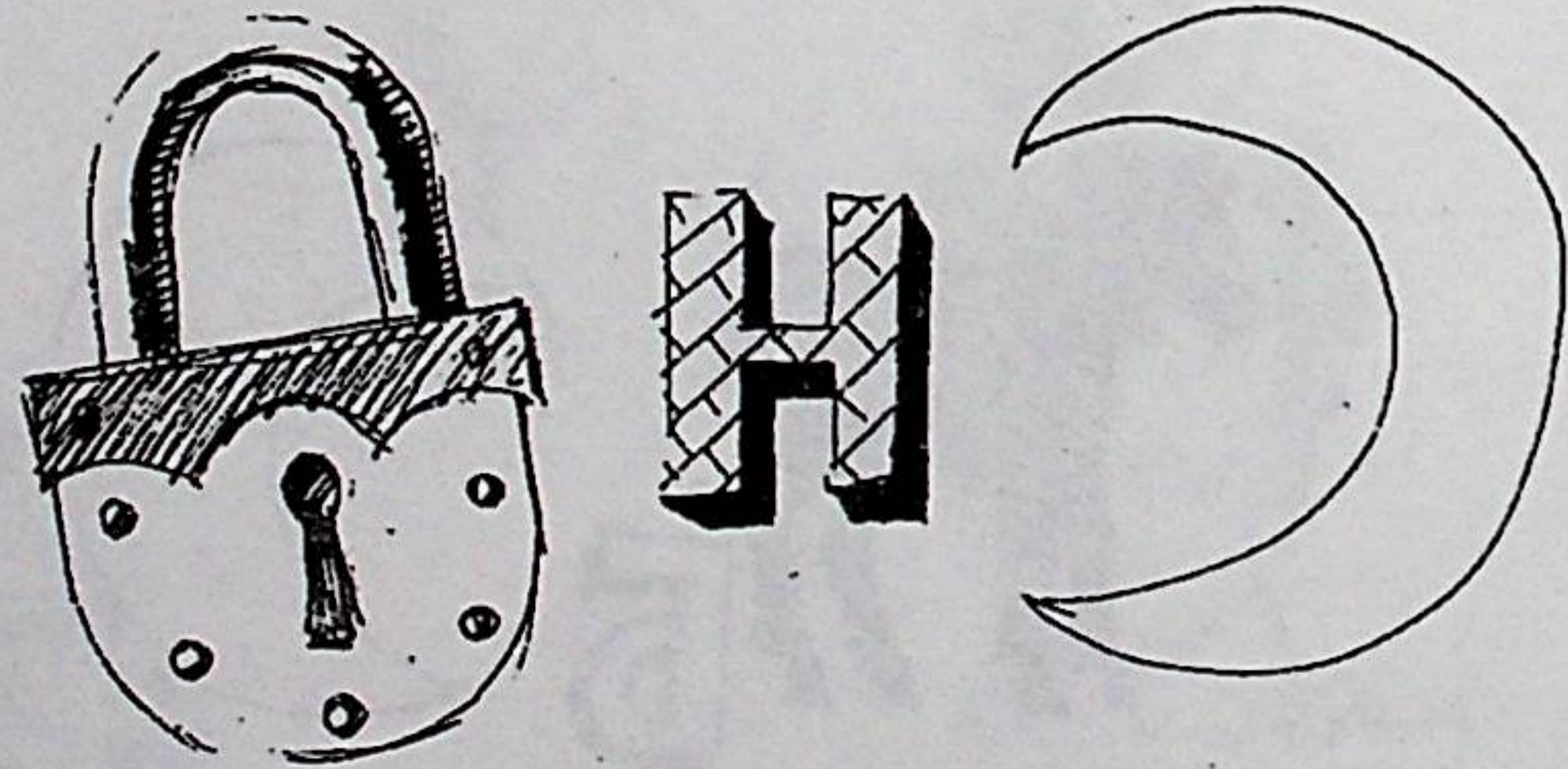

W

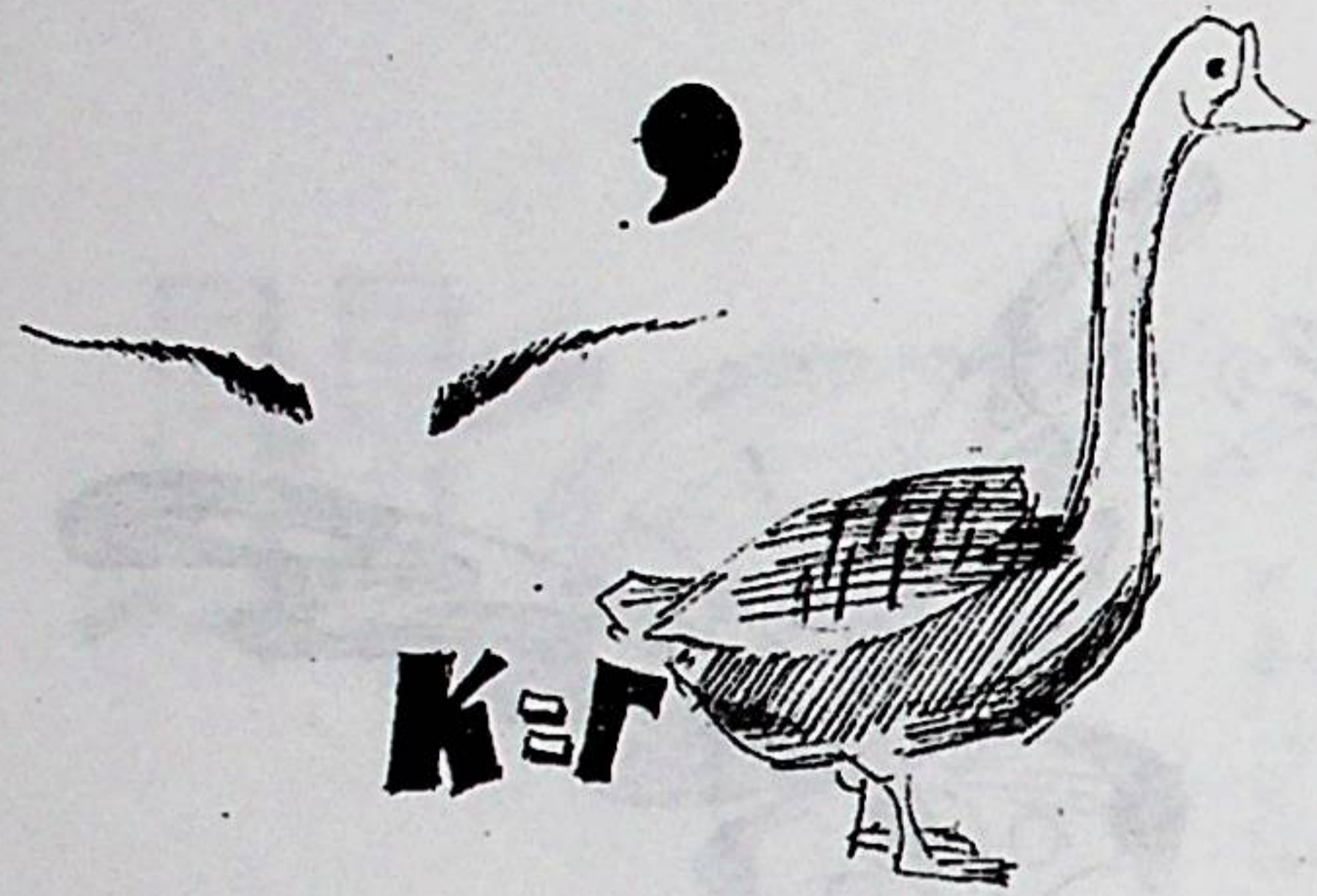

765442

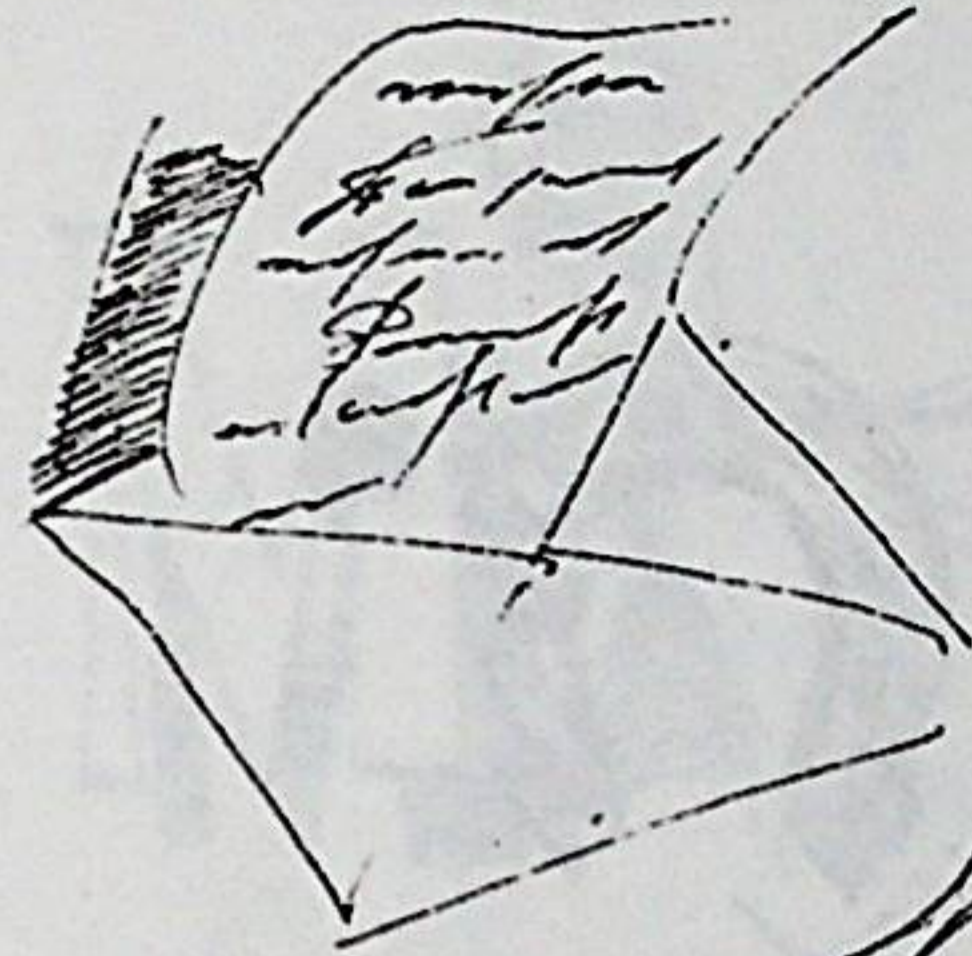
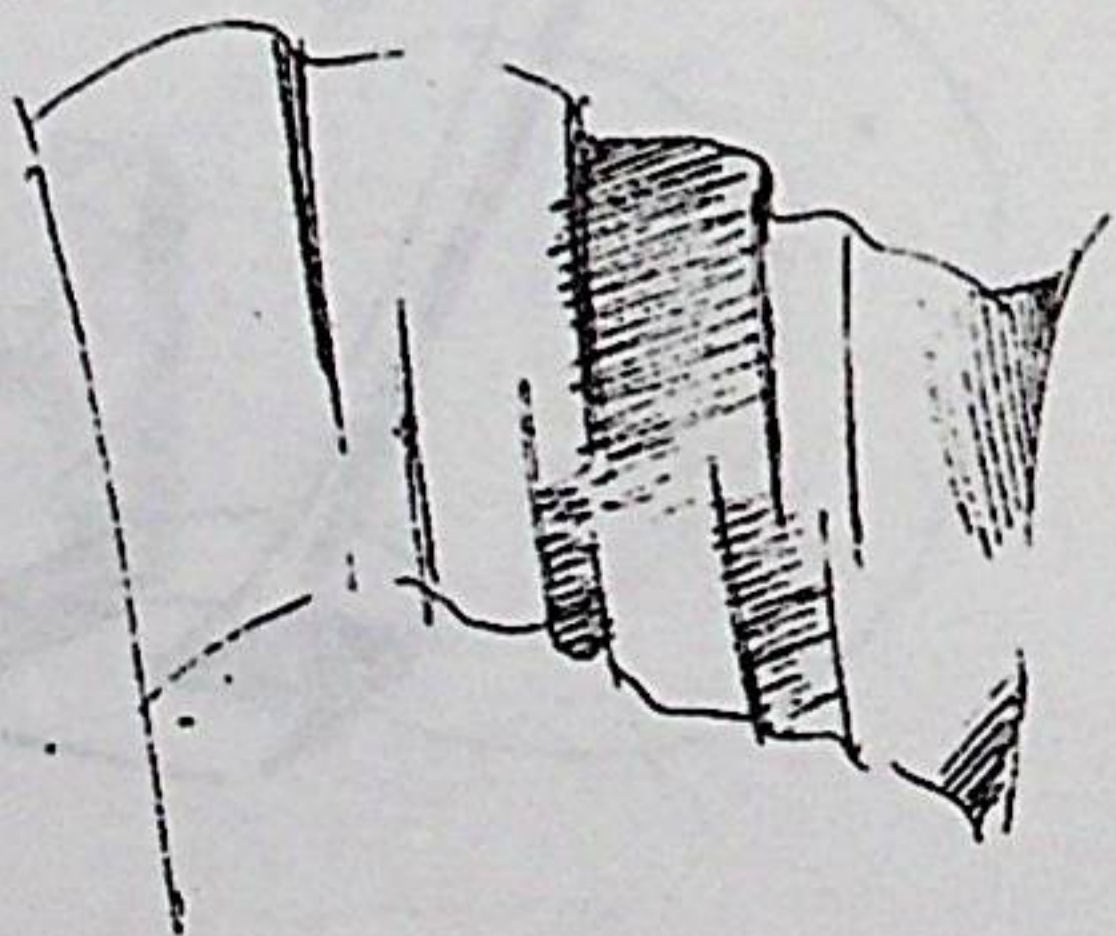
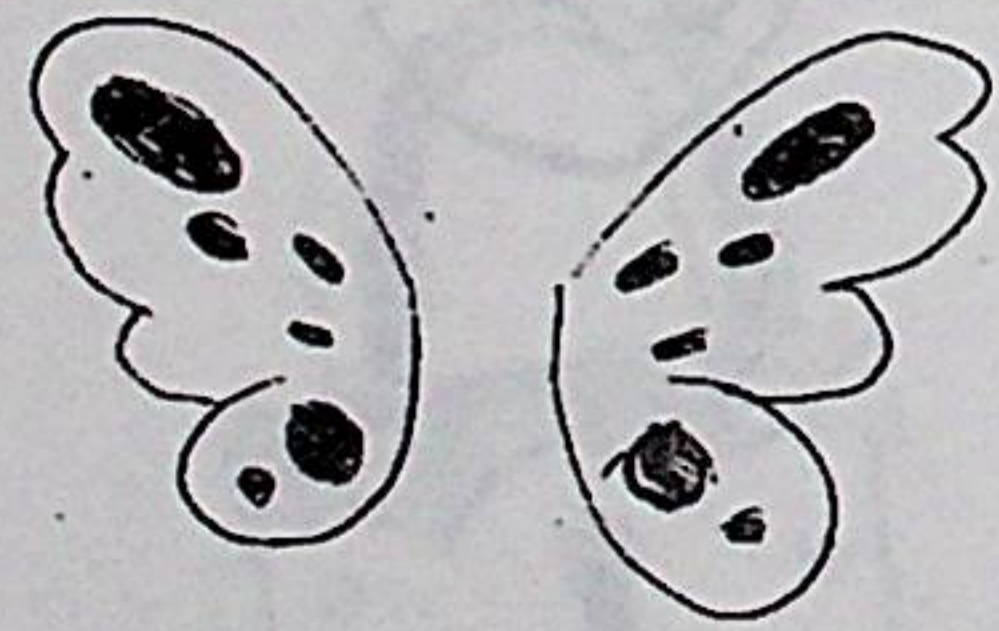
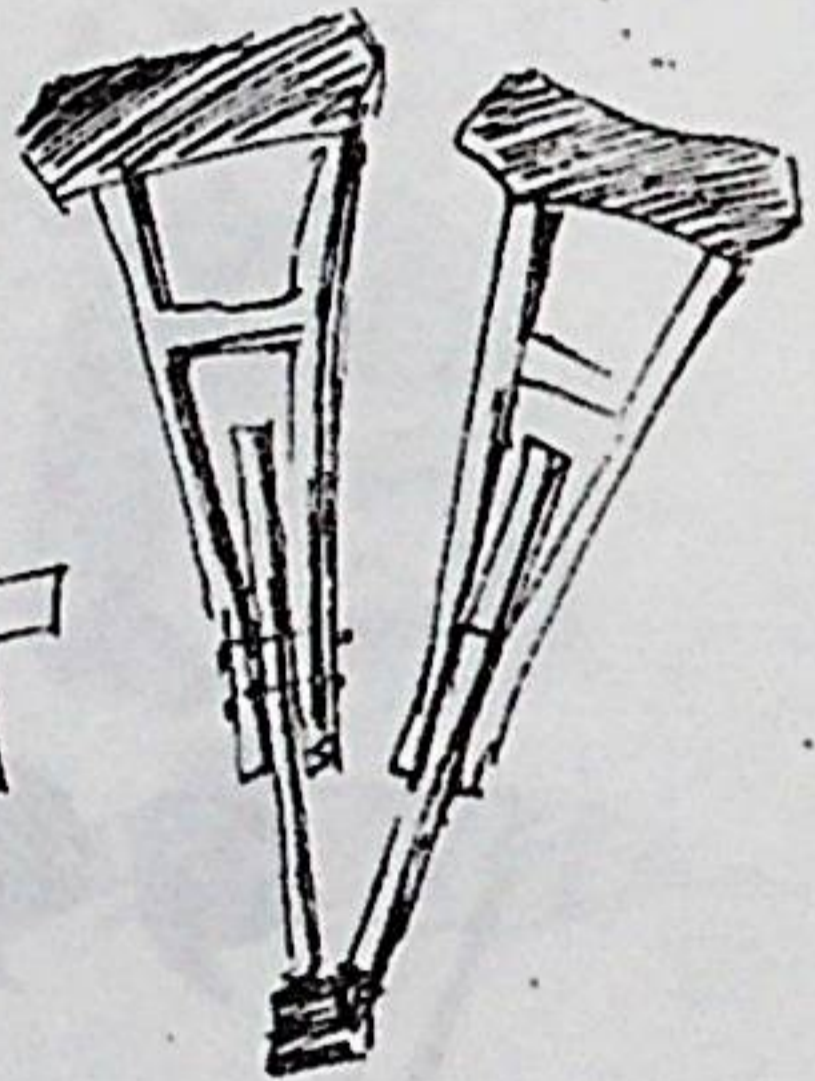

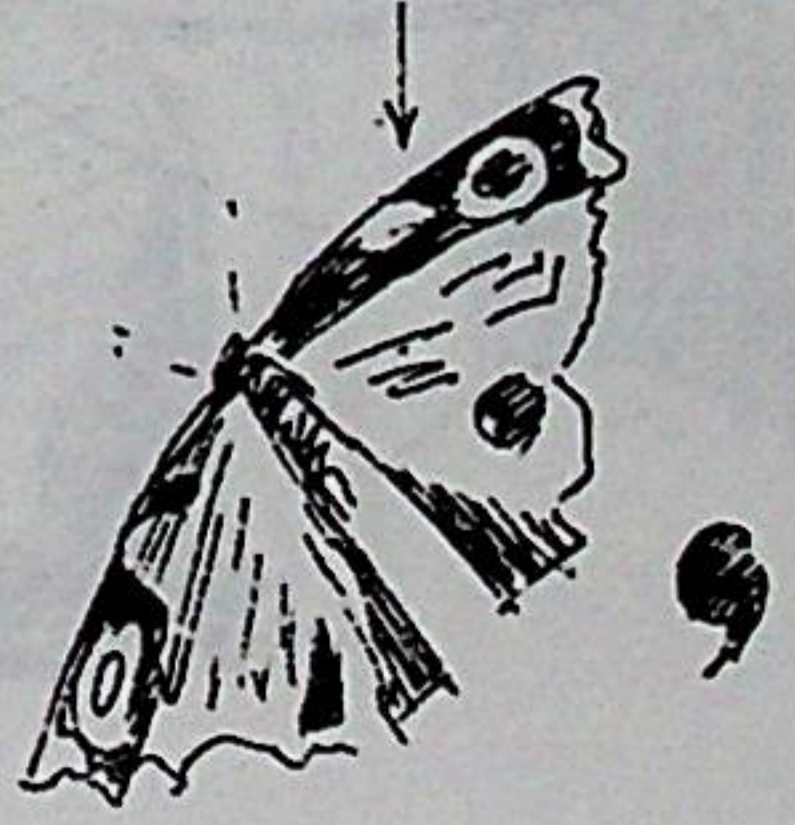
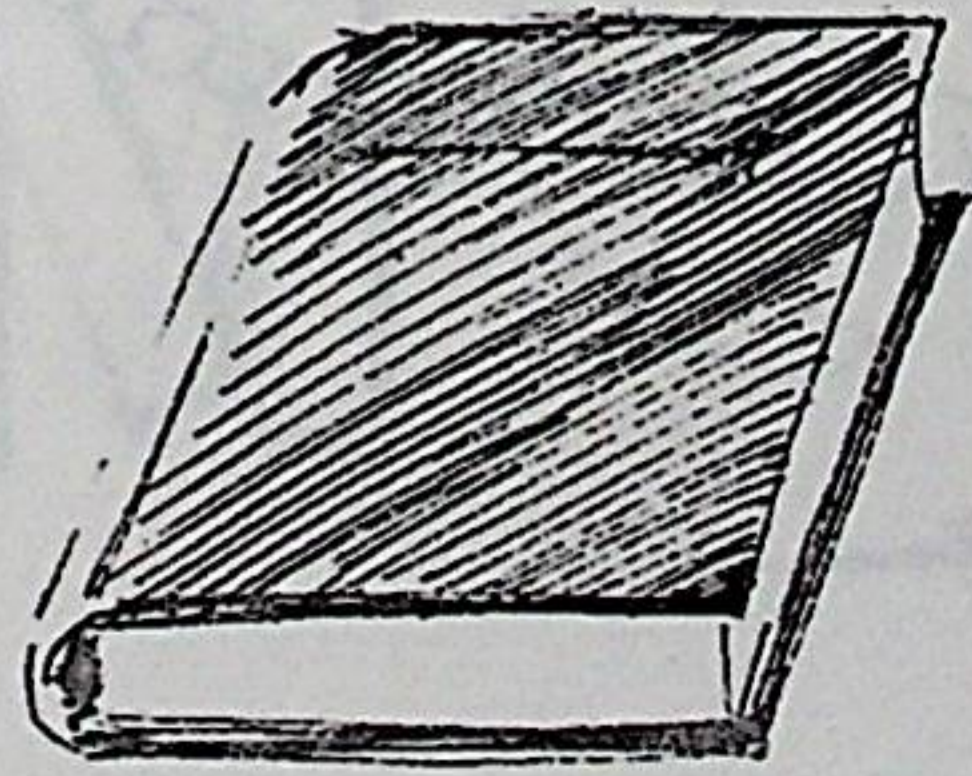
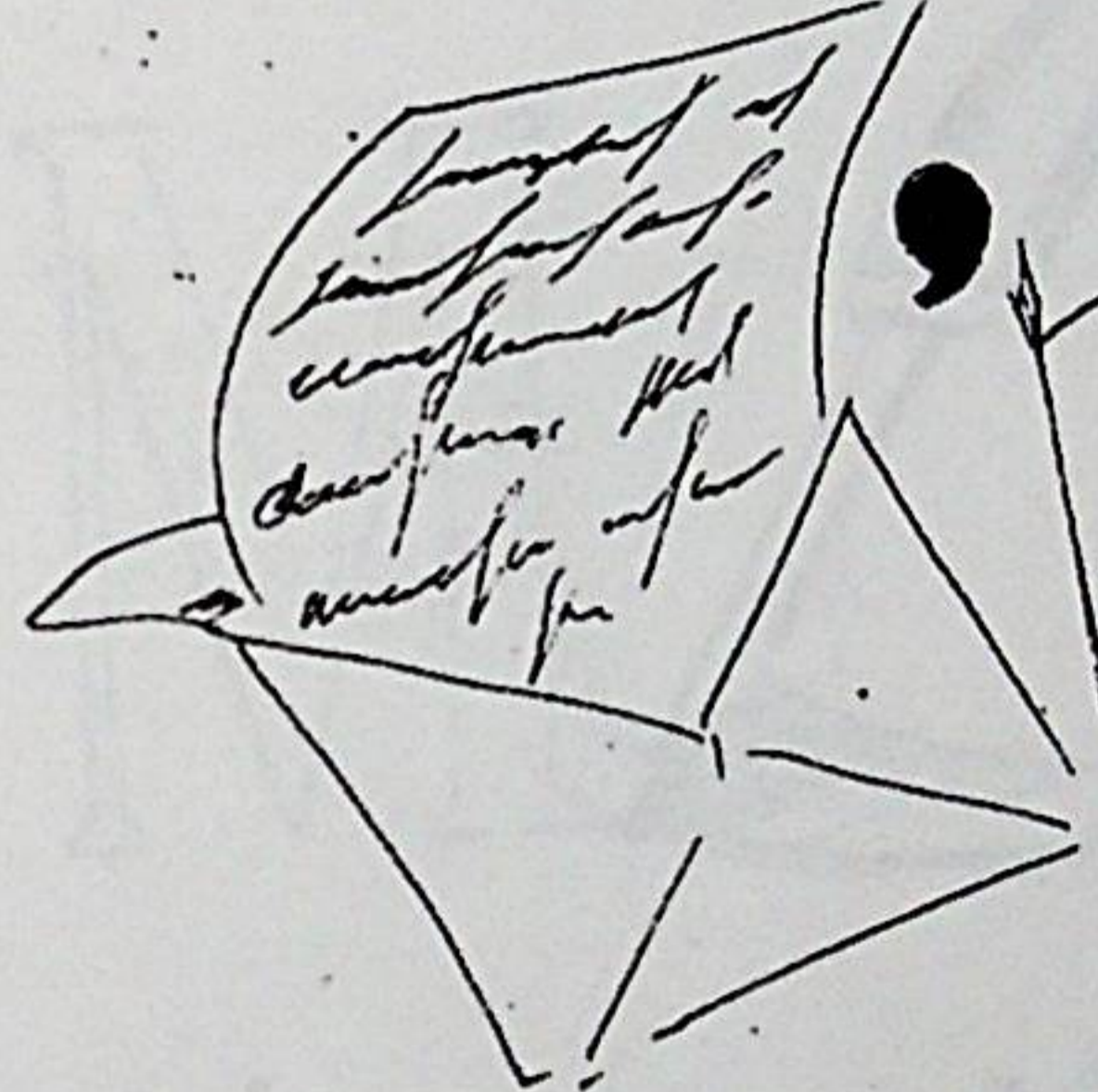
К = Г

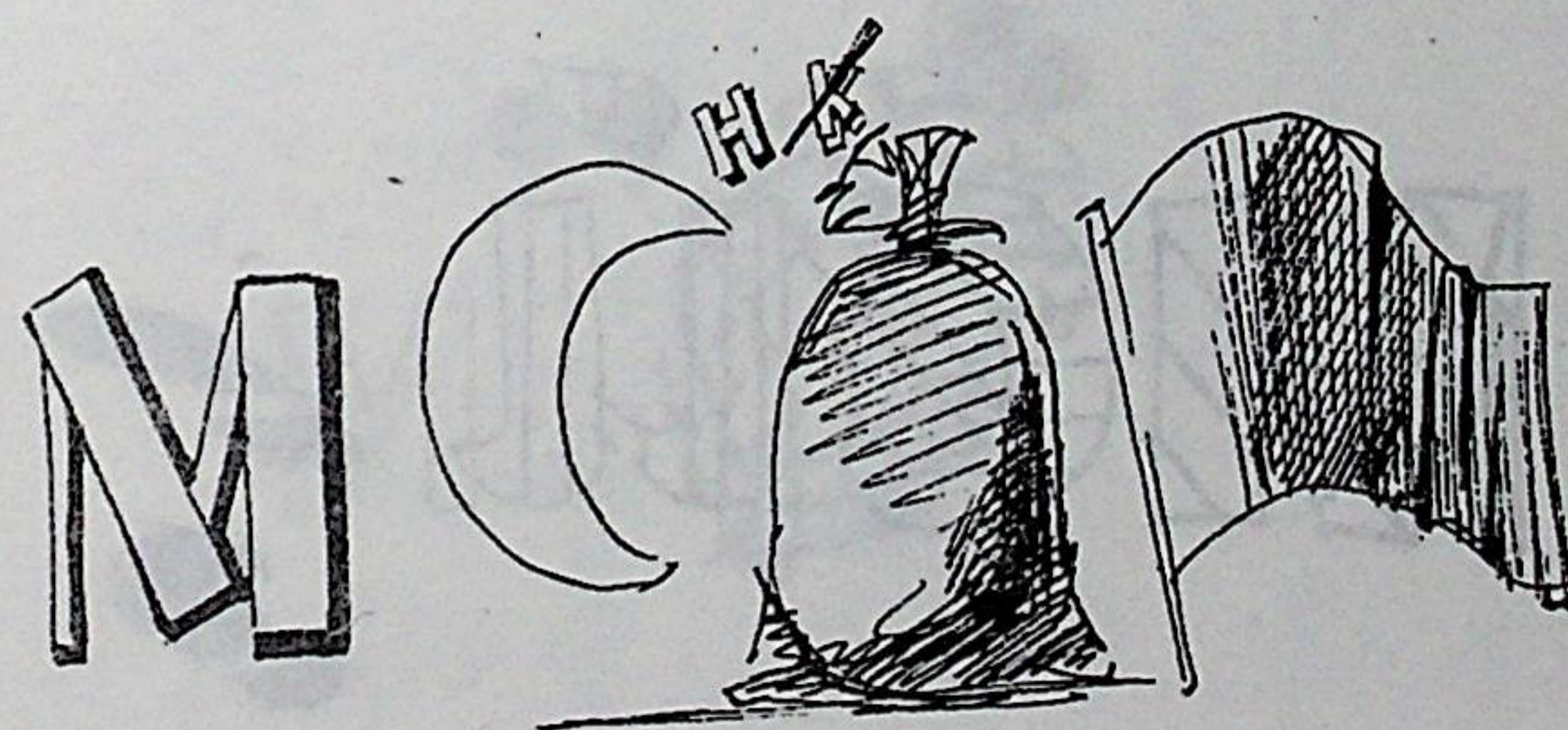
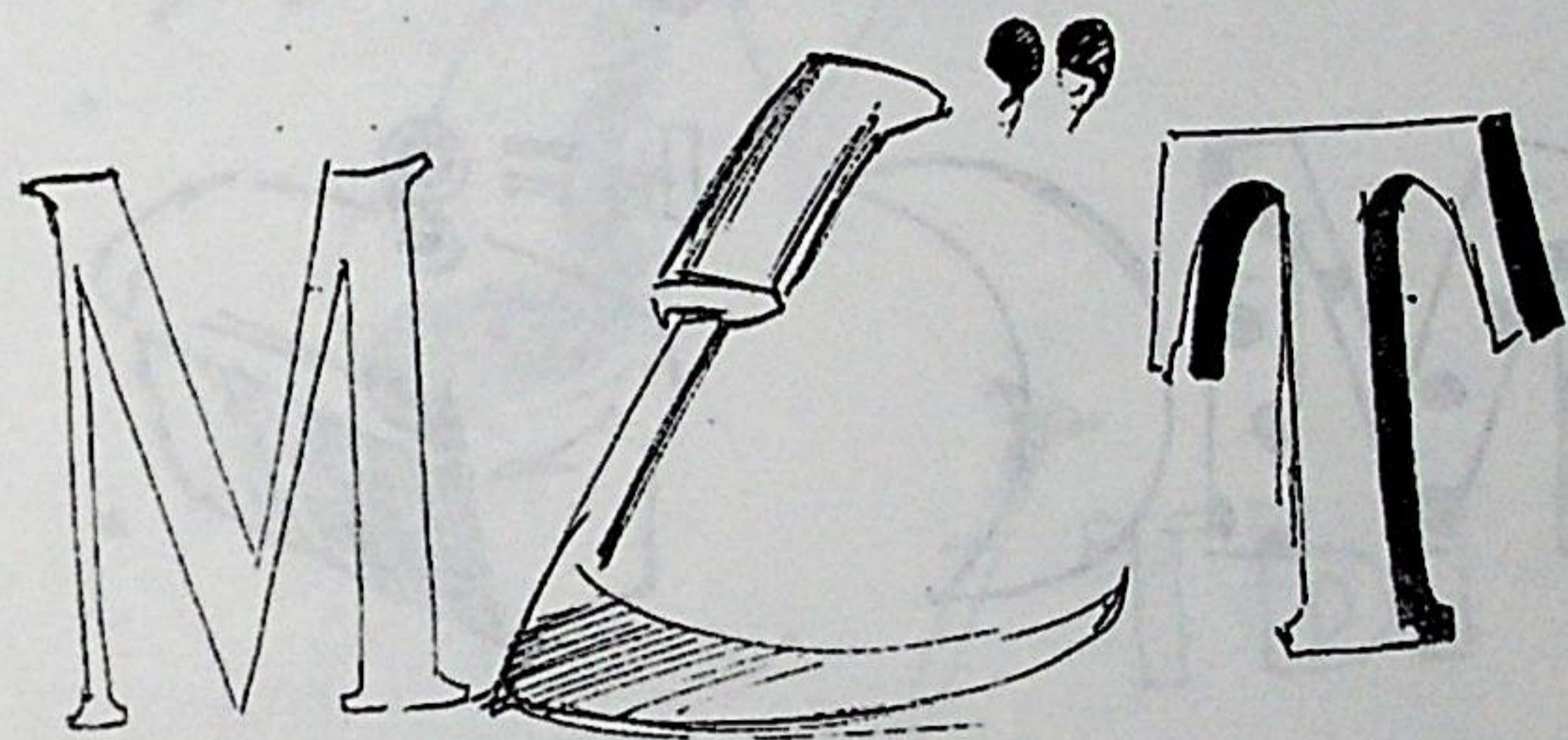
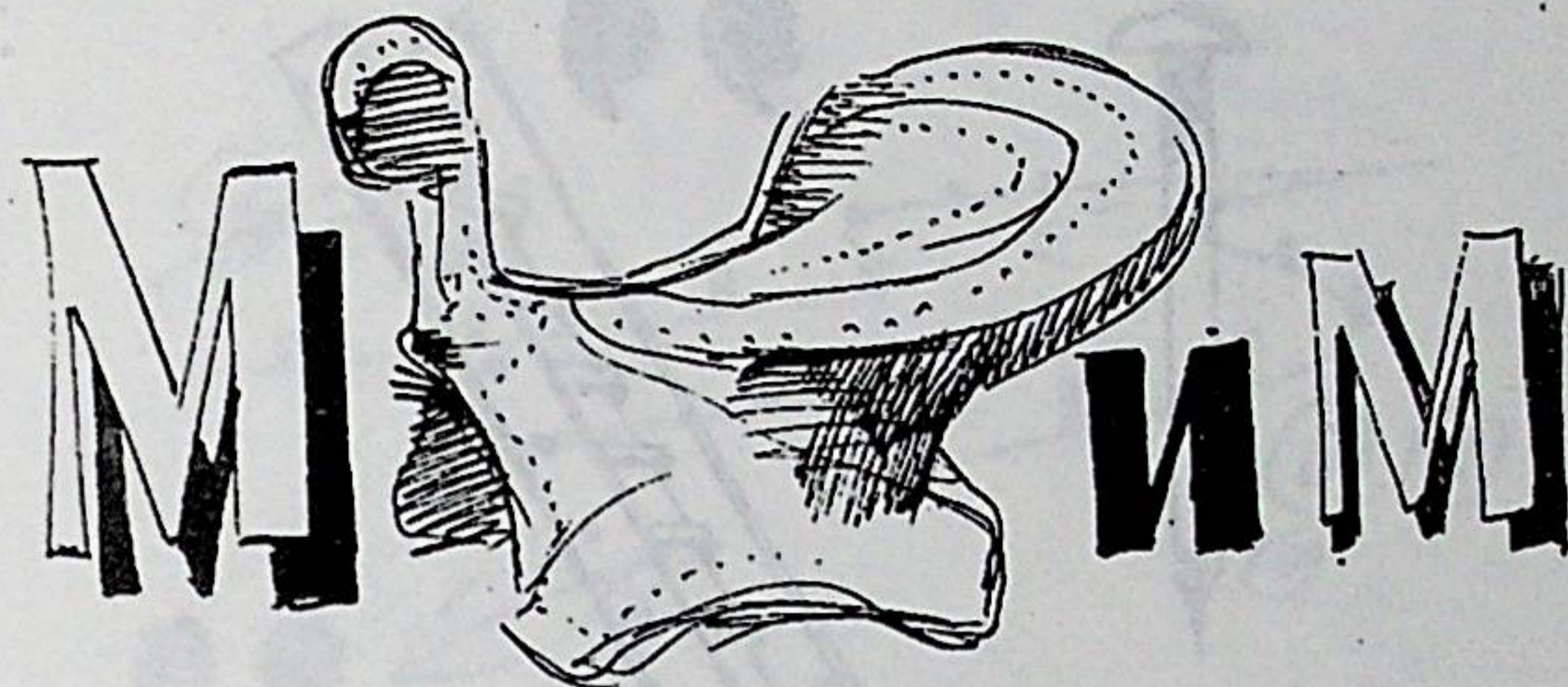
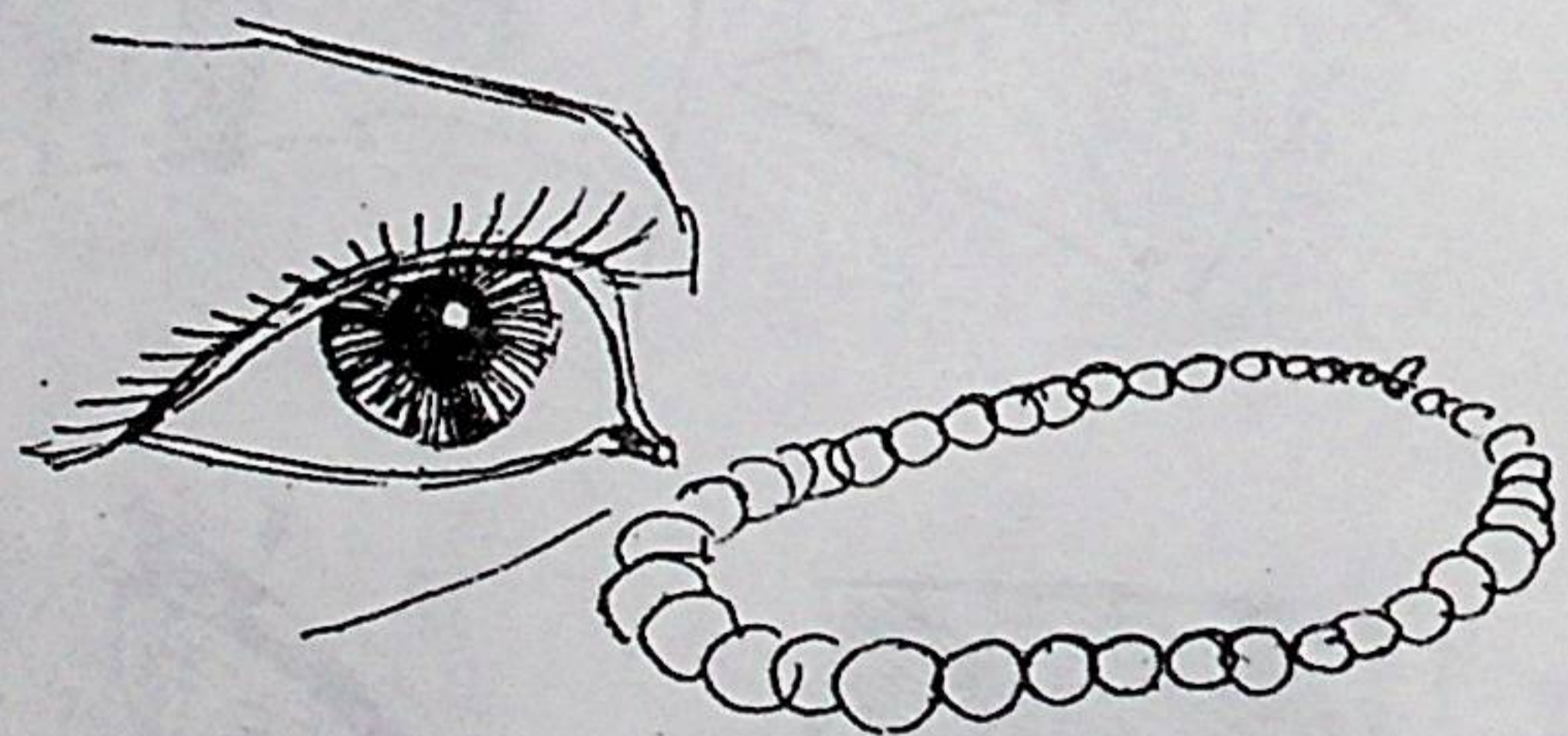
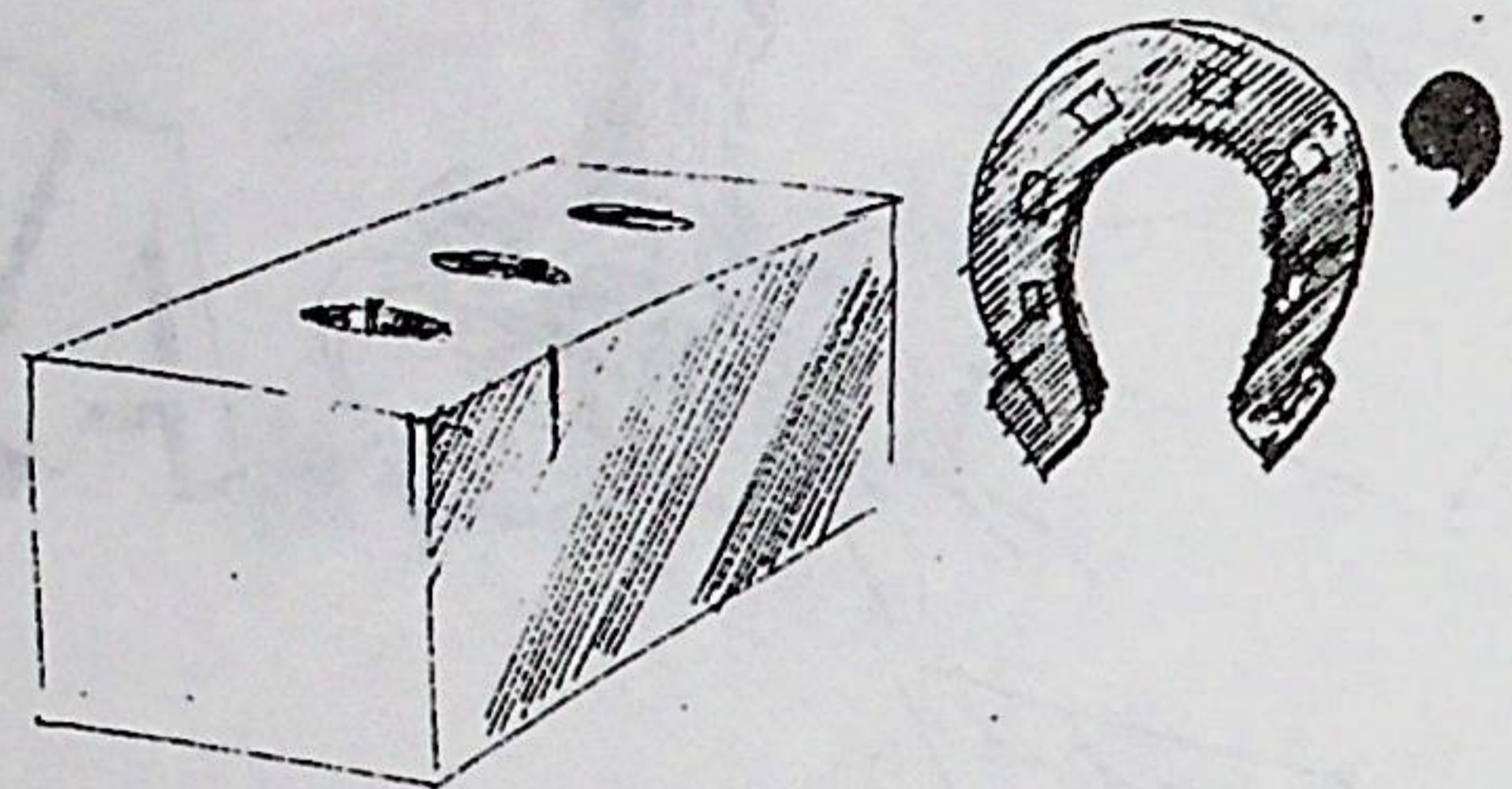

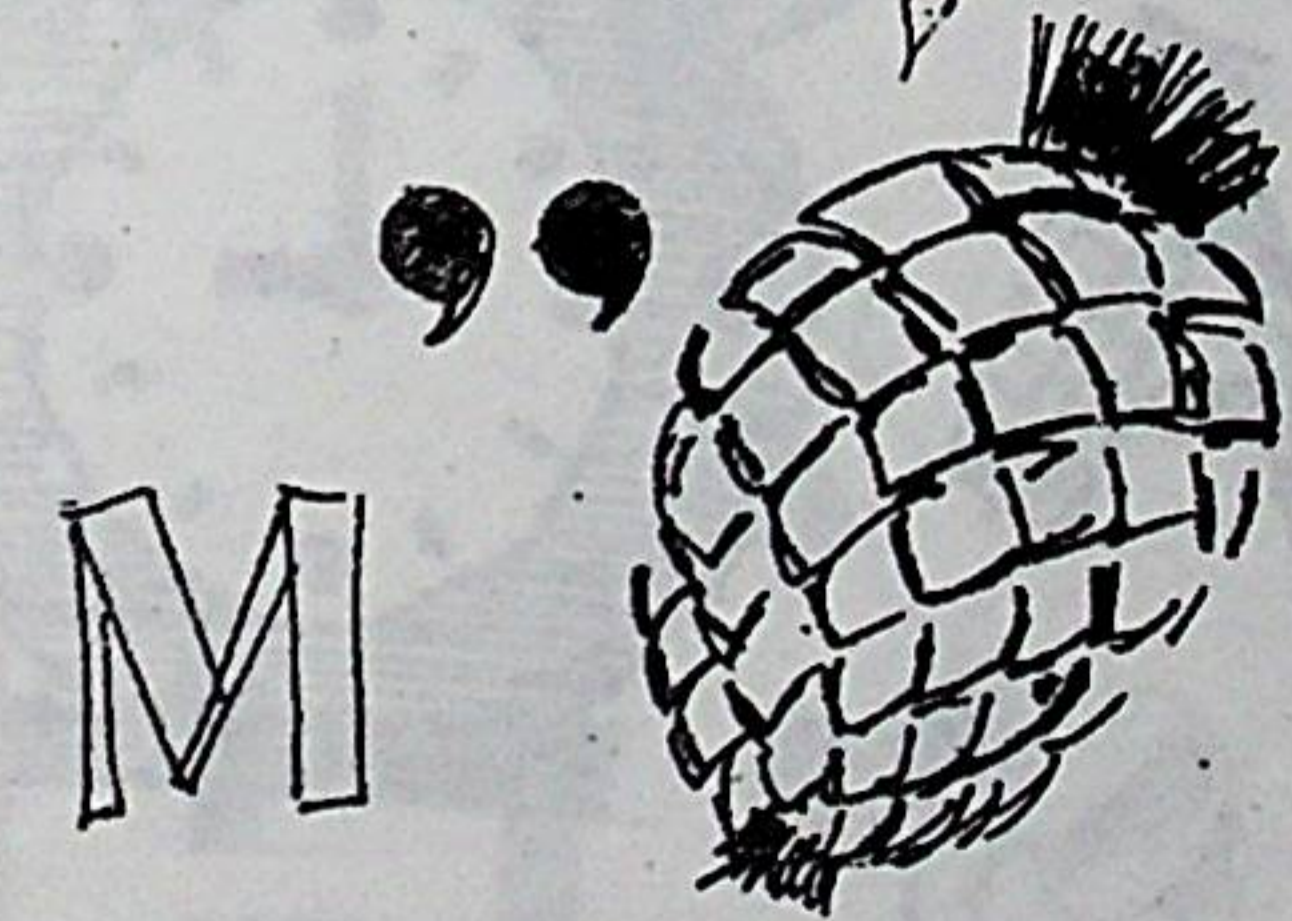
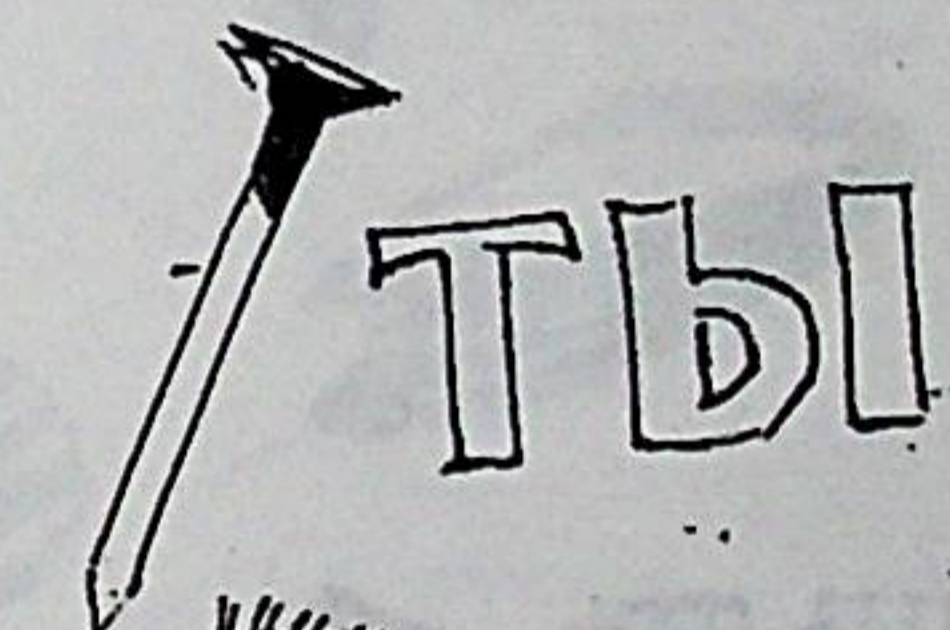
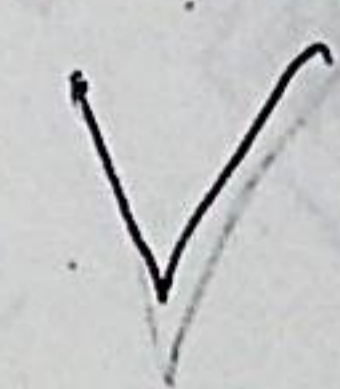
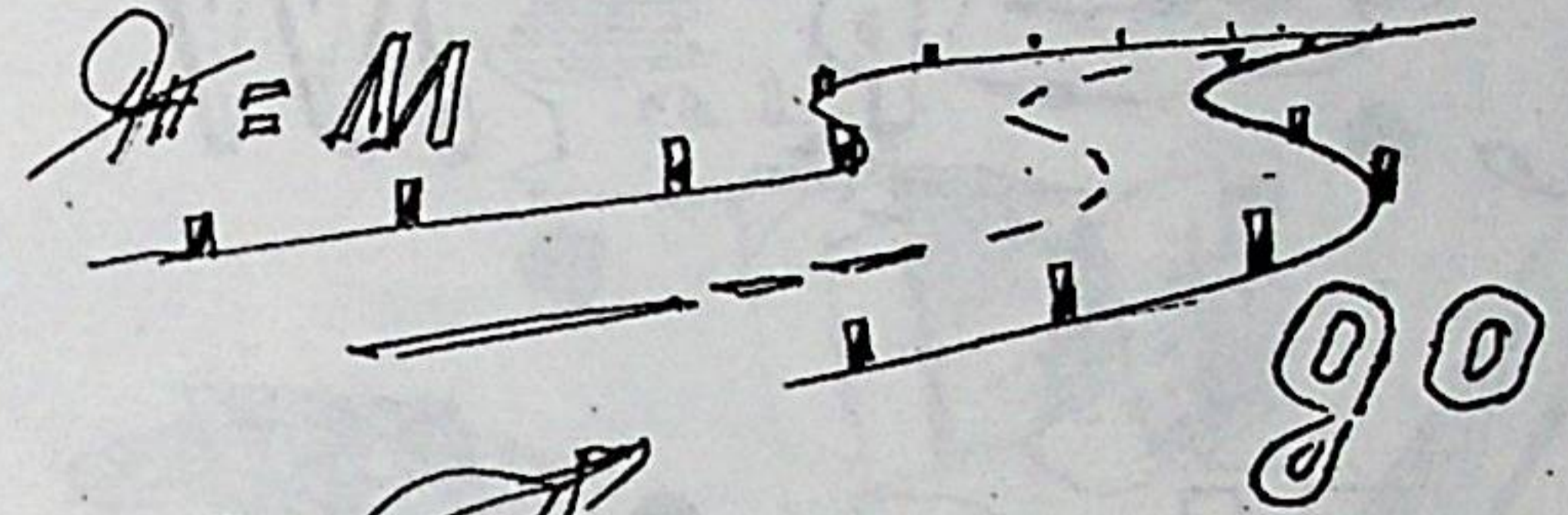
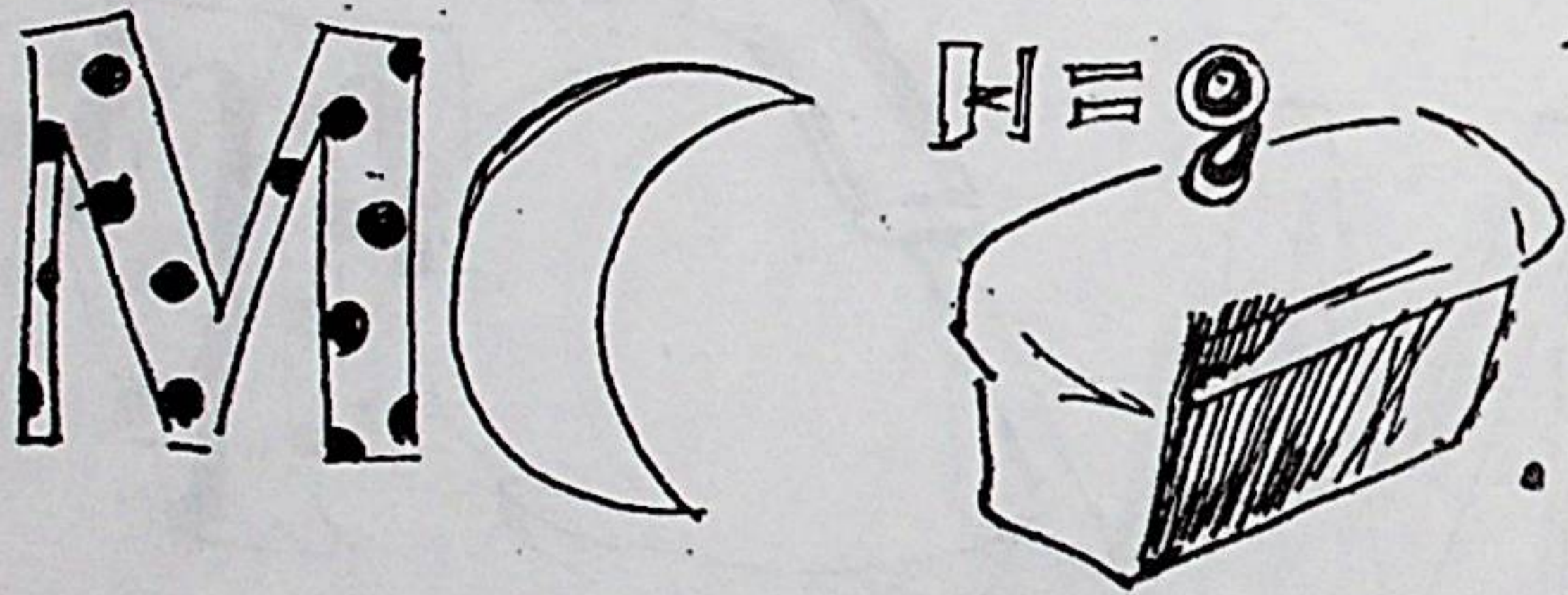
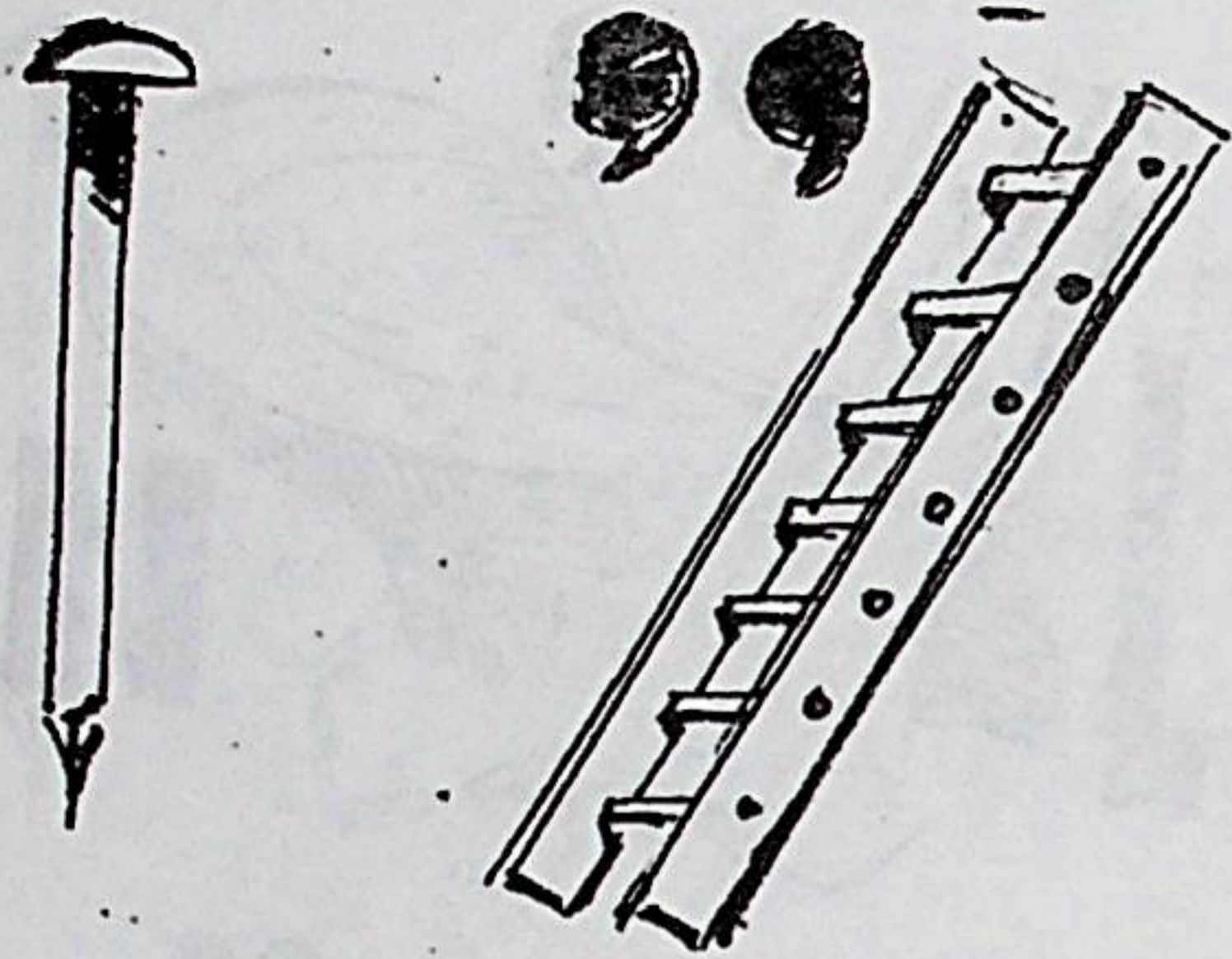
Б = Г

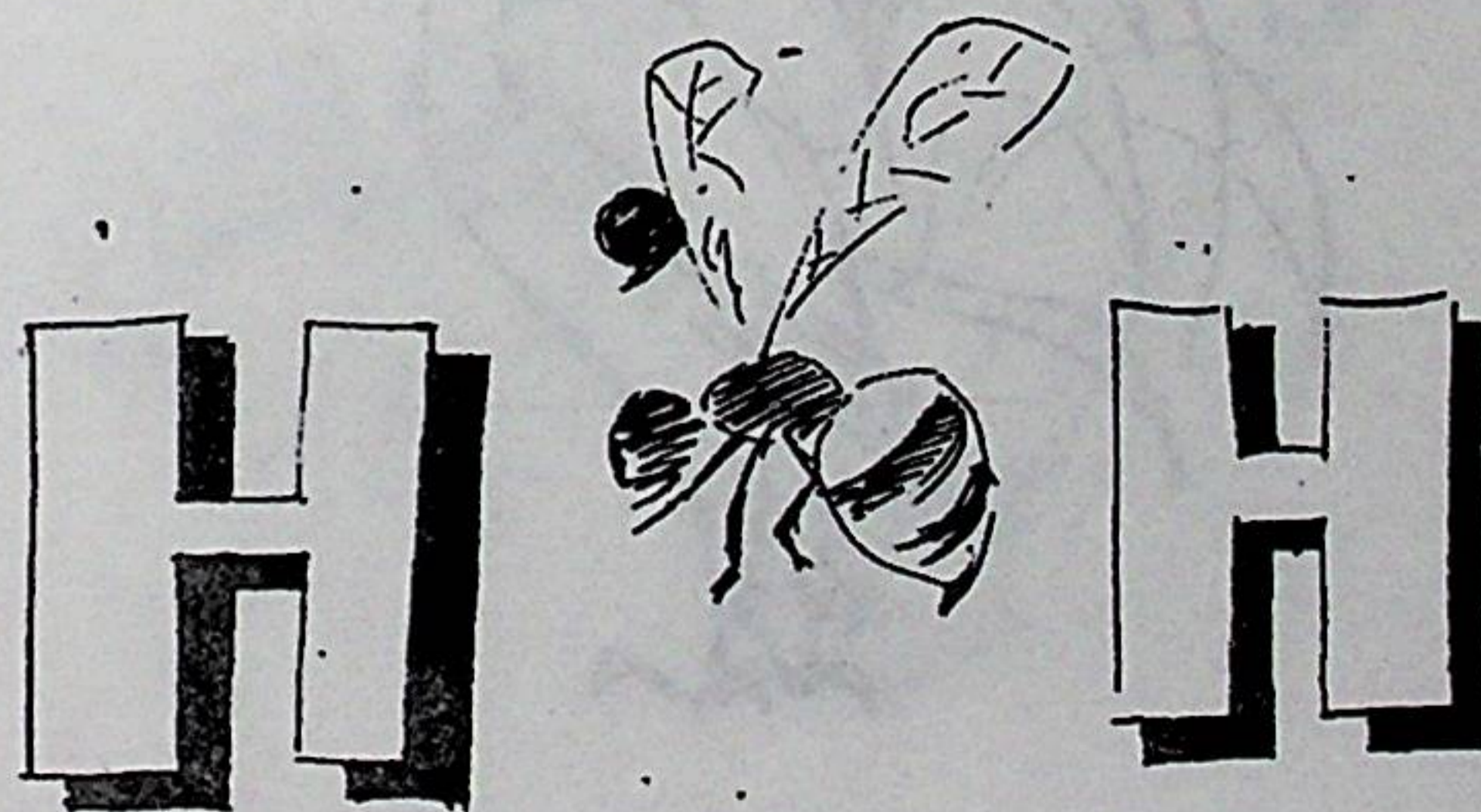
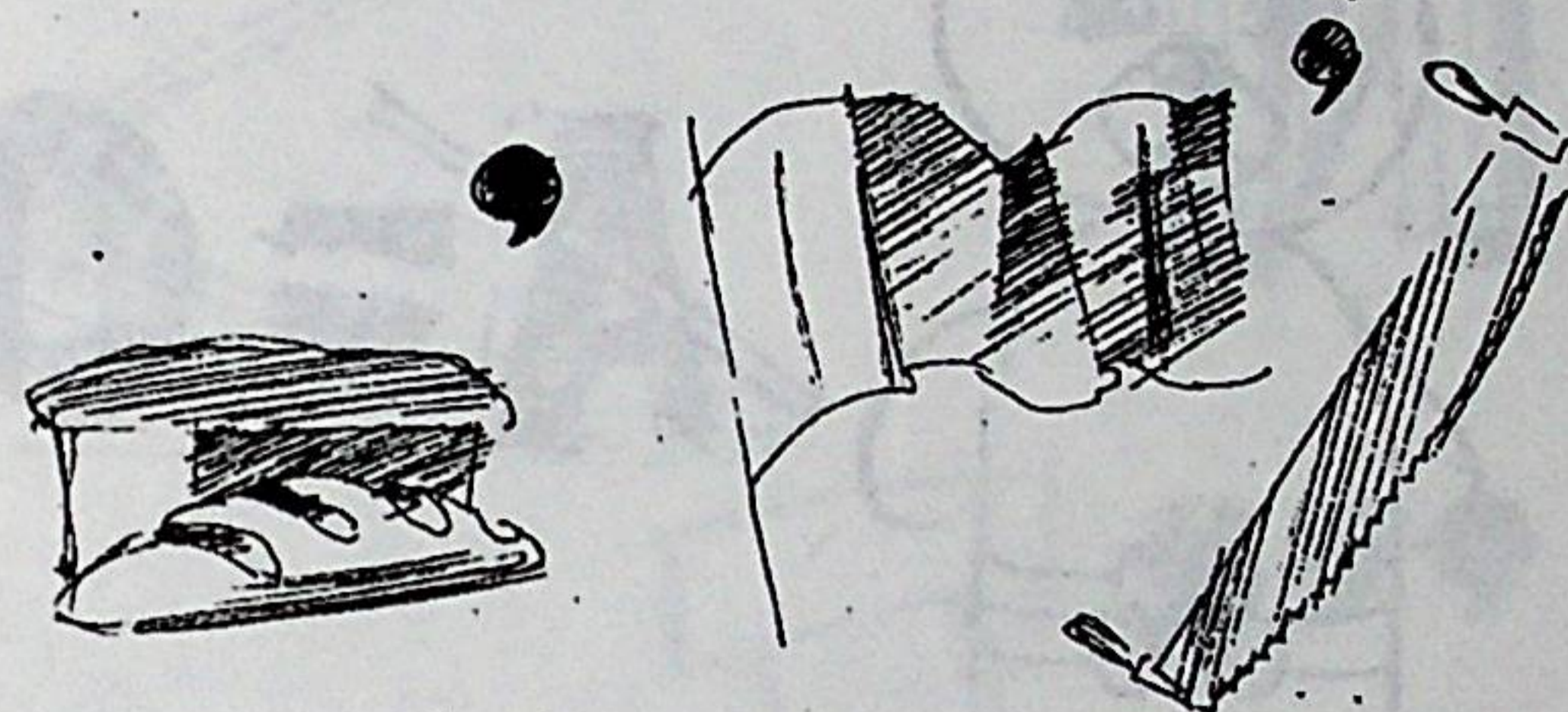
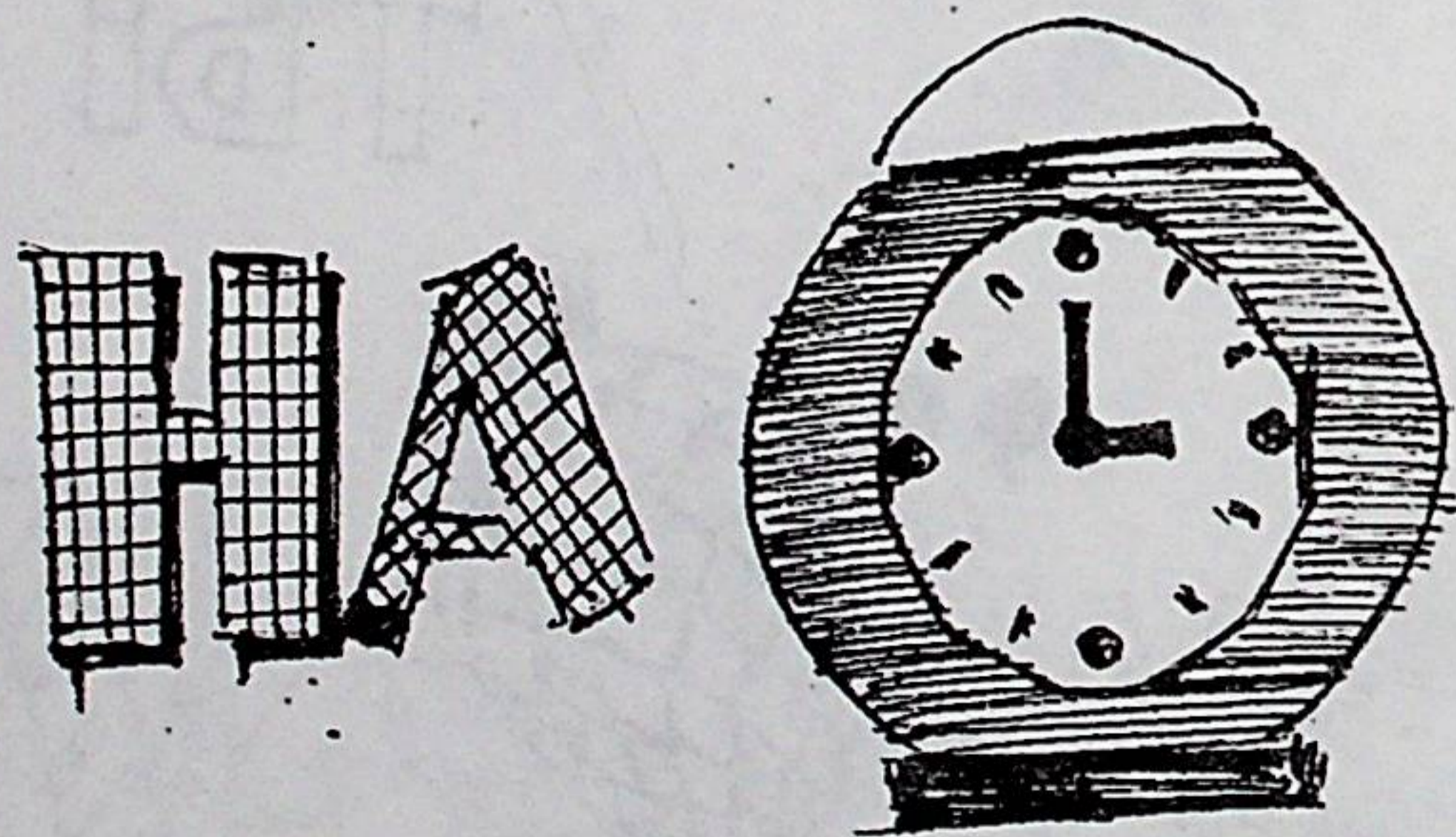
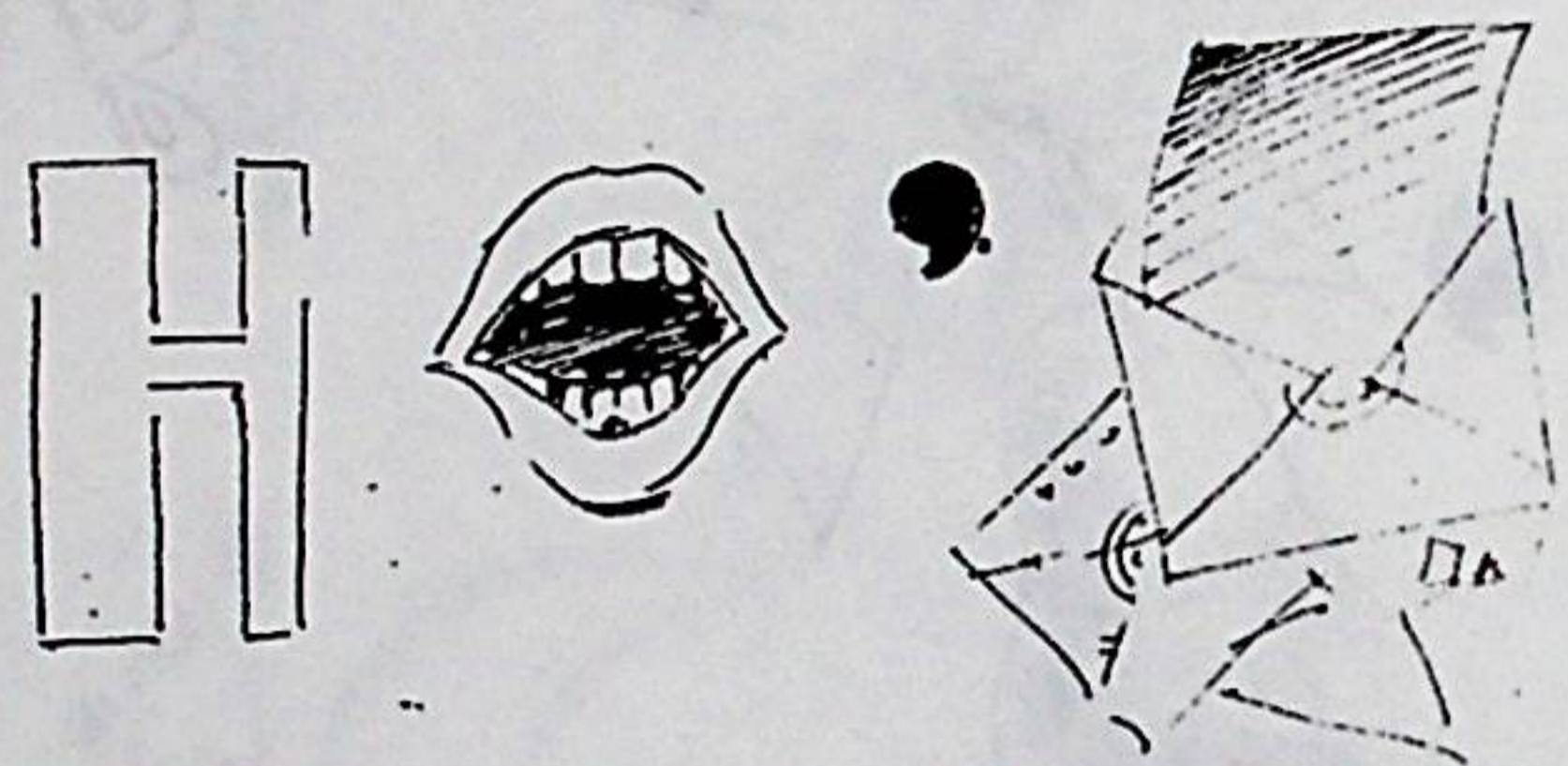

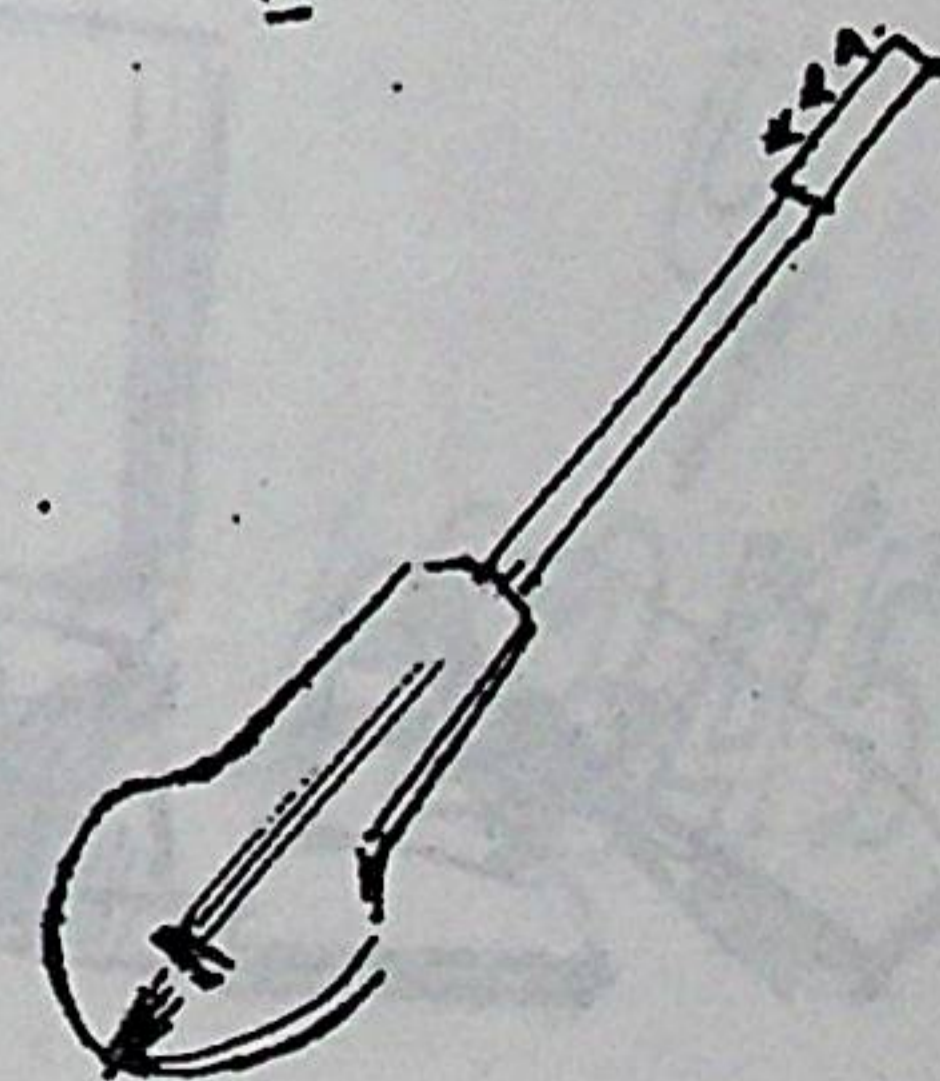
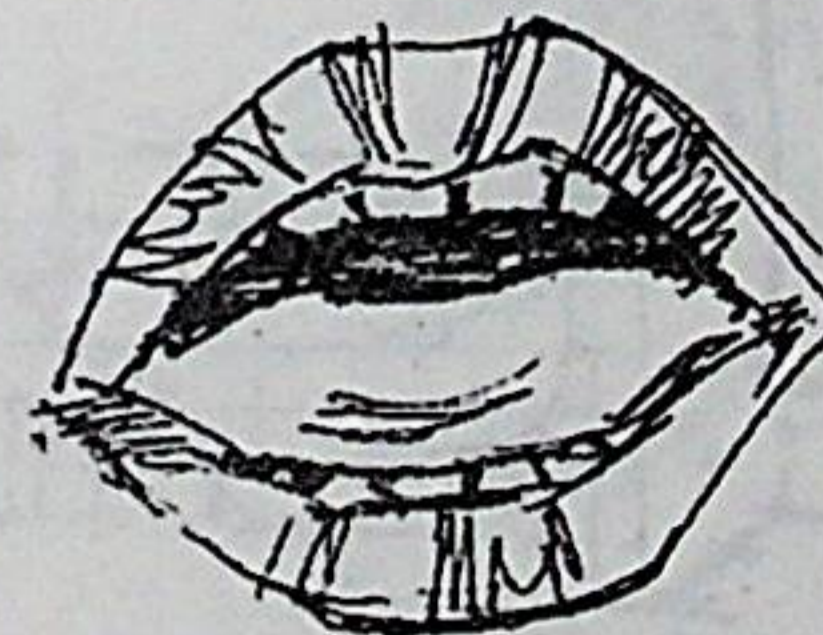
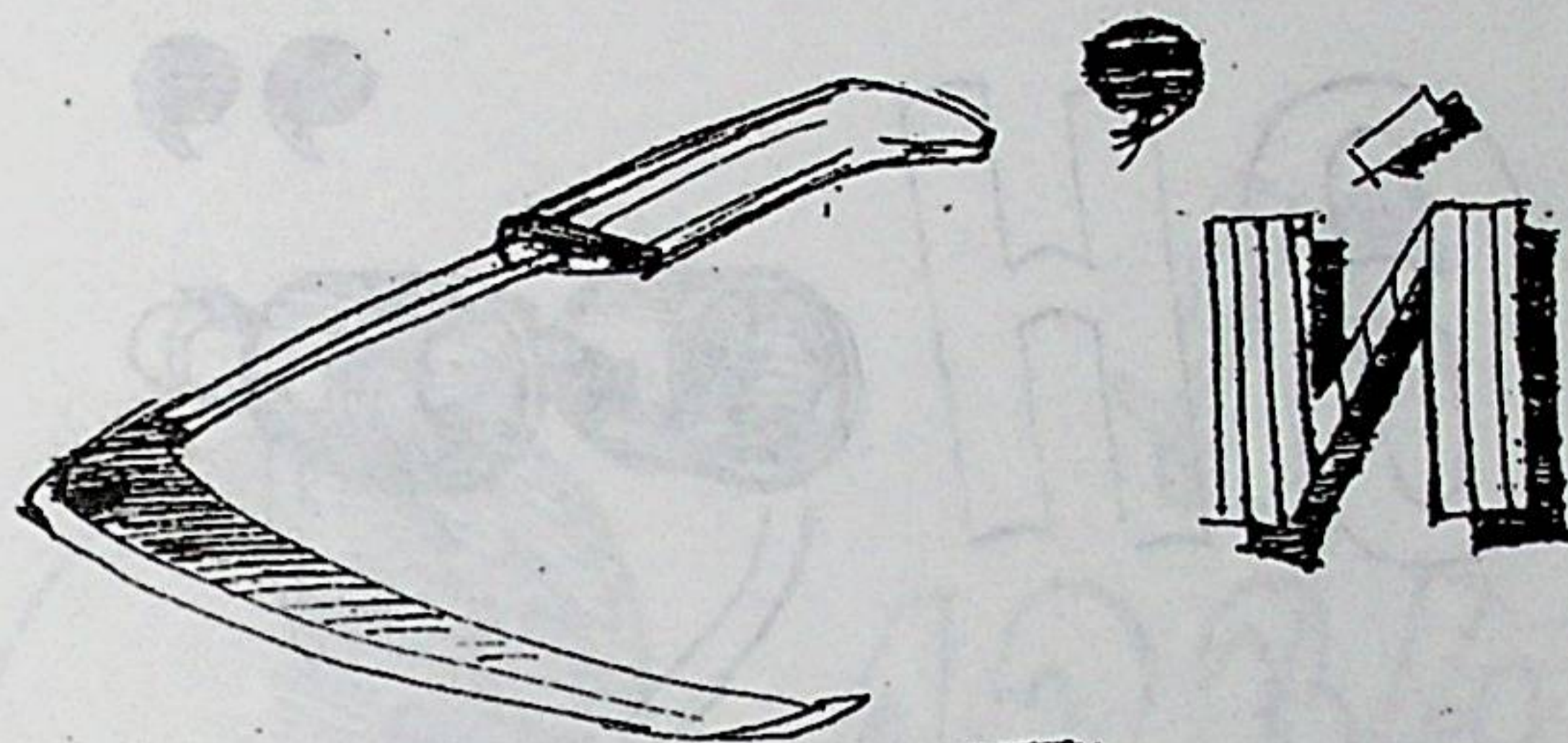
А

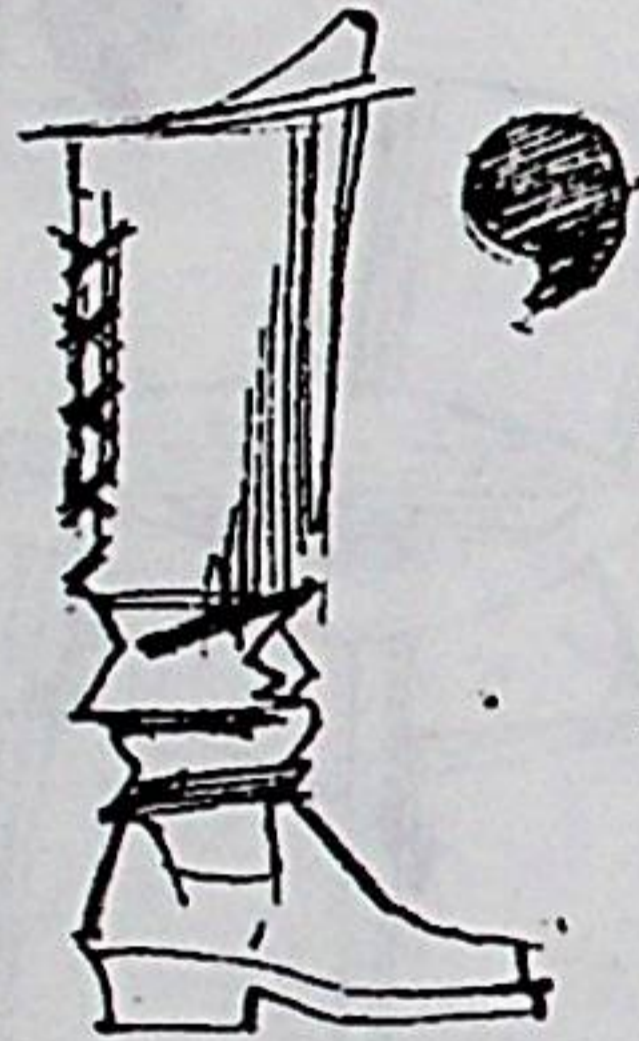
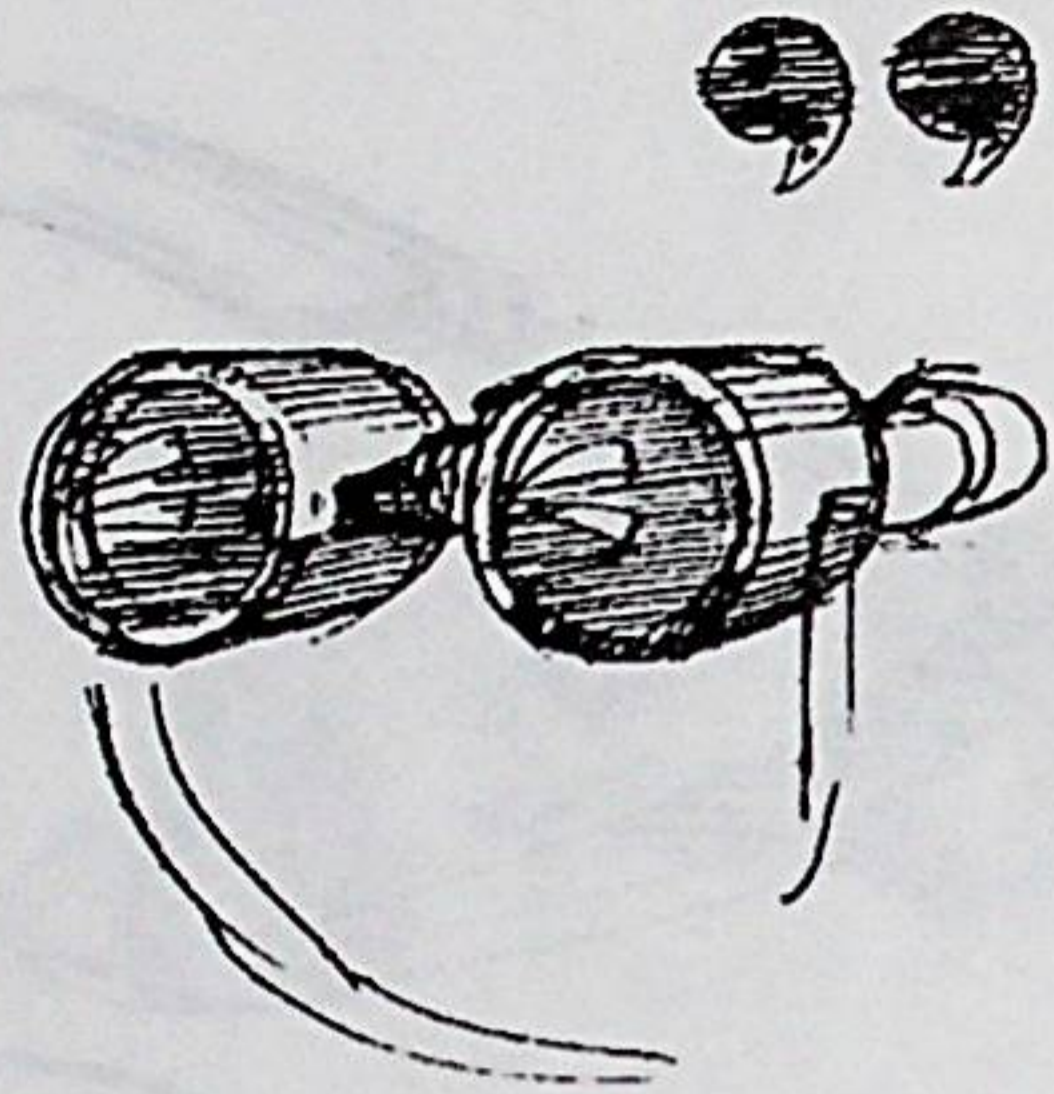

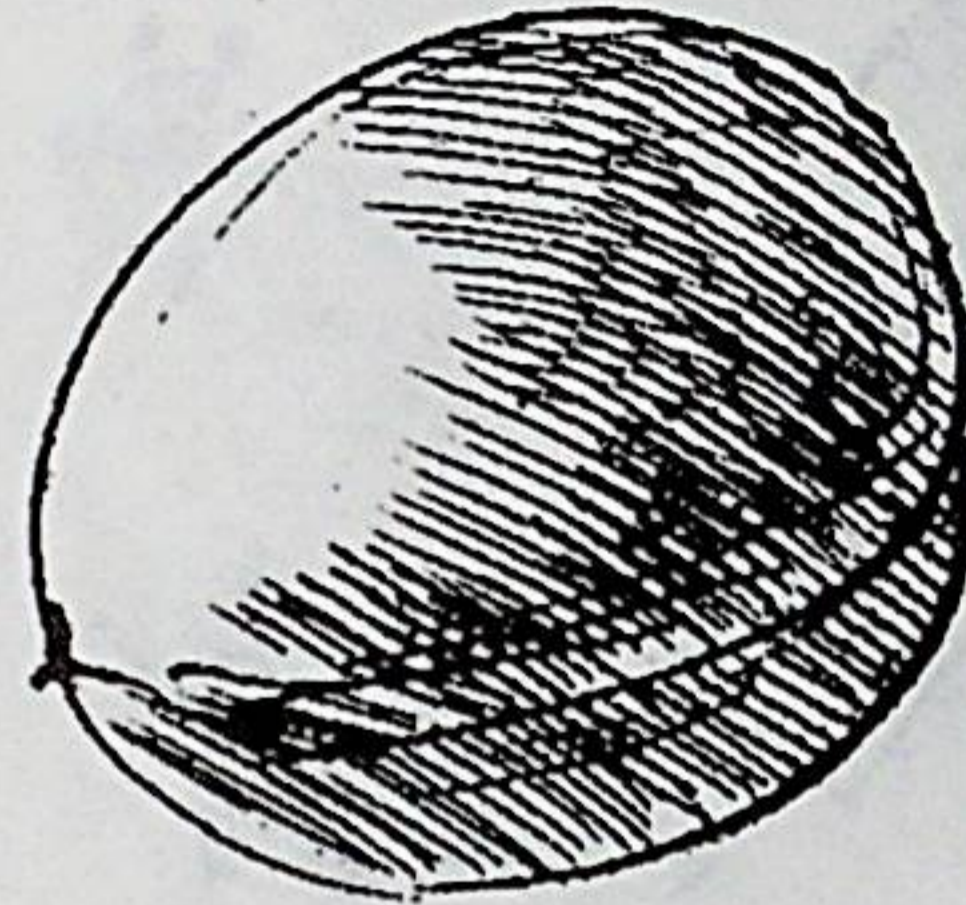
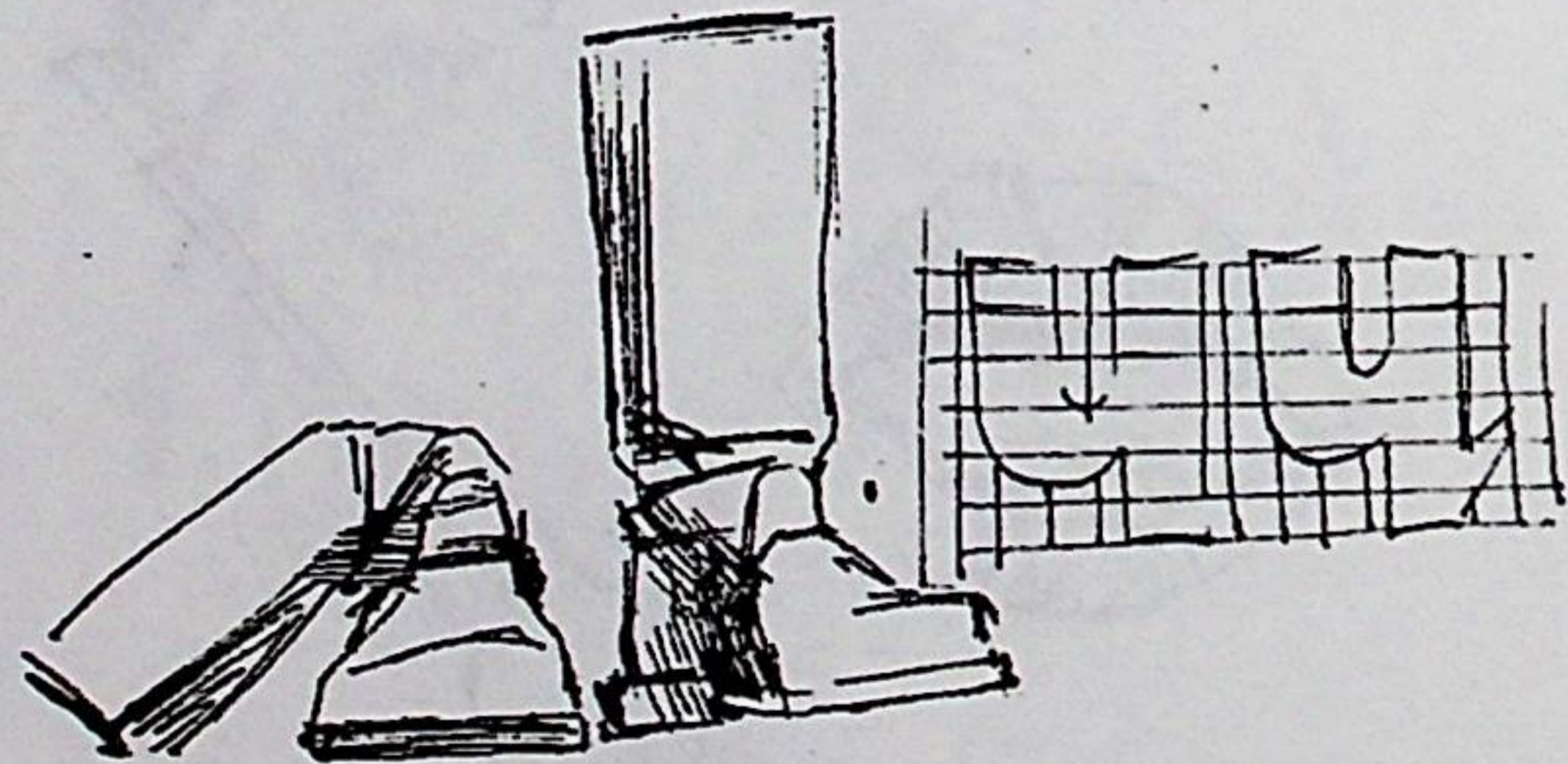

ӨН

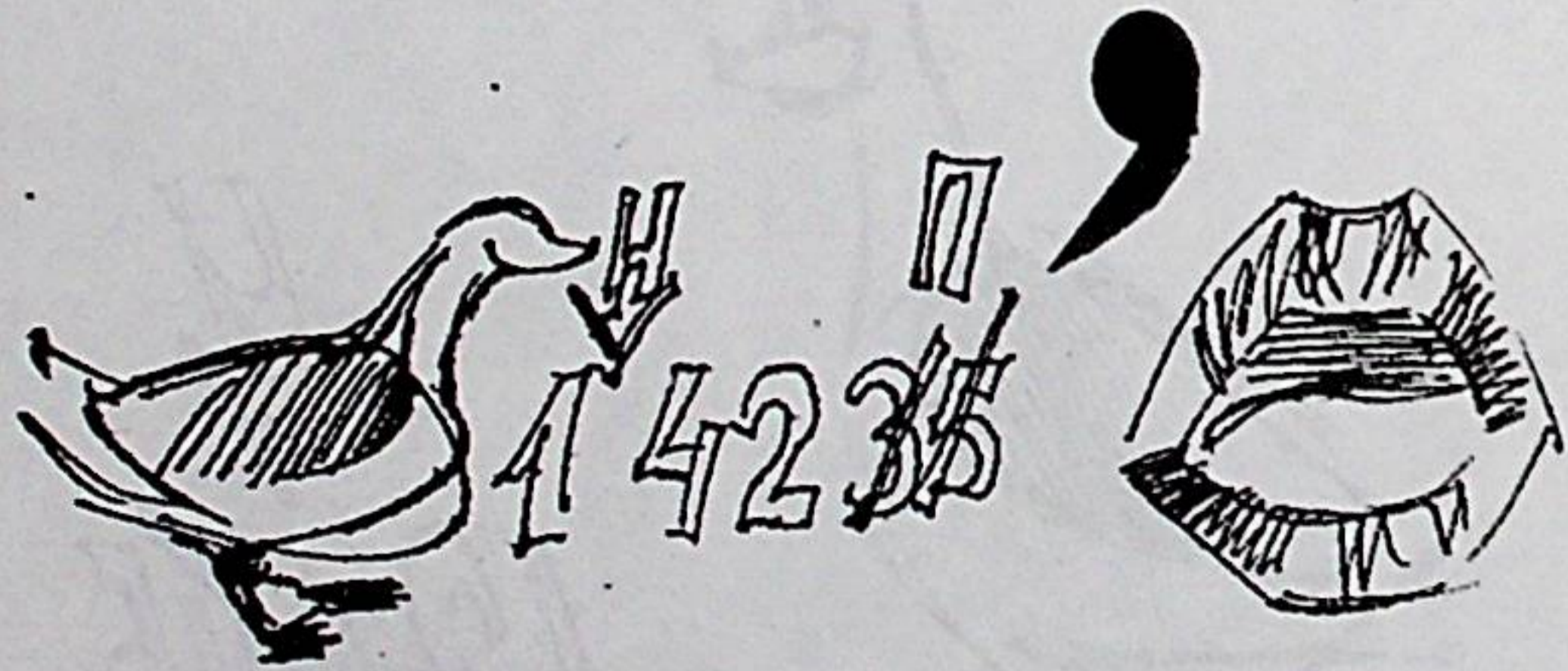
МДУУ

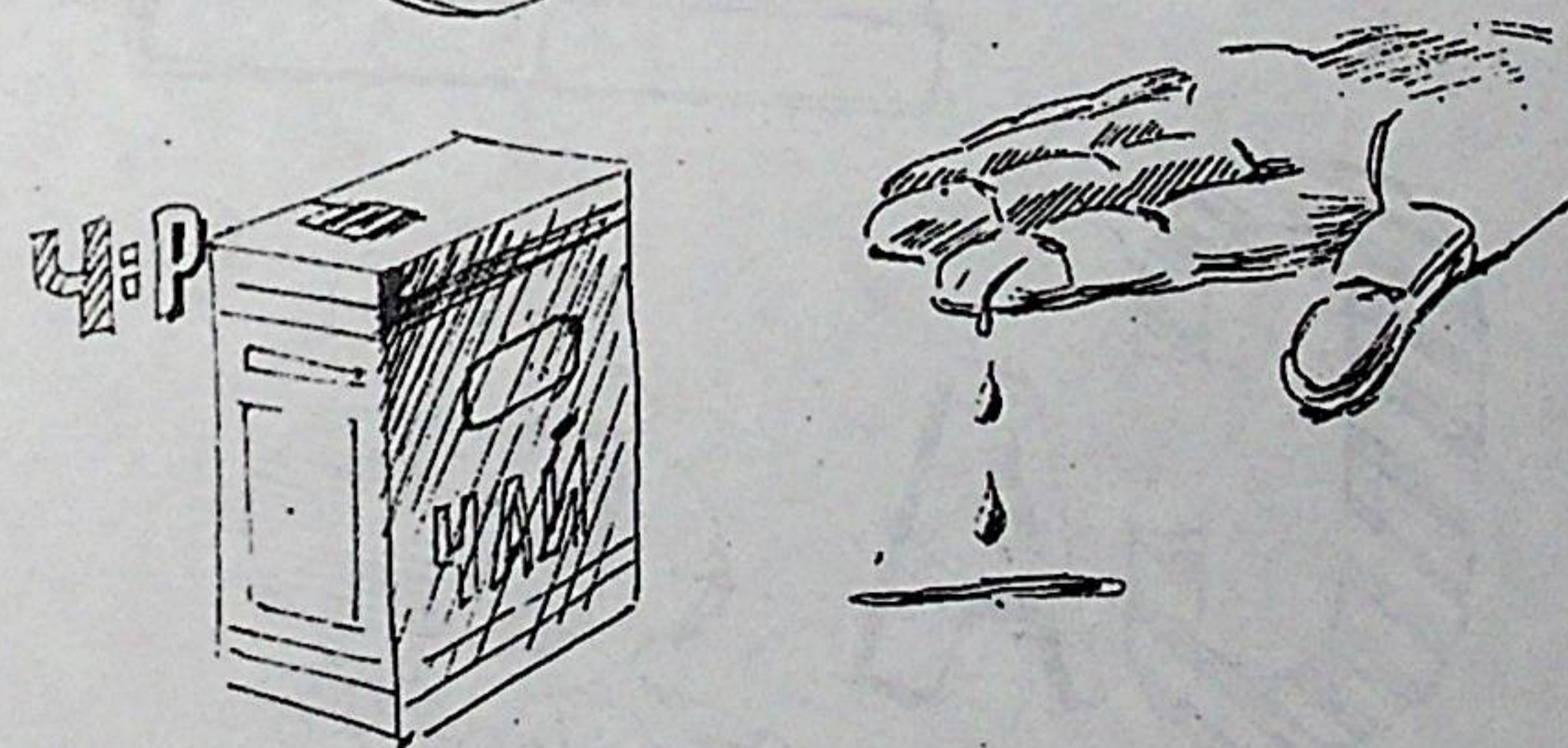
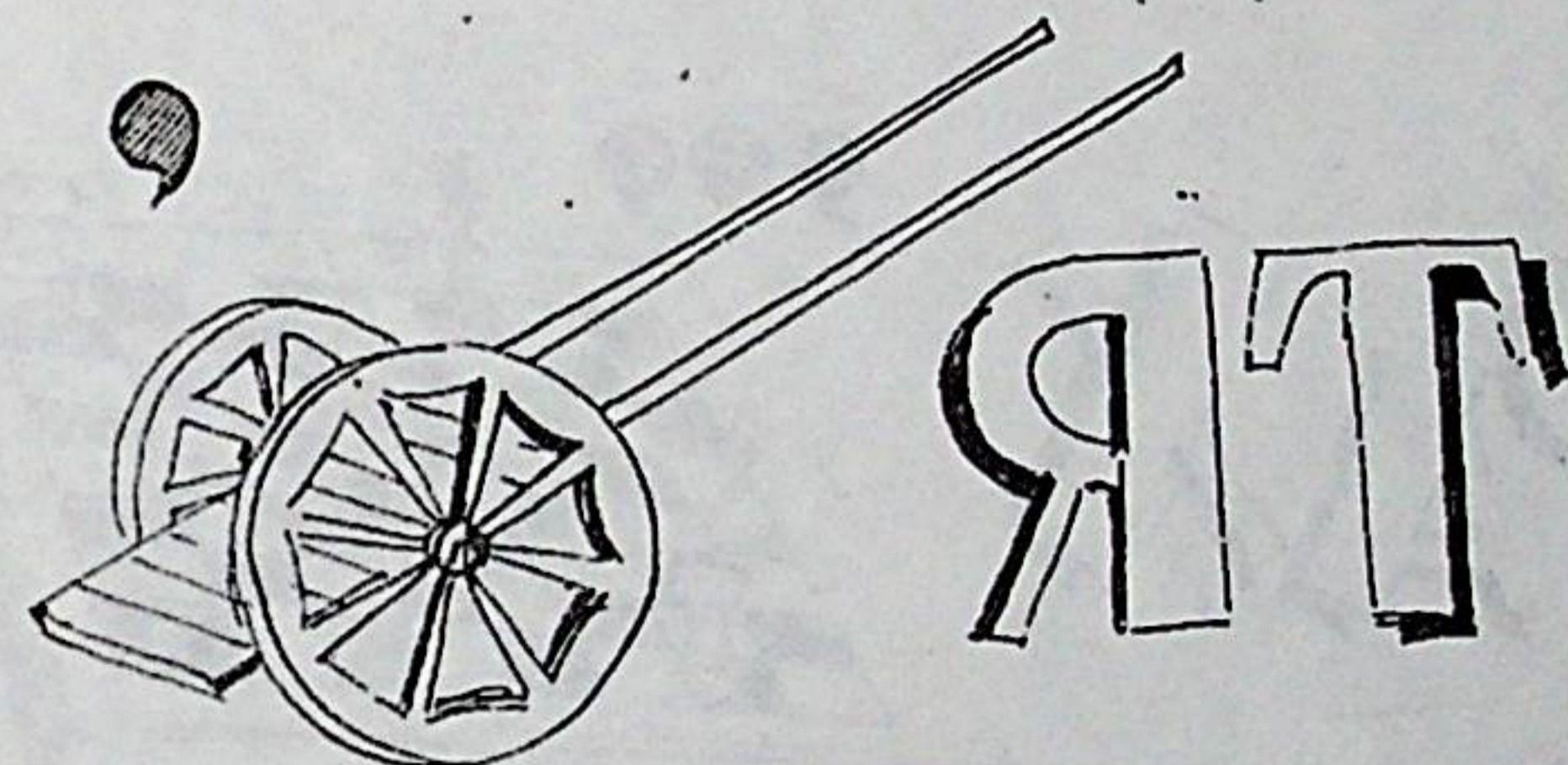
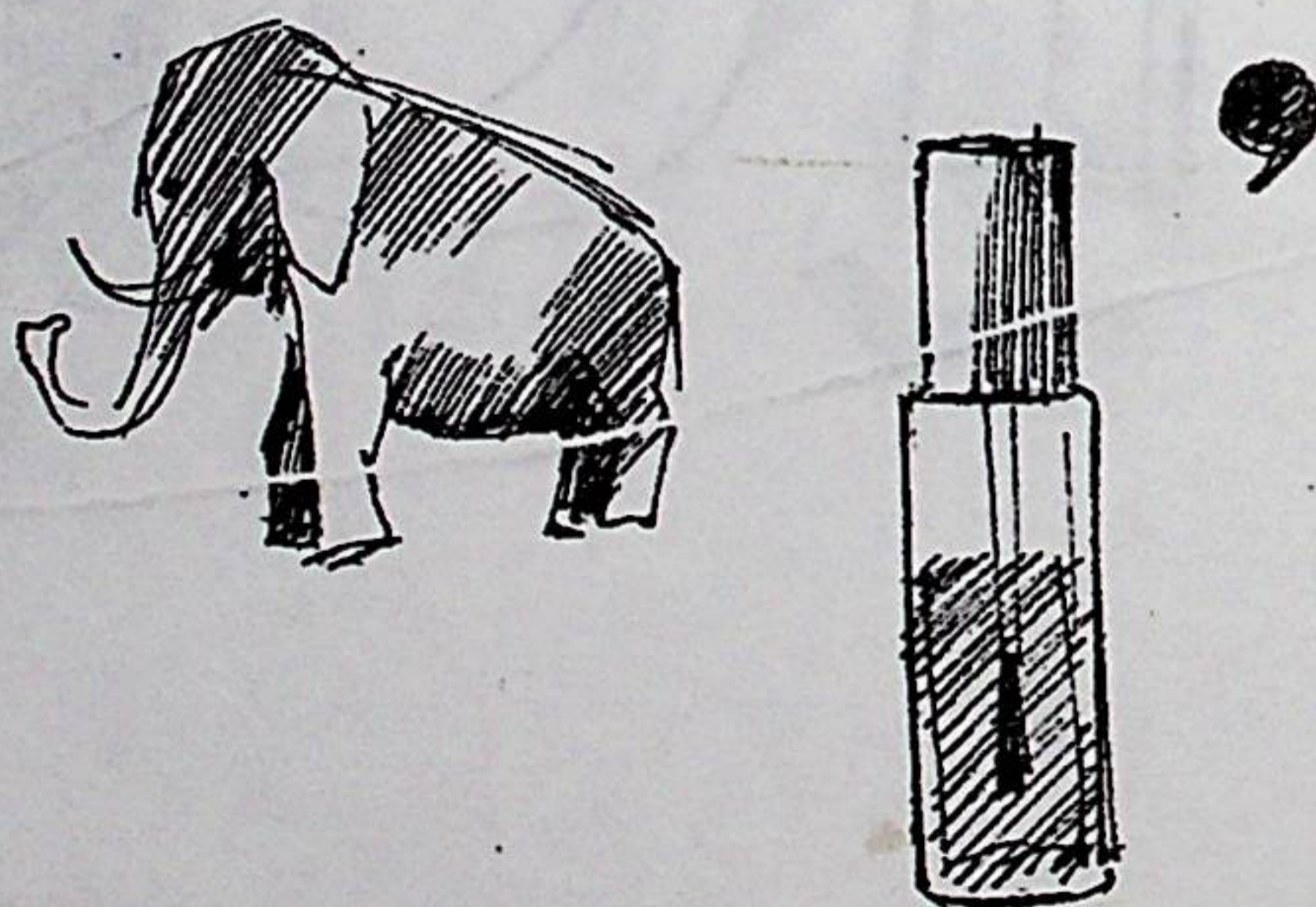

90
1234

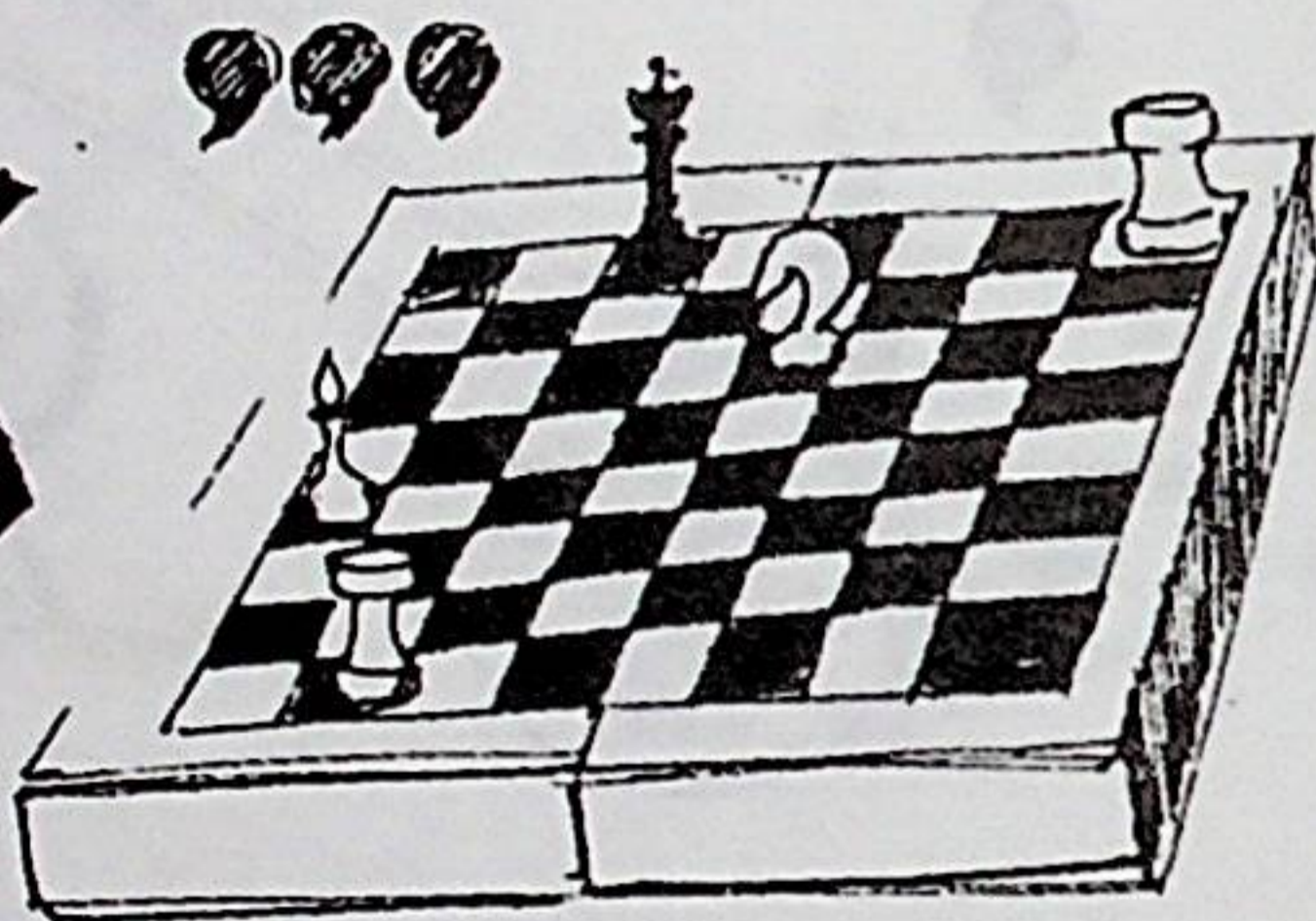
4
12345

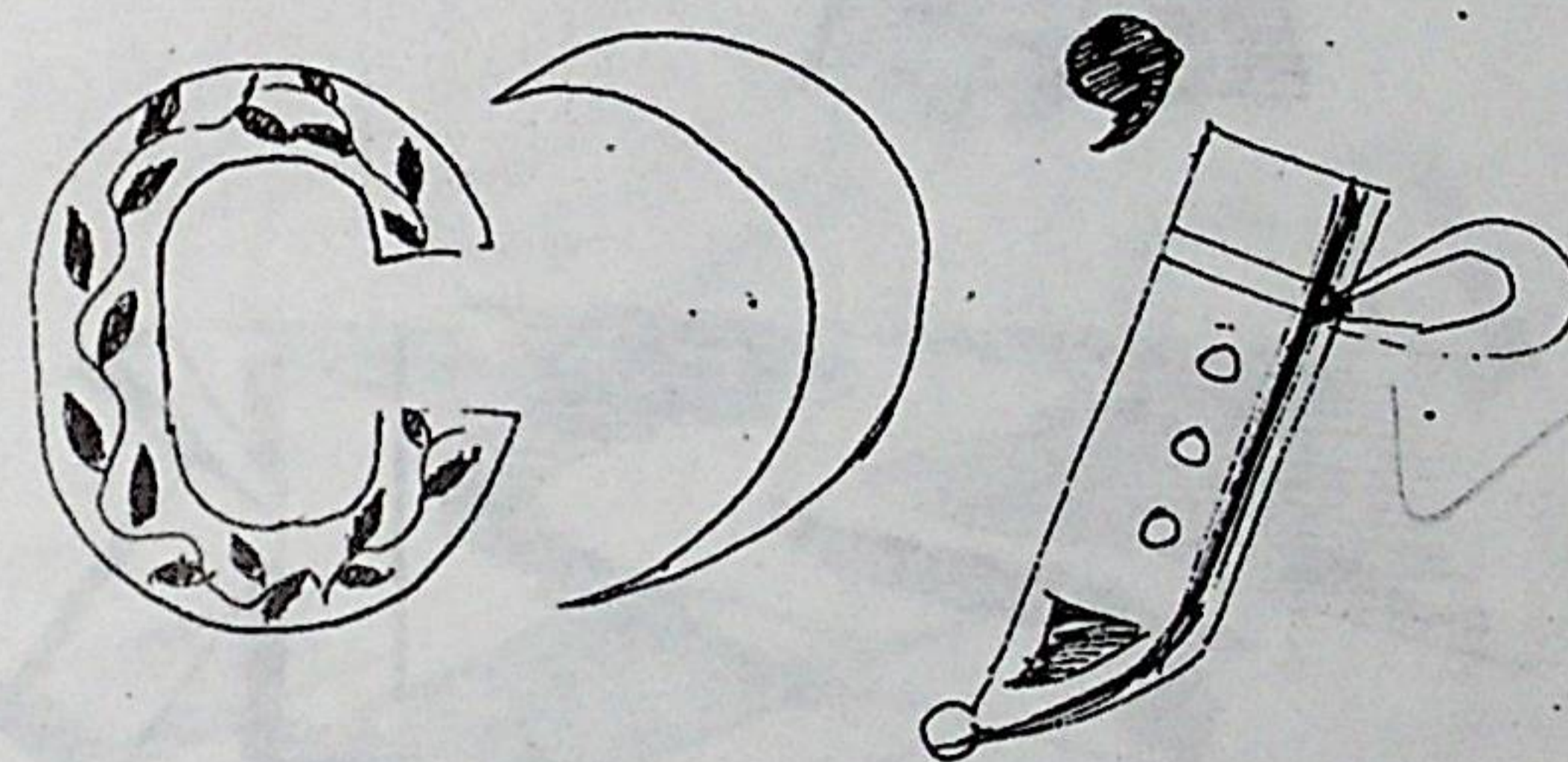
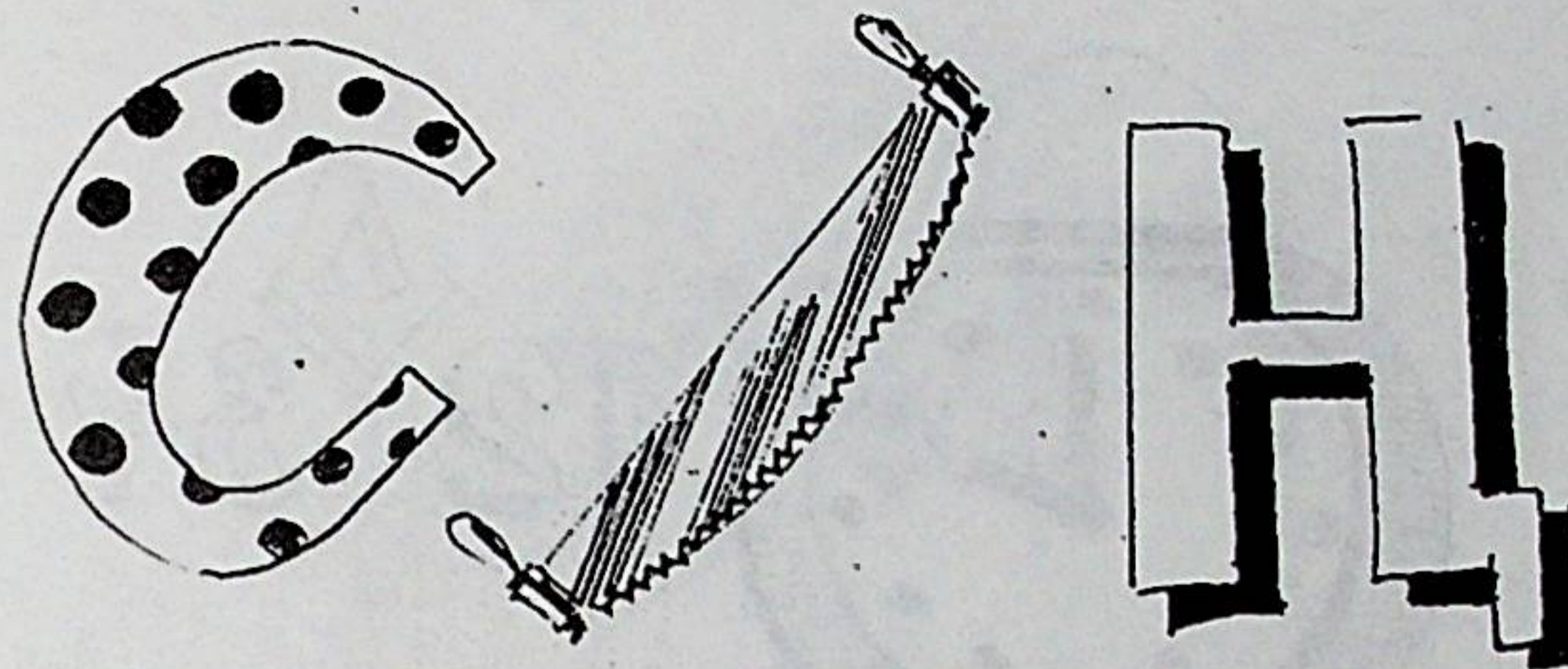

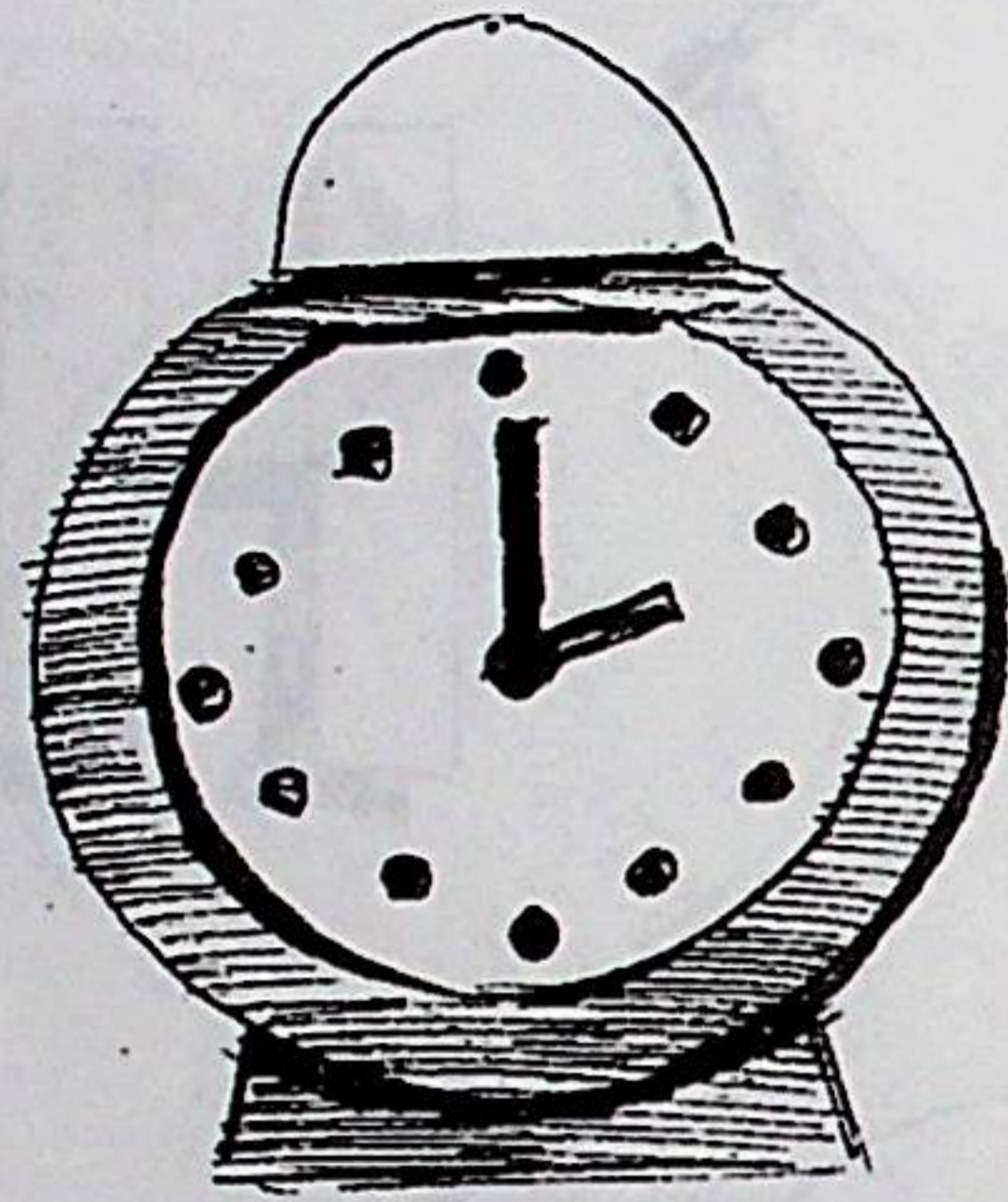

ПАХ

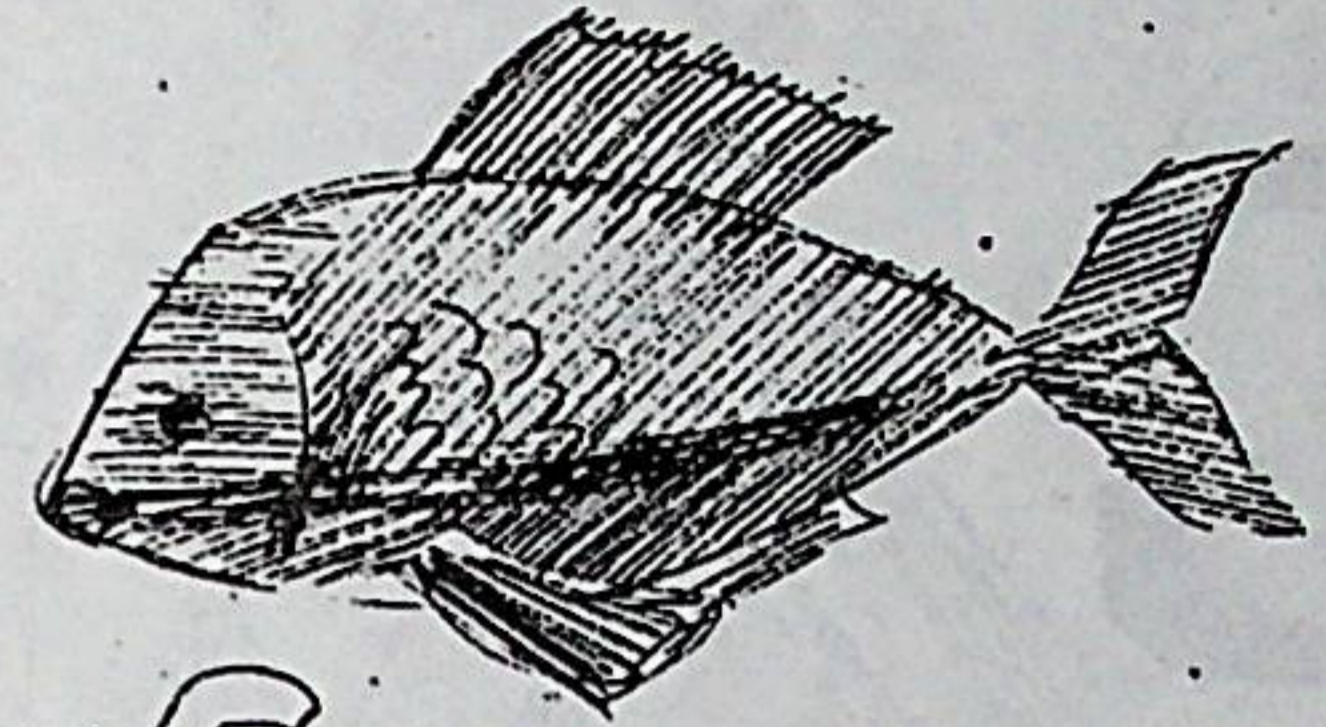
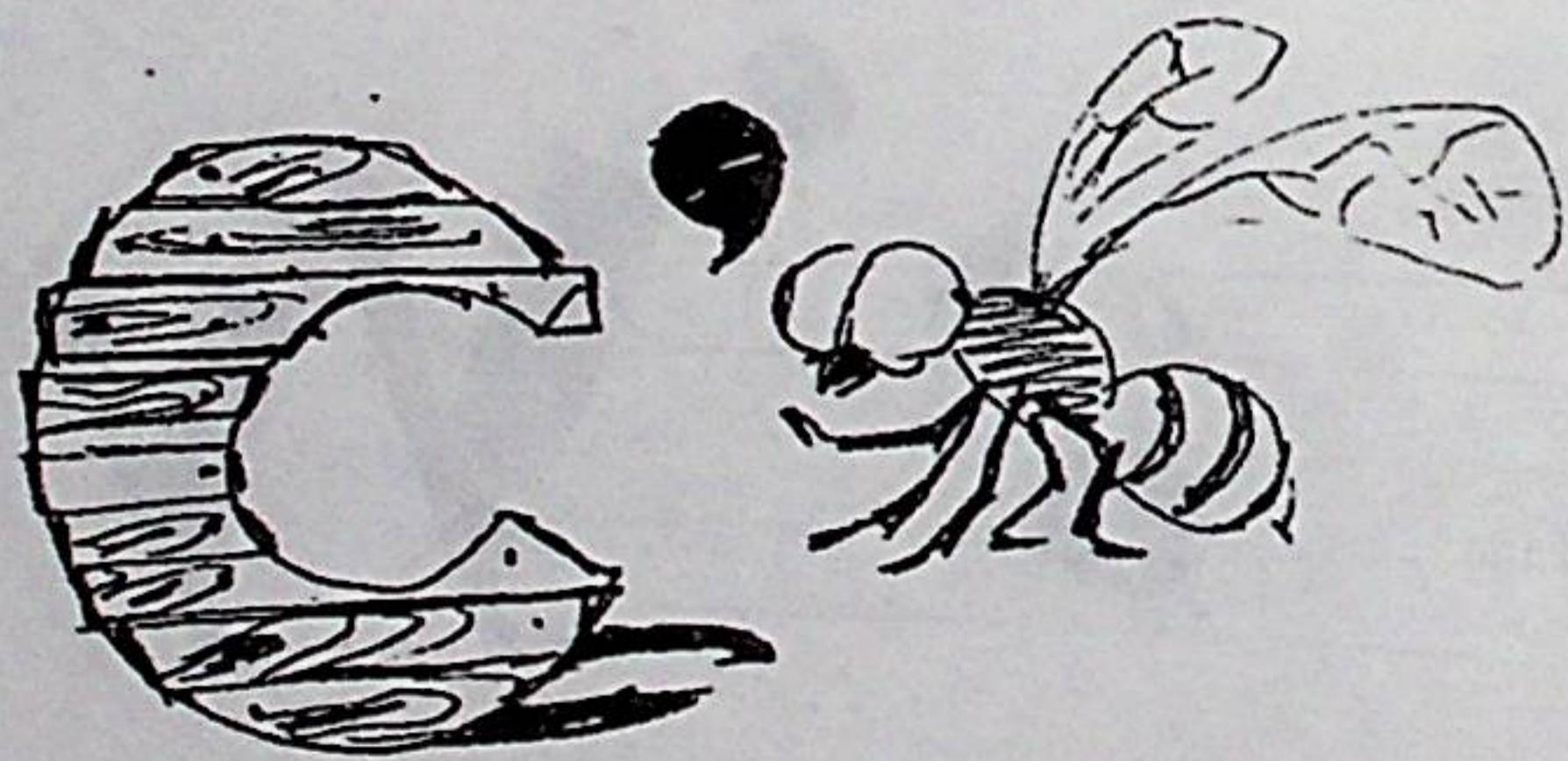

ГА

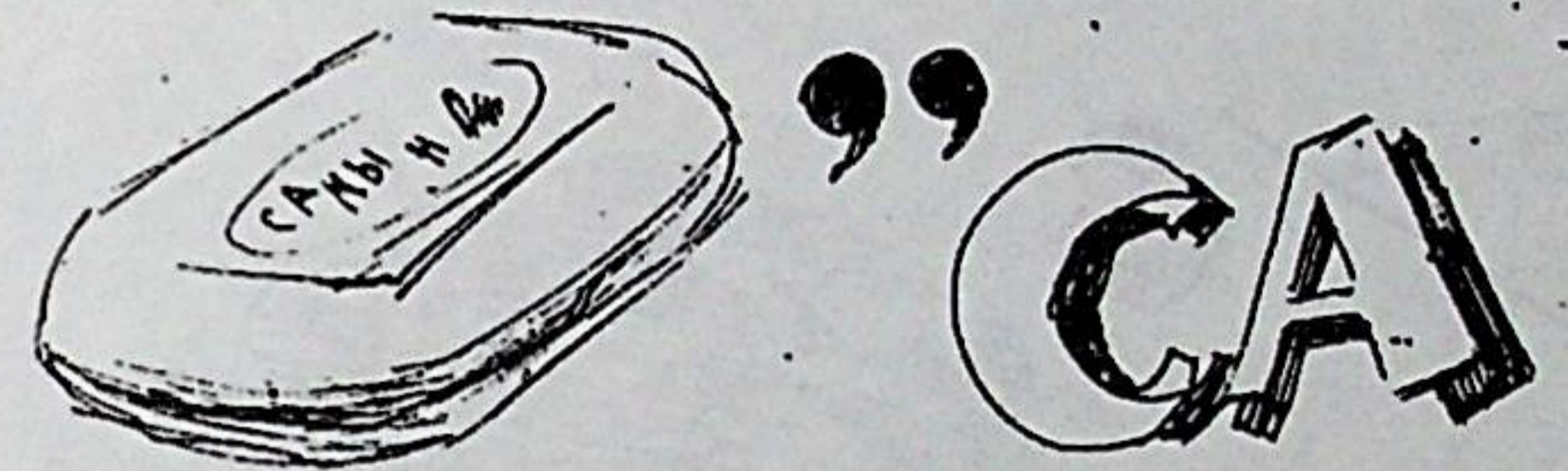

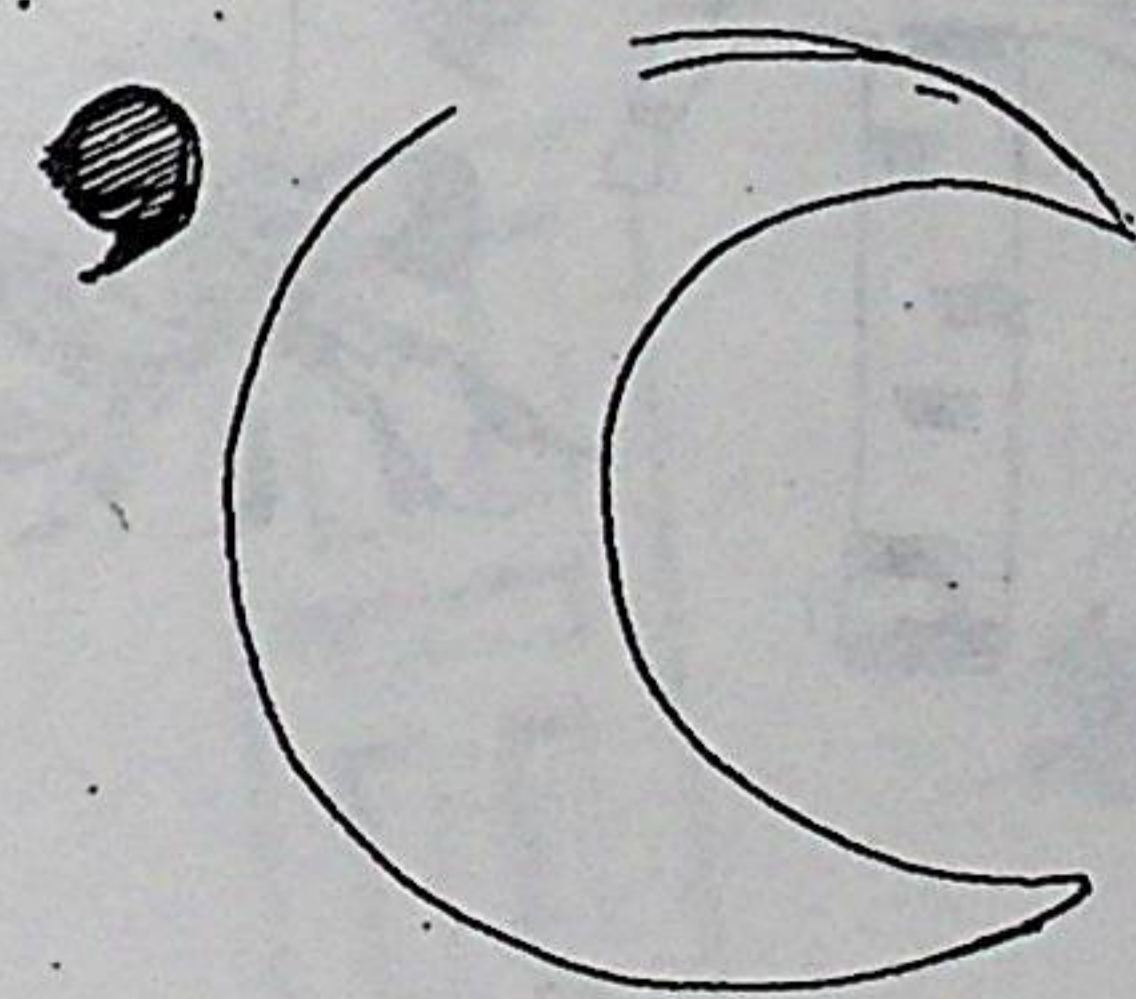
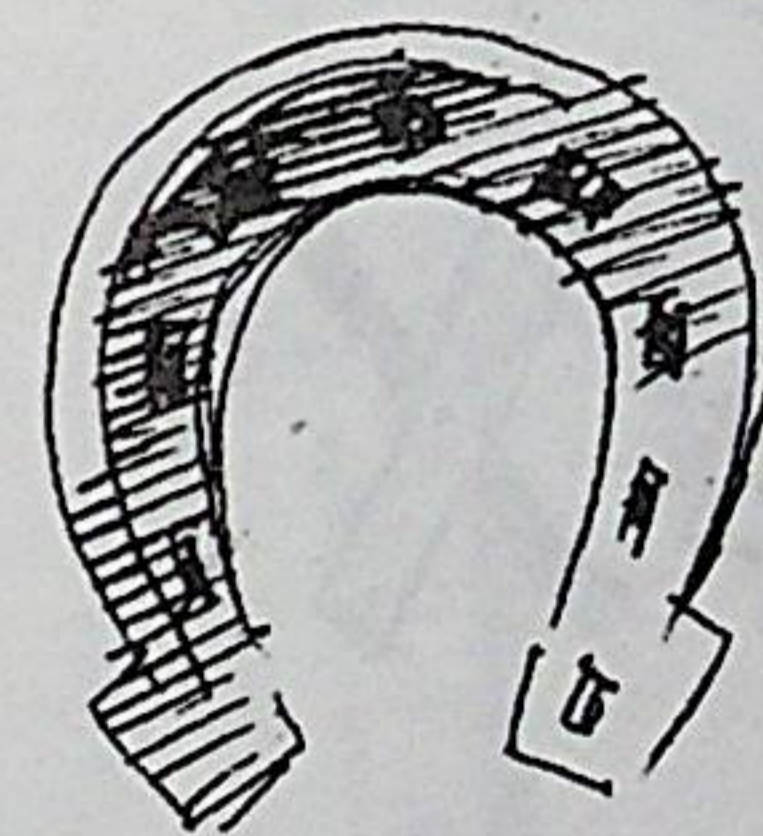
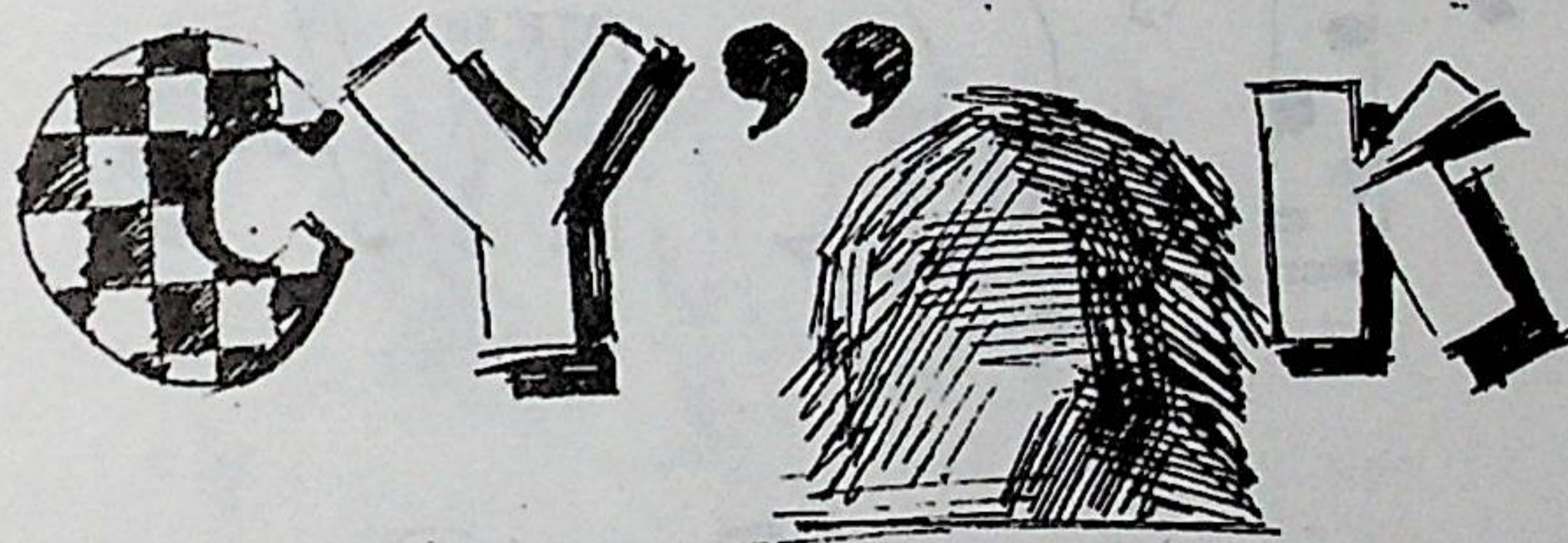
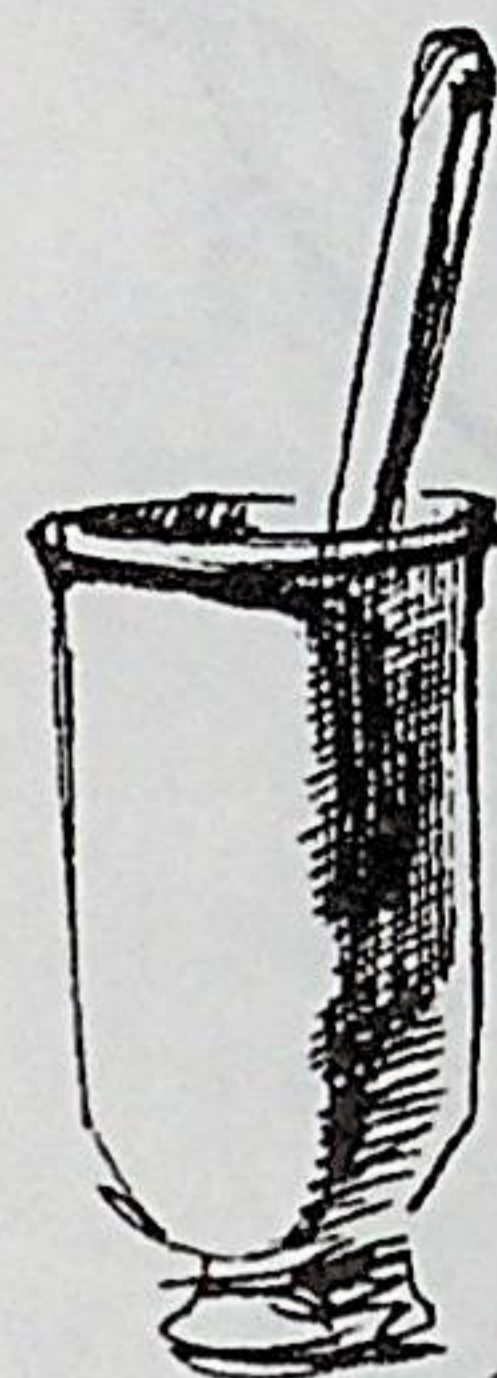
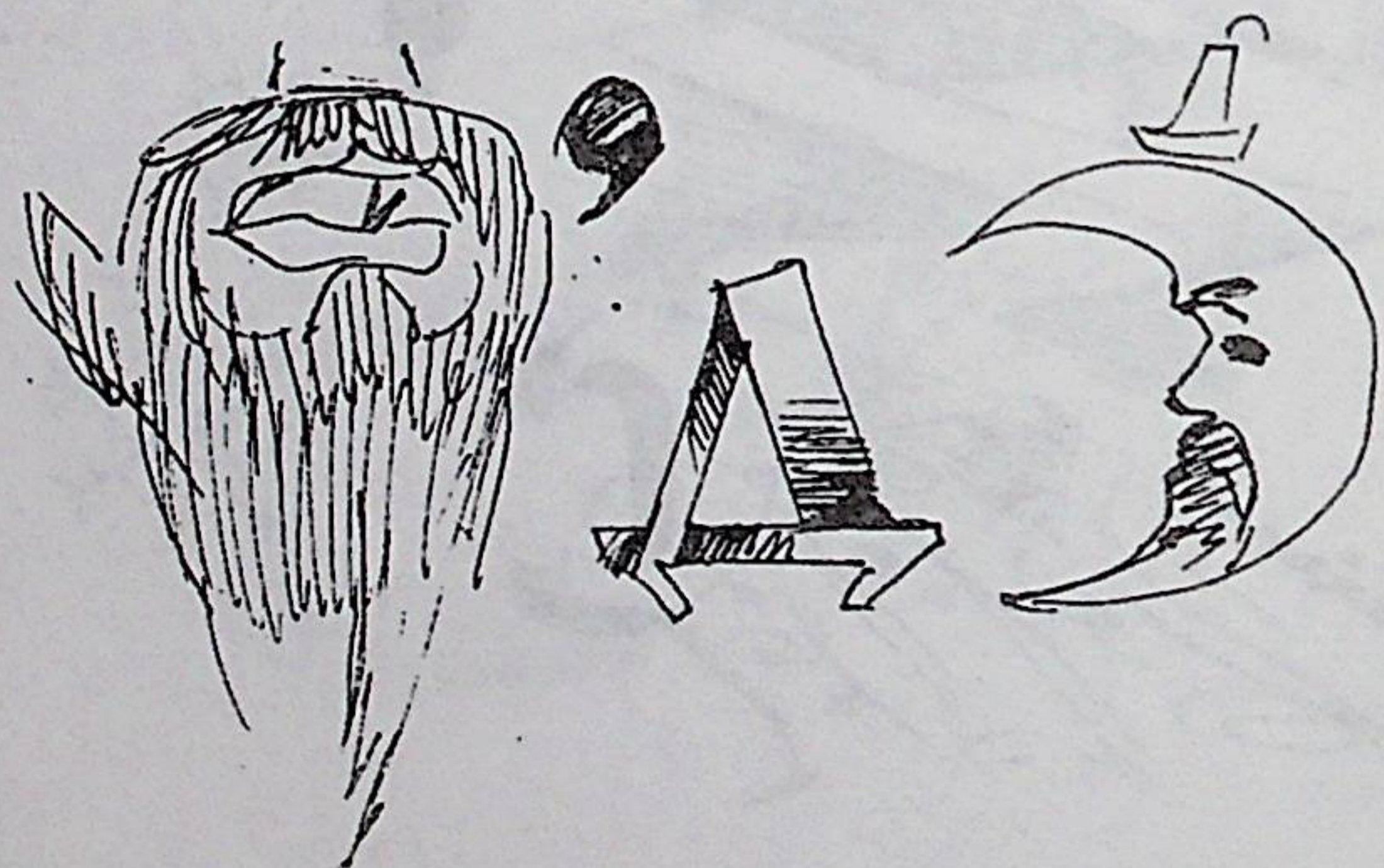
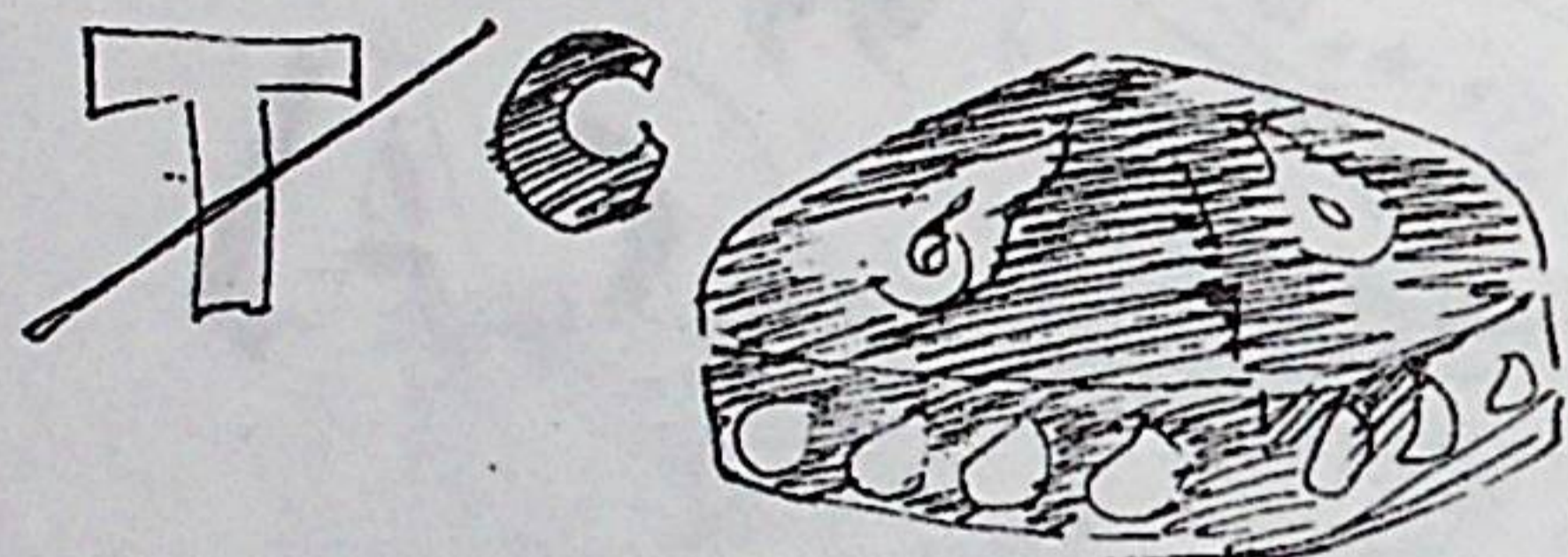
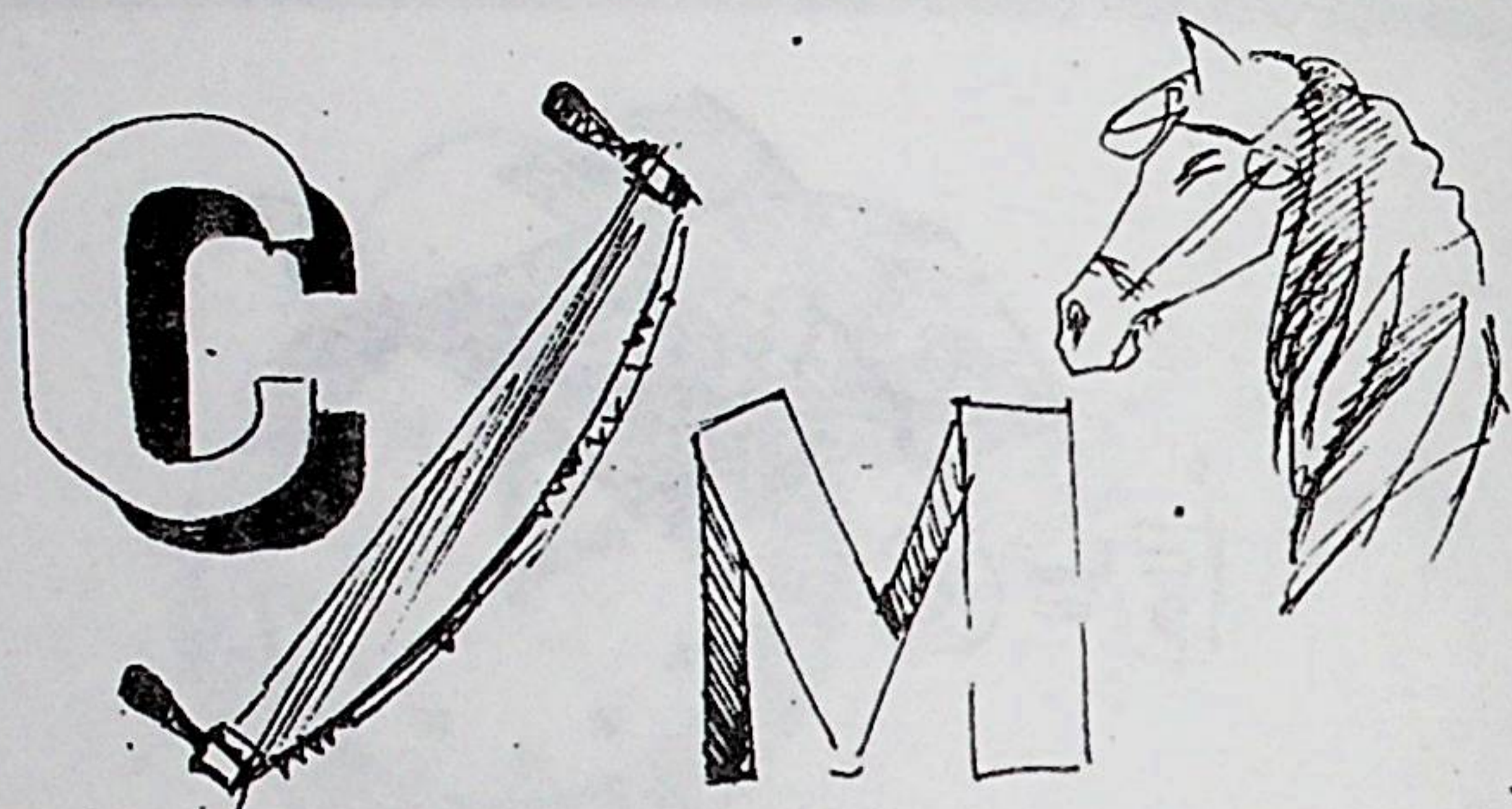

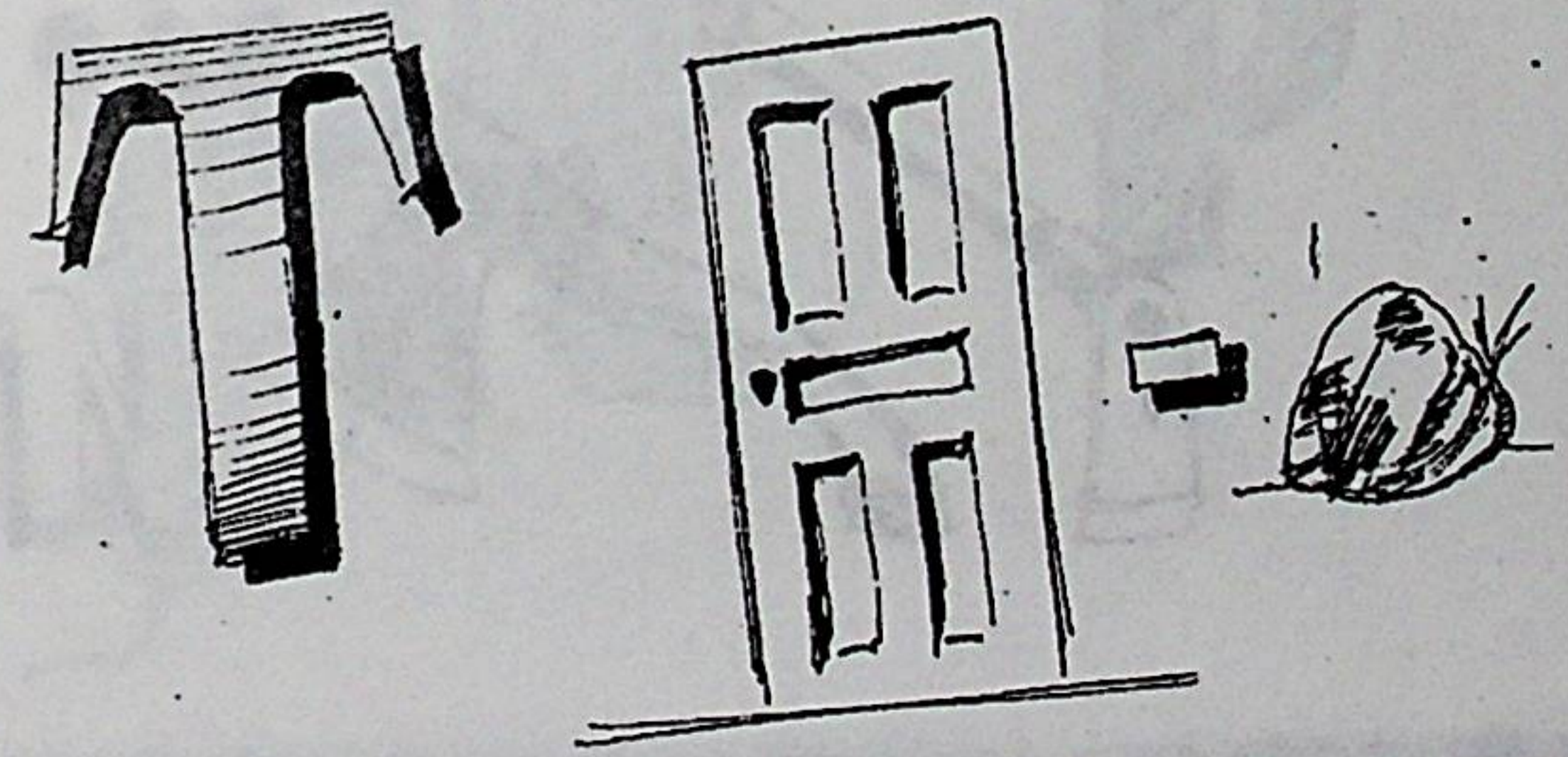
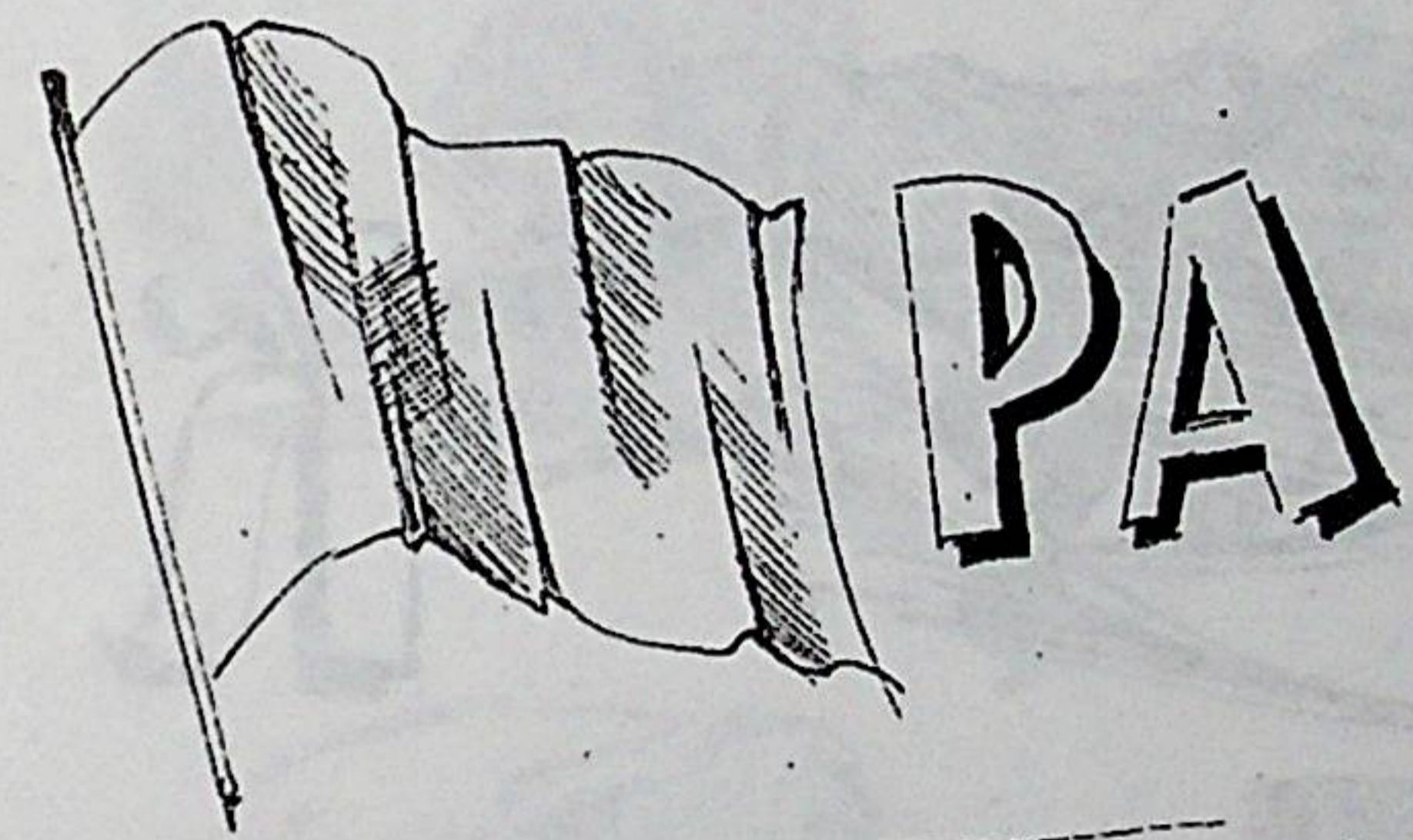
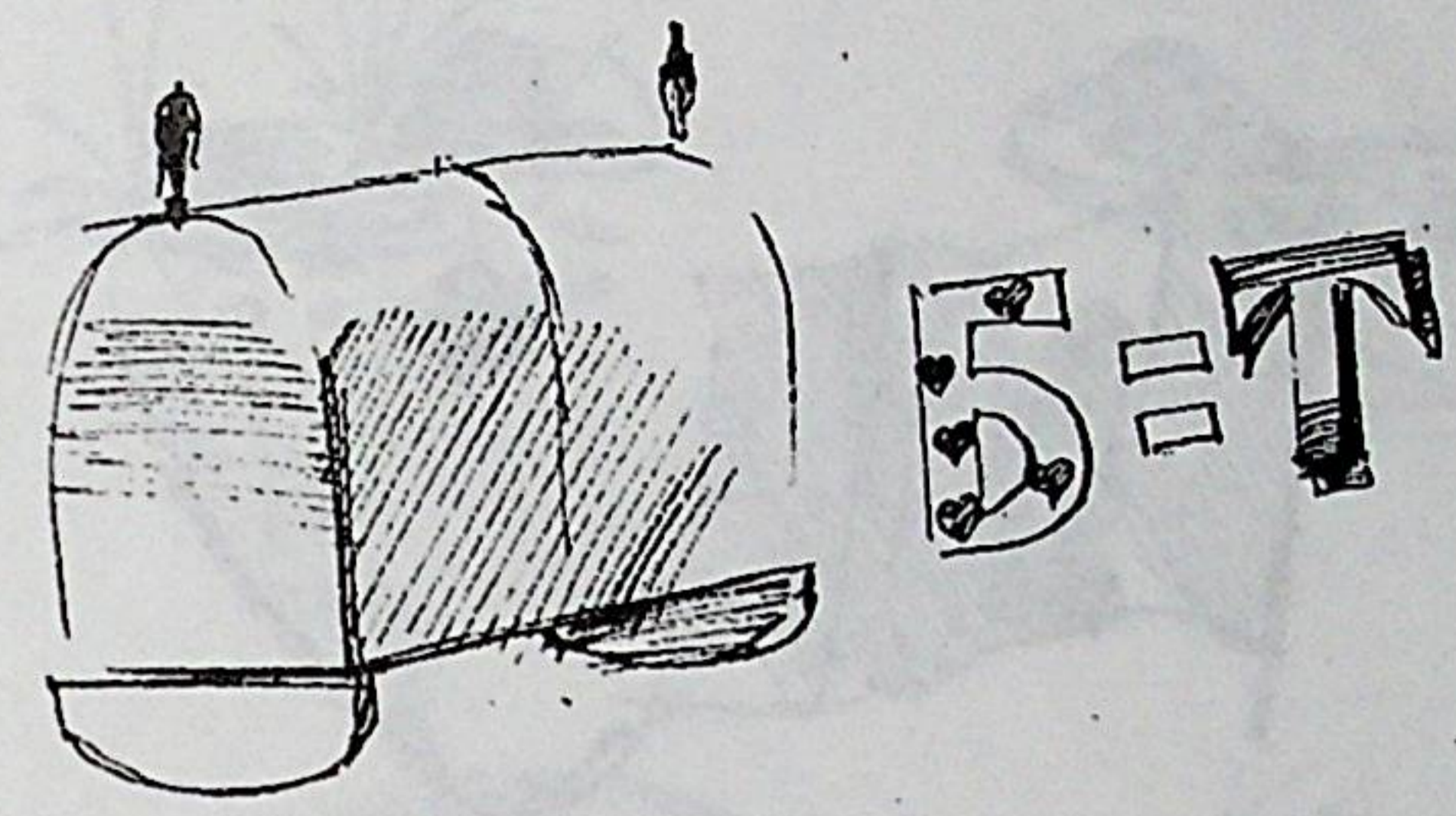
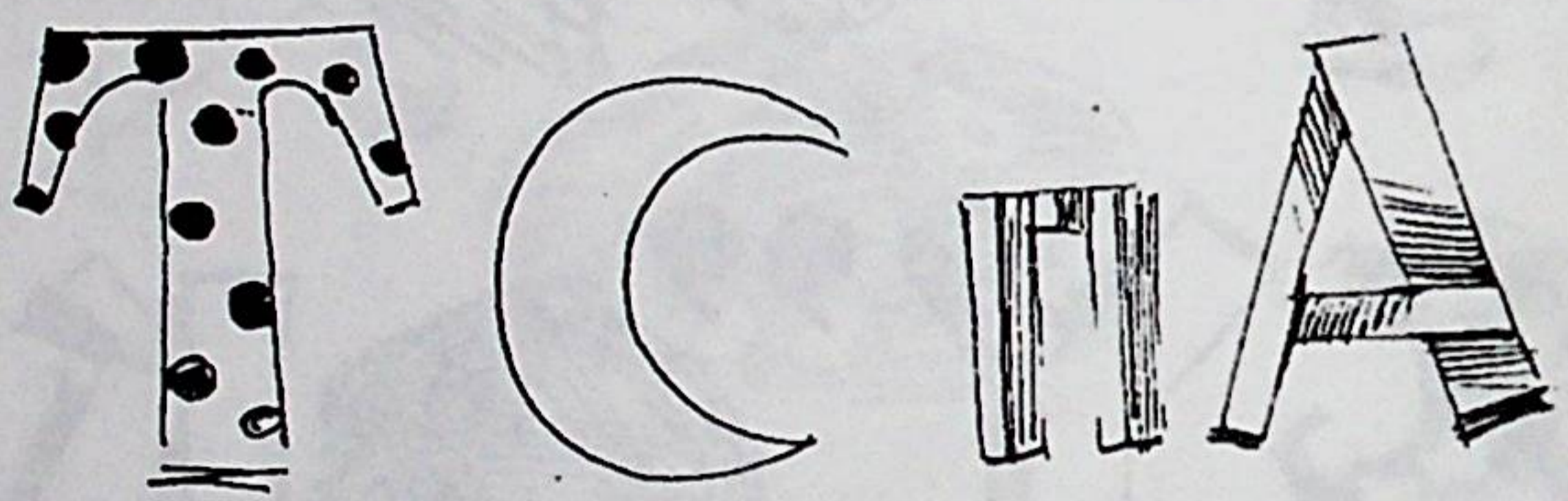
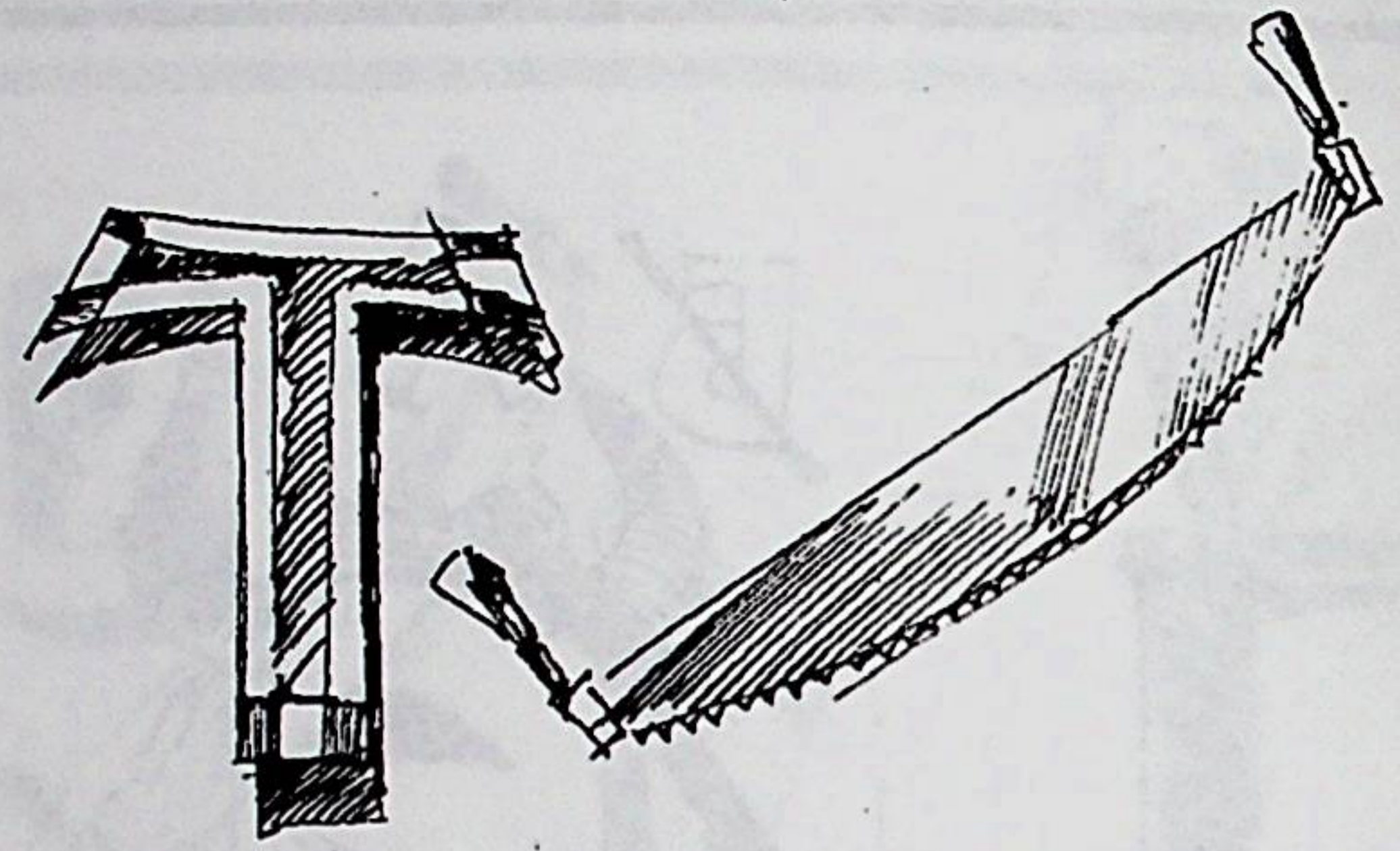
12 3 4

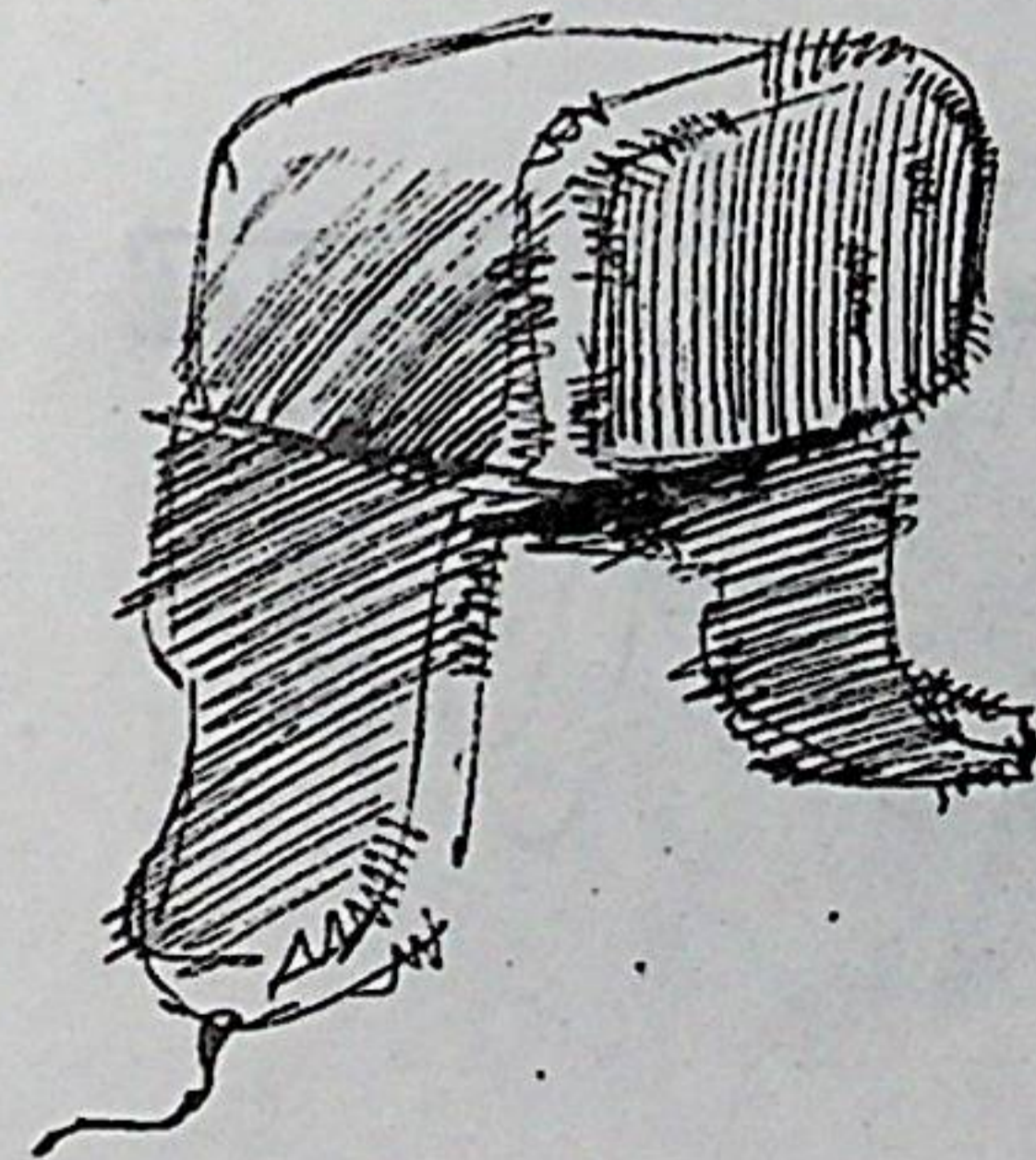
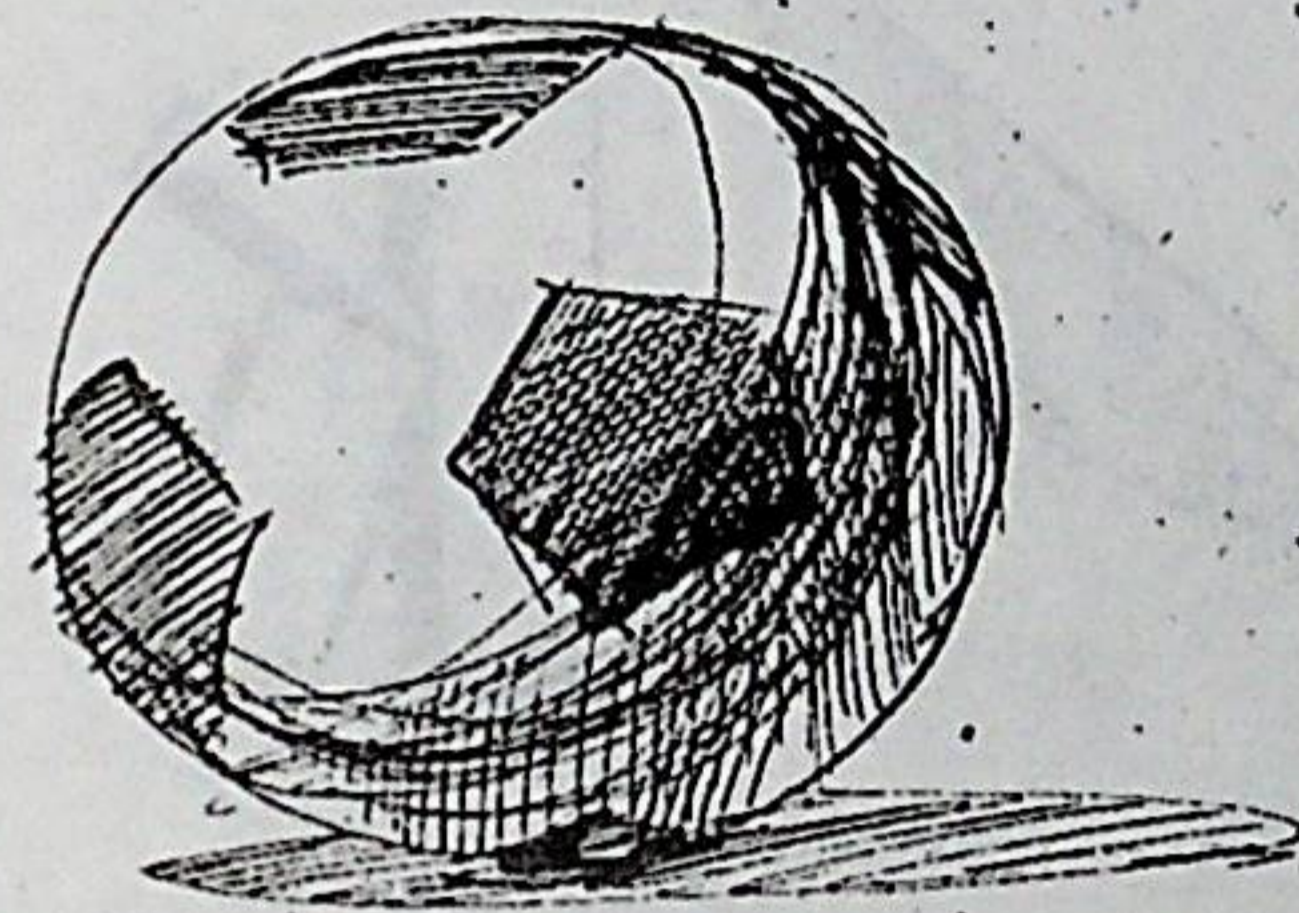
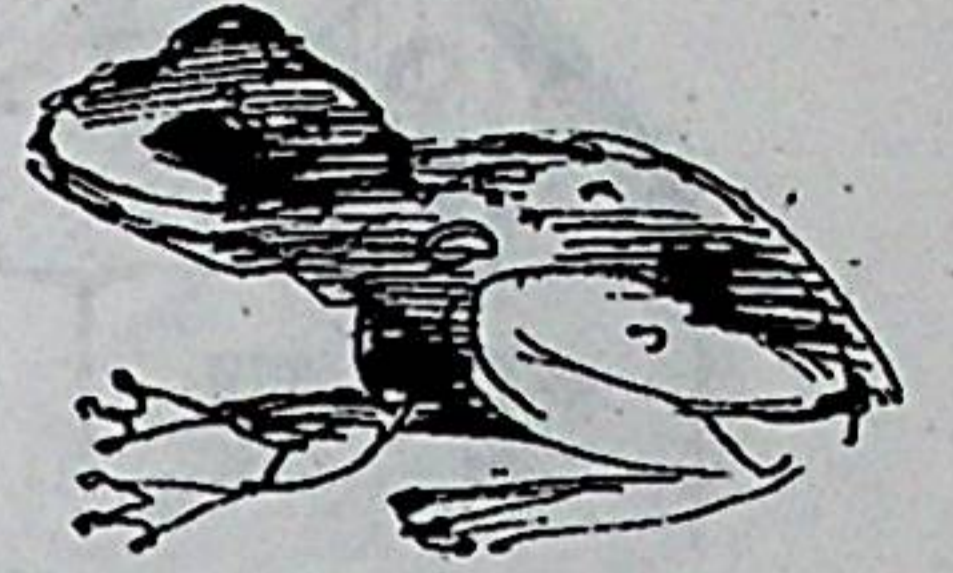
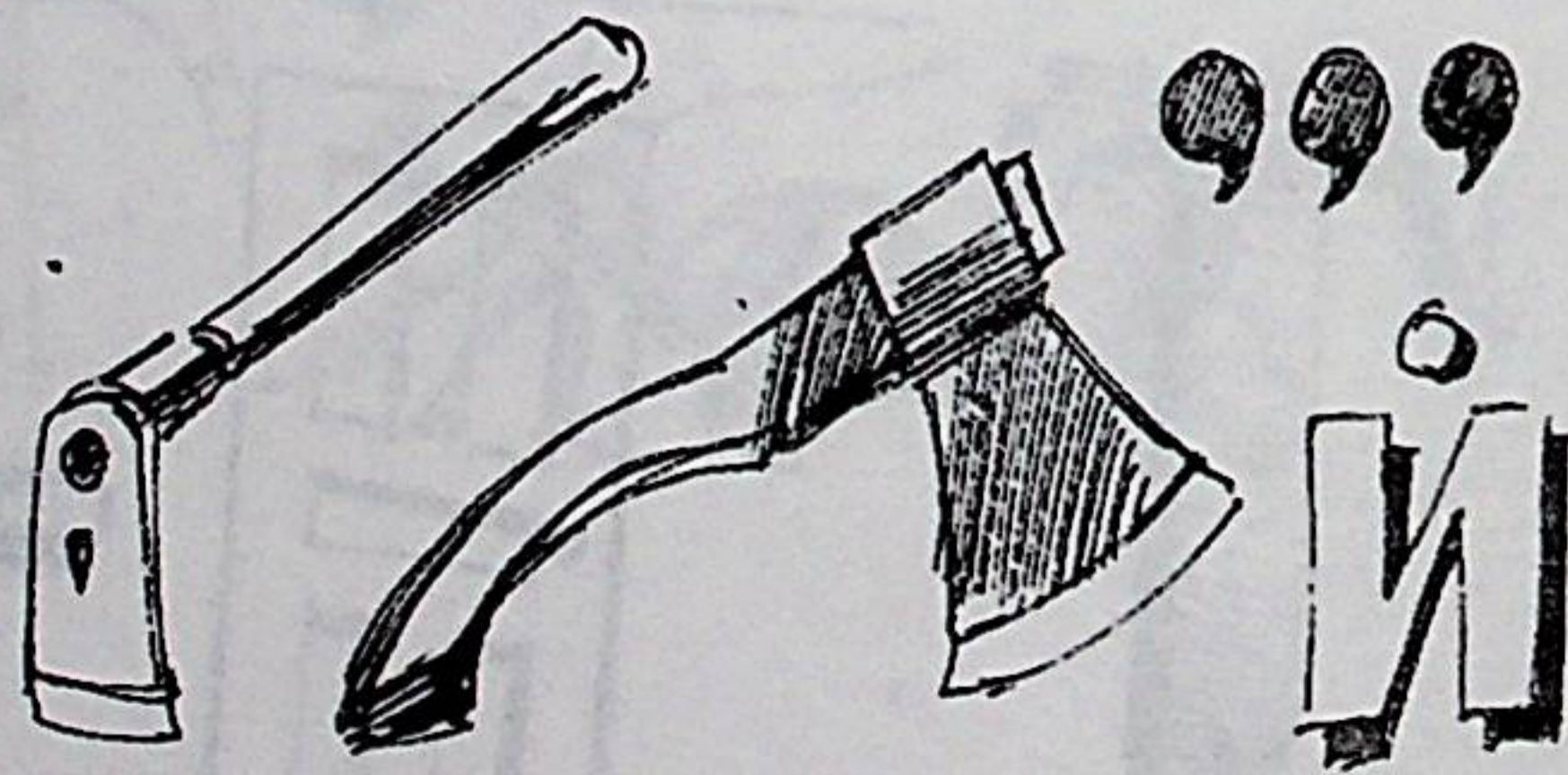
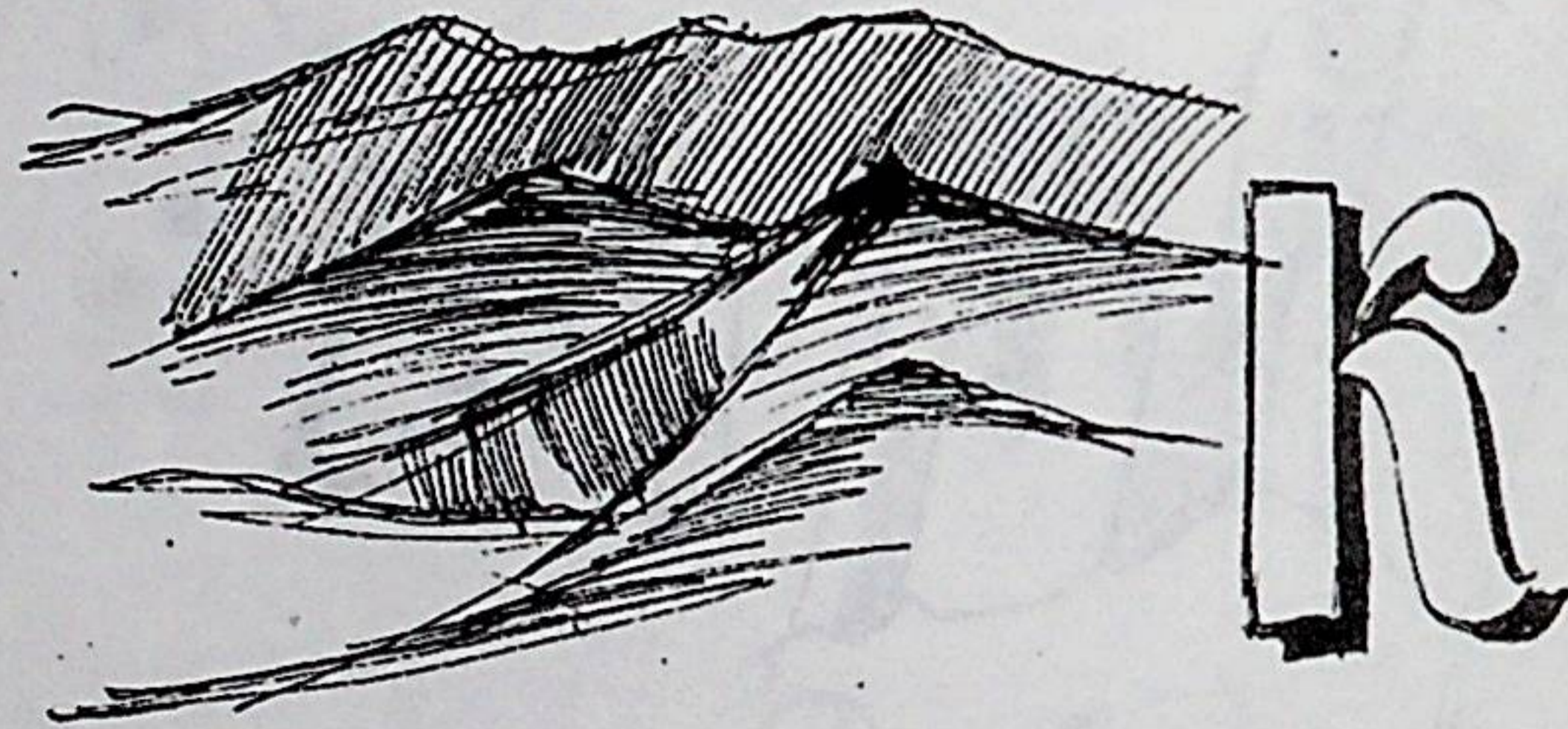
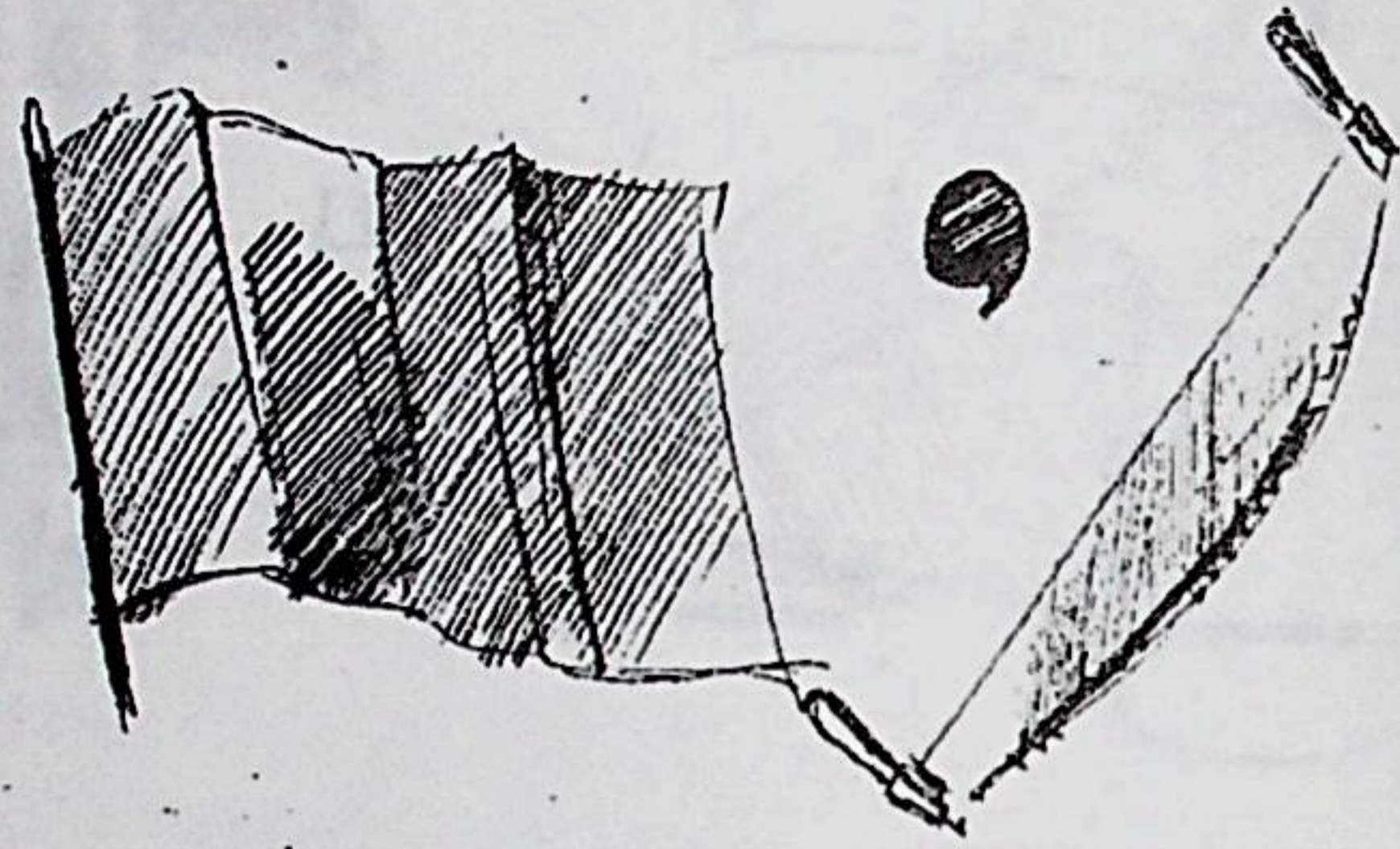

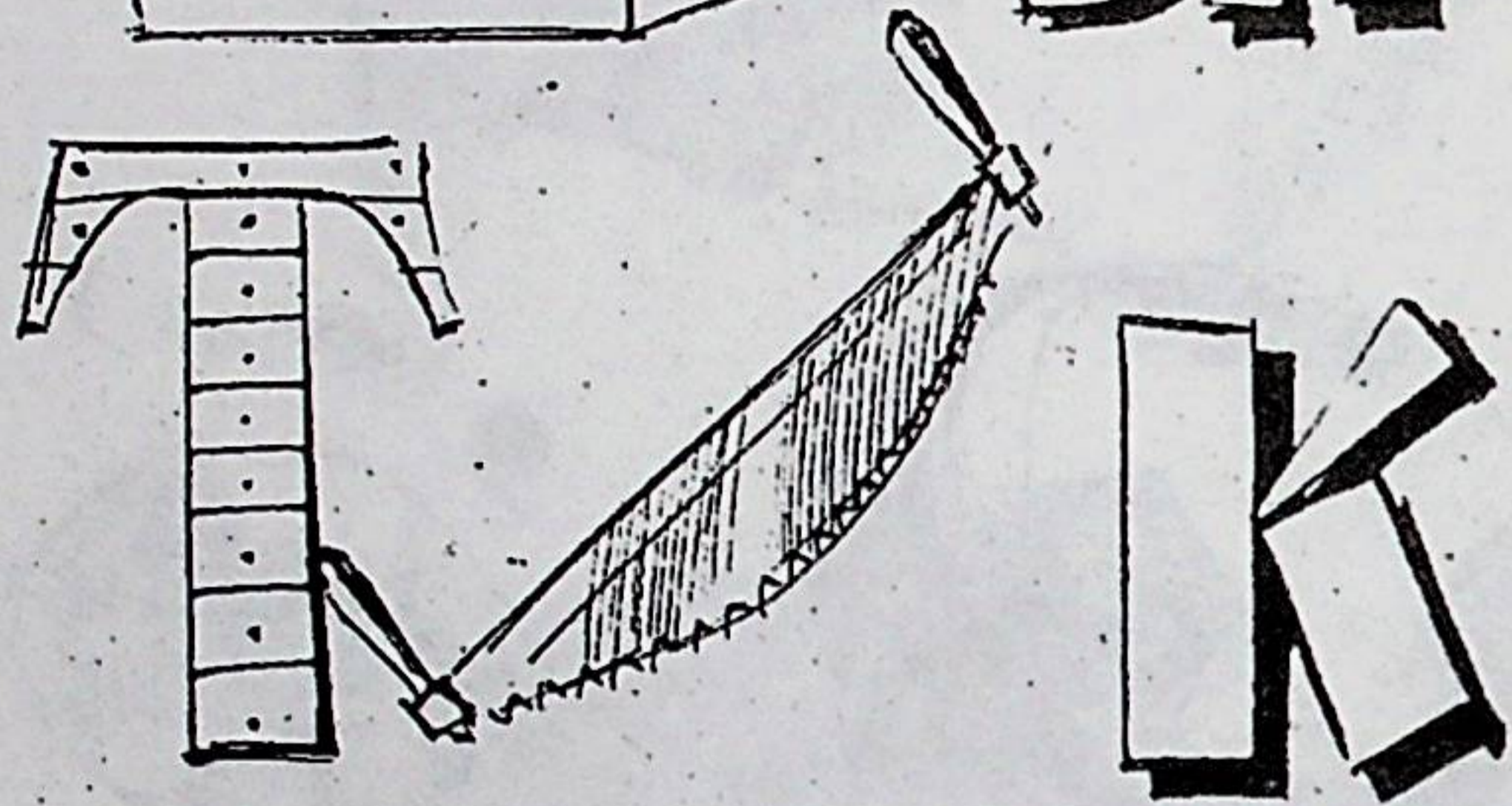
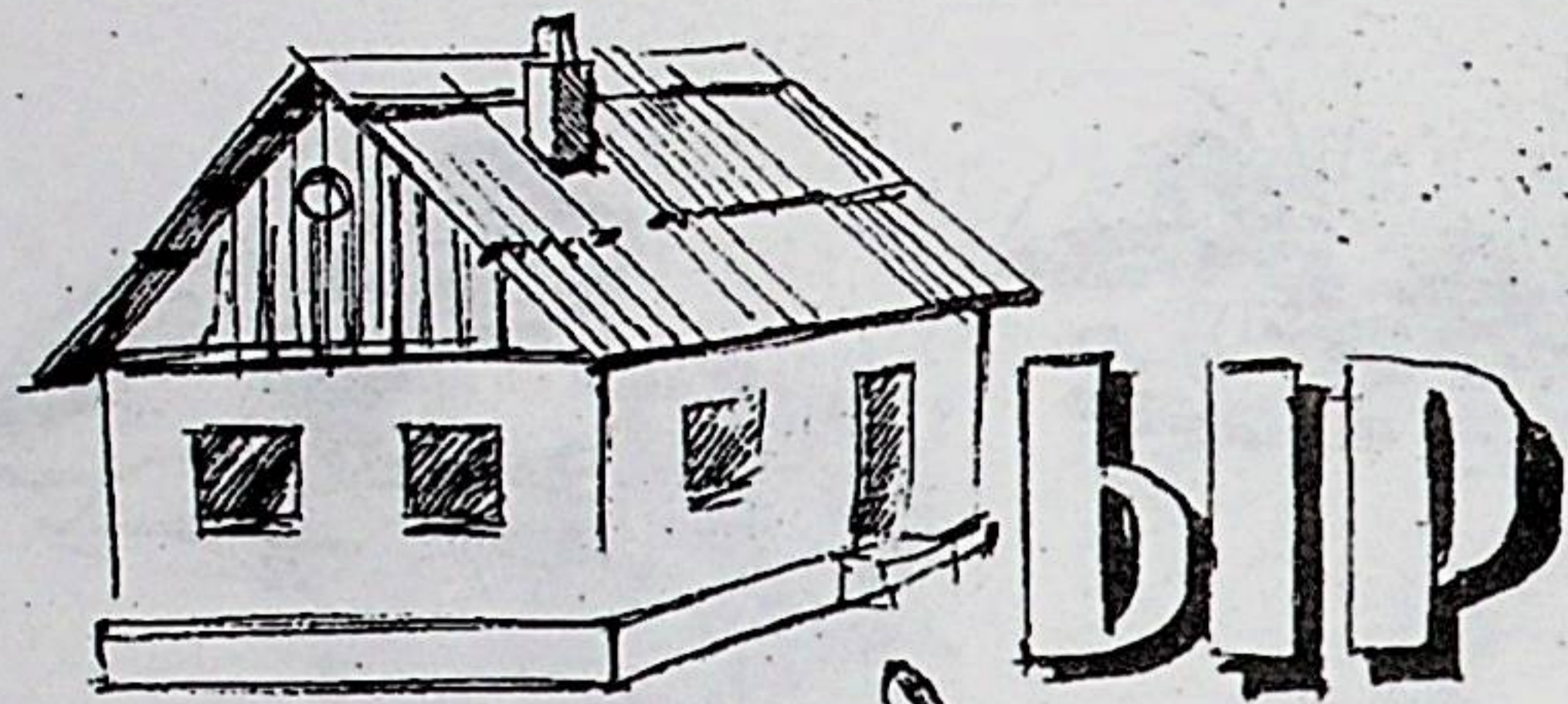
Б = С

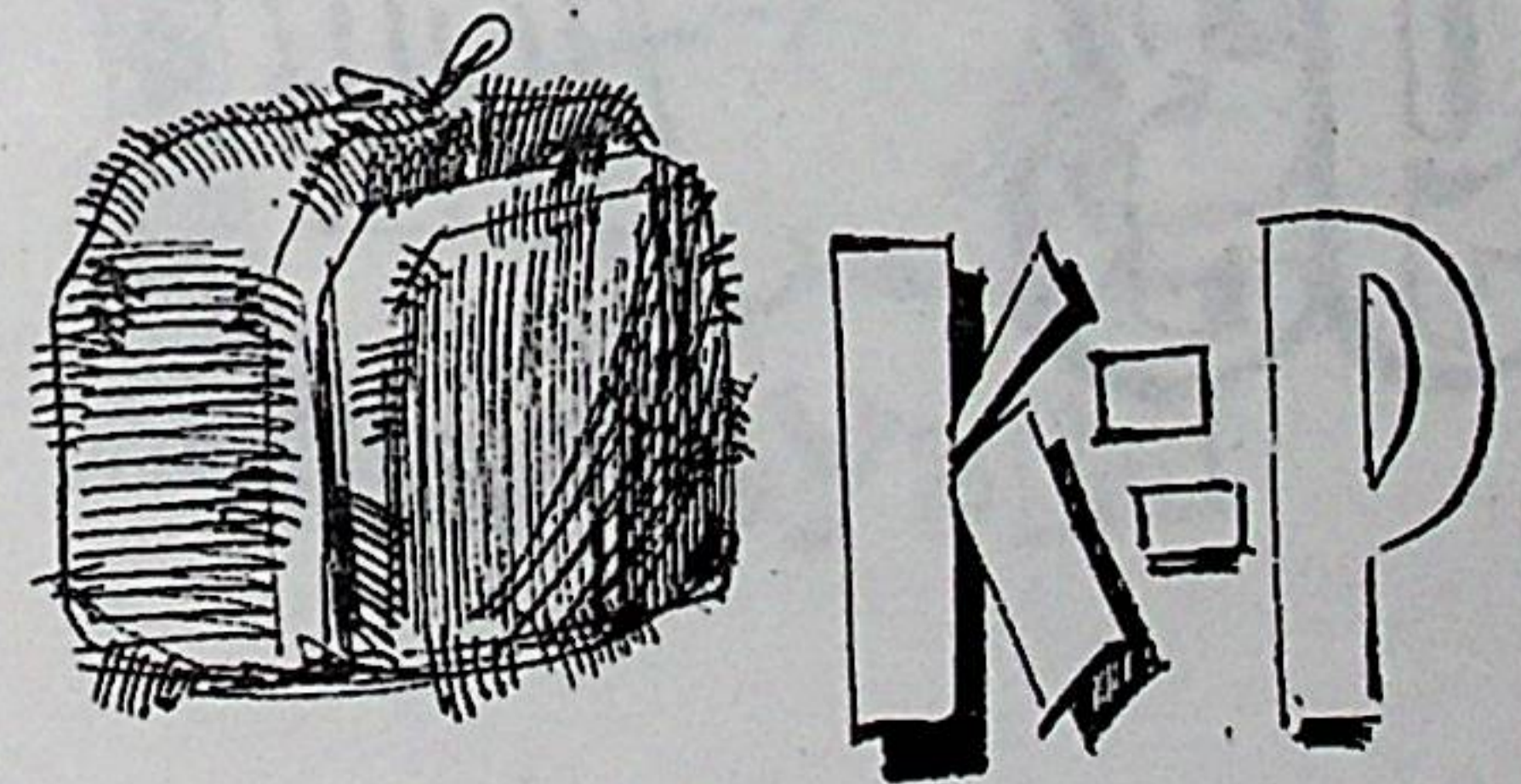
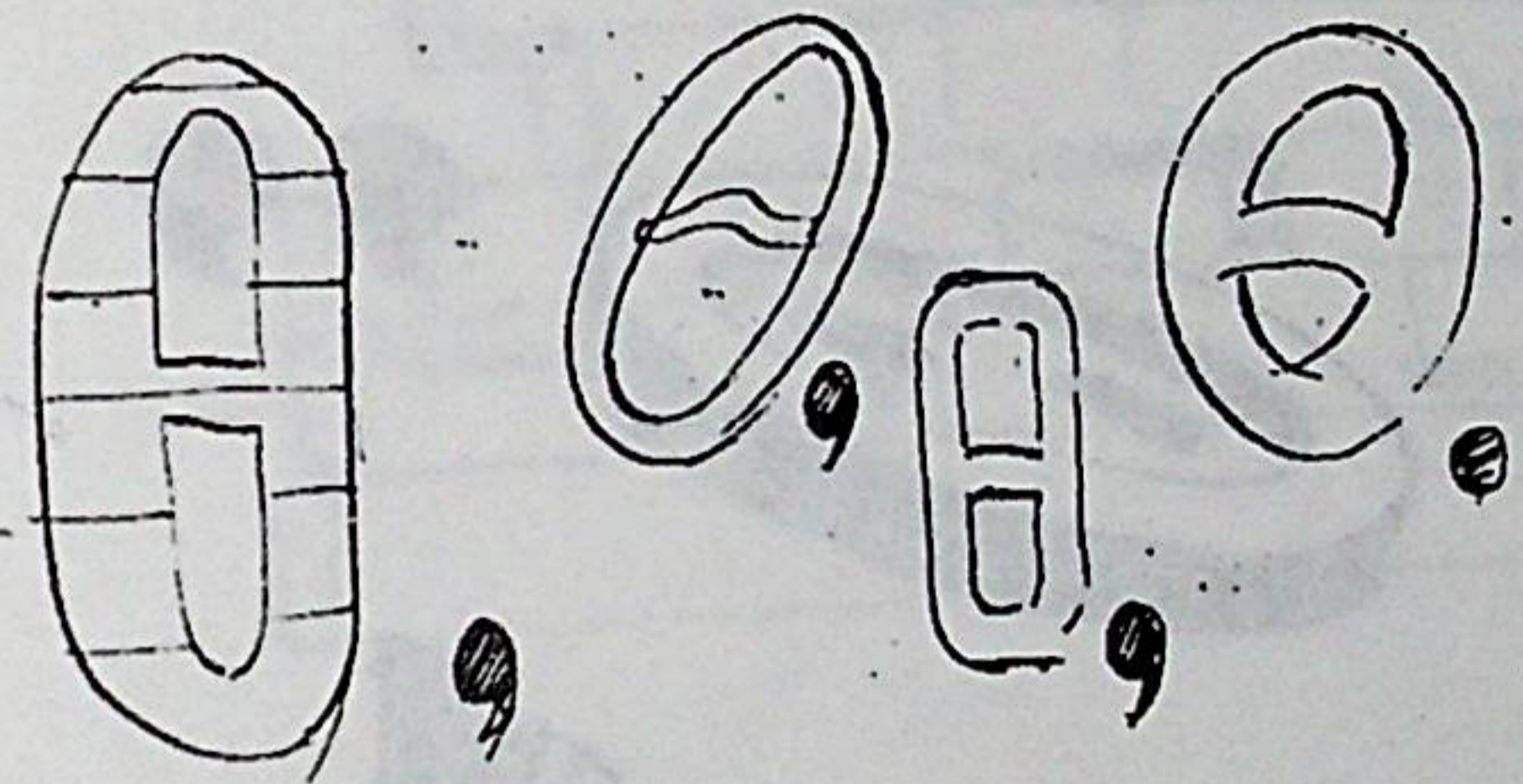
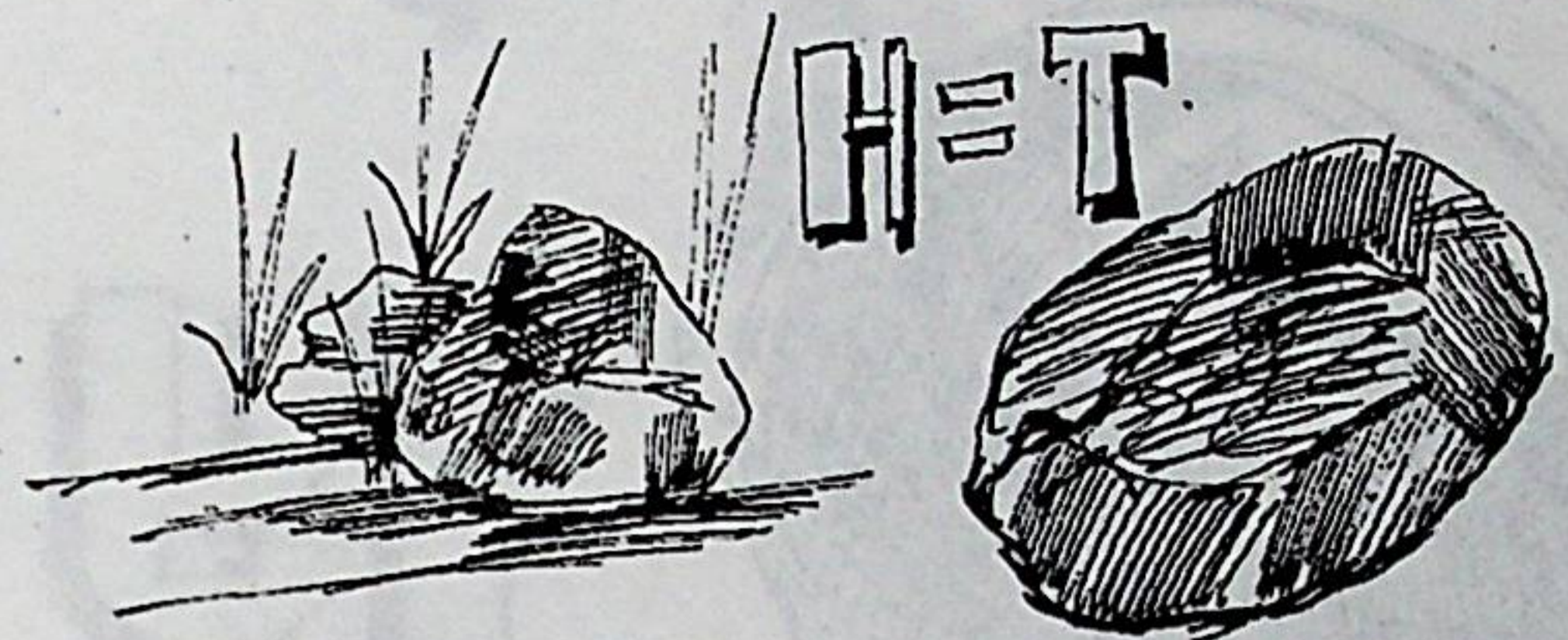

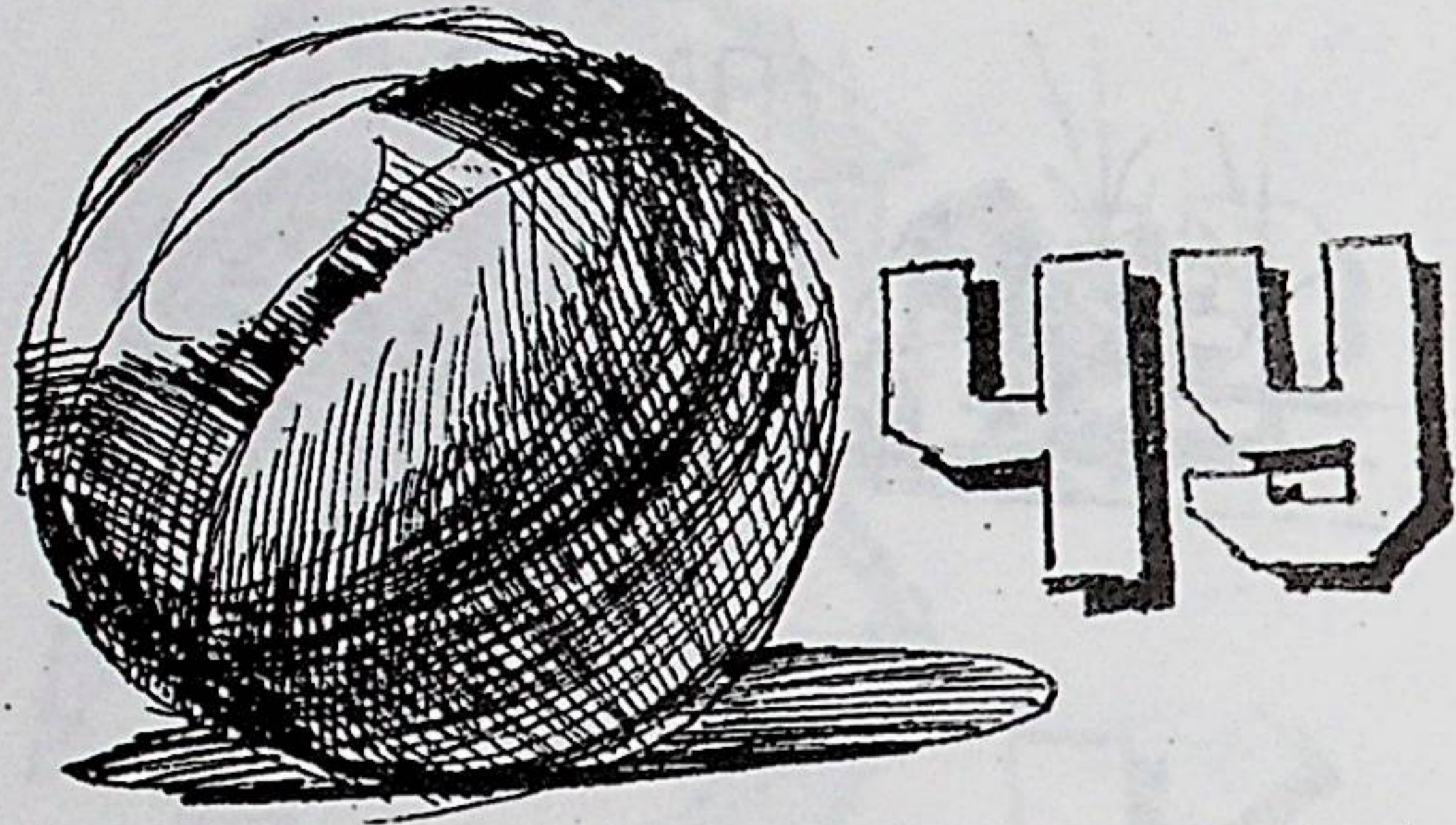

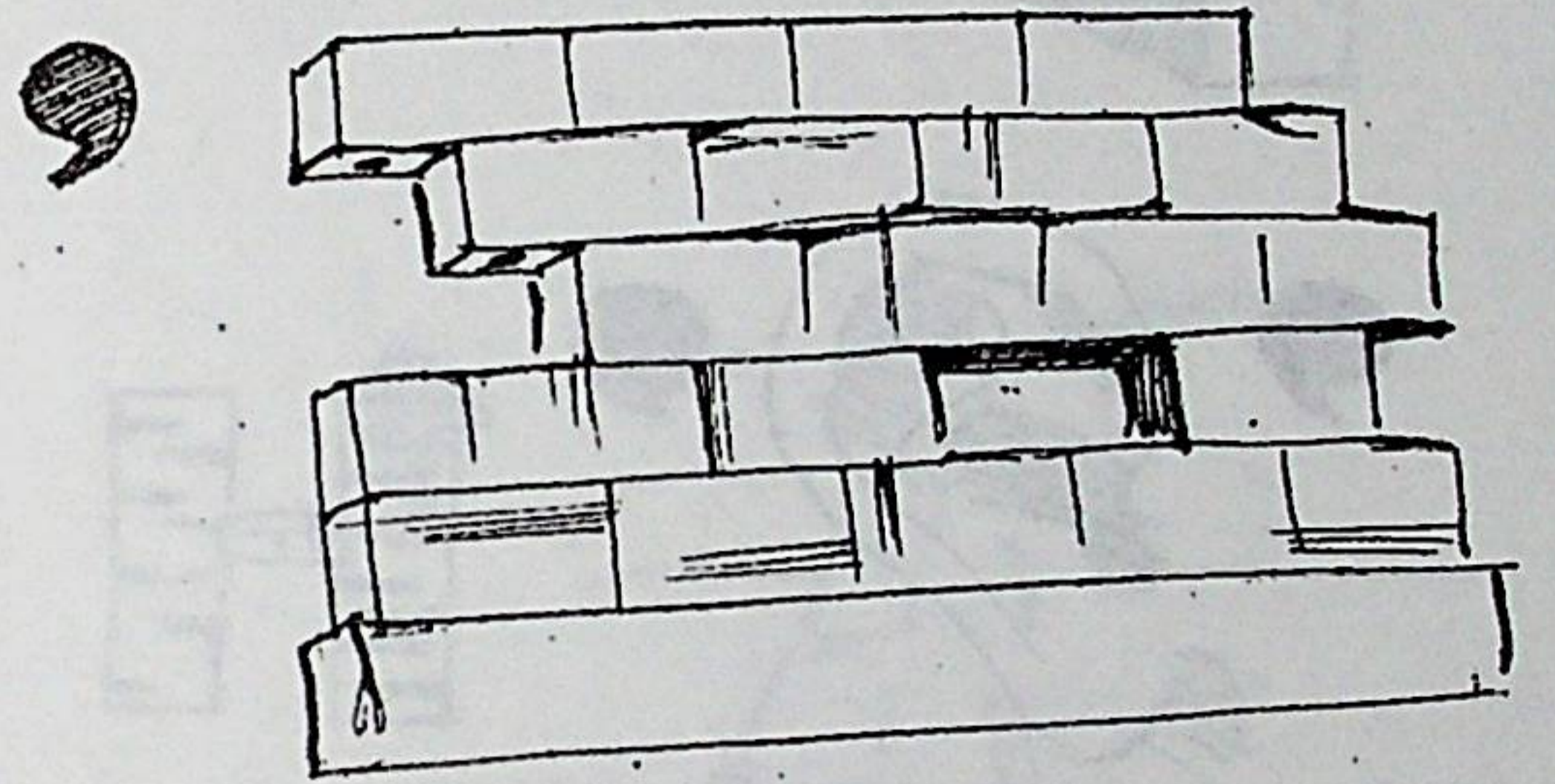

5 4 3 2 1

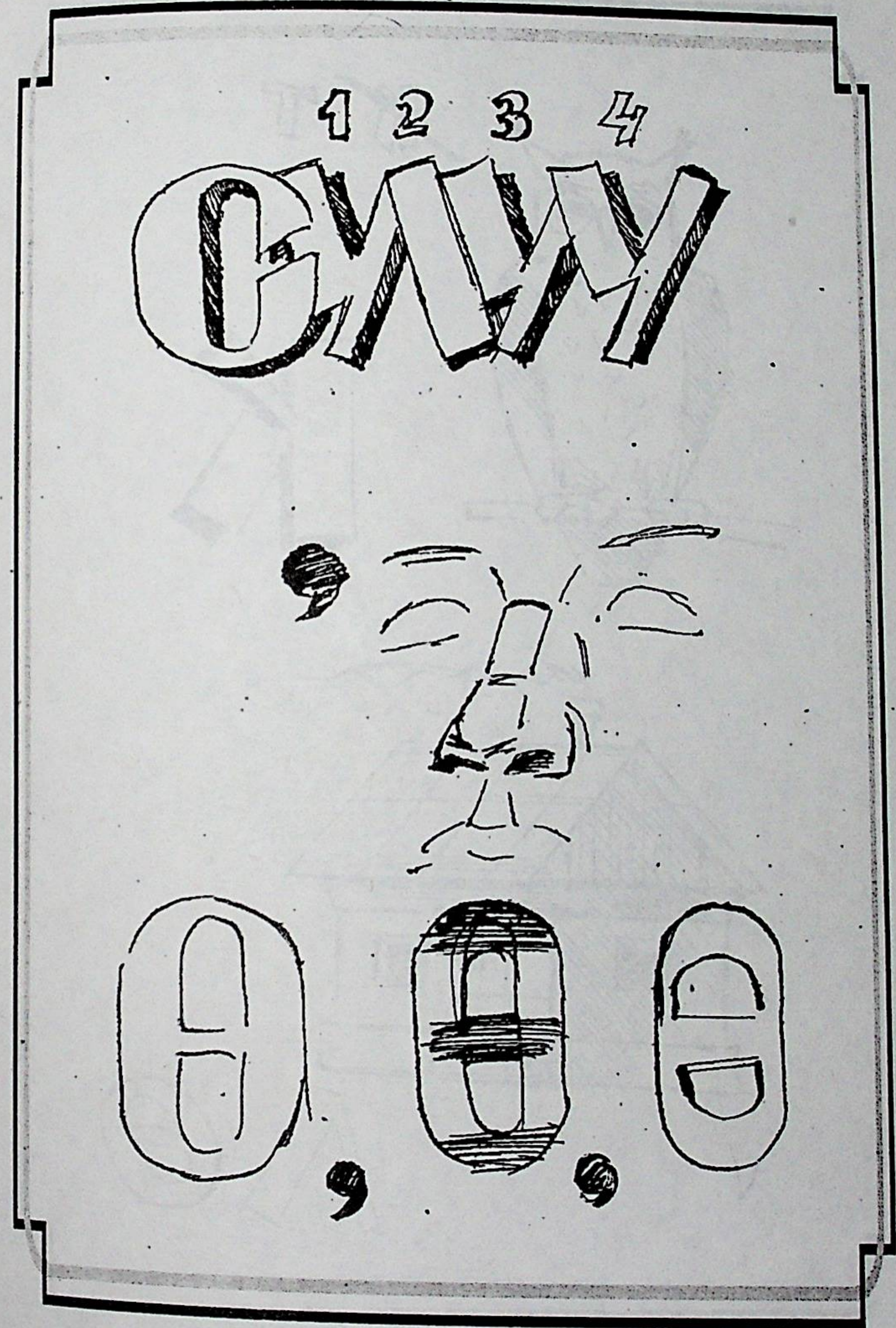
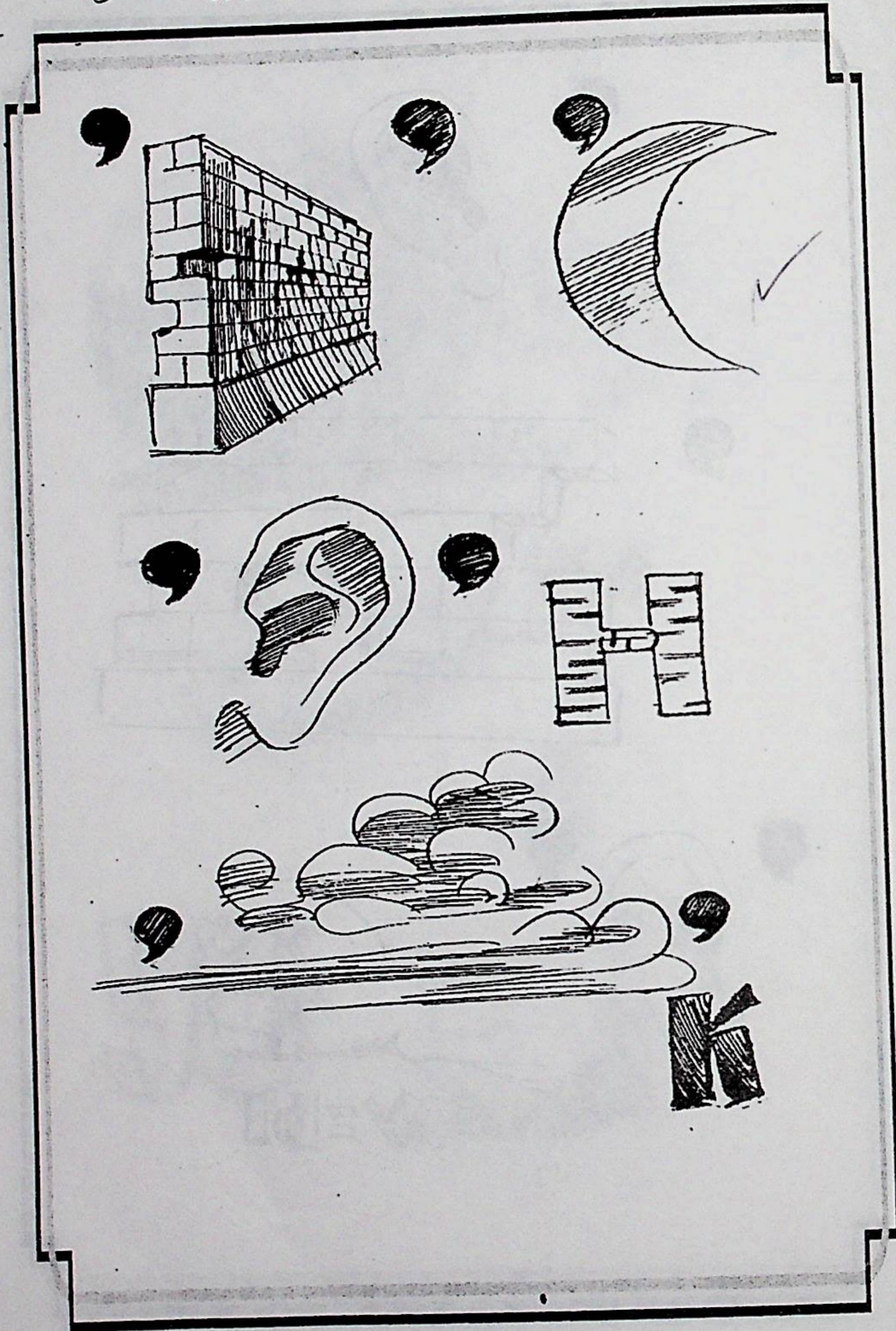

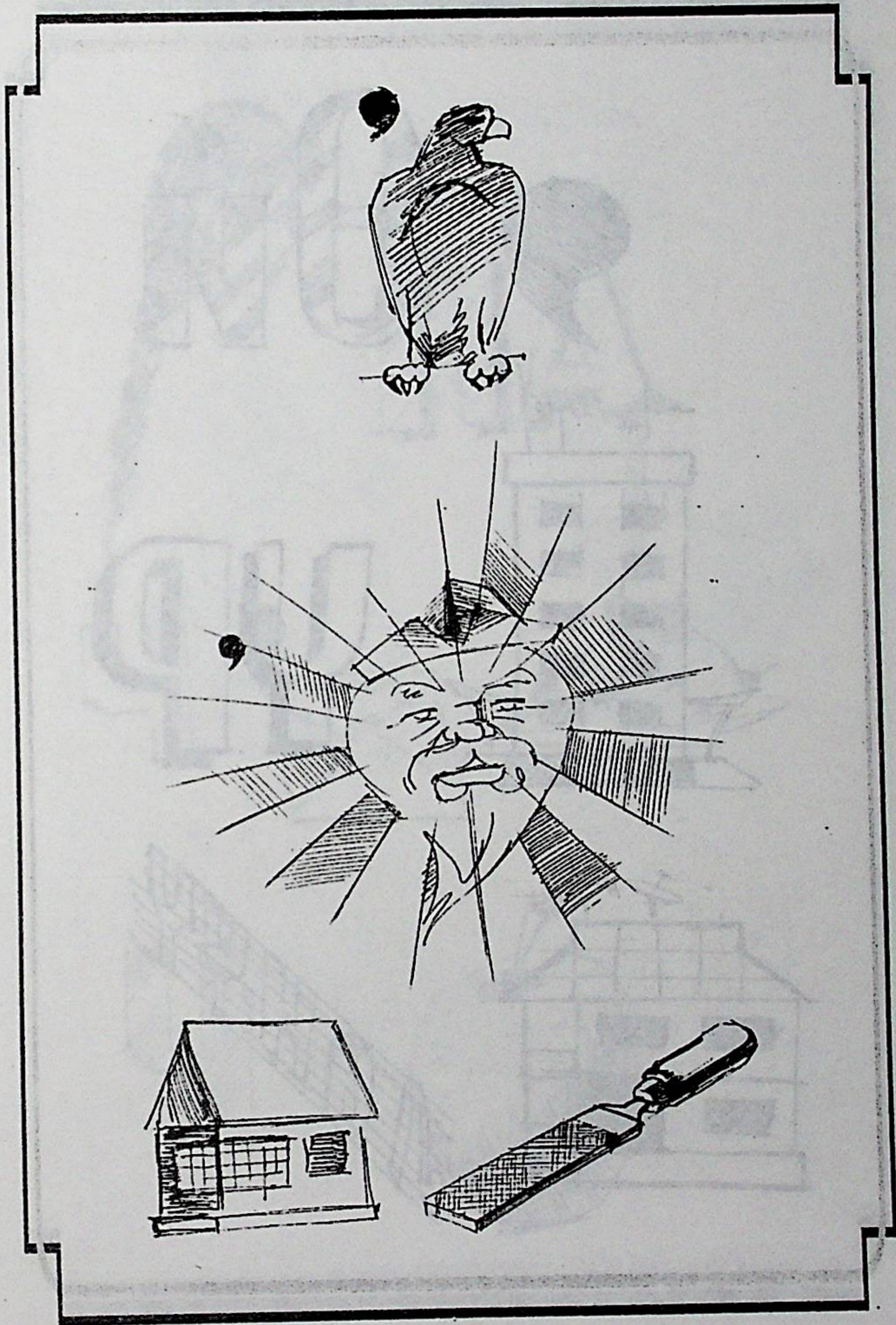
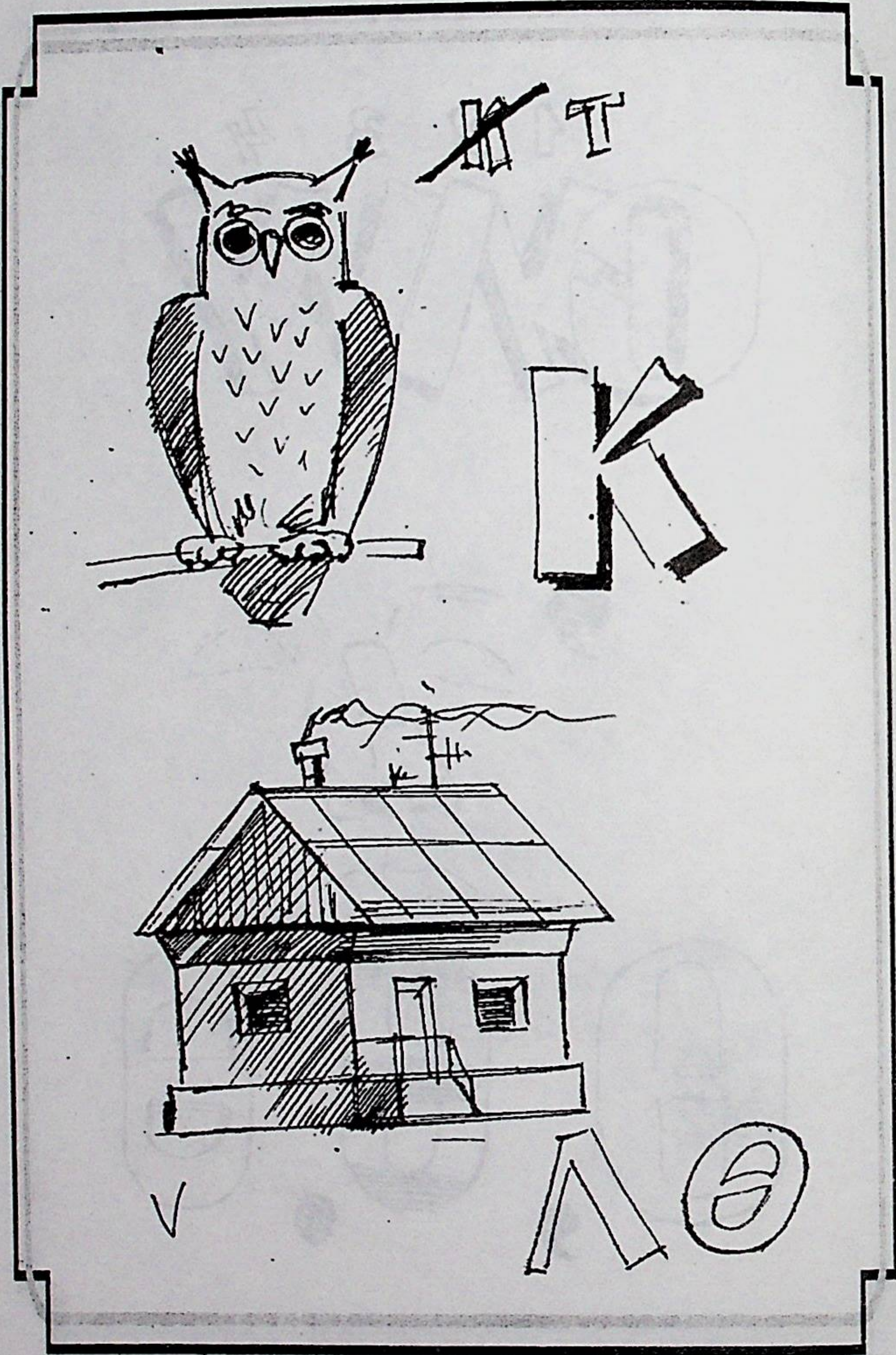

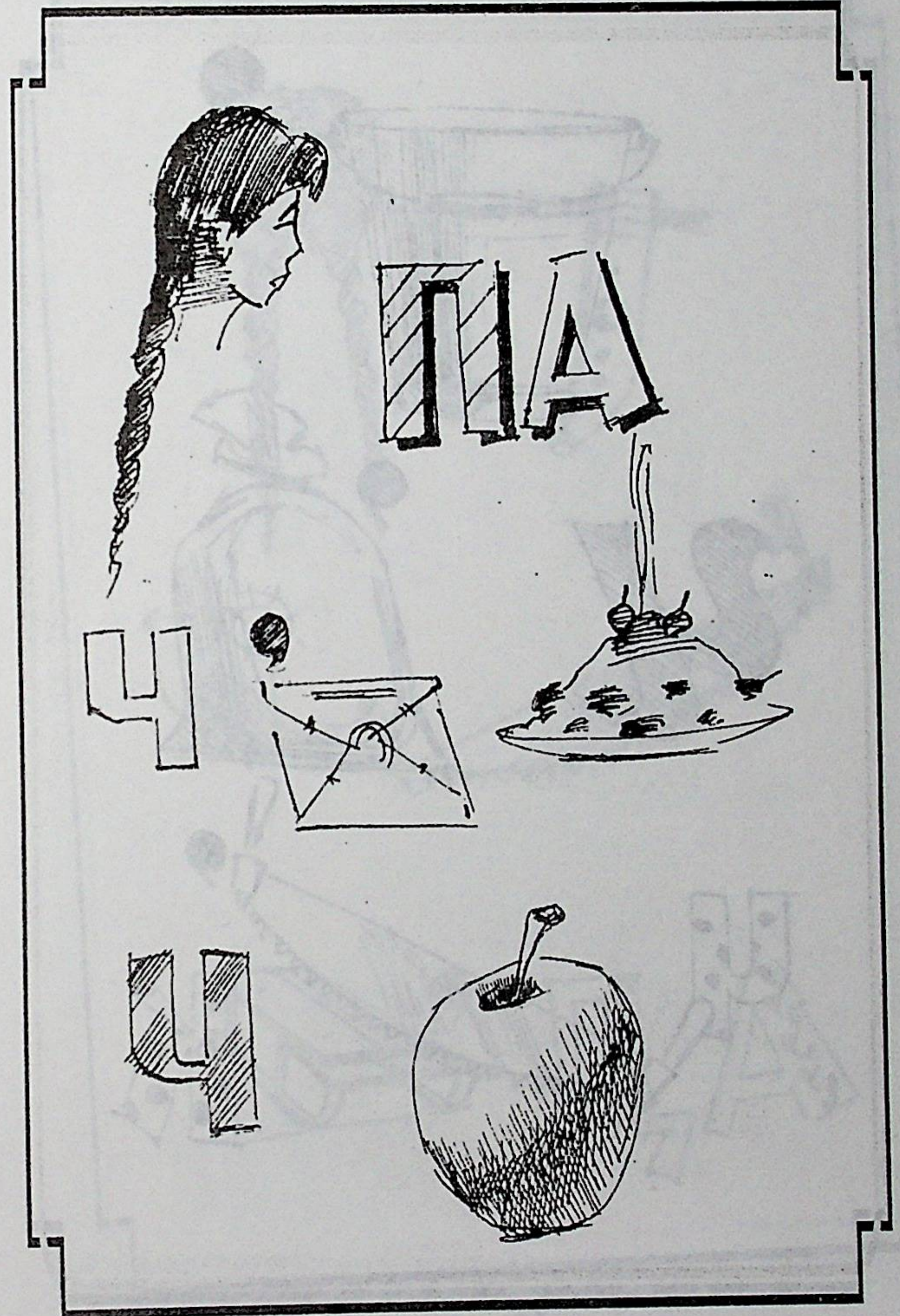
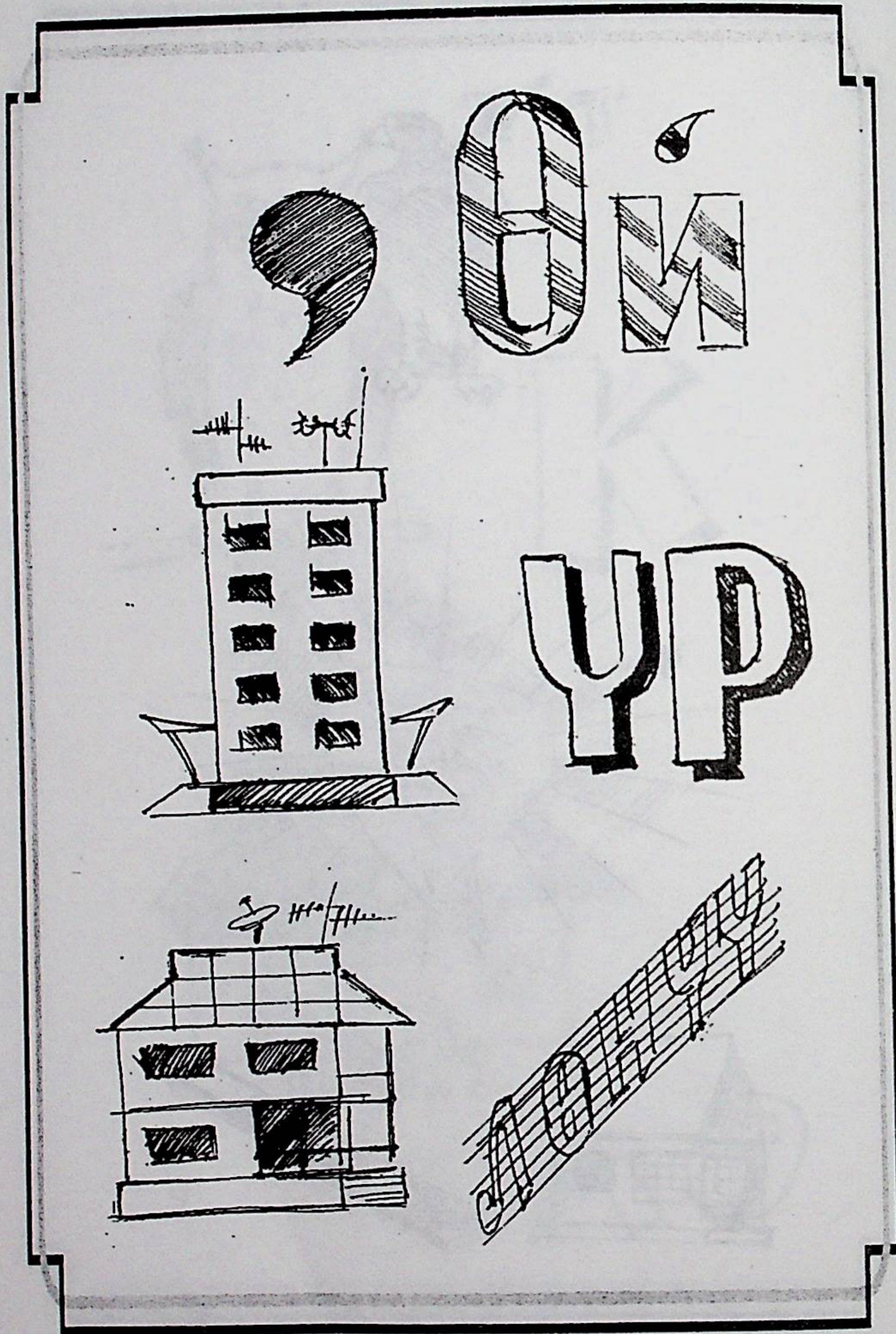
УЗ

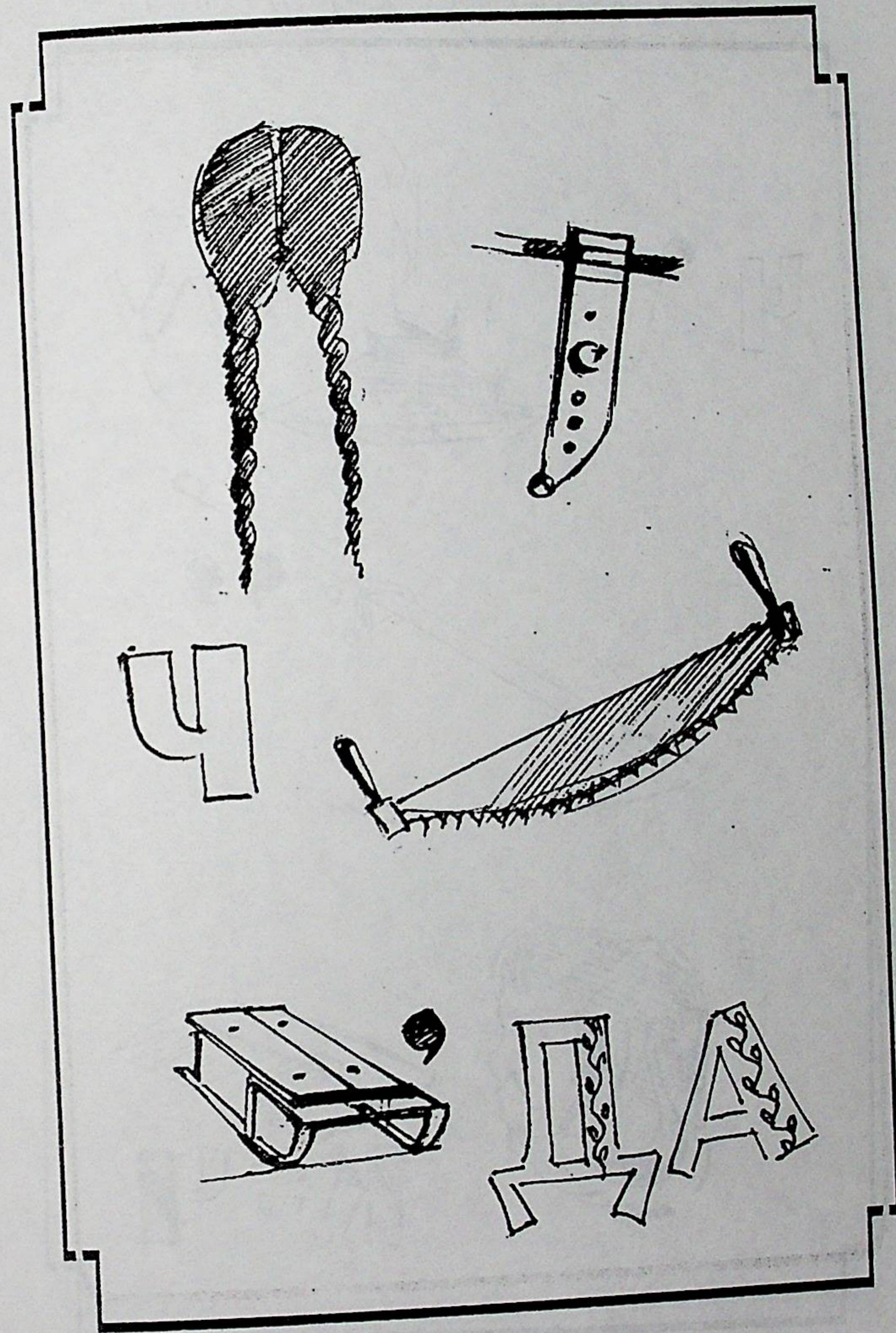
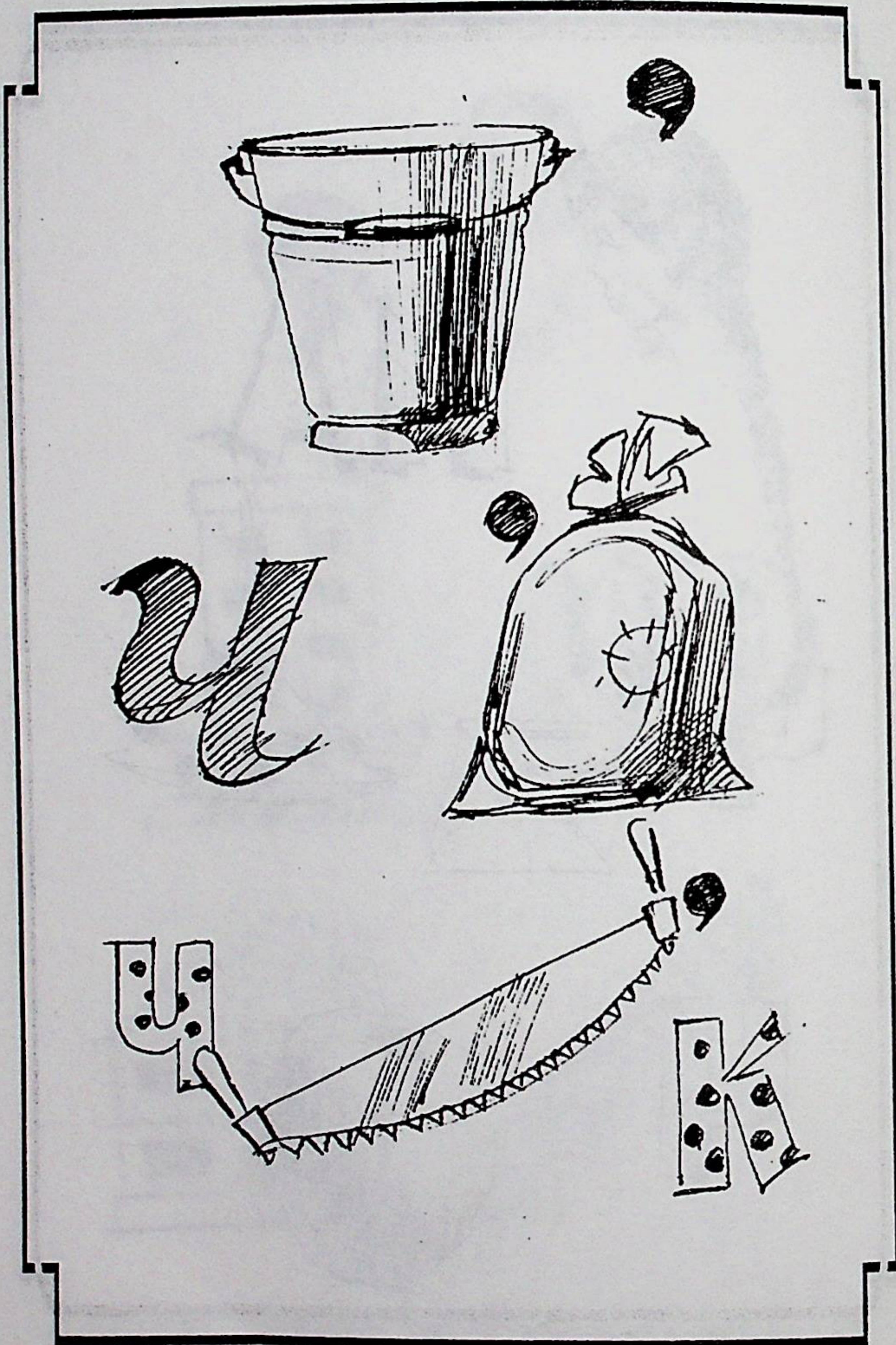

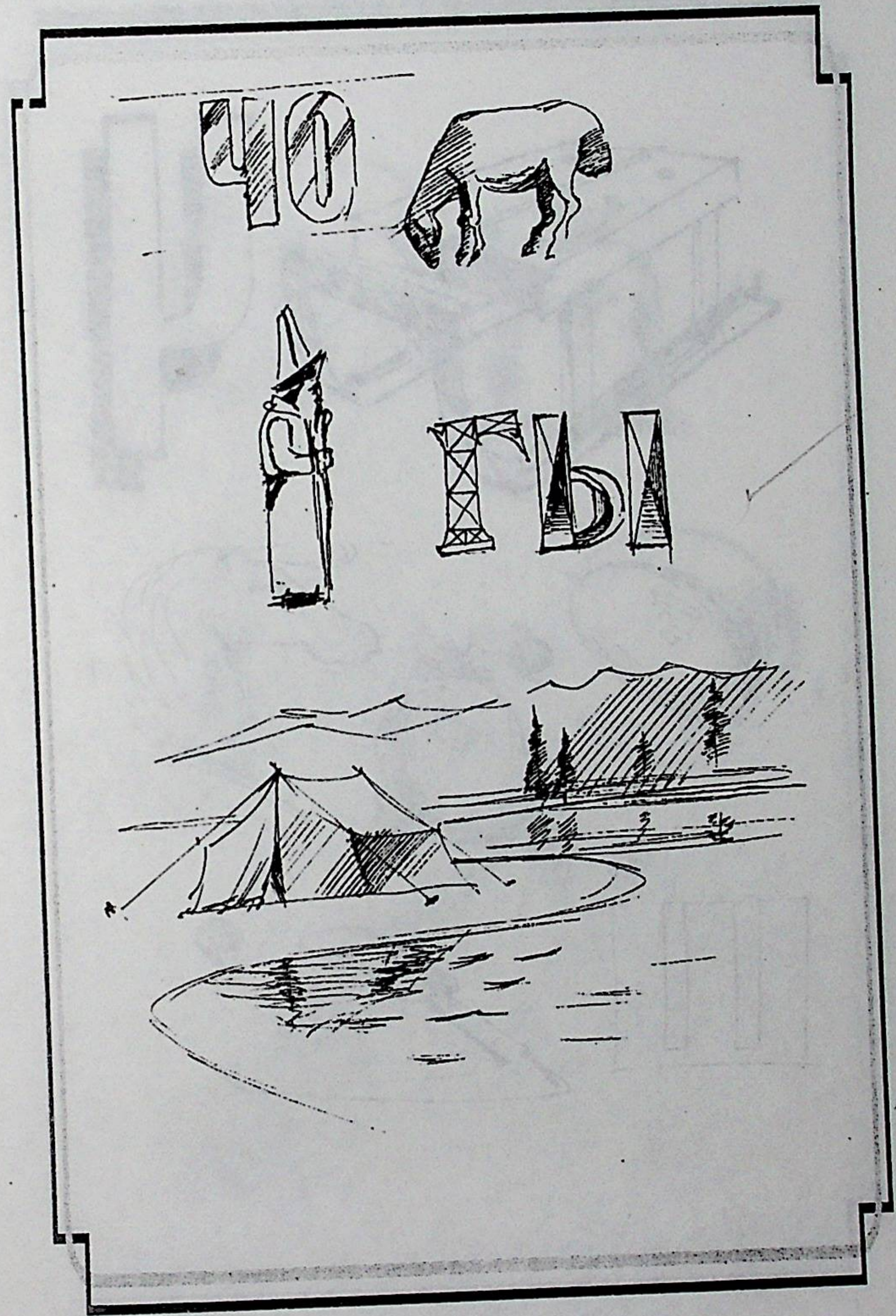
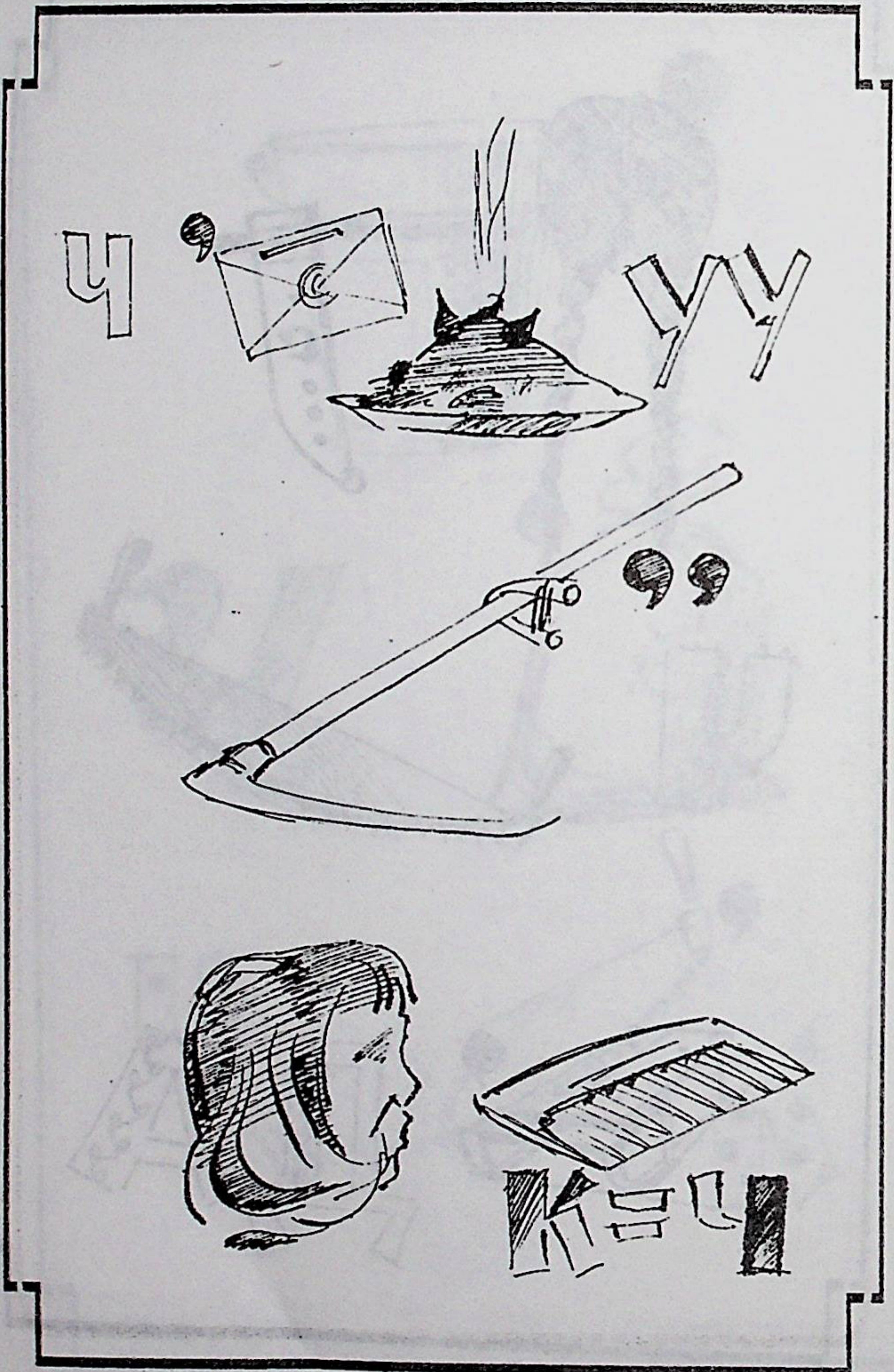
УЗ

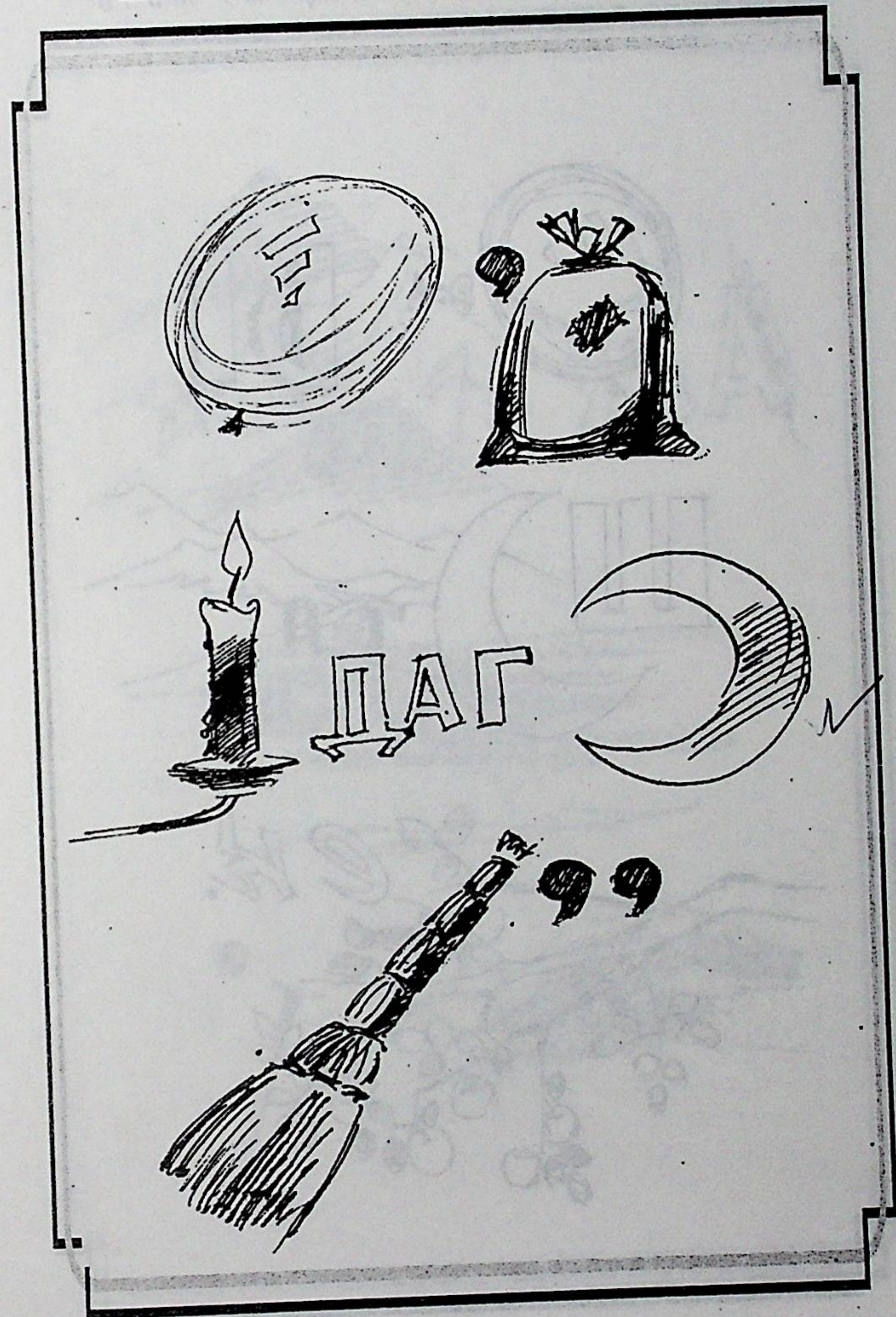
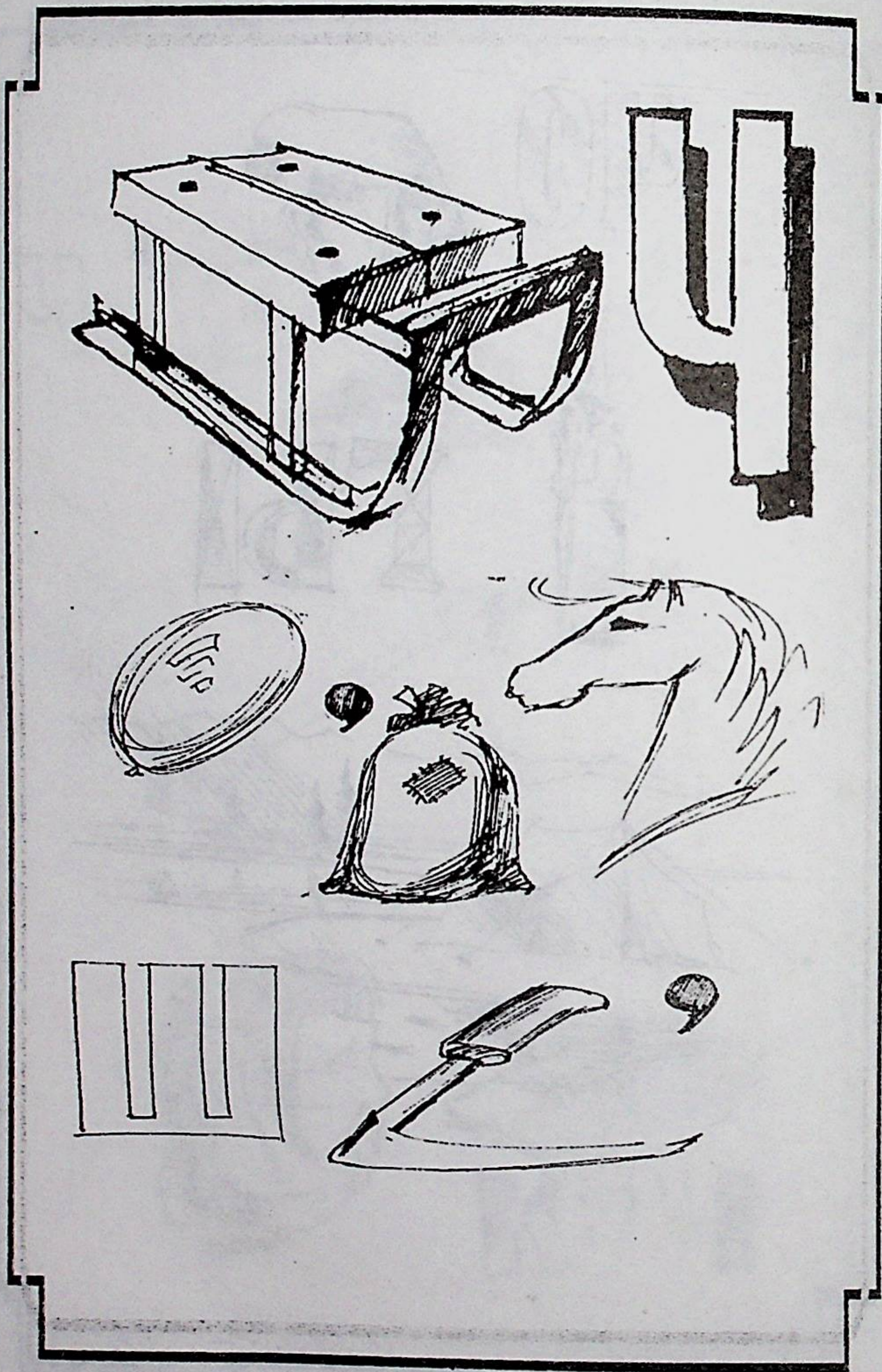

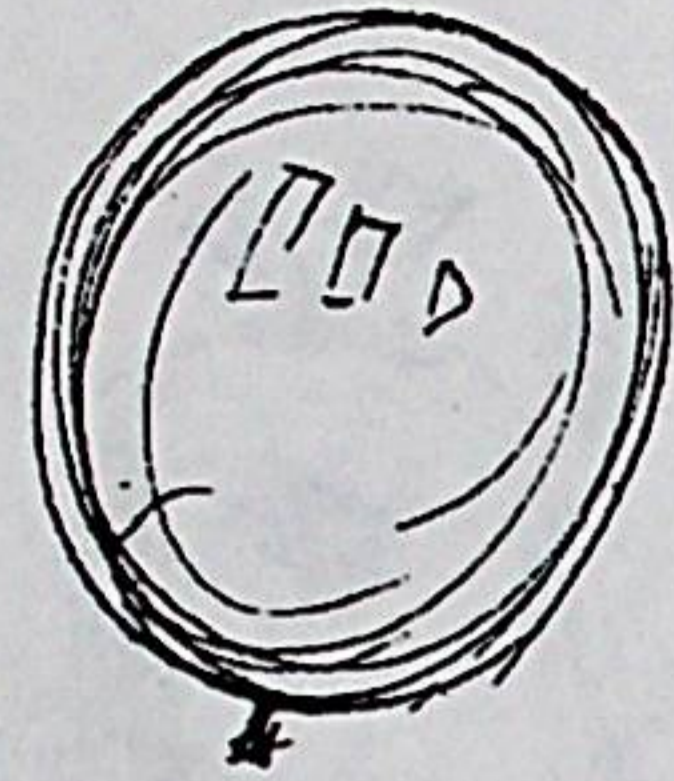

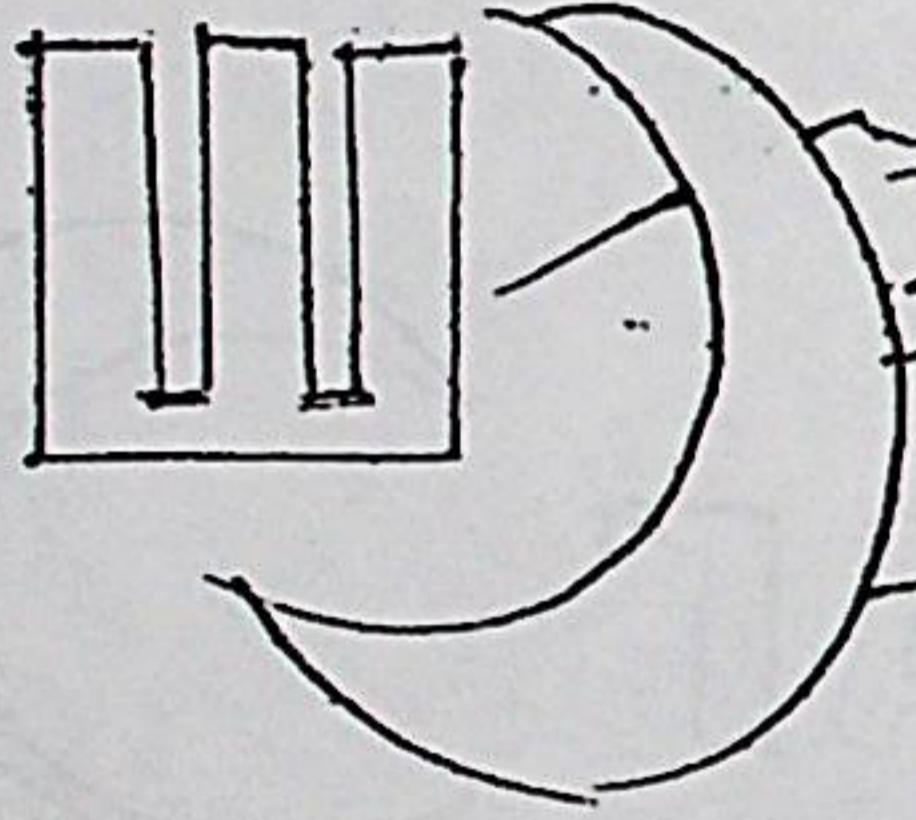

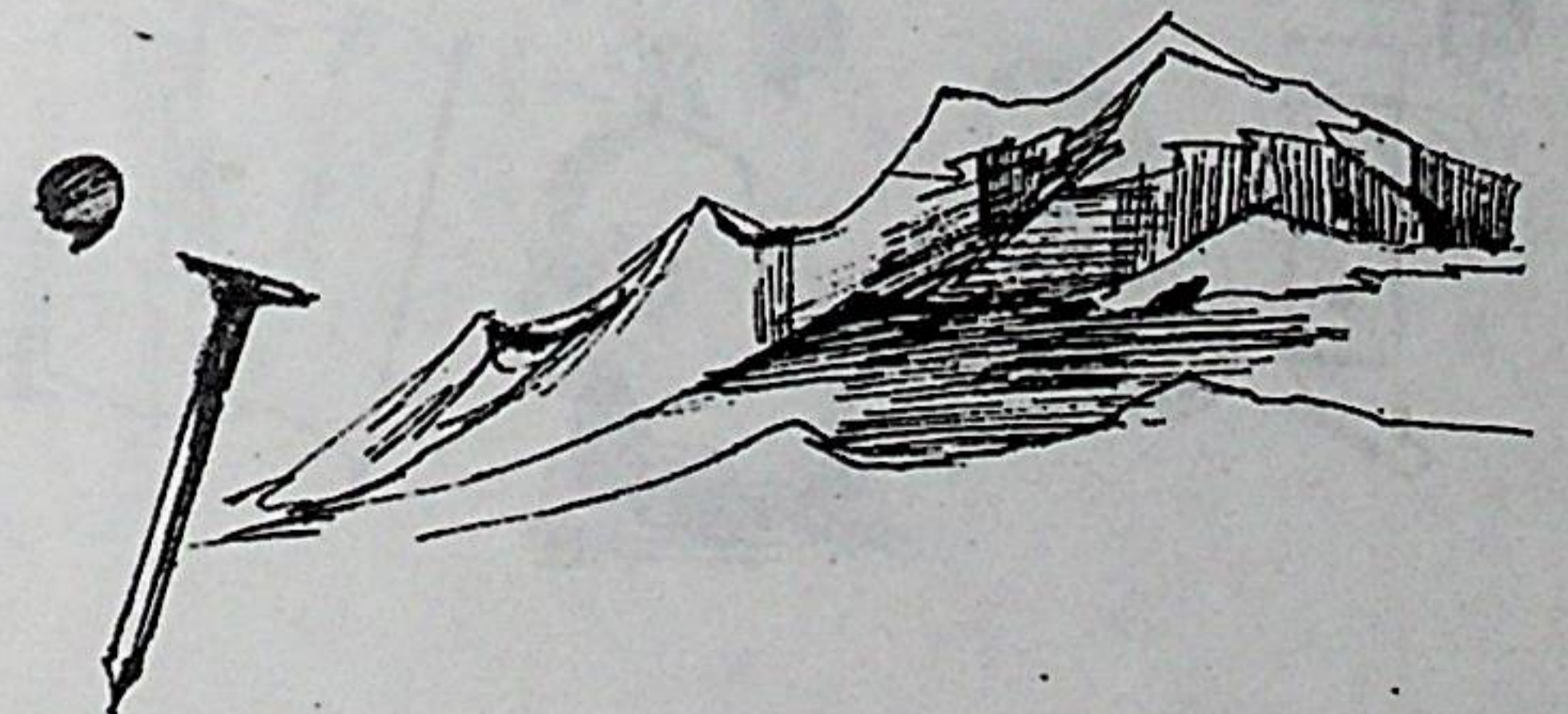
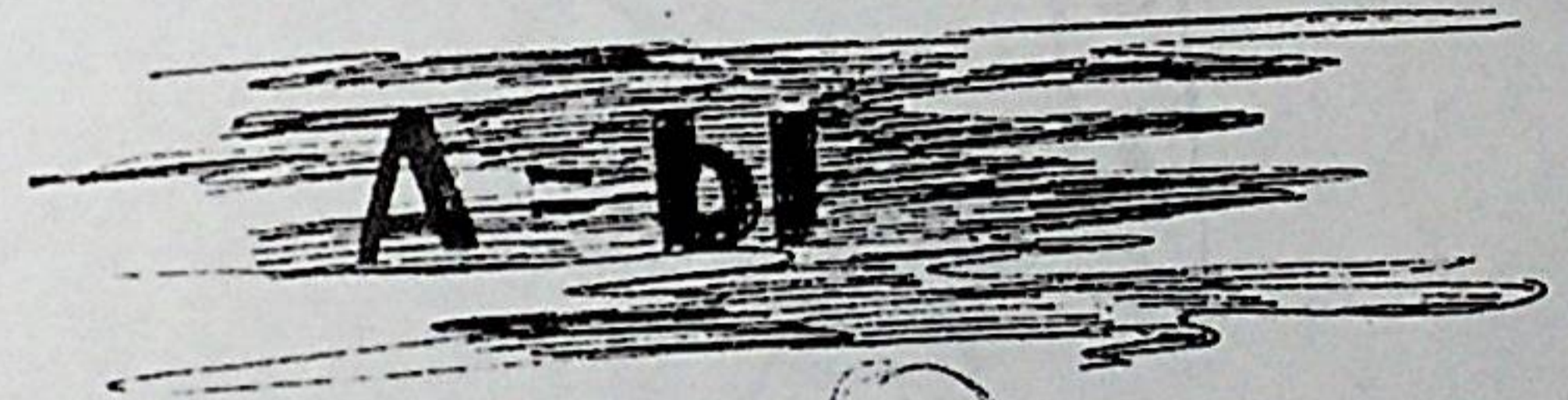
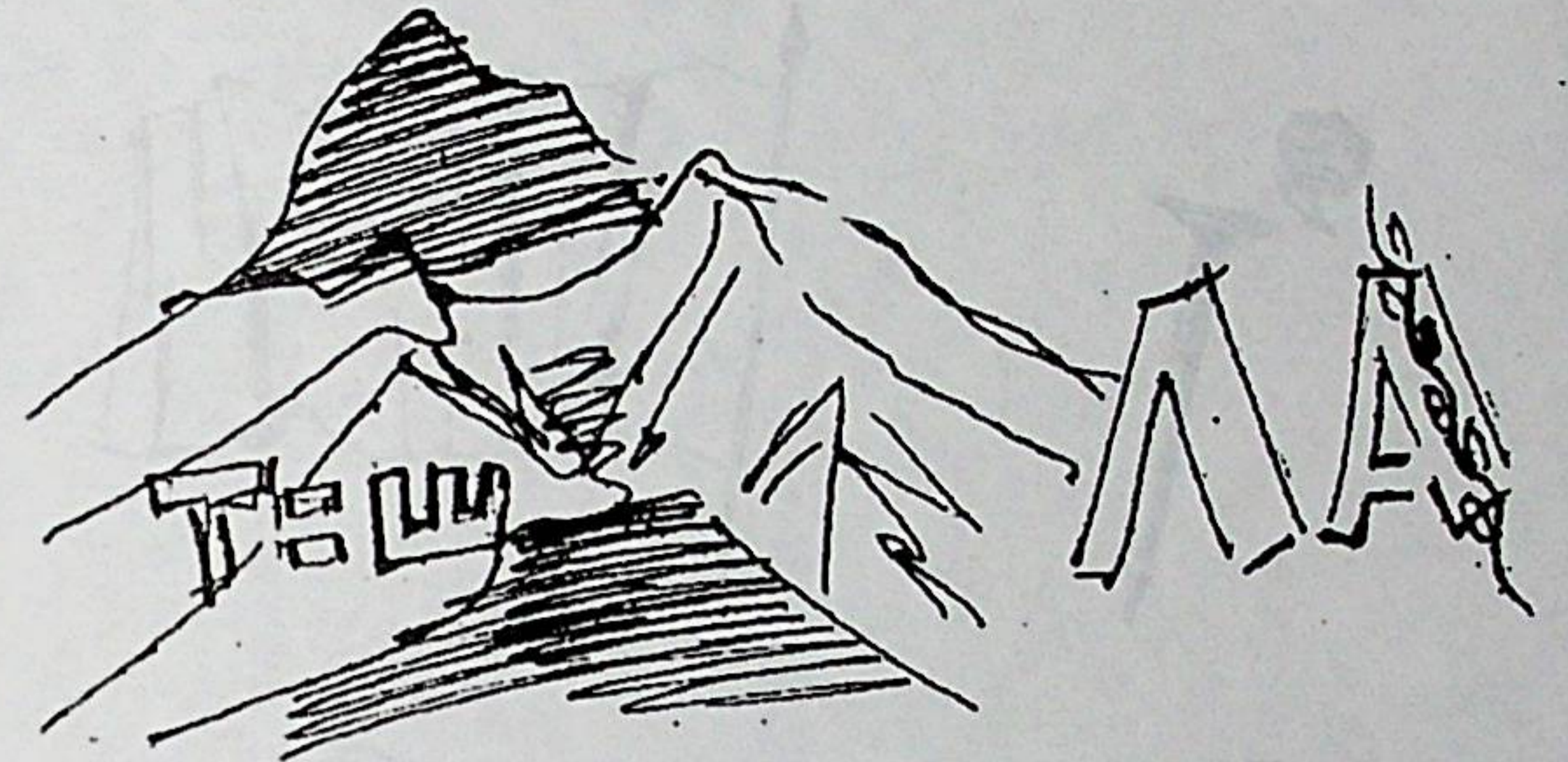
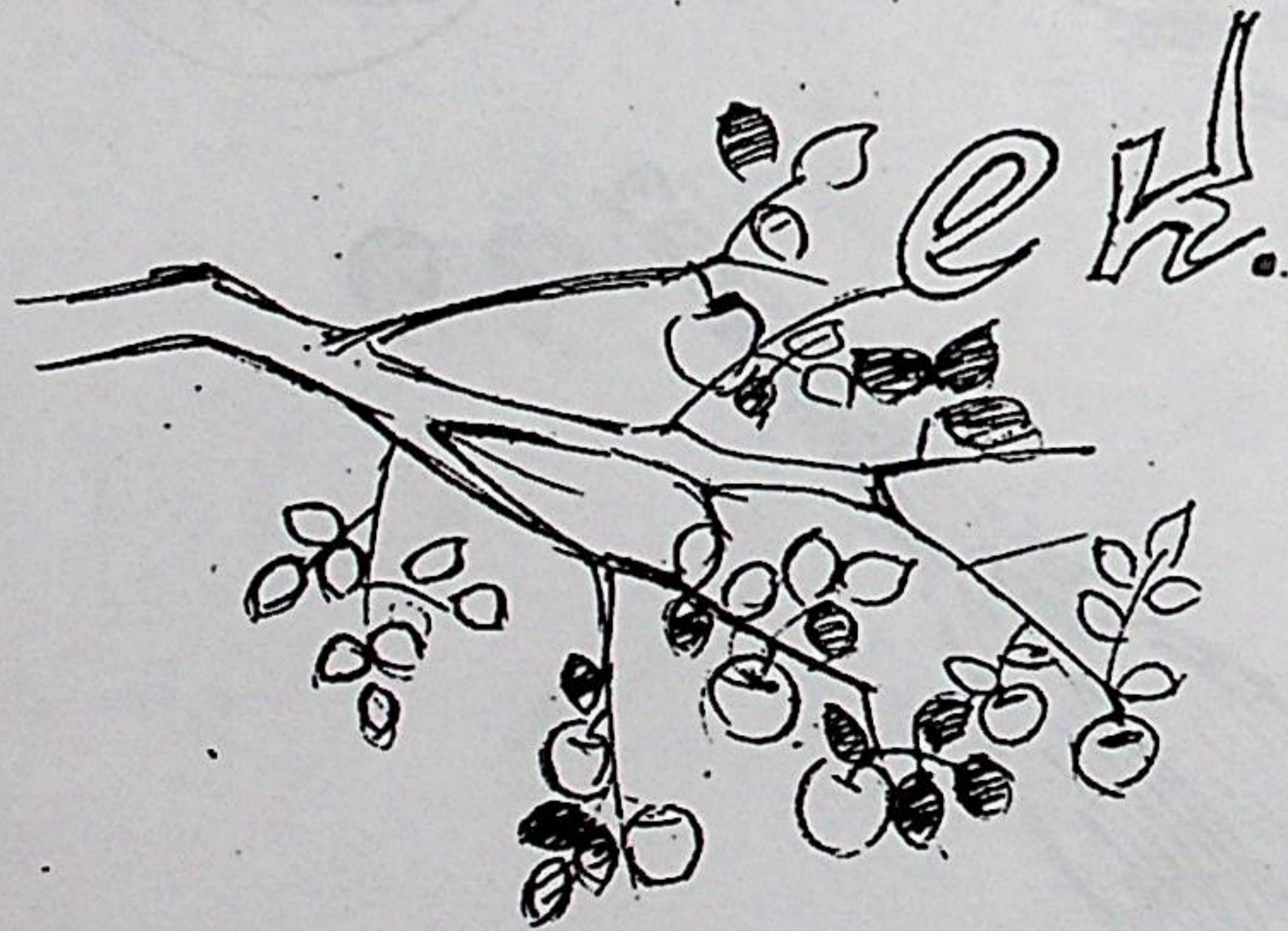

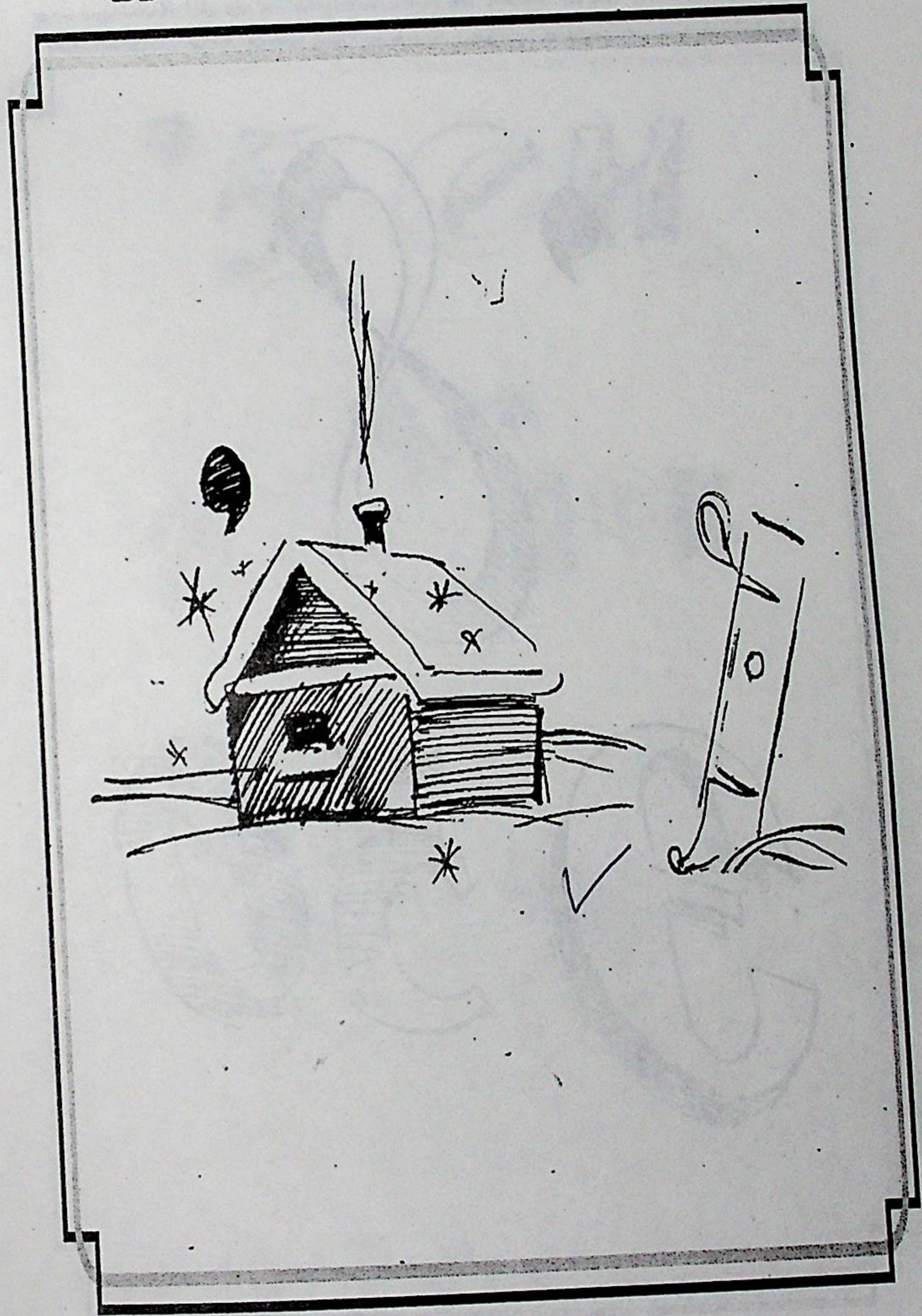
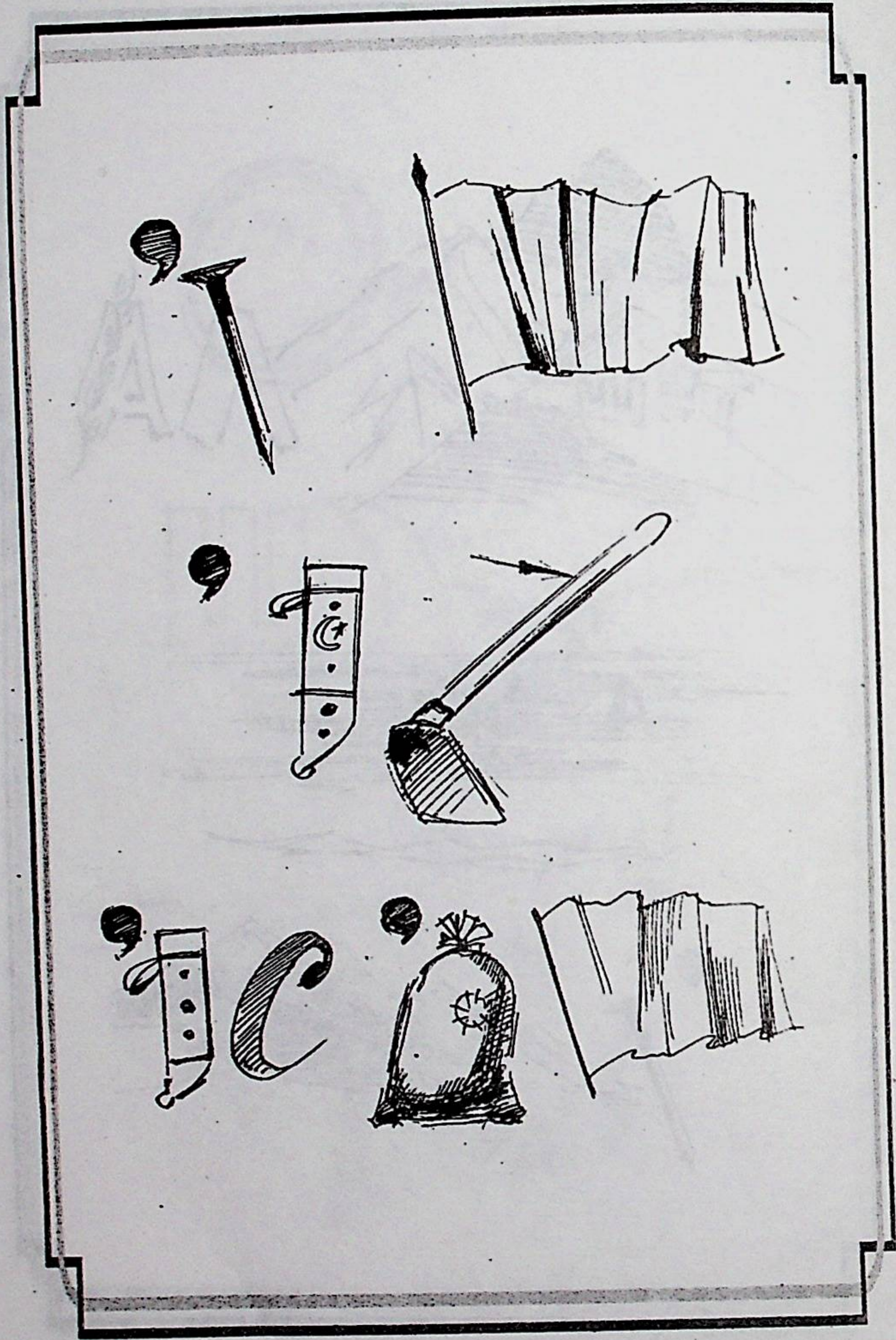
Р=А

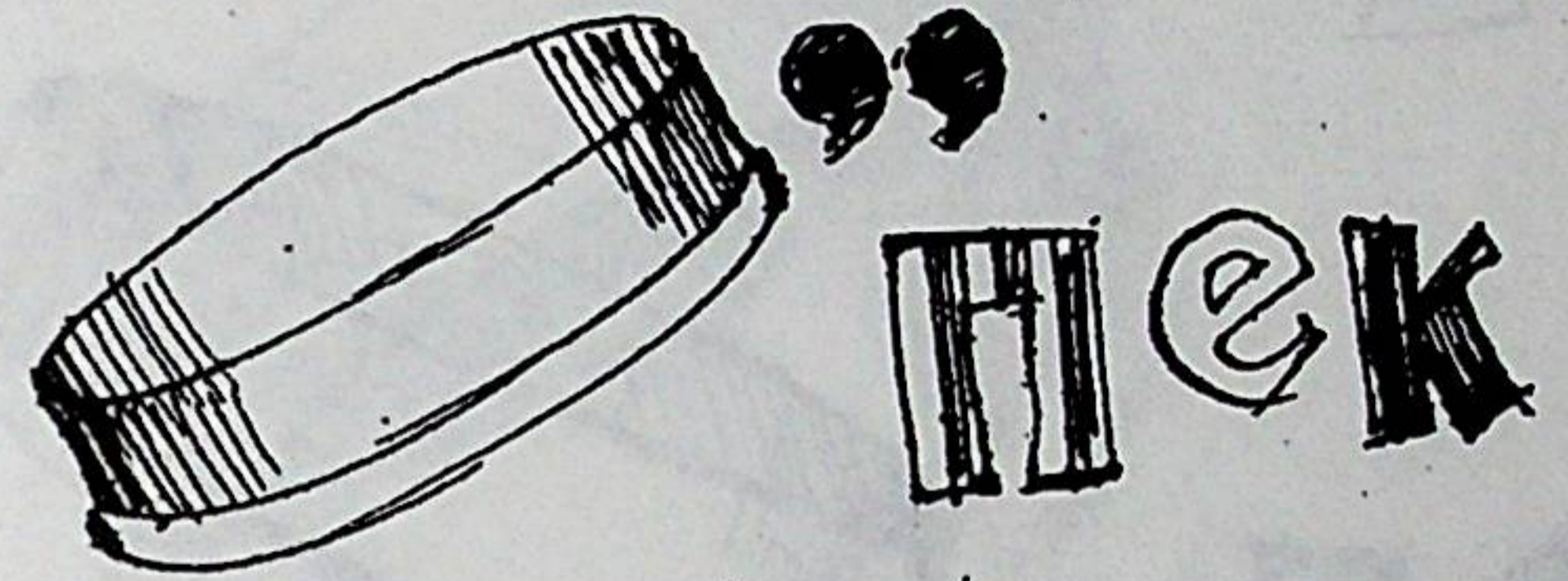
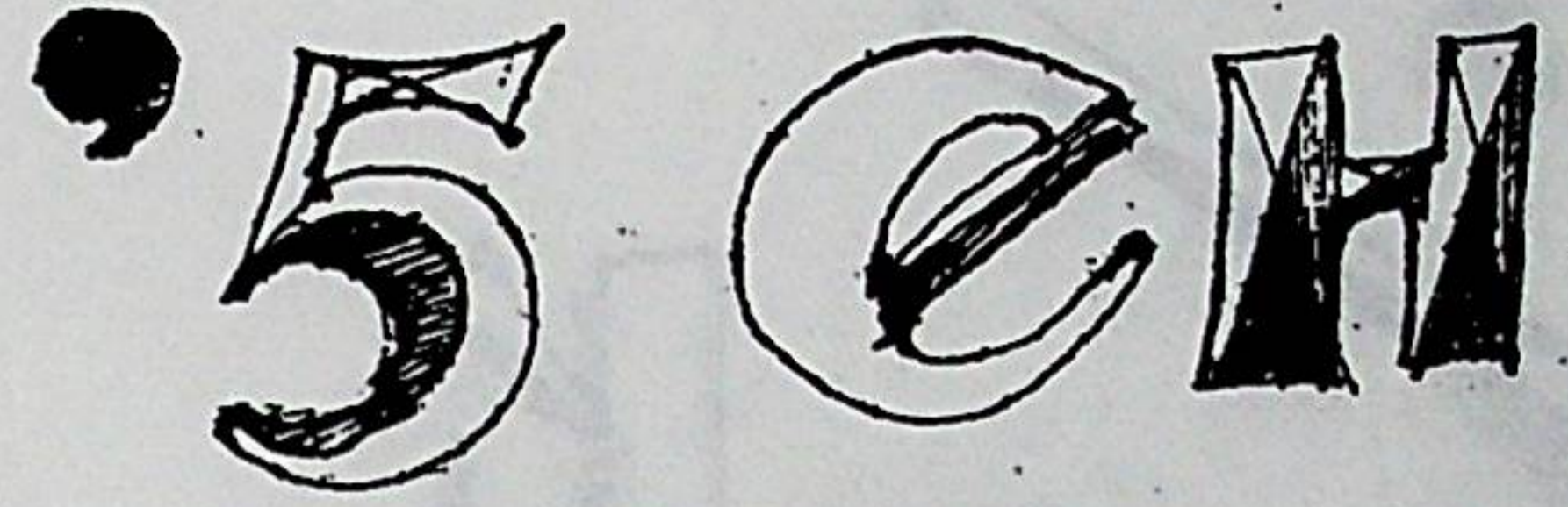
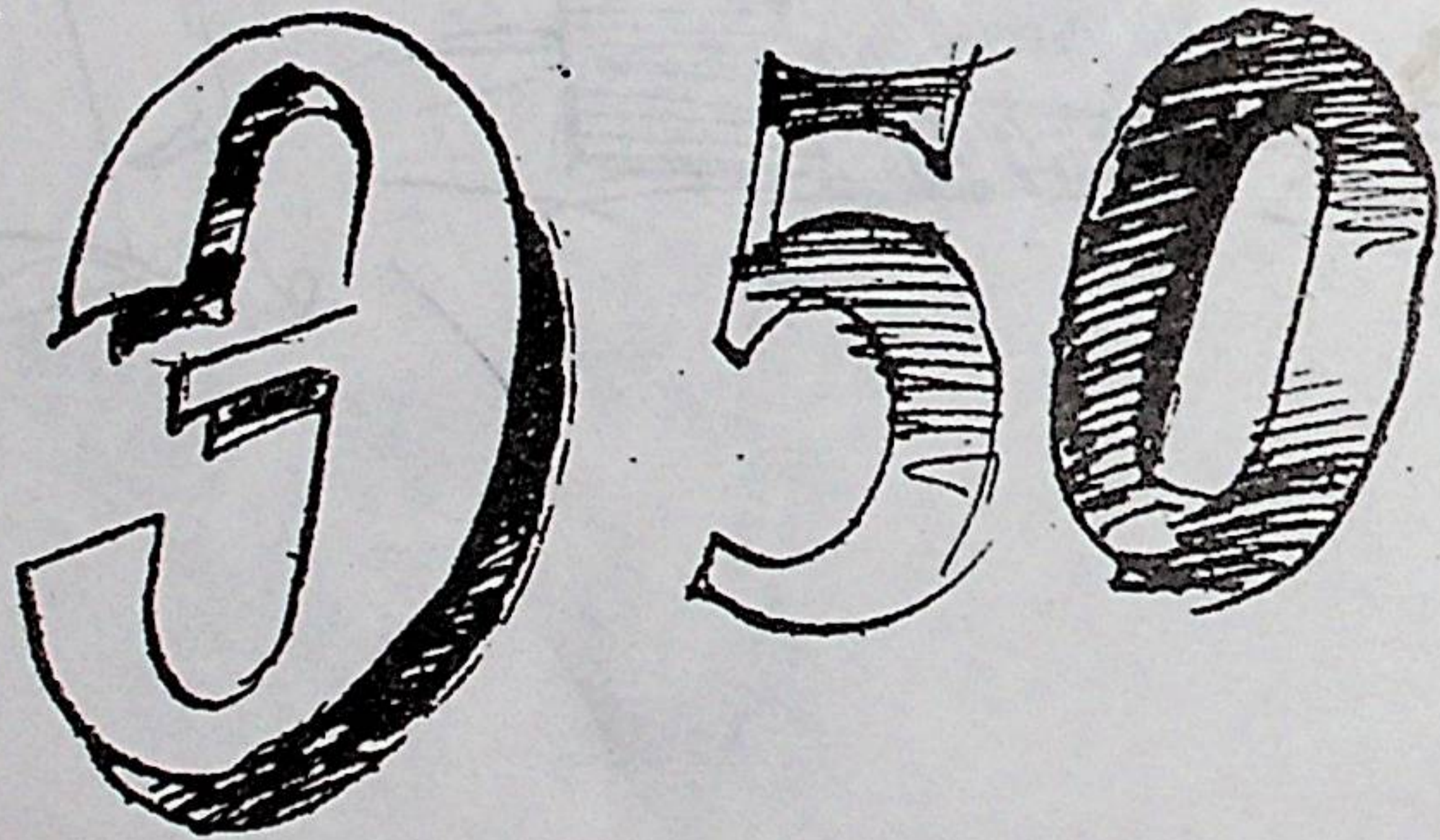
Ы

Т=А

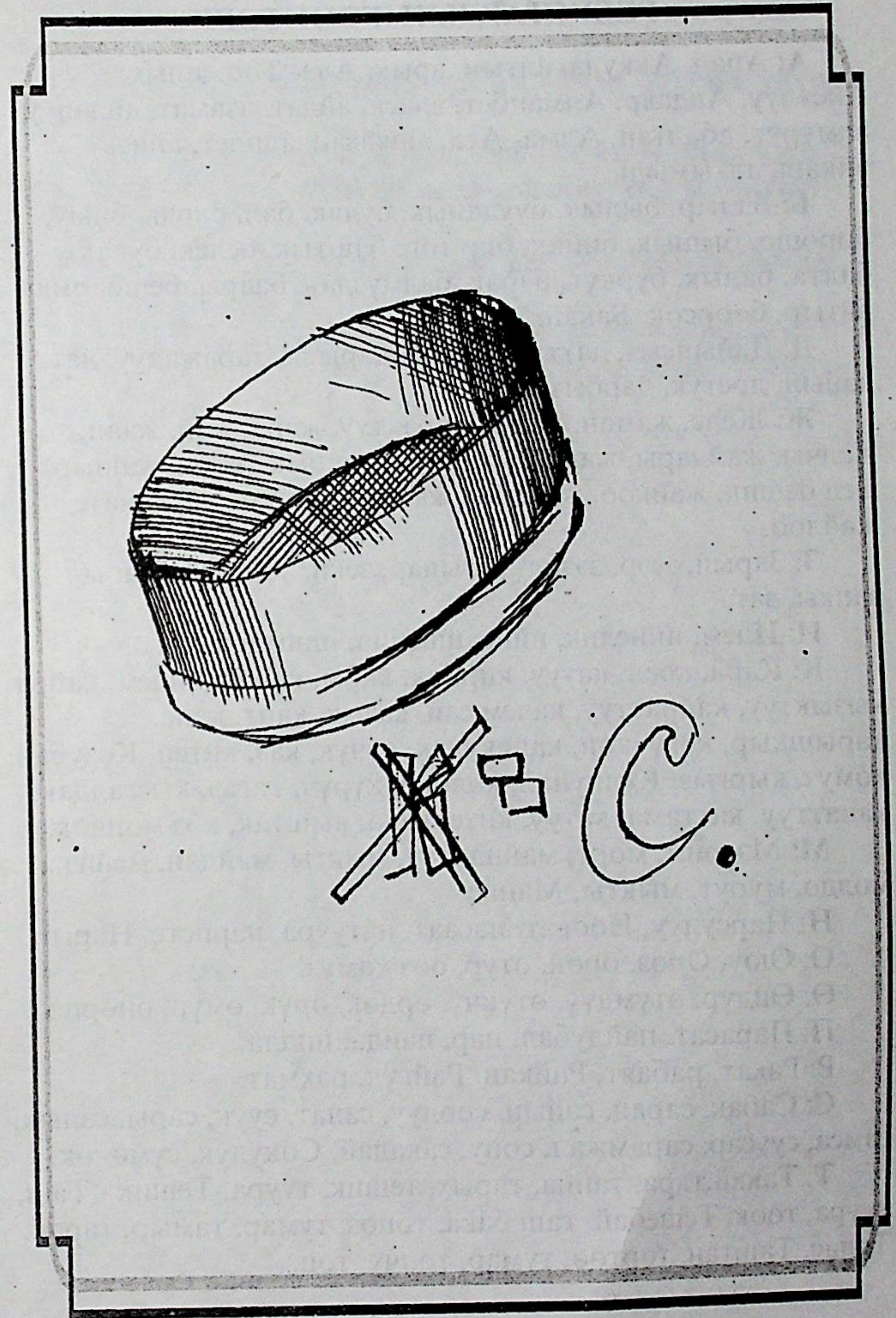
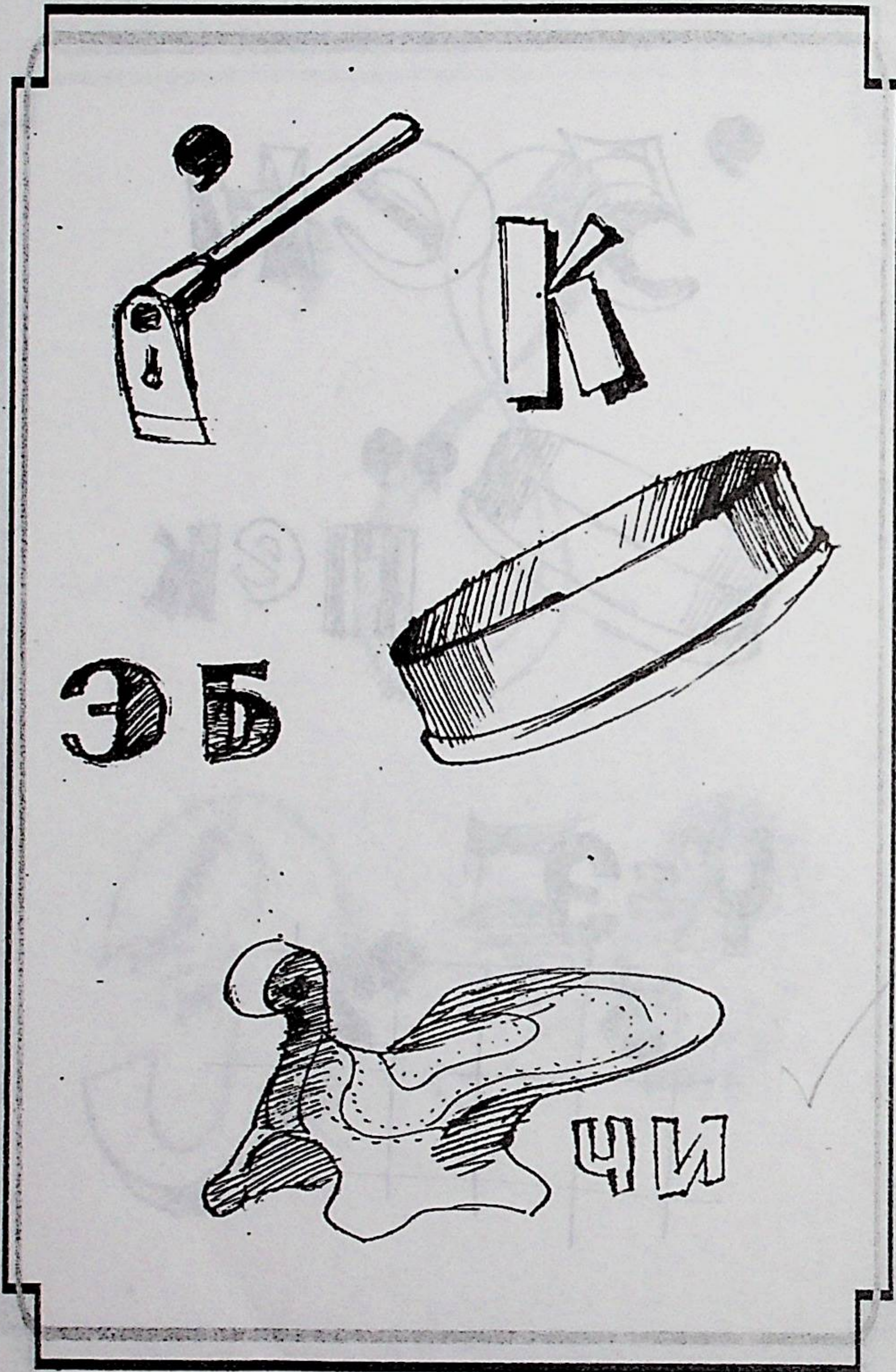

4 = 3

РЕБУСТАРДЫН ЖООПТОРУ

А: Апал, Аккула, алтын, арык, Ала-Тоо, ашык, Айсулуу, Алдаяр, Алманбет, аласа, айдат, азамат, айлалуу, алмурут, абалтан, Алма-Ата, ашказан, адилет, айнек, айкаш, алтымыш.

Б: Балыр, былык, буудайык, булак, бал, барча, баюу, борошо, бышык, бийик, бир топ, баштык, белек, булак, балта, балык, бүркүт, барак, балмуздак, баары, бешбармак, батыр, боорсок, Бакай.

Д: Дайынсыз, даттуу, дайын, дарыла, даражалуу, дат, дайын, достук, дарбыз.

Ж: Желе, жаман, жоро, жарактуу, жара, жай, жаан, жалчы, жайдары, жалкоо, жолтоо, жашык, жоон, жашыр, жел бешик, жайкоо, жолдош, жалпак, жүзүм, жарганат, жайлоо.

З: Зарыл, зээр, зээндүү, Зыпар, зеки, Зулайка, зарыл, запкы, зат,

И: Илем, ийнелик, ийне, ишенич, илимпоз.

К: Кара, коен, катуу, кирпич, кары, кабар, килем, кайра, кызыктуу, кайраттуу, калем сап, казык, кайт, капа, карышкыр, көгүчкөн, каш кулак, күчүк, каз, китеп, Козубай, комуз, кыргыз, Кулпунай, көлөкө, күрүч, кагаз, кызгалдак, канаттуу, каттама, катуу, китепкана, кыштак, көз мончок.

М: Мээрим, морт, майнаптуу, мыкты, майдан, мейиз, молдо, мурут, мыкты, Манас

Н: Нарсулуу, Ноокат, насаат, натуура, наристе, Нарын.

О: Оюу, Ороз, орой, отур, ооз комуз.

Ө: Өндүр, өтүмдүү, өтүкчү, өрдөк, өрүк, өмүр, өнөрпоз.

П: Парасат, пайдубал, пар, пайда, пилла.

Р: Рахат, рабаят, Райкан, Райгүл, рахмат.

С: Сабак, сараң, сайын, соолуу, салат, суук, сары, салык, самса, суусар, сарамжал, сопу, сакадай, Сокулук, сүмөлөк.

Т: Такай, тара, тайпа, тарых, тешик, туура, Тешик - Таш, туура, тоок, Тешебай, таш бака, топоз, тумар, тамыр, тарак, Талас, Таштан, төртөө, тумар, топчу, топ.

Кызыктуу кыргыз тили

У: Узун, улак, убал, уламыш, убай, улан, улук, улуу, урун.

Ү: Үчөө, үтүк, үйлө, үркүт, үн, үй - бүлө, үтүрөй, үйүр, үйлөнүү.

Ч: Чачпа, чаташ, чалма, чак, чап, чарк, чачкын, чара, чанда, чаташуу, чал, чач, чач тарач, чокой, чалгы, Чатыр - Көл, чанач.

Ш: Шарапат, шоро, шарап, шамдагай, шыпыр, шалы, шайлоо, шакек, шоола.

Ы: Ысман, ыктоо, ыктуу, ынсап, ынсаптуу, ышкын.

Э: Эгиз, ээлүү, эшен, элпек, эчки, эшек, эбелек, ээрчи, элес.

МАЗМУНУ

Кириш сөз	3-6
А.....	7-13
Б.....	14-21
Д.....	22-24
Ж.....	25-31
З.....	32-34
И.....	35-36
К.....	37-48
М.....	49-51
Н.....	52-53
О.....	54-55
Ө.....	56-58
П.....	59-60
Р.....	61-62
С.....	62-67
Т.....	67-74
У.....	74-77
Ү.....	77-80
Ч.....	81-86
Ш.....	86-89
Ы.....	88-91
Э.....	92-95
Ребустардын жооптору	96-97

Жороев Ташболот

Кызыктуу кыргыз тили

Ребустар жыйнагы

Мугалимдер, окуучулар жана ата - эжелер үчүн

Редактор: Тагаева З.

Техредактор: Маматалиев М.О.

Сүрөтчүсү: Осмоналиев Т.

Корректор: Исакова Г.

Компьютердик жасалгалоо: А.А.Тойчубаев

Терүүгө 28.08.2000-ж. берилди. Басууга 02.10.2000-ж. берилди.

Кагаздын форматы 60x84 1/16. Көлөмү 6,25 басма табак.

Заказ № _____ Тираж 1000 нуска

Келишим баада.

Ош областтык басмаканасында офсеттик ыкма менен басылды.

Ош шаары, Курманжан датка көчөсү -209